

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Śląskie Voivodship 2020

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Śląskie Voivodship 2020

Urząd Statystyczny w Katowicach Statistical Office in Katowice

Katowice 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Katowicach. Śląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Katowice. Śląski Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Katarzyna Borkowska, Jan Fryc, Cezary Horoń, Małgorzata Grotkowska, Anna Owczarek, Zofia Płoszaj-Witkiewicz,
Czesław Porowski, Michał Przybyła, Iwona Pudo

Kierujący

Supervisor

Ilona Żurek

Tłumaczenie

Translation

Paulina Kozłowska, Czesław Porowski

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Agnieszka Kaim, Monika Lichota-Czapla

ISSN 2084-7130

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

katowice.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

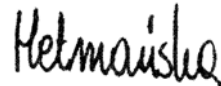
Przekazuję Państwu kolejne wydanie „**Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego**”, który opracowany został w nowej formie, dostosowanej w zakresie tematyki do zweryfikowanych założeń zawartych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Założenia te obejmują takie obszary, jak: zmiany klimatu – zagrożenia i szanse dla rozwoju, przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych, rozwijanie oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego, wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek, rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach oraz zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem.

Zakres przedmiotowy publikacji nawiązuje do wyzwań zawartych w strategii, które są istotne z punktu widzenia prowadzenia polityki regionalnej. Informacje statystyczne zaprezentowano w kilku rozdziałach tematycznych charakteryzujących powierzchnię i podział terytorialny województwa, stan środowiska, potencjał społeczny, w tym kapitał ludzki i jakość życia mieszkańców, szeroko rozumianą gospodarkę, w tym produkt krajowy brutto, koniunkturę gospodarczą, przedsiębiorczość, produkcję i usługi oraz finanse jednostek samorządu terytorialnego.

Część analityczną publikacji poprzedzono syntezą dotyczącą podstawowych tendencji zachodzących w poszczególnych dziedzinach społecznych i gospodarczych. Ponadto w opracowaniu przedstawiono województwo śląskie na tle kraju i pozostałych województw. Komentarz analityczny wzbogacono tabelaryczną i graficzną formą prezentacji danych w poszerzonej retrospekcji czasowej 2010-2019. Poszczególne kategorie danych przedstawiono w ujęciu dynamicznym, a także w relacji do kraju. Dla pełniejszego zobrazowania zróżnicowania terytorialnego, wybrane informacje statystyczne zaprezentowano na poziomie powiatów i gmin. Istotną część Raportu stanowią także tablice przeglądowe zawierające wybrane dane o województwie śląskim oraz o Katowicach w latach 2010-2019.

Wyrażam nadzieję, że opracowanie okaże się cennym źródłem informacji, przydatnych w procesach decyzyjnych i analizach na szczeblu regionalnym, jak również umożliwi odbiorcom obserwację społecznych i gospodarczych tendencji rozwojowych w województwie śląskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Katowicach

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, maj 2020 r.

Preface

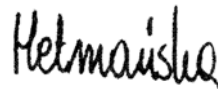
I would like to present the following edition of a **“Report on the socio-economic situation of Śląskie Voivodship”**, which has been prepared in a new form, adjusted in terms of the subject matter to the verified assumptions contained in the National Strategy for Regional Development 2030. These assumptions included such areas as: climate change – threats and opportunities for development, counteracting the negative effects of demographic processes, development and use of human and social capital, increase in productivity and innovation of regional economies, development of infrastructure to improve competitiveness, investment attractiveness and living conditions in the regions as well as increasing the effectiveness of development management.

The subject range of the publication refers to the challenges contained in the strategy, which are important from the point of view of conducting regional policy. Statistical informations were presented in several thematic chapters characterising area and territorial division of the Voivodship, state of the environment, social potential including human capital and quality of life of the inhabitants, broadly understood economy including gross domestic product, business tendency, entrepreneurship, production and services as well as finances of local government units.

The analytical part of the publication was preceded by an executive summary of basic tendencies in social and economic areas. Moreover, the publication presents Śląskie Voivodship against the background of the country and remaining voivodships. The analytical commentary was enriched with the tabular and graphic forms of data presentation in the extended time retrospection 2010-2019. The particular data categories were presented in dynamic terms as well as in relation to the country. For a more complete illustration of the territorial diversity, selected statistical informations were presented at the level of powiats and gminas. An important part of the Report are also review tables containing selected data on Śląskie Voivodship and Katowice in the years 2010-2019.

I hope the publication will prove to be a source of useful information in decision-making processes and analyses on the regional level, and it will enable the consumers of statistical data to monitor social and economic development tendencies in Śląskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Katowice

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, May 2020

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	16
Symbols. Major abbreviations	16
Synteza	18
Executive summary	23
1. Województwo na tle kraju	28
1. Voivodship against the background of the country	28
2. Województwo na tle pozostałych województw	31
2. Voivodship against the background of other voivodships	31
3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa	39
3. Area and territorial division of the Voivodship	39
4. Środowisko	40
4. Environment	40
4.1. Warunki meteorologiczne	40
4.1. Meteorological conditions	40
4.2. Powierzchnia ziemi	42
4.2. Ground surface	42
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	44
4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	44
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	49
4.4. Pollution and protection of air	49
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	50
4.5. Nature protection. Forests	50
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	54
4.6. Industrial and municipal waste	54
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	59
4.7. Economic aspects of environmental protection	59
5. Społeczeństwo	62
5. Society	62
5.1. Kapitał ludzki	62
5.1. Human capital	62
5.1.1. Demografia	62
5.1.1. Demography	62
5.1.2. Edukacja	69
5.1.2. Education	69
5.1.3. Zasoby pracy	79
5.1.3. Labour resources	79
5.2. Jakość życia	85
5.2. Quality of life	85
5.2.1. Zamożność mieszkańców	85
5.2.1. Inhabitant's wealth	85
5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	90
5.2.2. Social welfare and family support	90
5.2.3. Warunki mieszkaniowe	97
5.2.3. Housing conditions	97
5.2.4. Ochrona zdrowia	103
5.2.4. Health care	103

	Str. Page
5.2.5. Kultura	109
5.2.5. Culture	109
5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne	112
5.2.6. Public safety	112
5.2.7. Społeczeństwo informacyjne	115
5.2.7. Information society	115
5.2.8. Aktywność społeczna	115
5.2.8. Social activity	115
6. Gospodarka	118
6. Economy	118
6.1. Produkt krajowy brutto	118
6.1. Gross domestic product	118
6.2. Koniunktura gospodarcza	121
6.2. Business tendency	121
6.3. Przedsiębiorczość	124
6.3. Entrepreneurship	124
6.3.1. Podmioty gospodarki narodowej	124
6.3.1. Entities of the national economy	124
6.3.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	129
6.3.2. Research and development and innovation activity	129
6.3.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	133
6.3.3. Using of information and communication technologies in enterprises	133
6.3.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	135
6.3.4. Financial results of non-financial enterprises	135
6.3.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	138
6.3.5. Investment outlays of enterprises	138
6.4. Produkcja i usługi	142
6.4. Production and services	142
6.4.1. Rolnictwo	142
6.4.1. Agriculture	142
6.4.2. Przemysł	147
6.4.2. Industry	147
6.4.3. Budownictwo	150
6.4.3. Construction	150
6.4.4. Rynek wewnętrzny	156
6.4.4. Internal market	156
6.4.5. Transport	158
6.4.5. Transport	158
6.4.6. Energia	165
6.4.6. Energy	165
7. Finanse jednostek samorządu terytorialnego	168
7. Finances of local government units	168
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	168
7.1. Revenue of local government units	168
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	172
7.2. Expenditure of local government units	172
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	175
7.3. Result of budgets of local government units	175
7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	179
7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	179
8. Wybrane dane o województwie śląskim	180
8. Selected data on Śląskie Voivodship	180
9. Wybrane dane o Katowicach	184
9. Selected data on Katowice	184

Spis tablic

List of tables

	Nr No	Str. Page
Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie	1	28
Selected data for Poland and the Voivodship	1	28
Warunki meteorologiczne	2	40
Meteorological conditions	2	40
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania	3	42
Geodetic area by land use	3	42
Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku	4	44
Consumption of water by needs during the year	4	44
Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	5	46
Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	5	46
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	6	49
Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality	6	49
Odpady przemysłowe	7	55
Industrial waste	7	55
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku	8	56
Municipal waste collected separately during the year	8	56
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej	9	60
Outlays on fixed assets for environmental protection and water management	9	60
Ludność	10	62
Population	10	62
Wychowanie przedszkolne	11	70
Pre-primary education	11	70
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL	12	79
Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS	12	79
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	13	87
Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	13	87
Świadczenia społeczne	14	88
Social benefits	14	88
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny	15	88
Average monthly available income	15	88
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)	16	89
At-risk-of-poverty rates	16	89
Świadczenie wychowawcze	17	91
Child-raising benefit	17	91
Świadczenia pomocy społecznej	18	91
Social assistance benefits	18	91
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	19	92
Beneficiaries of community social assistance	19	92
Żłobki i kluby dziecięce	20	94
Nurseries and children's clubs	20	94
Zasoby mieszkaniowe	21	97
Dwellings stock	21	97
Wodociągi	22	100
Water supply system	22	100
Kanalizacja	23	100
Sewage system	23	100

Spis tablic (cd.)

List of tables (cont.)

	Nr No	Str. Page
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	24	103
Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	24	103
Placówki opieki zdrowotnej	25	104
Health care facilities	25	104
Placówki kultury	26	109
Cultural institutions	26	109
Wypadki drogowe oraz ich skutki	27	113
Road accidents and their results	27	113
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON	28	116
Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register	28	116
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	29	122
General business climate indicator by kind of activity	29	122
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	30	125
Entities of national economy in the REGON register	30	125
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)	31	130
Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)	31	130
Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji	32	132
Innovative enterprises by types of introduced innovations	32	132
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	33	137
Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	33	137
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	34	140
Investment outlays (current prices)	34	140
Plony wybranych ziemiopłodów rolnych	35	142
Yields of selected agricultural crops	35	142
Przemysł	36	147
Industry	36	147
Budownictwo	37	150
Construction	37	150
Budownictwo mieszkaniowe	38	154
Residential construction	38	154
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)	39	157
Indices of retail sales of goods (current prices)	39	157
Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni	40	159
Public roads by type of surface	40	159
Drogi publiczne o twardej nawierzchni	41	160
Hard surface public roads	41	160
Komunikacja miejska	42	163
Urban transport	42	163
Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Katowice w Pyrzowicach	43	164
Passenger traffic at Katowice International Airport in Pyrzowice	43	164
Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów	44	165
Inland waterways transport of goods by origin/destination	44	165
Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	45	166
Consumers and consumption of electricity in households	45	166

Spis tablic (dok.)

List of tables (cont.)

	Nr No	Str. Page
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	46	169
Revenue of local government units budgets	46	169
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	47	173
Expenditure of local government units budgets	47	173
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	48	176
Result of budgets of local government units	48	176
Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	49	177
Debt of local government units in 2018	49	177
Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2018 r.	50	179
The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship to the end of 2018.....	50	179
Wybrane dane o województwie śląskim	51	180
Selected data on Śląskie Voivodship	51	180
Wybrane dane o Katowicach	52	184
Selected data on Katowice	52	184

Spis wykresów

List of graphs

	Nr No	Str. Page
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do odpadów ogółem w 2018 r.	1	31
Municipal waste collected separately during the year in relation to total waste in 2018	1	31
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.	2	32
Natural increase per 1000 population in 2019	2	32
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. ...	3	32
Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	3	32
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.	4	37
Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2019	4	37
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł w 2018 r. (ceny bieżące)	5	37
Intramural expenditures on research and development per capita in PLN in 2018 (current prices)	5	37
Średnie miesięczne temperatury powietrza	6	41
Average monthly air temperatures	6	41
Średnie miesięczne opady atmosferyczne	7	41
Average monthly atmospheric precipitation	7	41
Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku	8	43
Land reclaimed and managed during the year	8	43
Struktura ścieków wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi	9	46
Structure of wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground ...	9	46

Spis wykresów (cd.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.	10	53
Structure of area of special nature value under legal protection in 2018	10	53
Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca	11	55
Industrial waste generated during the year per capita	11	55
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca	12	57
Municipal waste collected during the year per capita	12	57
Struktura nakładów na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010-2018	13	61
Structure of outlays on fixed assets by source of financing in years 2010-2018	13	61
Liczba ludności w latach 2010-2019 oraz prognoza do 2030 r.	14	63
Population in 2010-2019 and projection until 2030	14	63
Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030	15	65
Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030	15	65
Indeks starości w latach 2010-2019	16	66
Ageing index in 2010-2019	16	66
Mediana wieku ludności	17	66
Median age of population	17	66
Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2019	18	67
Marriages contracted and divorces in 2010-2019	18	67
Ruch naturalny ludności w latach 2010-2019	19	68
Vital statistics of population in 2010-2019	19	68
Saldo migracji ludności na pobyt stały w latach 2010-2019	20	68
Net migration of population for permanent residence in 2010-2019	20	68
Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc	21	71
Children in nursery schools per 100 places	21	71
Struktura dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	22	71
Structure of children attending pre-primary education establishments	22	71
Struktura ludności według poziomu wykształcenia (BAEL)	23	73
Structure of population by education level (LFS)	23	73
Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych	24	73
Pupils and graduates of primary schools	24	73
Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2018/19	25	75
Structure of students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2018/19 school year	25	75
Struktura uczniów szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19.....	26	76
Structure of students of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year	26	76
Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18	27	78
Graduates by broad fields of education in the 2017/18 academic year	27	78
Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów	28	80
Activity rate by quarters	28	80
Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2019	29	82
Registered unemployment rate in 2010-2019	29	82
Wynagrodzenia według zawodów	30	85
Wages and salaries by occupations	30	85
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	31	87
Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	31	87

Spis wykresów (cd.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Struktura subiektywnej oceny sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.	32	90
Structure of subjective evaluation of material situation of household in 2018	32	90
Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2018 r.	33	92
Reasons of assigning social welfare for family in 2018	33	92
Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych	34	95
Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	34	95
Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności	35	104
Doctors and nurses per 10 thousand population	35	104
Struktura lekarzy specjalistów	36	105
Structure of doctors specialists	36	105
Struktura wyjazdów jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.	37	107
Structure of calls for emergency medical system units to the occurrence places in 2018	37	107
Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.	38	110
Events organized by culture institutions in 2018	38	110
Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)	39	119
Indices of gross domestic product (current prices)	39	119
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju	40	119
Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value	40	119
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	41	120
Structure of gross value added by kind of activity (current prices)	41	120
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)	42	121
Structure of gross value added by kind of activity and subregions (current prices)	42	121
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	43	123
General business climate indicator by kind of activity	43	123
Podmioty gospodarki narodowej	44	126
Entities of the national economy	44	126
Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD	45	128
Structure of entities of the national economy by PKD sections	45	128
Struktura spółek handlowych według rodzaju kapitału	46	129
Structure of commercial companies by type of capital	46	129
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca	47	130
Intramural expenditures on research and development per capita	47	130
Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R	48	131
Funds from the business enterprise sector financing R&D	48	131
Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem	49	132
Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales	49	132
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	50	133
Enterprises with Internet access	50	133
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	51	134
Enterprises receiving orders via computer networks	51	134
Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT	52	134
Enterprises employing ICT specialists	52	134

Spis wykresów (cd.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem	53	135
Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials	53	135
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych	54	136
Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non- -financial enterprises	54	136
Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)	55	140
Indices of investment outlays (current prices)	55	140
Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2019 r.	56	143
The Voivodship share in domestic production of selected agricultural and horticultural crops in 2019	56	143
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	57	144
Cattle density per 100 ha of agricultural land	57	144
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	58	144
Pigs density per 100 ha of agricultural land	58	144
Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)	59	145
Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)	59	145
Dynamika skupu mleka	60	145
Indices of procurement of cows' milk	60	145
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)	61	148
Indices of sold production of industry (constant prices)	61	148
Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)	62	148
Structure of sold production of industry by PKD sections (current prices)	62	148
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	63	149
Indices of average paid employment in industry	63	149
Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według sekcji PKD	64	149
Structure of average paid employment in industry by PKD sections	64	149
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)	65	151
Indices of sold production of construction (current prices)	65	151
Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)	66	151
Indices of construction and assembly production (current prices)	66	151
Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)	67	152
Structure of construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)	67	152
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie	68	152
Indices of average paid employment in construction	68	152
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	69	153
Indices of the number of dwellings completed	69	153
Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa	70	154
Structure of dwellings completed by construction form	70	154
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)	71	157
Indices of retail sales of goods (current prices)	71	157
Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni	72	159
Structure of hard surface public roads	72	159
Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.	73	162
Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018	73	162

Spis wykresów (dok.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Ruch międzynarodowy pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Katowice w Pyrzowicach	74	164
International passenger traffic at Katowice International Airport in Pyrzowice.....	74	164
Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki	75	166
Structure of electricity consumption by economy sectors	75	166
Struktura wydatków budżetowych według działów w 2018 r.	76	175
Structure of budget expenditure by divisions in 2018	76	175
Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	77	176
Revenue, expenditure and result of budgets of local government units	77	176

Spis map

List of maps

	Nr No	Str. Page
Stężenie pyłów zawieszonych PM2,5, PM10, NO2 i SO2 w 2018 r.	1	31
Concentration of suspended particulates matter PM2.5, PM10, NO2 and SO2 in 2018	1	31
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)	2	33
Employment rate by LFS in 2019 (annual average)	2	33
Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)	3	33
Unemployment rate by LFS in 2019 (annual average)	3	33
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.	4	34
Average monthly per capita available income in households in 2018	4	34
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.	5	34
Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2018	5	34
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r.	6	35
Dwellings stocks per 1000 population in 2018	6	35
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.	7	35
Population per out-patient health care unit in 2018	7	35
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)	8	36
Gross domestic product per capita in 2018 (current prices)	8	36
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r.	9	36
Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019	9	36
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r.	10	38
Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	10	38
Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.	11	38
Energy from renewable sources in 2018	11	38
Podział województwa śląskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.	12	39
Division of the Śląskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019	12	39

Spis map (cd.)

List of maps (cont.)

	Nr No	Str. Page
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.	13	45
Water consumption for needs of the national economy and population in 2018	13	45
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.	14	48
Population connected to wastewater treatment plants in 2018	14	48
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.	15	52
Area of special nature value under legal protection in 2018	15	52
Lesistość w 2018 r.	16	54
Forest cover in 2018	16	54
Odpady komunalne zebrane w 2018 r.	17	58
Municipal waste collected in 2018	17	58
Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019	18	64
Population changes in 2010-2019	18	64
Przyrost naturalny ludności w 2019 r.	19	67
Natural increase in 2019	19	67
Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r.	20	69
Net migration of population for permanent residence in 2019	20	69
Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19	21	72
Pre-primary education in the 2018/19 school year	21	72
Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19	22	74
Pupils in primary schools in the 2018/19 school year	22	74
Uczelnie	23	77
Higher education	23	77
Pracujący w 2018 r.	24	81
Employed persons in 2018	24	81
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.	25	83
Registered unemployment rate in 2019	25	83
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2018 r.	26	86
Average monthly gross wages and salaries in 2018	26	86
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.	27	93
Scope of use of community social assistance in 2018	27	93
Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.	28	96
Nurseries and children's clubs in 2018	28	96
Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.	29	98
Housing conditions of population in 2018	29	98
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.	30	99
Population using water supply system in 2018	30	99
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.	31	101
Population using sewage system in 2018	31	101
Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.	32	102
Population using gas supply system in 2018	32	102
Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.	33	106
Out-patient health care in 2018	33	106
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona Zdrowia”	34	108
Expenditures of gminas and cities with powiat status in division „Health care”	34	108

Spis map (dok.)

List of maps (cont.)

	Nr No	Str. Page
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.	35	111
Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018	35	111
Zagrożenie przestępczością w 2019 r.	36	113
Crime risk in 2019	36	113
Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.	37	114
Road safety in 2019	37	114
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.	38	116
Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019	38	116
Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.	39	127
Entities of the national economy in 2019	39	127
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.	40	139
Investment outlays per capita in 2018	40	139
Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.	41	155
Dwellings completed in 2019	41	155
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.	42	161
Improved hard surface communal and district roads in 2018	42	161
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.	43	167
Consumption of electricity in households in 2018	43	167
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	44	170
Own revenue of gminas budgets per capita in 2018	44	170
Dotacje budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	45	171
Grants for gminas budgets per capita in 2018	45	171
Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	46	174
Investment expenditures of gminas budgets per capita in 2018	46	174
Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2018 r.	47	178
Debt of gminas in % of revenue in 2018	47	178

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0) (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit. zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007. categories are presented in abbreviated form according to applicable Polish Classification of Activities 2007.
*	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. data revised.
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
zł PLN	złoty złoty
szt. pcs	sztuka piece
g	gram gram
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
dt	decytona deciton
mm	milimetr millimetre
m ²	metr kwadratowy square metre
ha	hektar hectare
km	kilometr kilometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
m ³	metr sześcienny cubic metre

Skrót (dok.) Abbreviation (cont.)	Znaczenie (dok.) Meaning (cont.)
kw.	kwartał quarter
dm ³	dekametr sześcienny cubic decametre
hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre
ha	hektar hectare
r.	rok year
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
Lp. No.	liczba porządkowa number
nr (Nr) No.	numer number
poz.	pozycja position
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
Dz. U.	Dziennik Ustaw
°C	stopień Celsjusza centigrade
m.in. i.a.	między innymi among others
np. e.g	na przykład for example
tj. i.e	to jest that is
MW	megawat megawatt
kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour
TWh	terawatogodzina terawatt-hour
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Institution
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Agricultural Social Insurance Fund
PIB NRI	Państwowy Instytut Badawczy National Research Institute
UE EU	Unia Europejska European Union

Synteza

Przeciętne roczne wyniki pomiarów temperatury powietrza w 2019 r. we wszystkich stacjach meteorologicznych w województwie śląskim były wyższe niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Jednocześnie odnotowano spadek **rocznej sumy opadów atmosferycznych**. Miesiącem o najwyższej średniej temperaturze powietrza był czerwiec, natomiast najniższą temperaturę odnotowano w styczniu.

Powierzchnia geodezyjna gruntów w województwie śląskim według stanu w dniu 1 stycznia 2019 r. wynosiła 1233,3 tys. ha i pozostała na niezmienionym poziomie w porównaniu z 2018 r. i 2010 r. Ponad połowę powierzchni gruntów stanowiły użytki rolne, a prawie 1/3 – grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek powierzchni użytków rolnych, natomiast wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. wynosiła 5269 ha, w tym 4182 ha przypadało na grunty zdewastowane. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wzrosła zarówno w odniesieniu do 2017 r., jak i w porównaniu z 2010 r.

Zużycie wody w województwie śląskim w 2018 r. ukształtowało się na poziomie 372,8 hm³ wody, z tego 193,3 hm³ przypadało na eksploatację sieci wodociągowej, 117,2 hm³ wody zostało wykorzystane w przemyśle, a 62,3 hm³ – w rolnictwie i leśnictwie. Zarówno w odniesieniu do 2017 r., jak i w porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek zużycia wody odpowiednio o: 2,1% i 6,9%.

Łączna ilość **ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczania** odprowadzonych do wód lub do ziemi na terenie województwa śląskiego w 2018 r. wyniosła 376,0 hm³, z tego 317,8 hm³ ścieków zostało oczyszczonych, a 58,2 hm³ odprowadzono bez oczyszczenia.

Udział **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** w odniesieniu do ogólnej liczby ludności województwa w 2018 r. ukształtował się na poziomie 81,1%, tj. wyższym zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. odpowiednio o: 0,3 p. proc. i 9,1 p. proc.

Wśród 328 **zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza**, działających na terenie województwa śląskiego w 2018 r., 229 emitowało zanieczyszczenia pyłowe, a 326 – zanieczyszczenia gazowe. Wielkość **emisji zanieczyszczeń pyłowych** wyniosła 7,9 tys. t, tj. o 8,4% mniej niż w 2017 r. oraz o 41,1% mniej niż w 2010 r. **Emisja zanieczyszczeń gazowych** (łącznie z dwutlenkiem węgla) ukształtowała się na poziomie 36290,1 tys. t i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła o 8,5%, a w odniesieniu do 2010 r. – o 16,4%.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadały 192 zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza, a tylko 55 spośród nich było wyposażonych w **urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych**. W 2018 r. zatrzymano 2485 tys. t pyłów, tj. o 17,5% mniej niż w 2017 r. oraz o 29,8% mniej niż w 2010 r., a także 232,5 tys. t gazów (bez dwutlenku węgla), tj. o 17,5% mniej niż w 2017 r. i o 19,8% mniej niż w 2010 r.

Obszary prawnie chronione w województwie śląskim w 2018 r. zajmowały łącznie 271,9 tys. ha, co stanowiło 22,0% powierzchni ogólnej województwa. Największy udział w powierzchni obszarów objętych ochroną prawną miały **parki krajobrazowe** (82,6%). W końcu 2018 r. **ochroną rezerwatową** objętych było 65 obiektów o łącznej powierzchni 4428,4 ha. W latach 2010-2018 powierzchnia rezerwatów wzrosła o 351,7 ha. W 2018 r. na terenie województwa śląskiego wyznaczonych było 47 **obszarów „Natura 2000”** – 6 obszarów specjalnej ochrony ptaków, o łącznej powierzchni 62,4 tys. ha oraz 41 specjalnych obszarów ochrony siedlisk, o łącznej powierzchni 92,1 tys. ha.

Grunty leśne w województwie śląskim według stanu w końcu 2018 r. zajmowały obszar 404,7 tys. ha, co stanowiło 32,8% ogólnej powierzchni województwa. **Powierzchnia lasów** ukształtowała się na poziomie 394,8 tys. ha i stanowiła 97,5% gruntów leśnych województwa.

W 2018 r. w województwie śląskim wytworzono 30342,7 tys. t odpadów, z tego 28678,6 tys. t **odpadów przemysłowych** i 1664,1 tys. t **odpadów komunalnych**. Najwięcej odpadów przemysłowych powstało przy płukaniu i oczyszczaniu kopalin – 19648,2 tys. t (68,5%). Ilość odpadów przemysłowych wytworzonych na terenie województwa zmniejszyła się zarówno w odniesieniu do 2017 r., jak i w porównaniu z 2010 r. Masa **odpadów nagromadzonych na składowiskach własnych zakładów** w końcu 2018 r. wyniosła 473986,0 tys. t. Z gospodarstw domowych pochodziło 1457,4 tys. t zebranych odpadów komunalnych (87,6%). Ilość odpadów komunalnych zwiększyła się zarówno w skali roku, jak i w stosunku do 2010 r. Masa zebranych w 2018 r. **odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania** ukształtowała się na poziomie 637,1 tys. t.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie śląskim poniesione w 2018 r. wyniosły 1491,9 mln zł i wzrosły zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i w odniesieniu do 2010 r. odpowiednio o: 29,0% i 0,7%. **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej** w województwie śląskim (w cenach bieżących) w 2018 r. ukształtowały się na poziomie 416,8 mln zł i w skali roku zmniejszyły się o 14,1%, ale w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 90,8%.

Liczba mieszkańców województwa śląskiego systematycznie zmniejsza się. Rok 2019 był kolejnym, w którym odnotowano spadek liczby ludności w ujęciu rocznym (o 15,9 tys. osób). Na ubytek rzeczywistej ludności wpływ miał ujemny **przyrost naturalny** (minus 11258) oraz ujemne **saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały** (minus 4717). Systematycznie zmniejsza się liczba mieszkańców miast, natomiast zwiększa się liczba mieszkańców wsi. W porównaniu z 2018 r. ich liczba spadła w miastach o 0,52% oraz wzrosła na wsi o 0,21%. Ludność województwa śląskiego z roku na rok starzeje się. W latach 2010-2019 mediana wieku (wiek środkowy) wzrosła z 39,7 lat do 42,7 lat.

W roku szkolnym 2018/19 w relacji do roku szkolnego 2017/18, odnotowano niewielki wzrost placówek **wychowania przedszkolnego** (o 0,4%), w tym przedszkoli (o 1,2%). Zwiększyła się liczba miejsc (o 1,8%) oraz liczba dzieci w placówkach i w przedszkolach (po 1,3%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba **szkół podstawowych** dla dzieci i młodzieży oraz liczba uczniów wzrosła (odpowiednio o: 0,1% i 14,2%). W wyniku reformy systemu edukacji w roku szkolnym 2018/19 nie odbył się nabór do klas pierwszych **gimnazjów**, które ulegają stopniowej likwidacji. W roku szkolnym 2018/19 odnotowano wzrost liczby **szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych**, natomiast spadek liczby uczniów. W relacji do roku szkolnego 2017/18 odnotowano spadek liczby **szkół policealnych** (o 15,7%) oraz uczniów (o 15,9%) i absolwentów tych szkół (o 8,9%). W roku akademickim 2018/19 w odniesieniu do poprzedniego roku wzrosła (o 6,3%) liczba **uczelni**, natomiast obniżyła się (o 2,7%) liczba studentów. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie w 2018 r. generalnie wzrosły.

W IV kwartale 2019 r., w porównaniu z IV kwartałem 2018 r., odnotowano zmniejszenie **liczby aktywnych zawodowo** (o 0,7%) i **biernych zawodowo** (o 0,8%). Wśród aktywnych zawodowo zmniejszyła się liczba pracujących i bezrobotnych (odpowiednio o: 0,3% i 14,5%). Wzrósł wskaźnik zatrudnienia (o 0,3 p. proc.), natomiast obniżyła się wartość stopy bezrobocia (o 0,4 p. proc.). Liczba **pracujących w gospodarce narodowej** w 2018 r. zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. (o 1,1%). W końcu 2019 r. liczba **bezrobotnych** oraz **stopa bezrobocia rejestrowanego** były niższe niż przed rokiem (odpowiednio o: 16,9% i 0,7 p. proc.). Urzędy pracy dysponowały mniejszą niż w 2018 r. liczbą ofert pracy (o 19,6%). W końcu 2019 r. **na 1 ofertę przypadało 8 bezrobotnych**, tj. o 1 osobę więcej niż przed rokiem.

W 2019 r., w porównaniu z 2018 r., odnotowano wzrost **przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto** w sektorze przedsiębiorstw (o 6,8%). Przeciętna liczba **emerytów i rencistów** zwiększyła się (o 0,4%). Wzrosła przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto zarówno wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (o 4,2%), jak i rolników indywidualnych (o 3,7%). W 2018 r. przeciętny miesięczny **dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym**, w tym **dochód do dyspozycji**, był wyższy niż przed rokiem (po 6,8%).

W 2018 r. liczba osób, którym przyznano na podstawie decyzji świadczenia **pomocy społecznej** była mniejsza o 11,7% niż w roku poprzednim. Mniejsza była również liczba beneficjentów pomocy społecznej (o 11,3%). W porównaniu z 2017 r. mniej dzieci pobierało świadczenia wychowawcze (o 5,1%). Na koniec 2018 r. liczba placówek opieki nad dziećmi do lat 3 wzrosła w skali roku o 21,9%.

Wszystkie wskaźniki charakteryzujące **warunki mieszkaniowe** w województwie śląskim w latach 2010-2018 poprawiły się. W porównaniu z 2017 r. wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz powierzchnia przypadająca na 1 osobę w mieszkaniu odpowiednio o: 0,3 m² i 0,4 m². Zmniejszyła się przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie oraz na 1 izbę. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców zwiększyła się o 3,8 i wyniosła 991,2 mieszkania. Coraz więcej mieszkań jest lepiej wyposażonych w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne, wzrósł odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Długość sieci wodociągowej zwiększyła się o prawie 125 km, w tym 65,7% na obszarach wiejskich. Sieci kanalizacyjnej przybyło o 413,4 km (59,7% na wsi), a gazowej o 153,1 km (61,3% na wsi).

W końcu 2018 r., w stosunku do danych sprzed roku, odnotowano mniejszą liczbę lekarzy i pielęgniarek odpowiednio o: 2,8% i 0,8%, wzrosła natomiast liczba fizjoterapeutów o 6,6%. W **ambulatoryjnej opiece zdrowotnej** zmniejszyła się liczba przychodni o 2,1% oraz praktyk lekarskich o 14,4%, przy wzroście udzielonych porad o 0,9%. W skali roku zmniejszyła się liczba łóżek w szpitalach ogólnych o 1,6% oraz liczba hospitalizowanych pacjentów o 1,7%.

W końcu 2018 r. **liczba instytucji kultury** była niższa niż przed rokiem, z wyjątkiem teatrów i instytucji muzycznych oraz centrów, domów i ośrodków kultury (wzrost po 2). W 2018 r., w porównaniu z 2017 r., zmniejszyła liczba m.in. czytelników bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych (o 0,6%), zwiedzających muzea i oddziały muzealne (o 6,5%), natomiast zwiększyła się liczba np. zwiedzających galerie sztuki (o 3,9%), widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych (o 10,9%) oraz widzów w kinach stałych (o 5,4%).

Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2019 r. w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była niższa niż przed rokiem o 1,2%. W ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym. Niższe były wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych ogółem o 0,9 p. proc., przestępstw o charakterze kryminalnym o 0,5 p. proc., gospodarczym o 3,1 p. proc., natomiast wyższe – przestępstw drogowych o 0,2 p. proc. i przeciwko mieniu o 0,6 p. proc. W 2019 r. doszło do mniejszej niż przed rokiem liczby wypadków drogowych, w których odnotowano mniejszą liczbę rannych oraz ofiar śmiertelnych.

Wyniki badań gospodarstw domowych osób w wieku 16-74 lata w województwie śląskim za 2019 r. wskazują na wzrost w skali roku **liczby gospodarstw domowych mających dostęp do Internetu** (o 3,2 p. proc.) i łączenia się za pośrednictwem **łączy szerokopasmowych** (o 6,4 p. proc.). Wzrosła także liczba wykorzystujących Internet do **kontaktów z administracją publiczną** (o 10,9 p. proc.), szczególnie w celu **wysyłania deklaracji podatkowych** (o 13,8 p. proc.).

W końcu 2019 r. liczba **fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych** zarejestrowanych w krajowym rejestrze urzędowym pomiotów gospodarki narodowej REGON była większa niż przed rokiem (o 3,8%). **Aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia** zrzeszały w końcu 2016 r. mniej **członków** niż w końcu 2014 r. (o 11,1%). Według badania spójności społecznej w 2018 r. zdecydowana większość (76%) mieszkańców województwa deklarowała **zaufanie do ludzi**.

Produkt krajowy brutto oraz **PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca** w województwie śląskim w 2018 r., w porównaniu z danymi sprzed roku, wzrosły odpowiednio o: 6,4% i 6,7% (według wstępnego szacunku). Wartość produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w województwie przewyższała przeciętną dla kraju o 4,0%.

Przedsiębiorcy z sekcji budownictwo oraz z sekcji transport i gospodarka magazynowa w styczniu br. formułowali lepsze niż przed rokiem **oceny koniunktury**. W pozostałych badanych sekcjach przedsiębiorcy oceniali koniunkturę jako gorszą w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. W kwietniu br. koniunktura oceniana przez przedsiębiorców wszystkich sekcji była gorsza niż w innych badanych okresach. Największe pogorszenie ocen koniunktury sygnalizowały firmy w sekcji budownictwo, a najmniejsze – w sekcji informacja i komunikacja.

W województwie śląskim w **krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON** wpisanych było 481,8 tys. osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. **Sektor prywatny** skupiał 461,1 tys. podmiotów gospodarczych, natomiast w **sektorze publicznym** wpisanych było 14,9 tys. podmiotów.

W 2018 r. odnotowano wzrost **nakładów na działalność B+R** w skali roku (o 22,3%) oraz na 1 mieszkańca (o 22,6%). Najwięcej nakładów wewnętrznych na działalność B+R przeznaczył sektor przedsiębiorstw. Wyższe niż przed rokiem były **nakłady na innowacje** w przemyśle (o 4,2%) oraz w sektorze usług (o 1,0%).

W 2019 r. w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych odnotowano niższe niż przed rokiem **wyniki finansowe brutto i netto** odpowiednio o: 9,3% i 11,8%. W skali roku obniżyły się **wskaźniki rentowności: sprzedaży brutto** (o 0,9 p. proc.), **obrotu brutto i obrotu netto** (po 0,4 p. proc.), wzrósł natomiast **wskaźnik poziomu kosztów** (o 0,4 p. proc.). Poprawiły się **wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia**, które w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły odpowiednio o: 1,8 i 0,6 p. proc.

Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących poniesione w 2019 r. wyniosły 19335,7 mln zł i w odniesieniu do 2018 r. wzrosły o 15,3%. W skali roku wzrosła wartość **zakupów inwestycyjnych** (o 11,5%). Najwięcej środków przeznaczono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (11 268,6 mln zł). Inwestorzy rozpoczęli realizację mniejszej liczby **nowych inwestycji** niż w 2018 r. o niższej niż przed rokiem łącznej wartości kosztorysowej.

Produkcja roślinna uzyskana w 2019 r. była niższa niż przed rokiem. Gorsze było **plonowanie** zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oraz ziemniaków. W skali roku wzrosło **pogłowie** bydła (o 5,5%), natomiast zmniejszyło się pogłowie świń (o 9,8%), owiec (o 0,2%) i drobiu (o 1,9%). Odnotowano spadek **skupu** ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (o 4,8%), a także żywca rzeźnego w wadze żywej (o 2,8%), natomiast wzrost skupu mleka (o 1,8%). Wzrosły **ceny skupu** produktów roślinnych (z wyjątkiem pszenicy) oraz ceny skupu produktów zwierzęcych (z wyjątkiem żywca drobiowego).

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r. (w cenach stałych) była wyższa niż w roku poprzednim o 2,8% (w 2018 r. wzrost wyniósł 4,2%). Wyższe przychody ze sprzedaży wyrobów i usług odnotowano w przetwórstwie przemysłowym o 3,8% oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji o 5,5%. W skali roku wzrosła wydajność pracy o 1,2%, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 1,5%.

W 2019 r. zanotowano wzrost (w skali roku) **przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług w budownictwie** o 3,6% (w cenach bieżących). Produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się o 3,4% (w 2018 r. wzrosła o 15,1%). Wyższa niż przed rokiem była wydajność pracy w budownictwie o 1,7%, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 1,9%.

W **budownictwie mieszkaniowym** w 2019 r. oddano do użytkowania o 12,1% więcej mieszkań niż w roku poprzednim (w 2018 r. wzrost o 2,1%). Był to kolejny rok poprawy efektów budownictwa mieszkaniowego po spadku w 2014 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu była mniejsza. Wszystkie mieszkania oddane do użytkowania były wyposażone w podstawowe urządzenia techniczno-sanitarne. Utrzymał się wzrost liczby mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym o 1,8%, natomiast zmniejszyła się liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto o 5,5%.

Wartość **sprzedaży detalicznej** ogółem w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych w 2019 r. była o 13,5% wyższa niż przed rokiem. Wzrosła również sprzedaż hurtowa w przedsiębiorstwach handlowych o 2,1%, w tym w jednostkach hurtowych również o 2,1%.

W 2018 r. środkami **komunikacji miejskiej** przewieziono 403,6 mln pasażerów, tj. o 0,6% mniej niż przed rokiem. **Transportem samochodowym** w komunikacji krajowej przewieziono mniej pasażerów (o 22,2%), natomiast w komunikacji międzynarodowej – więcej o 25,3%. Odnotowano wzrost przewozu pasażerów w **transporcie lotniczym** (o 24,3%) oraz przewozu ładunków w **żegludzie śródlądowej** (o 28,8%).

W 2018 r. w województwie śląskim **moc zainstalowana** w elektrowniach wyniosła 7306,6 MW i była niższa niż w 2017 r. o 0,7%. Odnotowano również spadek **mocy osiągalnej** w elektrowniach o 0,6% oraz **produkcji energii elektrycznej** ogółem o 10,5%, która osiągnęła wartość 24905,9 GWh. Wzrosła natomiast liczba **odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych** o 0,7%, przy czym **zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych** utrzymało się na podobnym poziomie.

W 2018 r. łączne **dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego** województwa śląskiego wyniosły 27261,2 mln zł i były wyższe zarówno w porównaniu z 2010 r. (o 50,8%), jak i w odniesieniu do 2017 r. (o 10,2%). Największy udział w strukturze dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. miały dochody własne – 54,3% (w kraju 49,3%). Dotacje stanowiły 25,5% (w kraju 28,3%), a subwencja ogólna – 20,2% (w kraju 22,4%). Dotacje inwestycyjne stanowiły ważny udział w finansowaniu wydatków inwestycyjnych, i tak w budżetach: powiatów udział ten wyniósł 52,5%, województwa – 51,7%, miast na prawach powiatu – 28,9% i gmin – 27,2%.

W 2018 r. **wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego** województwa śląskiego wyniosły 27625,4 mln zł i były wyższe o 45,8% niż w 2010 r. oraz wyższe o 11,6% niż przed rokiem. W strukturze wydatków jednostek samorządu terytorialnego wydatki bieżące w kwocie 22556,2 mln zł stanowiły 81,6% wydatków ogółem (w kraju 79,6%), zaś wydatki majątkowe w kwocie 5069,3 mln zł – 18,4% (w kraju 20,4%). Zarówno wydatki bieżące, jak i majątkowe wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem odpowiednio o: 5,4% i 51,0%. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2018 r. 6085 zł i były wyższe niż przed rokiem o 11,9%.

W 2018 r. **budżety jednostek samorządu terytorialnego** województwa zamknęły zbiorczo rok budżetowy **deficytem** (w wysokości 364,3 mln zł), którego relacja do dochodów ogółem zwiększyła się w skali roku (o 1,2 p. proc.). Wzrosła wartość **zobowiązań** jednostek samorządu terytorialnego o 8,5% (według stanu w końcu roku), ale zmniejszył się ich udział w dochodach ogółem (o 0,4 p. proc.).

Wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie ze środków UE projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2018 r. wyniosła 34440,7 mln zł i w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa niż przeciętna dla kraju (o 22,9%).

Executive summary

In 2019, in Śląskie Voivodship the **annual average air temperature values** in all meteorological stations were larger than average values determined for previous multi-annual periods, starting from 1971. The **annual total sum of atmospheric participations** decreased. June was a month characterized by the largest average temperature, while January – by the lowest average temperature.

As of 1st January 2019, the **geodesic area** of Śląskie Voivodship was 1233.3 thousand ha and remained unchanged compared with 2018 and 2010. The area of agricultural land was above half of the total area, while the forest land as well as woodland and shrubland – almost 1/3. The area of agricultural land decreased in comparison with the previous year as well as with 2010; in the same period the built-up and urbanized area increased.

As of 31st December 2018, the **area of devastated and degraded land requiring reclamation and management** increased in relation to 2017 and 2010, and amounted 5269 ha, of which 4182 ha were devastated lands. The area of devastated and degraded land requiring reclamation and management increased in relation to 2017 and 2010.

In 2018, the **consumption of water** in Śląskie Voivodship amounted to 372.8 hm³ of water, of which 193.3 hm³ was used for exploitation of water supply network, 117.2 hm³ was used in industry and 62.3 hm³ was used in agriculture and forestry. Compared with 2017 and 2010, consumption of water decreased by 2.1% and 6.9% respectively.

In 2018, the total amount of **municipal and industry wastewater requiring treatment** discharged into waters or into the ground in Śląskie Voivodship amounted to 376.0 hm³, of which 317.8 hm³ of wastewater was treated and 58.2 hm³ was discharged without treatment.

In 2018, the share of **population connected to wastewater treatment plants** in relation to the total population of Voivodship amounted to 81.1%, i.e. higher in comparison with 2017 and 2010 by 0.3 pp and 9.1 pp respectively.

Out of 328 plants of significant nuisance to air quality operating in Śląskie Voivodship in 2018, 229 emitted particulate pollutants, while 326 – gaseous pollutants. The **emission size of particulate pollutants** amounted to 7.9 thousand tonnes, i.e. 8.4% less than in 2017 and 41.1% less than in 2010. The **emission of gaseous pollutants** (including carbon dioxide) amounted to 36290.1 thousand tonnes and decreased by 8.5%, compared with 2017, and by 16.4%, compared with 2010.

The **systems to reduce the emission of particulate pollutants** were installed in 192 plants of significant nuisance to air quality, but only 55 plants were equipped with **systems to reduce the emission of gaseous pollutants**. In 2018, 2485 thousand tonnes of particulates was retained, i.e. 17.5% less than in 2017 and 29.8% less than in 2010; also the amount of 232.5 thousand tonnes of gaseous (excluding carbon dioxide) was retained, i.e. 17.5% less than in 2017 and 19.8% less than in 2010.

In 2018, the **legally protected areas** in Śląskie Voivodship occupied a 271.9 thousand ha, which accounted to 22.0% of the total area of the Voivodship. The **landscape parks** had the largest share in area covered by legal protection (82.6%). At the end of 2018, 65 facilities with the total area of 4428.4 ha were covered by **reserve protection**. In the years 2010-2018, the area of reserves increased by 351.7 ha. In 2018, 47 **“Natura 2000” areas** were present in Śląskie Voivodship, in which 6 areas of special bird protection, with the total area of 62.4 thousand ha, and 41 areas of special habitat protection, with the total area of 92.1 thousand ha.

As of the end of 2018, the **forest land** in Śląskie Voivodship covered area of 404.7 thousand ha, which accounted for 32.8% of the total area of the Voivodship. The **forest area** amounted to 394.8 thousand ha which accounted for 97.5% of the forest land of the Voivodship.

In 2018, 30342.7 thousand tonnes of waste were generated in Śląskie Voivodship, of which 28678.6 thousand tonnes were of **industrial waste** and 1664.1 thousand tonnes were of **municipal waste**. Most of the industrial waste were generated during process of washing and cleaning of minerals – 19648.2 thousand tonnes (68.5%). The amount of industrial waste generated in Voivodship decreased both in relation to 2017 and 2010. At the end of 2018, the **size of waste accumulated in the plant own landfills** amounted to 473986.0 thousand tonnes. 1457.4 thousand tonnes of the collected municipal waste were of households origin (87.6%). The amount of municipal waste increased both in the annual terms and in relation to 2010. The **municipal waste** collected in 2018, which were **designated for landfilling**, amounted to 637.1 thousand tonnes.

The **outlays on fixed assets for environmental protection** (in current prices), incurred in Śląskie Voivodship in 2018, amounted to PLN 1491.9 million and increased both in comparison with 2017 and in relation to 2010 by 29.0% and 0.7% respectively. The **outlays on fixed assets for water management** in Śląskie Voivodship (in current prices) in 2018 amounted to PLN 416.8 million and decreased by 14.1% per year, but increased by 90.8% compared with 2010.

The **population** in Śląskie Voivodship is decreasing systematically. 2019 was another year in which the population decreased yearly (by 15.9 thousand). The reasons of population fall was negative **natural increase** (minus 11258) as well as negative **internal and international net migration for permanent residence** (minus 4717). While the urban population is falling systematically, the rural population is rising. Compared with 2018, the urban population decreased by 0.52%, while the rural population increased by 0.21%. From year to year the population of Śląskie Voivodship is getting older. In the years 2010-2019 the median age increased from 39.7 to 42.7 years.

In the school year 2018/2019, relative to the school year 2017/2018, an increase of the number of **pre-primary education** establishments was noted (by 0.4%), of which the number of nursery schools by 1.2%. The number of places in pre-primary education establishments as well as the number of children in establishments rose by 1.8% and 1.3% respectively. Compared with the school year 2017/2018, the number of **primary schools** for children and youth increased (by 0.1%) as well as the number of pupils (by 14.2%). As effect of educational system reform, which was performed in 2018/2019, no recruitment to the first grade of the **lower secondary school** was present; such type of schools is to be gradually liquidated. In the school year 2018/2019, while the number of **upper secondary and post-primary schools** increased, the number of pupils decreased. In relation to the school year 2017/2018, the fall tendency was noted for the **post-secondary schools** (by 15.7%) as well as for the number of pupils (by 15.9%) and graduates (by 8.9%) attending to the schools of this type. While in the academic year 2018/2019 the number of higher education institutions rose (by 6.3%), the number of students fall (by 2.7%), when compared with the previous academic year. In 2018, the expenditure of local government units budgets for education increased in general. While in the academic year 2018/2019 the number of higher education institutions rose (by 6.3%), the number of students fall (by 2.7%), when compared with the previous academic year. In 2018, the expenditure of local government units budgets for education increased in general.

In the fourth quarter of 2019, compared with the fourth quarter of 2018, a decrease of the **number of economically active persons** was noted (by 0.7%), as well as of the **number of economically inactive persons** (by 0.8%). Among the economically active, a decrease of the number of employed and unemployed persons was registered (by 0.3% and 14.5% respectively). While the employment rate rose (by 0.3 pp), the unemployment rate fell (by 0.4 pp). In 2018, the number of **employed persons in national economy** increased in comparison with 2017 (by 1.1%). At the end of 2019, the number of **unemployed persons** and the **registered unemployment rate** were smaller than in the last year (by 16.9% and 0.7 pp, respectively). Labour Offices had less job offers than in 2018 (by 19.6%). At the end of 2019, there were **8 unemployed persons per one offer**, i.e. by 1 person more than a year ago.

In 2019, compared with 2018, the **average monthly gross wages and salaries** in the enterprise sector rose (by 6.8%). The average number of **retirees and pensioners** increased (by 0.4%). Also the average monthly gross retirement and other pensions, paid either from non-agricultural social security system and for farmers, increased (by 4.2% and 3.7% respectively). In 2018, the average monthly **available income per capita in the household**, including **disposable income**, was larger than in the year before (by 6.8% each).

In 2018, the number of persons who were granted **social assistance** benefits (based on decision) was smaller by 11.7% compared with the previous year. The number of social assistance beneficiaries was also smaller (by 11.3%). Compared with 2017, fewer children received child-raising benefits (by 5.1%). At the end of 2018, the number of childcare facilities for children up to the age of 3 increased by 21.9% annually.

In the years 2010-2018, all indicators characterising **housing conditions** in Śląskie Voivodship improved. Compared with 2017, the average useful floor area per dwelling and useful floor area per person increased by 0.3 m² and 0.4 m² respectively. The average number of persons per dwelling and per room decreased. The number of dwellings per 1000 inhabitants increased by 3.8 and amounted to 391.2. More dwellings had been better fitted with basic sanitary and technical installations, also the percentage of population using water supply network, sewage network and gas supply system increased. The length of water supply network increased by almost 125 km, of which 65.7% in rural areas. The sewage network increased by 413.4 km (59.7% in rural areas) and the gas supply system by 153.1 km (61.3% in rural areas).

At the end of 2018, compared with the data from the previous year, a smaller number of doctors and nurses was recorded: by 2.8% and 0.8% respectively, while the number of physiotherapists increased by 6.6%. In an **out-patient health care**, the number of out-patient departments and medical practices decreased by 2.1% and 14.4% respectively, while doctors' consultations increased by 0.9%. During the year, the number of beds in general hospitals and the number of inpatients decreased (by 1.6% and 1.7% respectively).

At the end of 2018, the **number of cultural institutions** was smaller than the year before, with the exception of theatres and music institutions as well as centres of culture, cultural centres and establishments (increase by 2). In 2018, compared with 2017, the number of readers of public libraries and library service points fell (by 0.6%), as well as museum visitors (by 6.5%). However, an increase of the number of visitors of art galleries (by 3.9%) was noted as well as the number of spectators and listeners in theatres and music institutions (by 10.9%) and audience in indoor cinemas (by 5.4%).

The **number of crimes ascertained** by Police in completed preparatory proceedings was less than in the previous year by 1.2%. In the total number of ascertained crimes the criminal offences predominated. The rates of detectability of delinquents in total ascertained crimes were smaller by 0.9 pp, as well as the criminal offences by 0.5 pp, economic crimes by 3.1 pp. Higher rates were recorded in road offences by 0.2 pp and against property by 0.6 pp. In 2019, less number of road accidents was present than in the previous year, with less number of injuries and fatalities.

The results of household surveys of persons aged 16-74 in Śląskie Voivodship indicated an annual increase of the **number of households having access to the Internet** (by 3.2 pp) and of the number of **broadband connections** (by 6.4 pp). From the total number of people using the Internet, the share of those who use the Internet to **contact public administration** was increasing systematically (by 10.9 pp), especially for **sending tax declarations** (by 13.8 pp).

At the end of 2019, the number of **foundations, associations and social organisations** registered in the National Official Register of National Economy Entities REGON grew (by 3.8%), compared with 2018. At the end of 2016, the **number of members in active organisations and associations** was less than in 2014 (by 11.1%). According to Social Cohesion Survey performed in 2018, a vast majority of inhabitants in Śląskie Voivodship, in general, had a **confidence to people**.

The **gross domestic product** and **GDP per capita** in Śląskie Voivodship in 2018, compared with the data for the previous year, increased by 6.4% and 6.7% respectively (according to the preliminary estimate). The value of gross domestic product per capita in the Voivodship exceeded the national value by 4.0%.

In January this year, the entrepreneurs from construction section and from transport and storage section formulated better **assessments of business tendency** than a year ago. In the remaining surveyed sections, entrepreneurs assessed the business tendency as worse in comparison with the same period last year. In April of the current year, the business tendency is assessed worse by entrepreneurs of all surveyed sections, compared with the other surveyed periods. The biggest downturn was reported by companies in the construction section (general climate indicator minus 51.9), while the smallest – in the information and communication section (minus 25.7).

In Śląskie Voivodship, according to **the National Official Register of National Economy Entities REGON**, there were in total 481.8 thousand legal persons and organisational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity. The **private sector** comprised 461.1 thousand economic entities, while the **public sector** included 14.9 thousand entities.

In 2018, the **expenditures on R&D** rose on the yearly basis (by 22.3%) as well as per capita (by 22.6%). The enterprise sector allocated the largest amount of intramural expenditures on R&D. The **expenditures on innovation** in industry and in service sector were larger (by 4.2% and 1.0% respectively), compared with the previous year.

In 2019, the **gross and net financial results** of non-financial enterprises decreased by 9.3% and 11.8% respectively, compared with the previous year. Compared with the previous year, the following **profitability rates** decreased: **gross return on sales** (by 0.9 pp), **gross and net turnover** (each by 0.4 pp), while the **cost level indicator** rose by 0.4 pp. The **financial liquidity indicators of 1st and 2nd degree** improved, rising by 1.8 and 0.6 p.p. respectively.

The **investment outlays** for new property objects and for improvement of existing ones, incurred by the surveyed enterprises in 2019, amounted to PLN 19335.7 million and increased by 15.3%, in relation to 2018. The value of **investment purchases** increased on a yearly basis (by 11.5%). The largest amount of funds was allocated to machinery, technical equipment and tools (PLN 11268.6 million). Less number of **new investments** to implement were begun by investors, with a the total estimate value smaller than in the previous year.

The **crop output** in 2019 was less in comparison to the previous year. The **yielding** of basic cereals with cereal mixed and potatoes was worse. Whereas an increase in cattle **livestock** was noted within a year (by 5.5%), the livestock of pigs, sheep and poultry decreased (by 9.8%, 0.2% and 1.9% respectively). A decrease of **procurement** of basic consumer and feed cereals was noted (by 4.8%) as well as of animals for slaughter in live weight (by 2.8%), while procurement of milk increased (by 1.8%). An increase of the **procurement prices** of plant products (excluding wheat) and procurement prices of animal products (excluding poultry for slaughter) were recorded.

The **sold production of industry** in 2019 (in constant prices) was larger than in the previous year by 2.8% (in 2018, the increase was 4.2%). Larger revenues from sale of goods and services were recorded in: manufacturing (by 3,8%), water supply; sewerage, waste management and remediation activities (by 5.5%). On a yearly basis, the labour productivity increased by 1.2%, with an increase of the average paid employment by 1.5%.

In 2019, an increase (in annual terms) of **revenues from sales of products and services in construction** by 3.6% was noted (in current prices). Construction and assembly production increased by 3.4% (in 2018 was an increase by 15.1%). Labour productivity in construction was higher than a year before by 1.7%, with an increase of the average paid employment by 1.9%.

In 2019, more flats in the **housing construction** sector were completed (by 12,1%), compared with the previous year (2.1% growth in 2018). 2019 was another year in which the effects of housing construction improved after a decrease noted in 2014. The average useful floor area of dwelling and average number of rooms in dwelling were smaller. All dwellings completed were fitted with basic technical and sanitary facilities. A continuous increase of the number of dwellings for which the permits were granted or registered with a construction project was noted (by 1.8%), while the number of dwellings in which construction started decreased (by 5.5%).

In 2019, the **value of total retail sales** in trade and non-trade enterprises rose by 13.5%, compared with the previous year. The wholesale in trade enterprises increased by 2.1%, including wholesale enterprises for which the wholesales rose also by 2.1%.

In 2018, 403.6 million passengers were transported by **urban transport**, i.e. 0.6% less than a year ago. The total number of passengers transported by domestic **road transport** fell (by 22.2%), while the number of passengers transported by international transport rose (by 25.3%). An increase of passengers transported by **air transport** (by 24.3%) and goods transported by **inland waterway transport** (by 28.8%) was registered.

In 2018, **installed capacity** in power plants in Śląskie Voivodship amounted to 7306.6 MW and was 0.7% less than in 2017. A decrease of the **maximum capacity** in the power plants by 0.6% was noted; also the total electricity production, which amounted to 24905.9 GWh, decreased by 10.5%. On the other hand, the number of **electricity consumers in households** increased by 0.7%, while the **consumption of electricity in household** remained at a similar level.

In 2018, the total **revenue of local government units** of Śląskie Voivodship amounted to PLN 27261.2 million and grew by 50.8%, compared with 2010, and grew by 10.2% compared with 2017. In 2018, the major part in the structure of revenues of local government units were own revenues 54.3% (49.3% in Poland), the remaining parts were: grants – 25.5% (28.3% in Poland), general subsidy – 20.2% (22.4% in Poland). The investment grants had a large contribution to financing of investment expenditures, their shares for powiats were 52.5%, for voivodships – 51.7%, for cities with powiat status – 28.9%, for gminas – 27.2%.

In 2018, the **total expenditures of local government units** in Śląskie Voivodship amounted to PLN 27625.4 million and grew by 45.8% compared with 2010, as well as by 11.6% compared with the previous year. Regarding the structure of expenditures of local government units the main shares were current expenditures, amounted to PLN 22556.2 million, which contributed to 81.6% (79.6% in Poland), and property expenditures, amounted to PLN 5069.3 million, which contributed to 18.4% (20.4% in Poland). Either the current expenditures and the property expenditures rose by 5.4% and 51.0% respectively, compared with the previous year. The total amount of budget expenditures per capita of local government units in Śląskie Voivodship was PLN 6085 in 2018 and rose by 11.9%, compared with the previous year.

In 2018, the **local government units budgets** of Voivodship closed the financial year with a **deficit** (with the amount of PLN 364.3 million), whose relation to the total revenue increased annually (by 1.2 pp). The value of **liabilities** of local government units increased by 8.5% (as at the end of the year), but their share in the total revenue decreased (by 0.4 pp).

The **total value of signed grant contracts/decisions on EU funding for projects**, implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship by the end of 2018, amounted to PLN 34440.7 million, which was less than national average per capita (by 22.9%).

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Śląskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 (in %)	0,2	0,4
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2018 r. (w hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2018 (in hm ³)	9434,6	372,8
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2018 r. (w hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2018 (w hm ³)	8200,4	378,9
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2018 r. (w dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2018 (in dam ³)	1328655	154084
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. (tony/rok): gazowych pyłowych Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 (tonnes/year): gases particulates	213214234 31827	36290054 7874
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Total of legal protected area in total area in 2018 (in %)	32,6	22,0
Lesistość w 2018 r. (w %) Forest cover in 2018 (in %)	29,6	32,0
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2019 (as of 31st December)	123	366
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r. Natural increase per 1000 population in 2019	-0,9	-2,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	0,2	-1,0
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. (w latach) mężczyźni kobiety Life expectancy in 2018 (in years) males females	73,8 81,7	73,5 80,9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^a w 2018 r. Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 ^a in 2018	895	905

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, in pre-primary sections in primary schools, in pre-primary education groups and points, including children attending establishments performing health care activities for all school year.

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Śląskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (w %) [dane roczne] Employment rate by LFS in 2019 r. (in %) [annual data]	54,4	51,5
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2019 r. (w %) [dane roczne] Activity rate by LFS in 2019 (in %) [annual data]	56,2	52,8
Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (w %) [dane roczne] Unemployment rate by LFS in 2019 (in %) [annual data]	3,3	2,4
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2019 r. Unemployed persons per 1 job offer in 2019	18	8
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w 2019 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in 2019 (in PLN)	5169,06	5311,15
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. (w zł) Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2019 (in PLN)	2327,07	2731,77
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. (w zł) Average monthly per capita available income in households in 2018 (in PLN)	1693,46	1757,03
Relatywna granica ubóstwa w 2018 r. (w %) Relative poverty threshold in 2018 (in %)	14,2	9,5
Granica ubóstwa skrajnego w 2018 r. (w %) Extreme poverty threshold in 2018 (in %)	5,4	2,9
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. (w %) Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2018 (in %)	5,1	3,4
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2018 (in thousand PLN)	3485665	306956
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ^b w 2018 r. Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 ^b in 2018	105,3	99,9
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. Population per out-patient health care unit in 2018	1439	1454
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r.: lekarze pielęgniarki Medical personel per 10 thousand population in 2018: doctors nurses	23,3 50,2	24,4 55,0
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018	47,3	54,5
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca ^c w 2018 r. (w zł) Gross domestic product (current prices) per capita ^c in 2018 (in PLN)	55066	57255

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi. c Wstępny szacunek.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Including nursery wards. c Preliminary estimate.

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Śląskie
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)	1175,0	1066,4 ^a
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)	20,2	12,2 ^a
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b in 2018 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^b in 2018	7,7	5,4
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2019 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2019 (in %)	82,0	80,2
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2019 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2019 (in %)	95,4	96,7
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2019 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2019 (previous year=100; current prices)	112,4	115,3
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych ^d w 2019 r. (w szt.) Cattle density per 100 ha of agricultural land ^d in 2019 (in heads)	43,3	35,6
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych ^d w 2019 r. (w szt.) Pigs density per 100 ha of agricultural land ^d in 2019 (in heads)	73,4	54,9
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle ^e w 2019 r. (w zł) Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry ^e in 2019 (in PLN)	553443	531509
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie ^e w 2019 r. (w zł) Sold production of construction (current prices) per 1 average employed person in construction ^e in 2019 (in PLN)	625052	505343
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2019 r. Dwellings completed per 1000 population in 2019	5,4	3,1
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	81,8	154,3
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2018 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2018	6,2	15,8
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2018 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2018 (in %)	12,7	3,2

a Bez podmiotów dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Stan w dniu 1 czerwca. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register. b Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. d As of 1st June. e Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2

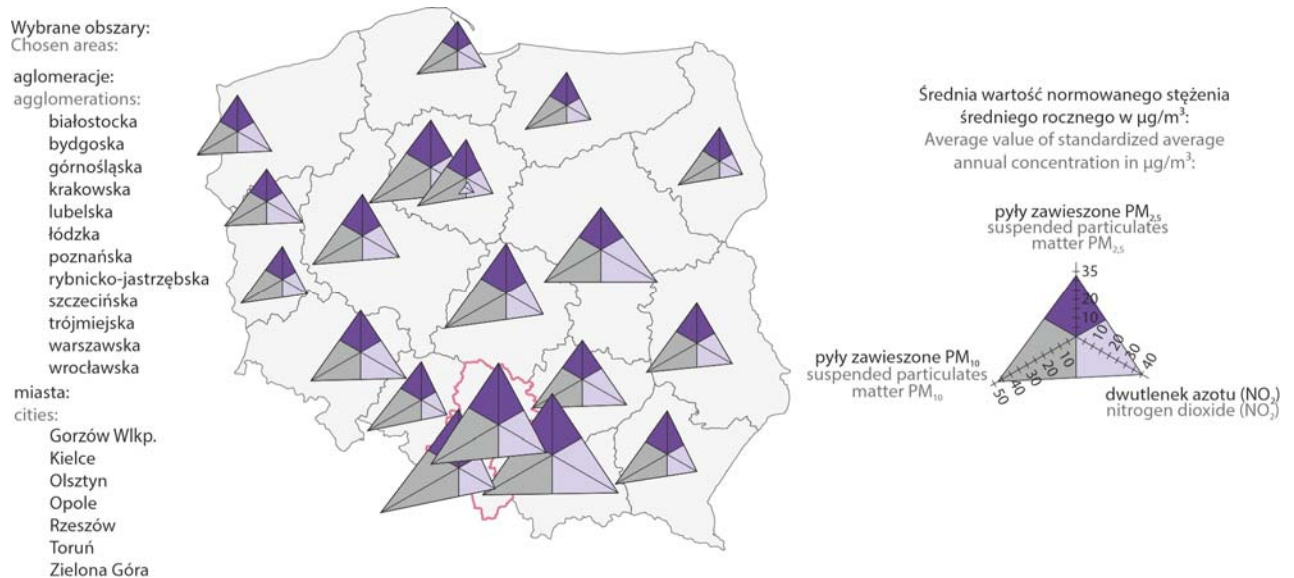
Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

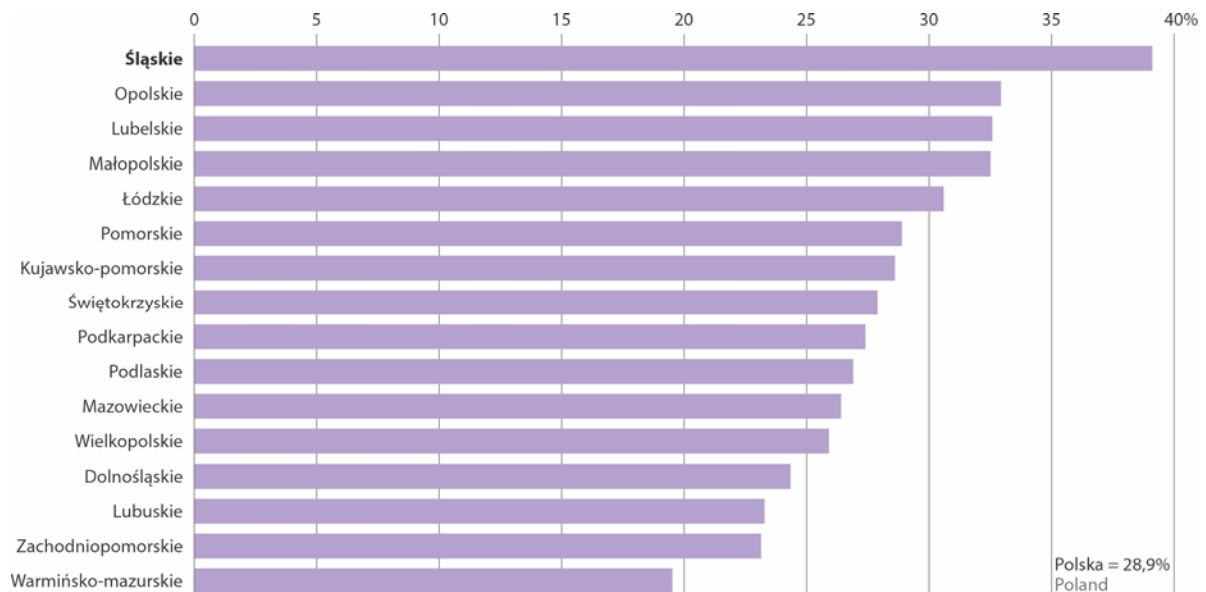
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM2,5, PM10, NO2 w 2018 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM2.5, PM10, NO2 in 2018

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do odpadów ogółem w 2018 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total waste in 2018

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2019

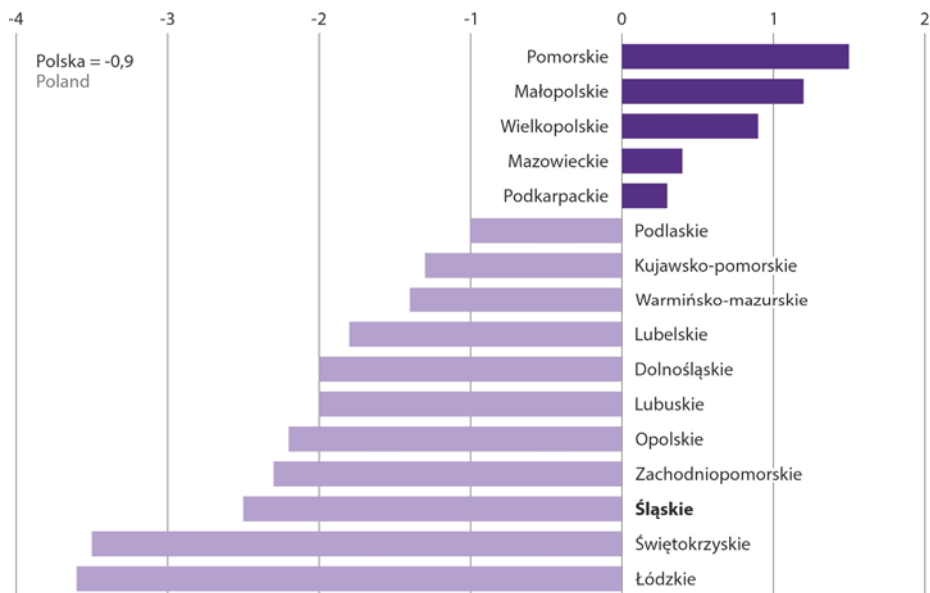
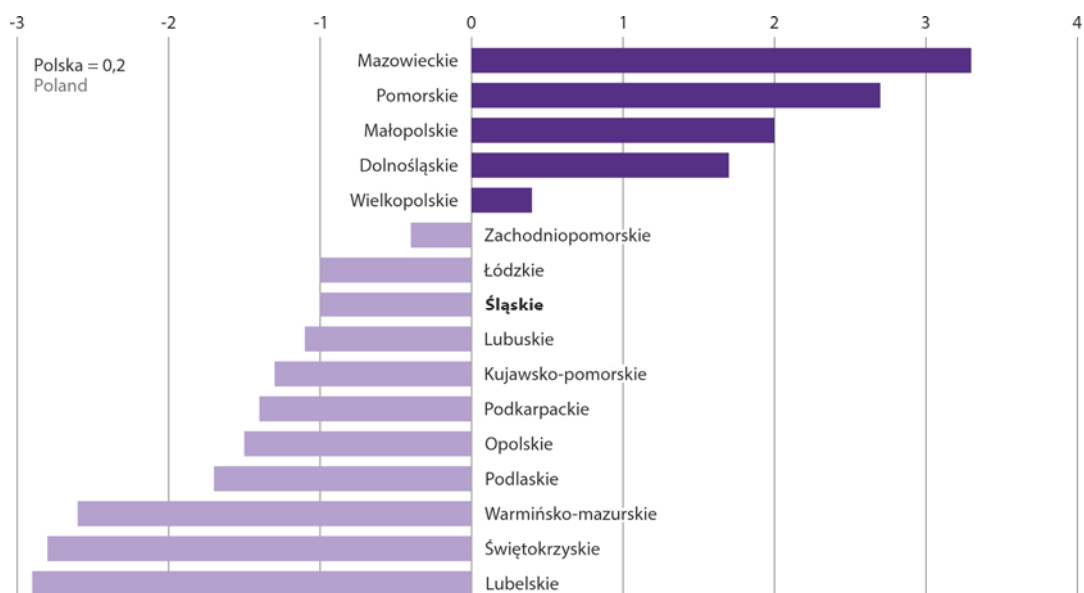
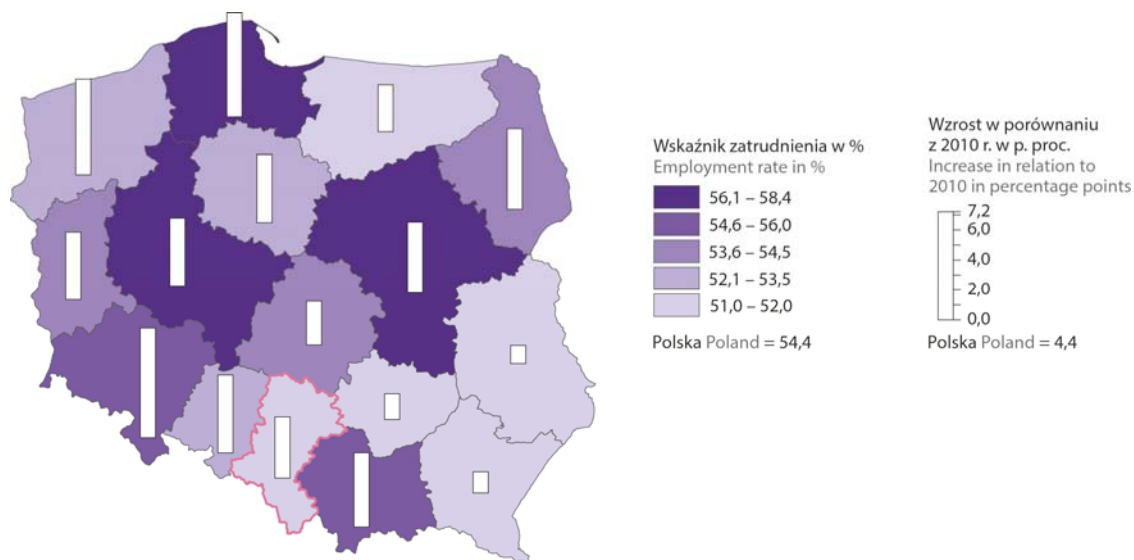
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019

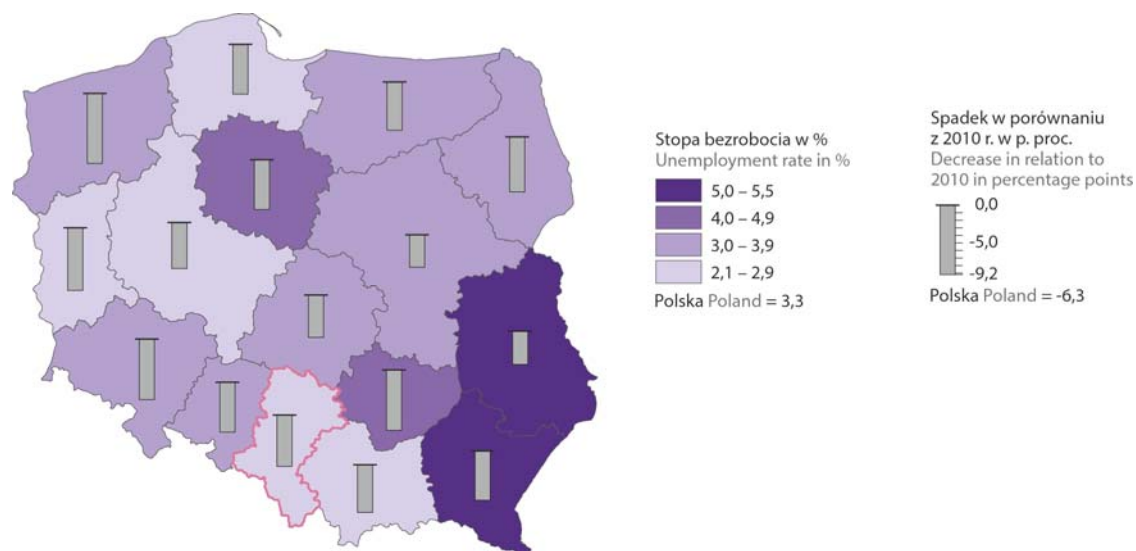

Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2019 (annual average)

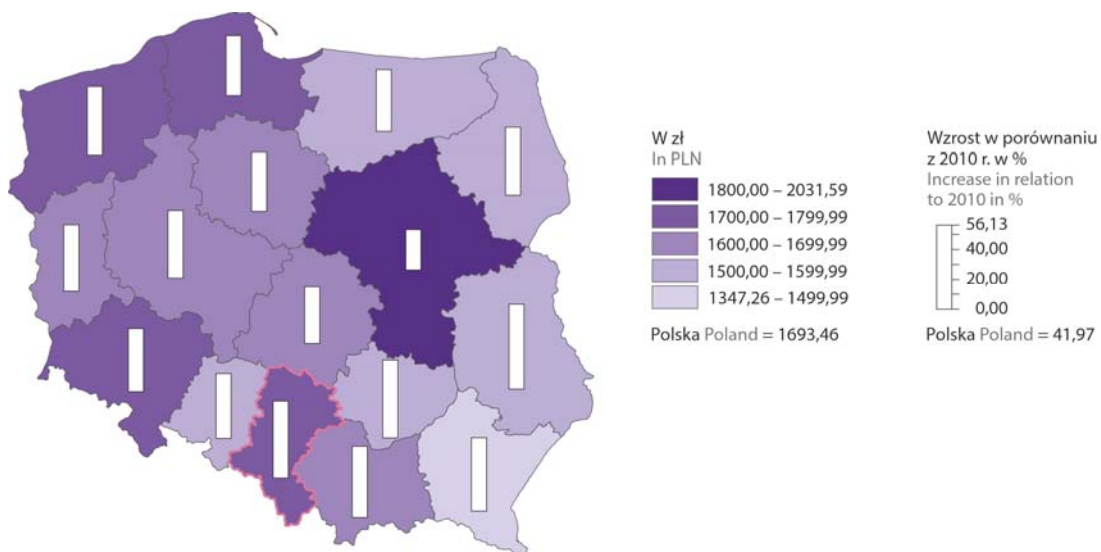
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)

Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019 (annual average)

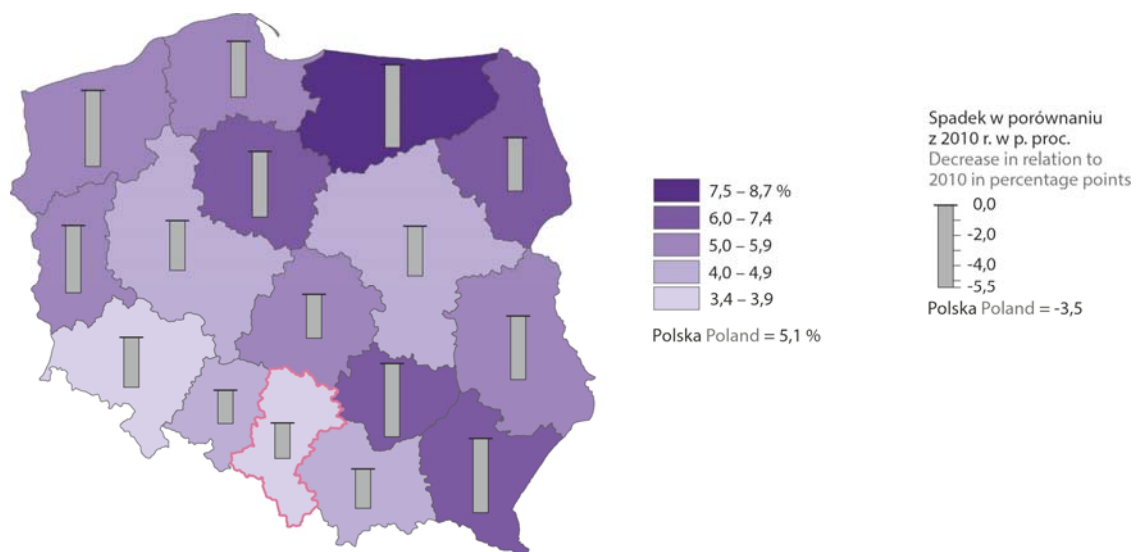
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Map 4. Average monthly per capita available income in households in 2018

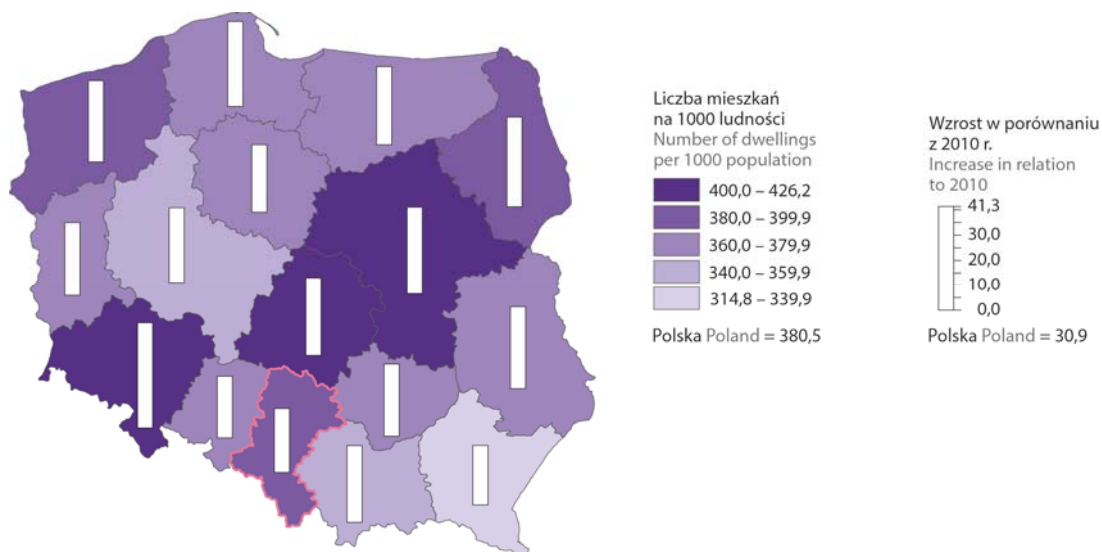
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.

Map 5. Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2018

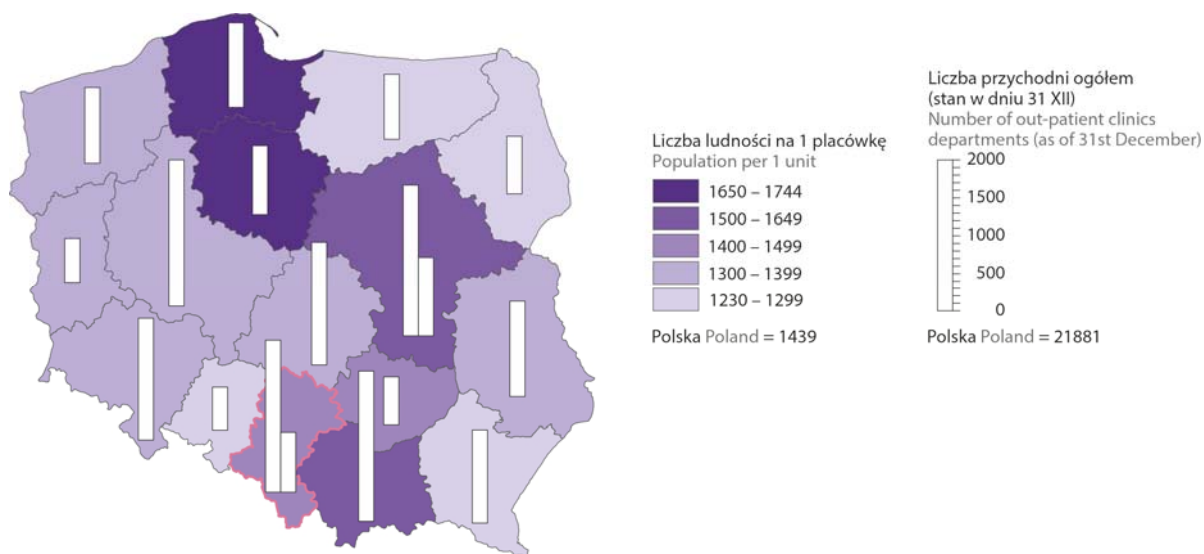

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

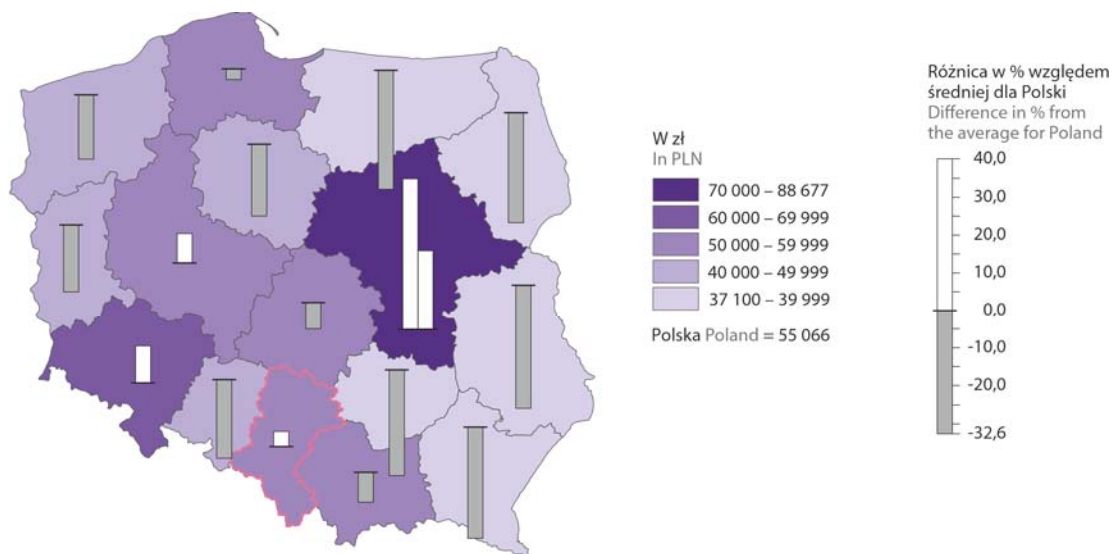
Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2018
As of 31st December**Mapa 7. Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.**

Map 7. Population per out-patient health care unit in 2018

Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)^a

Map 8. Gross domestic product per capita in 2018 (current prices)^a

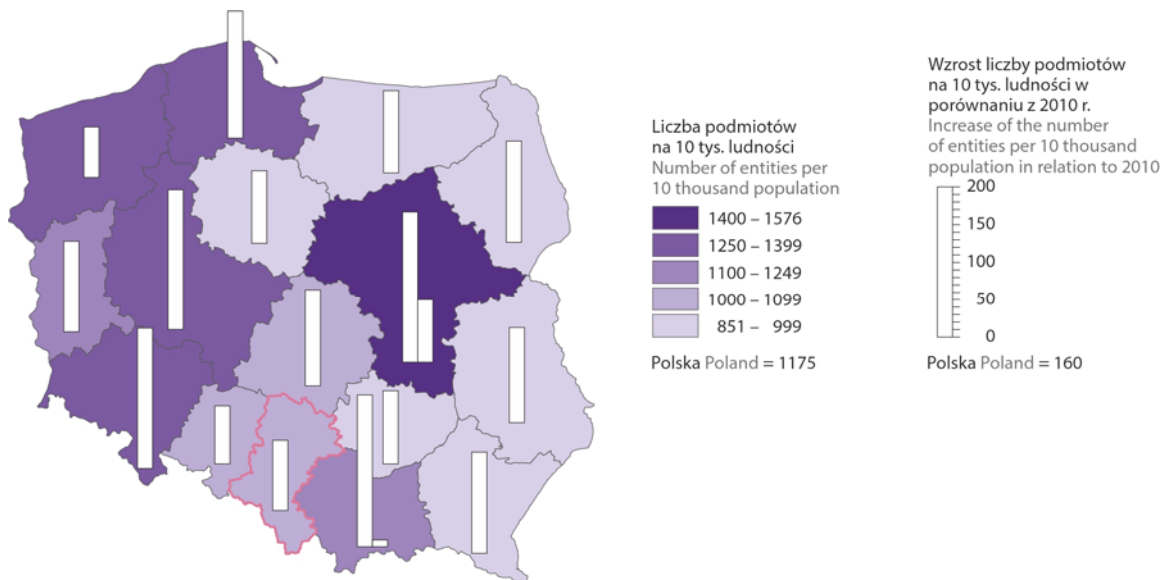
^a Szacunki wstępne.
a Flash estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r.

Map 9. Stan w dniu 31 grudnia

Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019

As of 31st December

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2019

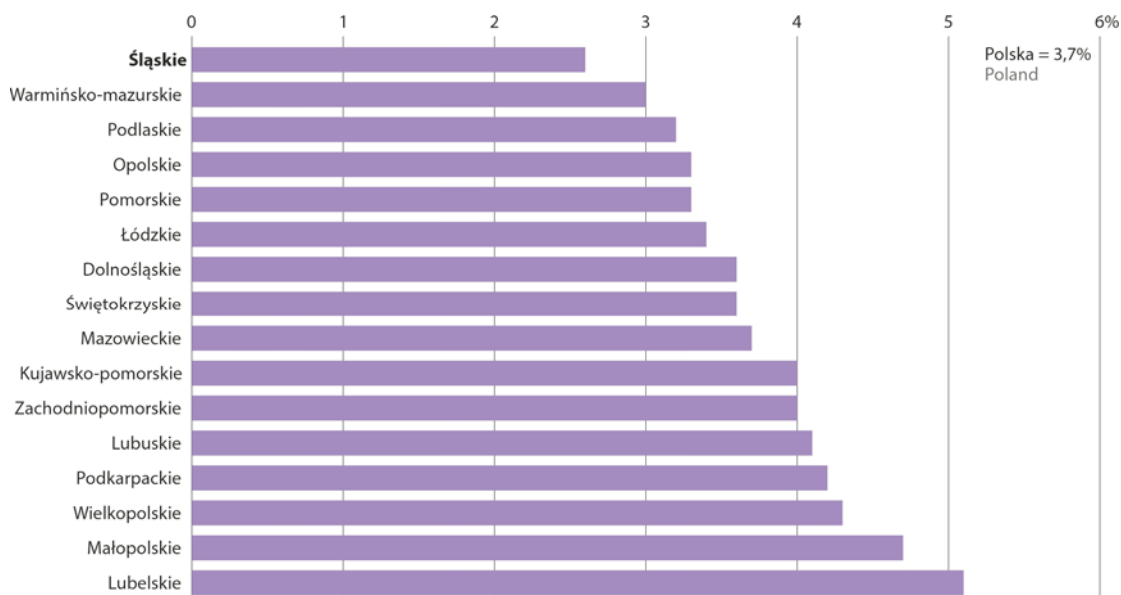
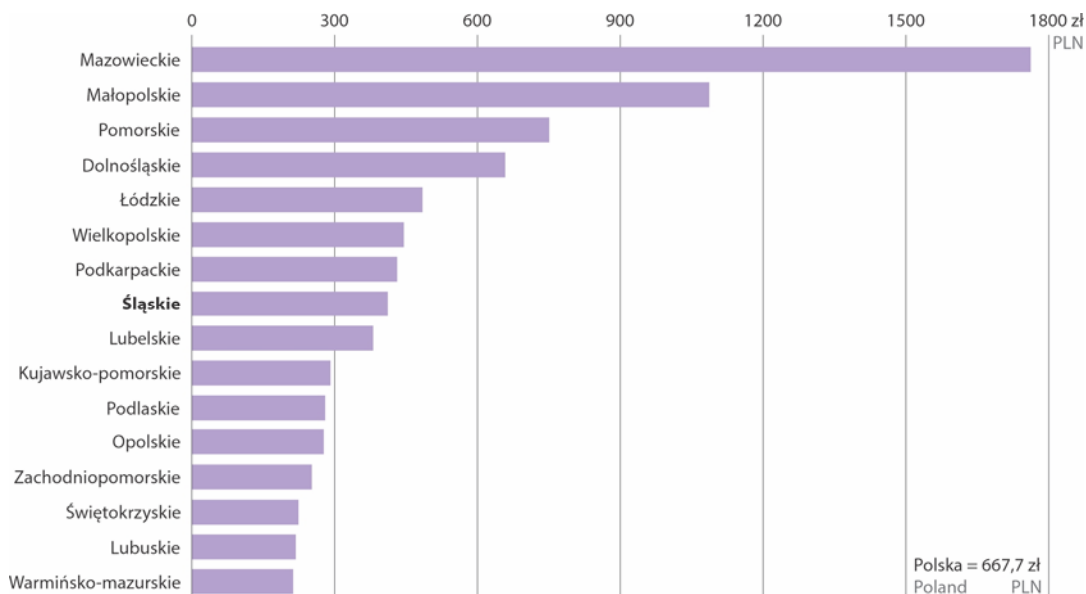
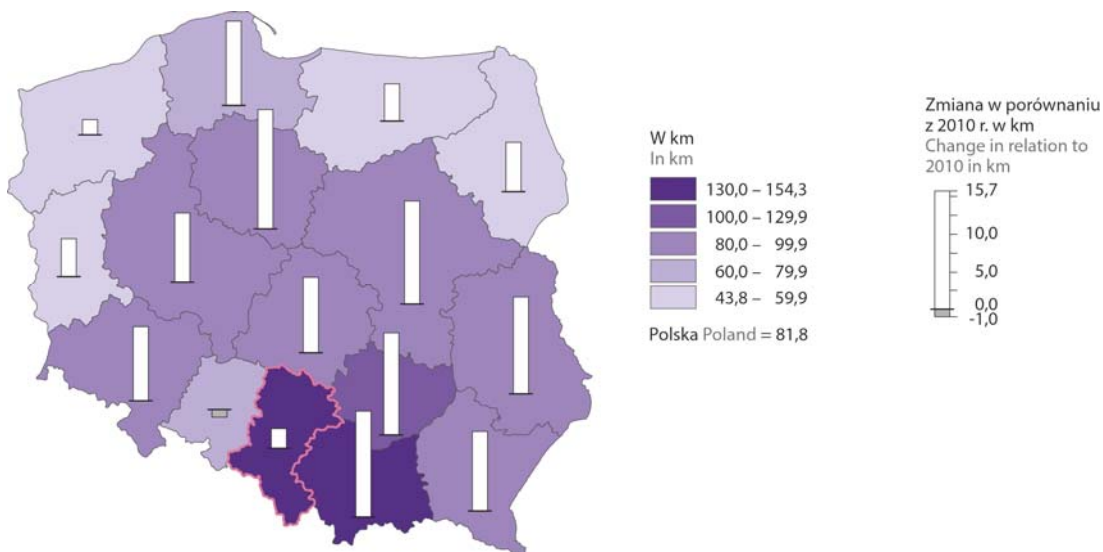
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł w 2018 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in PLN in 2018 (current prices)

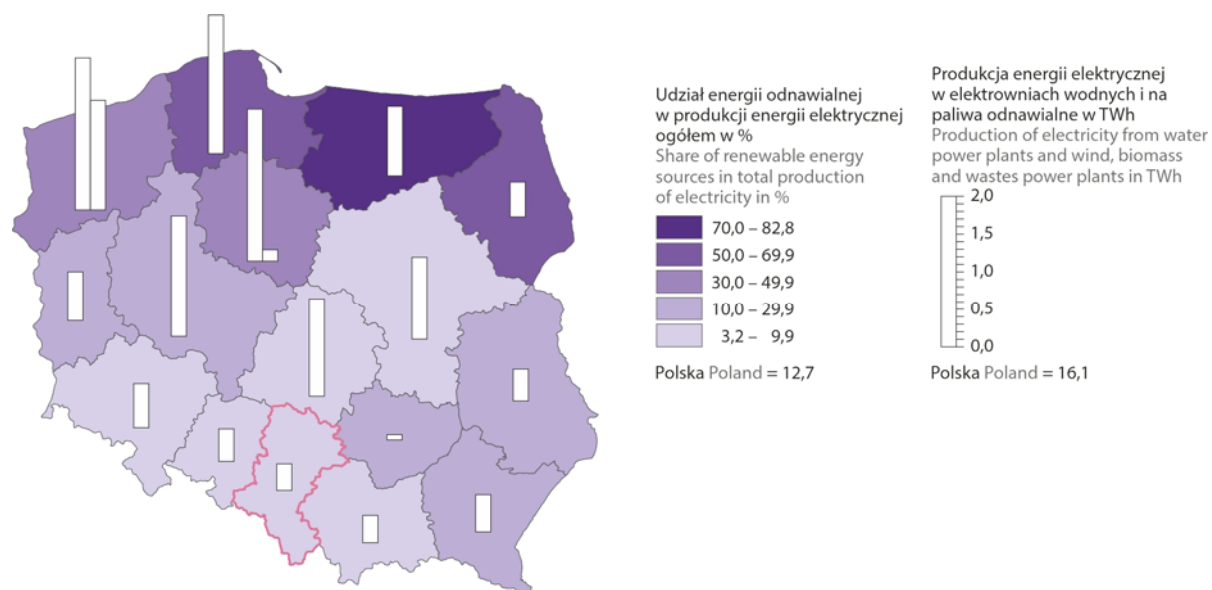
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2018 r.

Map 10. Communal and district roads with hard surface per 100 km² of total area in 2018

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2018

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

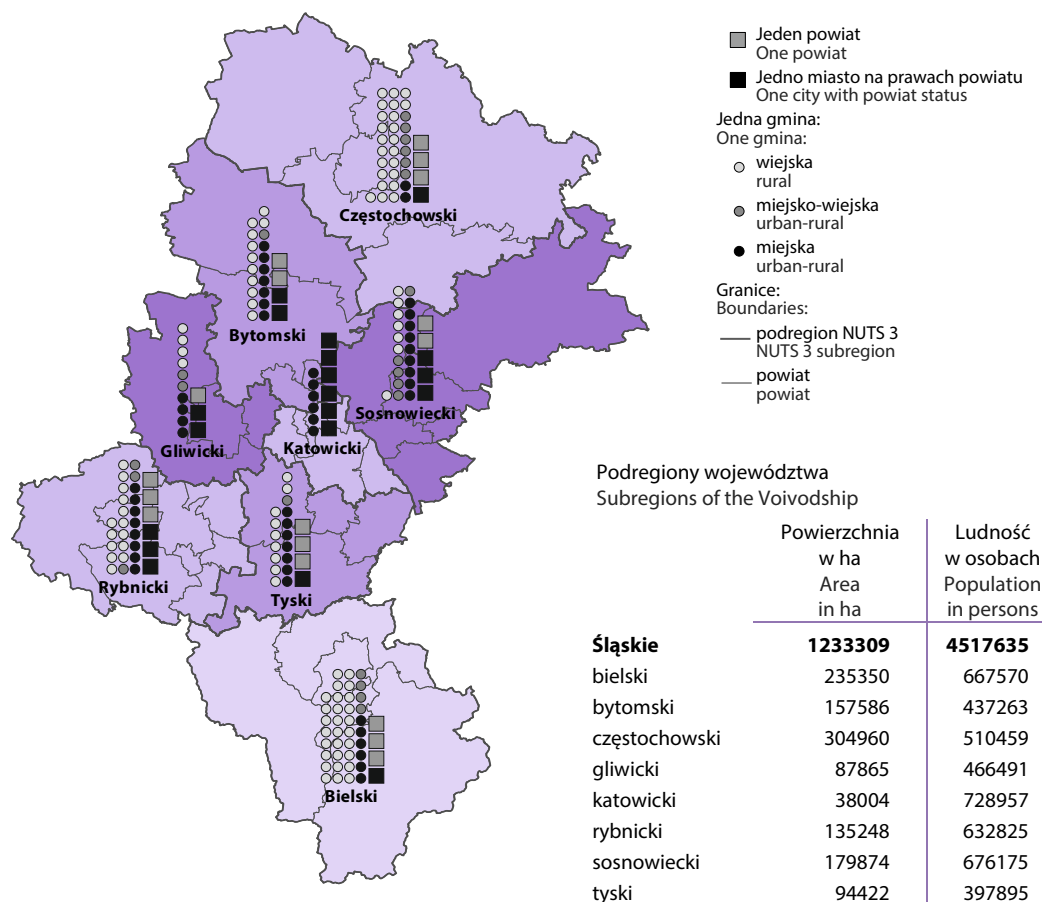
Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział województwa śląskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of the Śląskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019

As of 31st December

Według stanu w dniu 1 I 2019 r. województwo śląskie zajmowało powierzchnię 12333 km² (1233309 ha), co stanowiło 3,9% powierzchni kraju. Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. liczba mieszkańców wyniosła 4517635 osób, tj. 11,8% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 366 osób (pierwsza lokata w kraju). Mieszkańcy miast stanowili 76,6% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2019 r. odnotowano w województwie śląskim wzrost średniej rocznej temperatury powietrza w relacji do wartości średnich wyznaczonych dla poprzednich okresów wieloletnich. Obniżyła się natomiast roczna suma opadów atmosferycznych.

Tablica 2. Warunki meteorologiczne
Table 2. Meteorological conditions

Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971-2000	1991-2000	2001-2005	2001-2010	2019
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Bielsko-Biała	8,1	8,4	8,6	8,8	10,6
Częstochowa	8,0	8,2	8,5	8,7	10,5
Katowice	8,2	8,6	8,6	8,8	10,4
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Bielsko-Biała	942	879	1007	1039	1084
Częstochowa	617	660	652	673	473
Katowice	729	728	724	770	719

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – NRI.

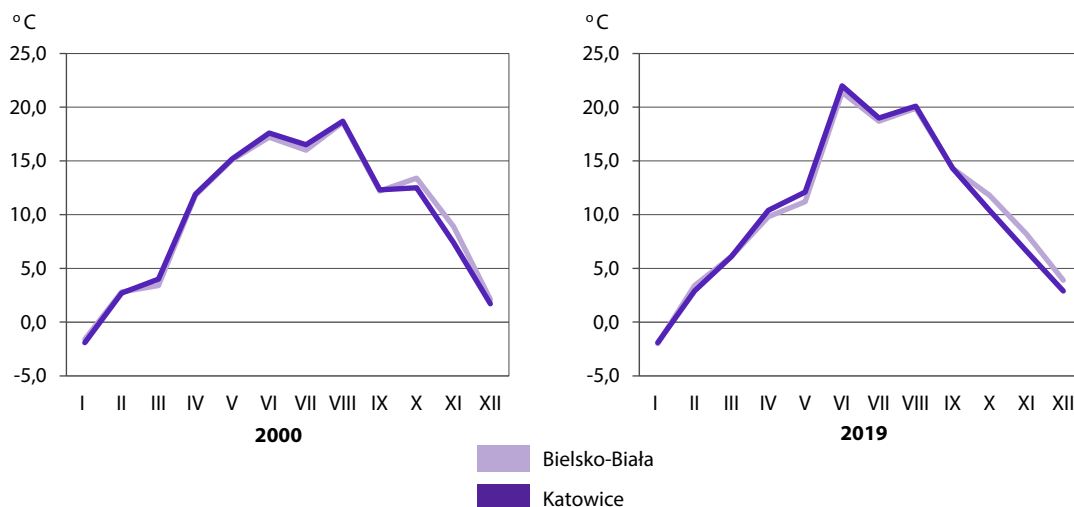
Przeciętne roczne temperatury powietrza w 2019 r. we wszystkich stacjach meteorologicznych w województwie śląskim były wyższe niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Najwyższą średnią roczną temperaturę powietrza odnotowano w stacji meteorologicznej w Bielsku-Białej (10,6°C), a najniższą – w Katowicach (10,4°C).

Średnie roczne temperatury powietrza zostały wyznaczone na podstawie średnich dobowych wartości liczonych z ośmiu obserwacji na stacjach synoptycznych IMGW, które odzwierciedlają przebieg parametrów meteorologicznych na obszarze Polski.

W 2019 r. w stacjach meteorologicznych zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego (z wyjątkiem Bielska-Białej) odnotowano spadek rocznej sumy opadów atmosferycznych w odniesieniu do wartości średnich wyznaczonych dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Najwyższą roczną sumę opadów atmosferycznych odnotowano w stacji w Bielsku-Białej (1084 mm), a najniższą – w Częstochowie (473 mm).

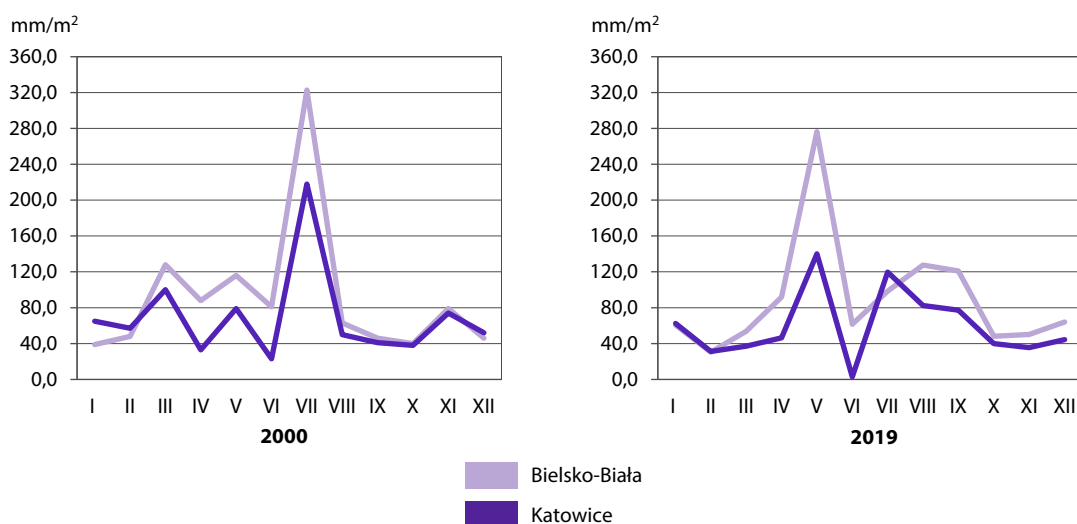
Roczne sumy opadu atmosferycznego zostały obliczone na podstawie sum dobowych w oparciu o wybrane stacje i posterunki IMGW, które oddają przestrzenne zróżnicowanie przebiegu sum opadu atmosferycznego w kraju.

Wykres 6. Średnie miesięczne temperatury powietrza
Chart 6. Average monthly air temperatures

Miesiącem o najwyższej średniej temperaturze powietrza w 2019 r. był czerwiec. W stacji meteorologicznej w Katowicach zanotowano w tym miesiącu 22,0°C, a w Bielsku-Białej – 21,4°C. Najniższe wartości dotyczyły stycznia. Średnia temperatura powietrza odnotowana w tym miesiącu w Katowicach wyniosła minus 1,9°C, a w Bielsku-Białej – minus 2,0°C.

Wykres 7. Średnie miesięczne opady atmosferyczne
Chart 7. Average monthly atmospheric precipitation

Najwyższą średnią miesięczną sumę opadów atmosferycznych odnotowano w 2019 r. w maju (276,5 mm w Bielsku-Białej, 140,2 mm w Katowicach), natomiast najniższe – w lutym (30,5 mm w Bielsku-Białej) i czerwcu (2,9 mm w Katowicach).

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Ground surface

Powierzchnia geodezyjna gruntów w województwie śląskim w 2019 r. pozostała na niezmienionym poziomie w porównaniu z 2018 r. i 2010 r. Ponad połowę powierzchni gruntów stanowiły użytki rolne, a prawie 1/3 – grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2010 r. odnotowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych, natomiast wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wzrosła zarówno w odniesieniu do 2017 r., jak i w porównaniu z 2010 r.

Powierzchnia geodezyjna gruntów w województwie śląskim według stanu w dniu 1 stycznia 2019 r. wynosiła 1233,3 tys. ha, co stanowiło 3,9% powierzchni kraju. Ponad połowę powierzchni gruntów (50,7%) stanowiły użytki rolne. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmowały 33,3% powierzchni województwa, a grunty zabudowane i zurbanizowane – 12,9%. Grunty pod wodami powierzchniowymi, użytki ekologiczne, nieużytki oraz tereny różne stanowiły łącznie 3,1% powierzchni województwa.

W skali roku wzrosła powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 2,1 tys. ha), gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (o 0,4 tys. ha), gruntów pod wodami powierzchniowymi (o 0,2 tys. ha), a także powierzchnia użytków ekologicznych (o 18 ha). Odnotowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych (o 2,4 tys. ha), nieużytków (o 0,3 tys. ha) oraz terenów różnych (o 54 ha).

W porównaniu ze stanem w dniu 1 stycznia 2010 r. odnotowano wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 18,4 tys. ha), powierzchni gruntów pod wodami powierzchniowymi (o 3,7 tys. ha) oraz powierzchni użytków ekologicznych (o 0,2 tys. ha). Zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych i gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (o 19,9 tys. ha), nieużytków (o 1,6 tys. ha), a także powierzchnia terenów różnych (o 0,7 tys. ha).

Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Table 3. Geodetic area by land use

Stan w dniu 1 stycznia

As of 1st January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	1233309	1233309	1233309	1233309	3,9
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	646076	628296	627442	625074	3,3
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	410114	412571	410853	411250	4,3
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	15133	18366	18587	18825	3,3
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	141196	154129	157506	159593	9,2
Użytki ekologiczne Ecological areas	440	476	586	604	1,5
Nieużytki Wasteland	14940	14218	13618	13300	2,9
Tereny różne Miscellaneous land	5410	5253	4717	4663	5,7

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified until 2016 in the item “forest land as well as woodland and shrubland”.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. wyniosła 5269 ha (0,4% powierzchni geodezyjnej województwa), w tym 4182 ha (79,4%) przypadało na grunty zdewastowane. Udział powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego w ogólnej powierzchni takich gruntów w kraju wyniósł 8,5%. W porównaniu ze stanem w końcu grudnia 2017 r. wzrosła zarówno powierzchnia gruntów zdewastowanych (o 7 ha), jak i zdegradowanych (o 3 ha). W odniesieniu do stanu w dniu 31 grudnia 2010 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych wzrosła o 514 ha, a gruntów zdegradowanych – o 383 ha.

Dominującym czynnikiem wpływającym na powstawanie gruntów zdewastowanych i zdegradowanych była, podobnie jak w poprzednich latach, działalność jednostek w zakresie górnictwa i kopalnictwa surowców energetycznych oraz innych niż energetyczne. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych na skutek tej działalności ukształtowała się na poziomie 4853 ha (92,1%).

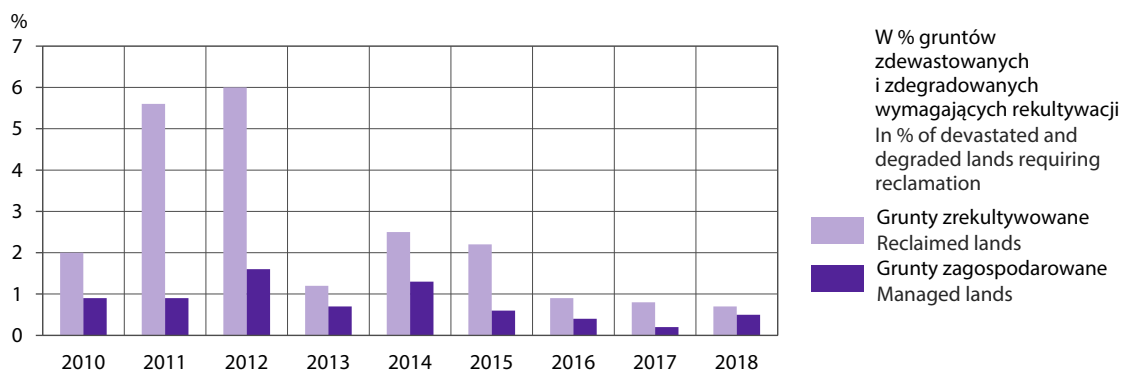
W 2018 r. zrekultywowano 39 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, w tym 5 ha na cele rolnicze i 9 ha na cele leśne, a także zagospodarowano 26 ha gruntów, w tym 1 ha na cele rolnicze i 6 ha na cele leśne.

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie śląskim w 2018 r. zmniejszyło się zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2010 r. Łączna ilość ścieków komunalnych i przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi wzrosła w odniesieniu do 2017 r., natomiast w porównaniu z 2010 r. obniżyła się. Większość ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi w 2018 r. została oczyszczona.

W 2018 r. w województwie śląskim zużyto 372,8 hm³ wody, z tego 193,3 hm³ (51,8%) przypadało na eksploatację sieci wodociągowej, 117,2 hm³ (31,4%) wody zostało wykorzystane w przemyśle, a 62,3 hm³ (16,7%) – w rolnictwie i leśnictwie. Zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i w odniesieniu do 2010 r. odnotowano spadek zużycia wody odpowiednio o: 2,1% i 6,9%. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie śląskim w 2018 r. stanowiło 4,0% zużycia wody w kraju.

Woda wykorzystywana w przemyśle pochodziła z kilku źródeł, m.in. 52,3 hm³ pozyskano z wód powierzchniowych (48,4 hm³ w 2017 r. oraz 55,7 hm³ w 2010 r.), 22,9 hm³ – z wód podziemnych (21,8 hm³ w 2017 r. oraz 23,0 hm³ w 2010 r.), a 49,2 hm³ wody pochodziło z zakupu (54,0 hm³ w 2017 r. oraz 58,7 hm³ w 2010 r.).

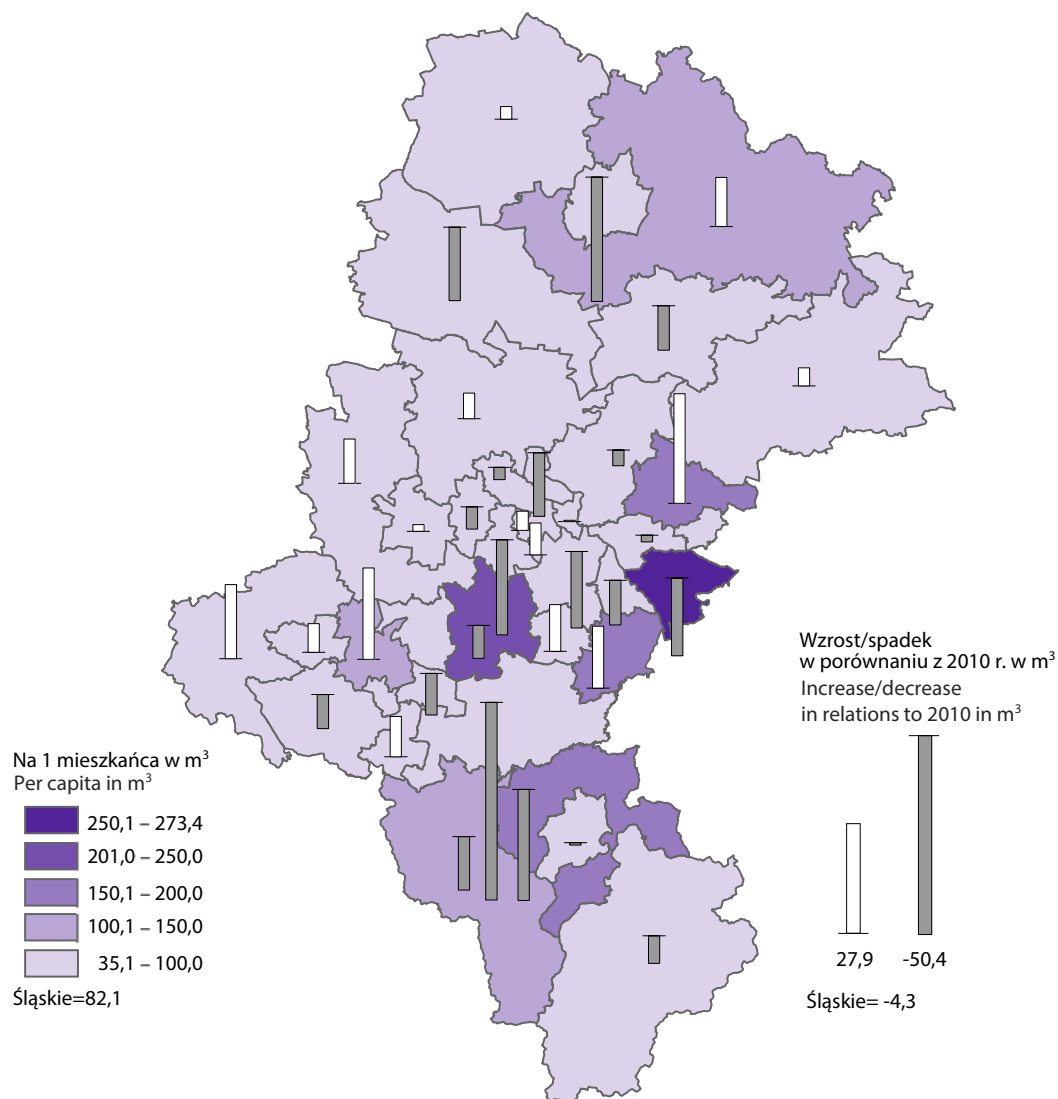
Głównym źródłem wody w sieci wodociągowej były wody podziemne ze względu na ich znacznie lepszą jakość. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa śląskiego w końcu 2018 r. wynosiły 966,1 hm³ na rok, co stanowiło ponad 5% zasobów takich wód w kraju. Na terenie województwa w końcu 2018 r. zlokalizowanych było 5 złóż wód mineralnych, z których w ciągu roku pobrano 7317,0 tys. m³ wód na rok.

Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 4. Consumption of water by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem Total	400,7	377,9	380,8	372,8	4,0
w tym: of which:					
przemysł industry	137,3	119,8	123,5	117,2	1,7
rolnictwo i leśnictwo agriculture and forestry	74,4	63,1	65,9	62,3	6,5
gospodarstwa domowe households	140,7	135,9	134,7	137,5	10,7

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.

Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population in 2018

Woda zużyta przez zakłady produkcyjne oraz na potrzeby ludności wraca do środowiska w postaci ścieków, które są głównym czynnikiem zanieczyszczenia i degradacji zasobów wodnych. Ilość ścieków komunalnych i przemysłowych odprowadzonych do wód lub ziemi w województwie śląskim w 2018 r. wynosiła 378,9 hm³. Bezpośrednio z zakładów pracy, łącznie z wodami chłodniczymi, wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także zanieczyszczonymi wodami opadowymi, odprowadzono 223,5 hm³ ścieków, natomiast siecią kanalizacyjną – 155,4 hm³ ścieków. W skali roku łączna ilość ścieków komunalnych i przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi wzrosła o 0,3%, natomiast w porównaniu z 2010 r. obniżyła się o 3,8%.

Tablica 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

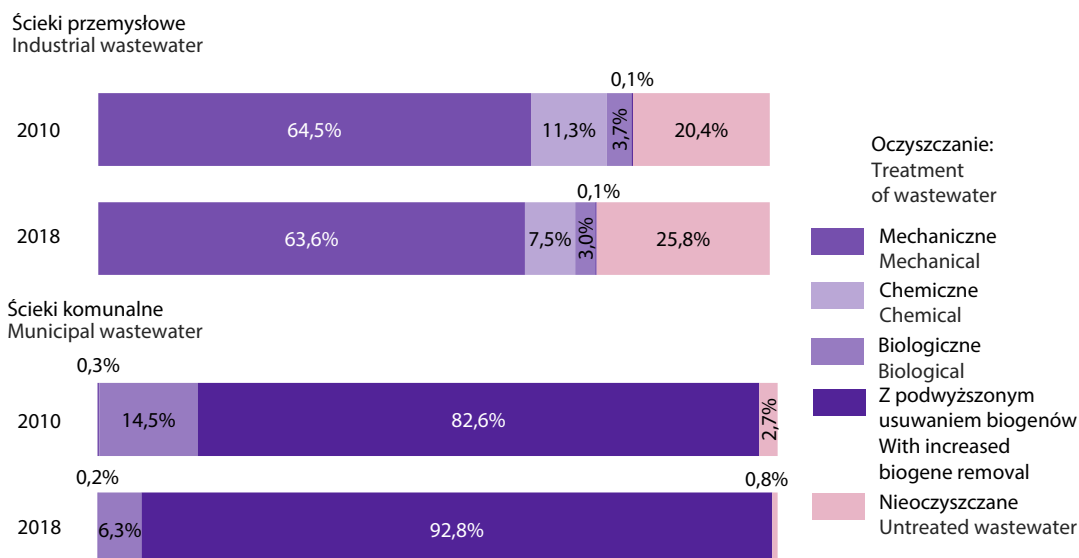
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	400	352	339	332	8,0
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Treated municipal wastewater during the year in dam ³	150342,2	149305,4	153779,5	155385,7	11,7
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	240879	217952	222149	220578	25,6
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	72,0	80,2	80,8	81,1	.

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Łączna ilość ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi na terenie województwa śląskiego w 2018 r. wyniosła 376,0 hm³, z tego 317,8 hm³ (84,5%) ścieków zostało oczyszczonych, a 58,2 hm³ (15,5%) odprowadzono bez oczyszczania. W oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyszczono 144,6 hm³ ścieków, oczyszczaniu mechanicznemu poddano 140,4 hm³ ścieków, a oczyszczaniu biologicznemu i chemicznemu poddano po 16,4 hm³ ścieków.

Ilość ścieków komunalnych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi w 2018 r. wyniosła 155,4 hm³ i wzrosła zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i w odniesieniu do 2010 r. odpowiednio o: 1,0% i 3,4%. Ilość ścieków przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi ukształtowała się na poziomie 220,6 hm³ i zmniejszyła się zarówno w skali roku (o 0,7%), jak i w stosunku do 2010 r. (o 8,4%).

Wykres 9. Struktura ścieków wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi
Chart 9. Structure of wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

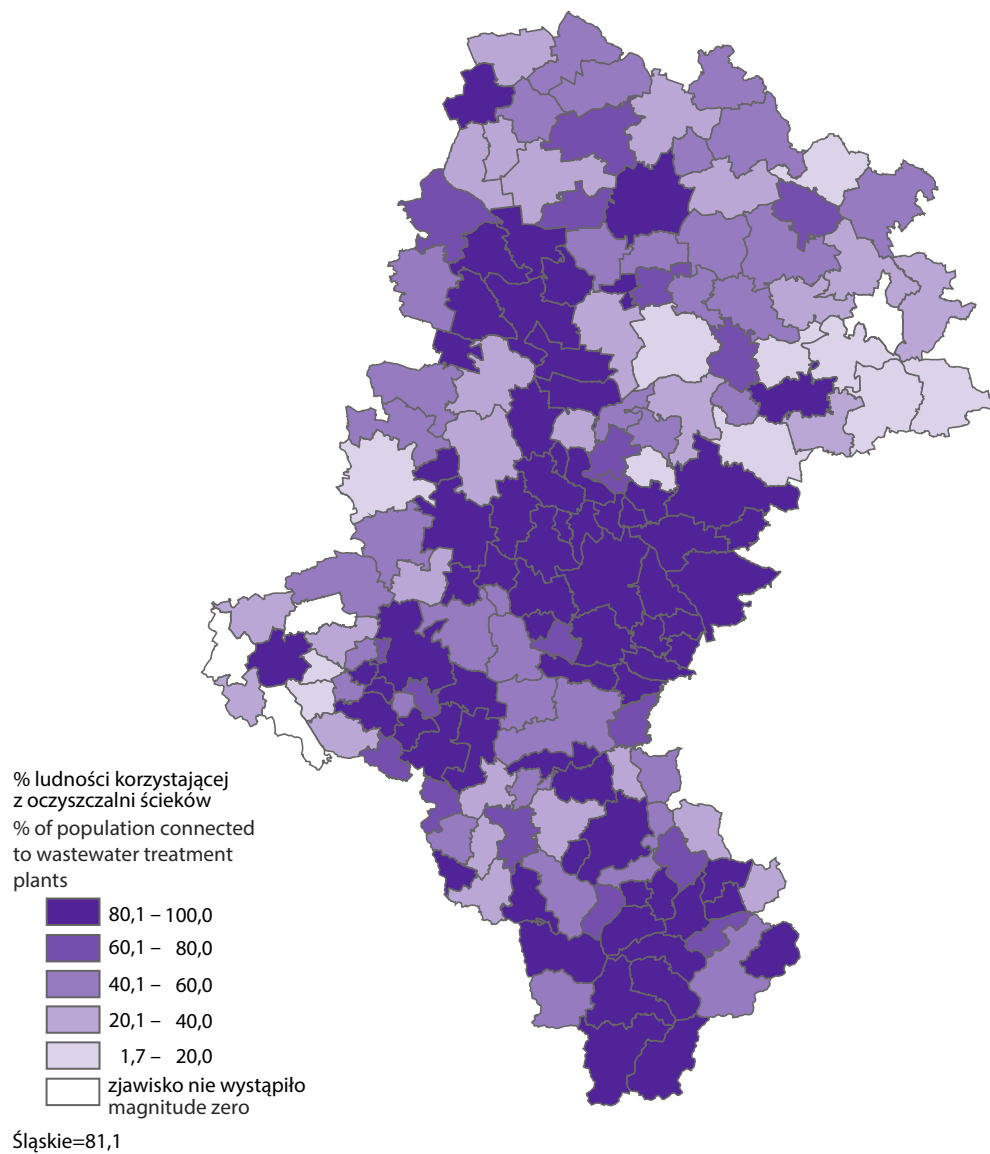
W 2018 r. w województwie śląskim pracowało 201 oczyszczalni komunalnych o łącznej przepustowości 1217,0 dam³ na dobę, z tego 109 biologicznych, 91 z podwyższonym usuwaniem biogenów i 1 oczyszczalnia mechaniczna. Ścieki przemysłowe były oczyszczane w 131 oczyszczalniach o łącznej przepustowości projektowej 782,3 dam³ na dobę, tj. w 58 oczyszczalniach mechanicznych, 23 chemicznych, 49 biologicznych oraz 1 z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w odniesieniu do ogólnej liczby ludności województwa w 2018 r. ukształtował się na poziomie 81,1%, tj. wyższym zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. odpowiednio o: 0,3 p. proc. i 9,1 p. proc. Z oczyszczalni ścieków w miastach korzystało 91,2% ludności (wzrost o 0,1 p. proc. w skali roku i 6,7 p. proc. w stosunku do 2010 r.), a na wsi – 47,9% ludności (wzrost o 1,3 p. proc. w porównaniu z 2017 r. i 19,7 p. proc. w odniesieniu do 2010 r.).

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.
 Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2018

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

Emisja zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych wytworzonych w 2018 r. przez zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza zlokalizowane na terenie województwa śląskiego zmniejszyła się zarówno w skali roku, jak i w odniesieniu do 2010 r. Duża ilość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw. Ponad 98% ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych stanowił dwutlenek węgla.

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zatrzymano prawie 100% zanieczyszczeń pyłowych i ponad 25% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

W 2018 r. na terenie województwa śląskiego działało 328 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (329 w 2017 r., 343 w 2010 r.). Wśród nich 229 emitowało zanieczyszczenia pyłowe, a 326 – zanieczyszczenia gazowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku, obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych - ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku, obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	43390,3	38759,8	39662,9	36290,1	17,0
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	92,5	63,7	44,3	38,7	17,8
metan methane	388,0	494,0	461,3	454,7	91,0
tlenki azotu nitrogen oxides	67,9	46,2	43,5	35,2	17,2
tlenek węgla carbon monoxide	137,6	161,6	161,5	151,8	46,4
dwutlenek węgla carbon dioxide	42700,5	37985,1	38942,9	35599,8	16,8
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	13,4	10,2	8,6	7,9	24,7
w tym: of which:					
ze spalania paliw fuel combustion	8,3	4,5	3,2	2,5	14,2
niezorganizowana non-organised	1,1	1,5	0,5	0,6	30,9

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych w 2018 r. wyniosła 7,9 tys. t (24,7% emisji krajowej), tj. o 8,4% mniej niż w 2017 r. oraz o 41,1% mniej niż w 2010 r. Duża ilość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (31,2% ogólnej emisji pyłów w województwie). Emisja zanieczyszczeń pyłowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni wynosiła 0,6 t (0,7 t w 2017 r. i 1,1 t w 2010 r.).

Emisja zanieczyszczeń gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla) w województwie śląskim w 2018 r. ukształtowała się na poziomie 36290,1 tys. t (17,0% emisji krajowej). Ponad 98% ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych stanowił dwutlenek węgla. W porównaniu z 2017 r. odnotowano spadek emisji zanieczyszczeń gazowych o 8,5%, a w odniesieniu do 2010 r. – o 16,4%. W przeliczeniu na 1 km² powierzchni w 2018 r. zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały 2942,5 t gazów (łącznie z dwutlenkiem węgla), w 2017 r. – 3216,0 t, a w 2010 r. – 3518,2 t.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadały 192 zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza (58,5%), a tylko 55 spośród nich było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych (16,8%).

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2018 r. zatrzymano 2485 tys. t pyłów, tj. 99,7% zanieczyszczeń wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza i 232,5 tys. t gazów (bez dwutlenku węgla), tj. 25,2% zanieczyszczeń wytworzonych. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych było to o 17,5% mniej niż w 2017 r. oraz o 29,8% mniej niż w 2010 r., natomiast odnośnie zanieczyszczeń gazowych – o 17,5% mniej niż w 2017 r. i o 19,8% mniej niż w 2010 r. W odniesieniu do kraju udział zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2018 r. wyniósł 12,8%, a udział zanieczyszczeń gazowych – 8,9%.

Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w 2018 r. w procentach zanieczyszczeń wytworzonych dla poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wynosiły: 80,3% dla dwutlenku siarki, 53,4% dla węglowodorów, 43,2% dla tlenków azotu, 15,9% dla tlenku węgla, a 0,8% dla innych zanieczyszczeń gazowych (głównie amoniaku, dwusiarczku węgla, fluoru, siarkowodoru, związków chloroorganicznych).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie śląskim w 2018 r. zajmowała prawie 1/4 powierzchni ogólnej województwa. Największy udział w powierzchni obszarów objętych ochroną prawną miały parki krajobrazowe. Grunty leśne stanowiły prawie 1/3 ogólnej powierzchni województwa.

Celem ochrony przyrody jest utrzymanie na obszarze chronionym naturalnych procesów przyrodniczych i trwałości ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej i dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów, kształtowanie odpowiednich postaw człowieka wobec przyrody, a także przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody.

Obszary prawnie chronione w województwie śląskim w 2018 r. zajmowały łącznie 271,9 tys. ha, co stanowiło 22,0% powierzchni ogólnej województwa. Największy udział w powierzchni obszarów objętych ochroną prawną miały parki krajobrazowe (82,6% areалу chronionego oraz 18,2% powierzchni ogólnej). W porównaniu z 2017 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych wzrosła o 124,9 ha, natomiast w odniesieniu do 2010 r. – zmniejszyła się o 1243,8 ha. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego stanowiła w 2018 r. 2,7% powierzchni takich obszarów w kraju.

W końcu 2018 r. ochroną rezerwatową objętych było 65 obiektów o łącznej powierzchni 4428,4 ha. W latach 2010-2018 powierzchnia rezerwatów wzrosła o 351,7 ha, tj. o 8,6%. Najliczniejsze w województwie były rezerwaty leśne (50 obiektów), o łącznej powierzchni 2742,7 ha, chroniące ekosystemy leśne. Wśród istniejących rezerwatów do ścisłej ochrony zaliczane były rezerwaty florystyczne o łącznej powierzchni 82,7 ha. Przeciętna powierzchnia rezerwatu w 2018 r. wynosiła 68,1 ha, przy czym

najmniejszymi były rezerваты florystyczne (średnio 20,7 ha), a największymi – faunistyczne (średnio 394,7 ha). Największym rezerwatem na terenie województwa śląskiego jest rezerwat „Żubrowisko” w gminie Pszczyna (742,6 ha), chroniący populację żubra.

Powierzchnia parków krajobrazowych (bez powierzchni rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody) w 2018 r. wynosiła 224,7 tys. ha. W porównaniu z 2017 r. powierzchnia parków krajobrazowych pozostała na tym samym poziomie, natomiast w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 2296,5 ha. Na obszarze parków krajobrazowych lasy stanowiły 56,0% powierzchni, natomiast użytki rolne – 24,2%. Największymi pod względem powierzchni były Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (49,4 tys. ha).

Jedną z form ochrony przyrody są pomniki przyrody. W 2018 r. tą formą ochrony objęte były 1492 cenne twory przyrody ożywionej i nieożywionej, przede wszystkim pojedyncze drzewa, które stanowiły 81,0% ogółu pomników. W porównaniu z 2017 r. ubyło 38 pomników przyrody, a w odniesieniu do 2010 r. – 26 pomników.

W 2018 r. na terenie województwa śląskiego wyznaczonych było 47 obszarów „Natura 2000”, z tego 6 obszarów specjalnej ochrony ptaków, o łącznej powierzchni 62,4 tys. ha (5,1% powierzchni ogólnej województwa) oraz 41 specjalnych obszarów ochrony siedlisk, o łącznej powierzchni 92,1 tys. ha (7,5% powierzchni ogólnej województwa). Udział powierzchni obszarów specjalnej ochrony ptaków zlokalizowanej w województwie śląskim w ogólnej powierzchni takich obszarów w kraju wyniósł 1,3%, natomiast udział powierzchni specjalnych obszarów ochrony siedlisk ukształtował się na poziomie 2,6%.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

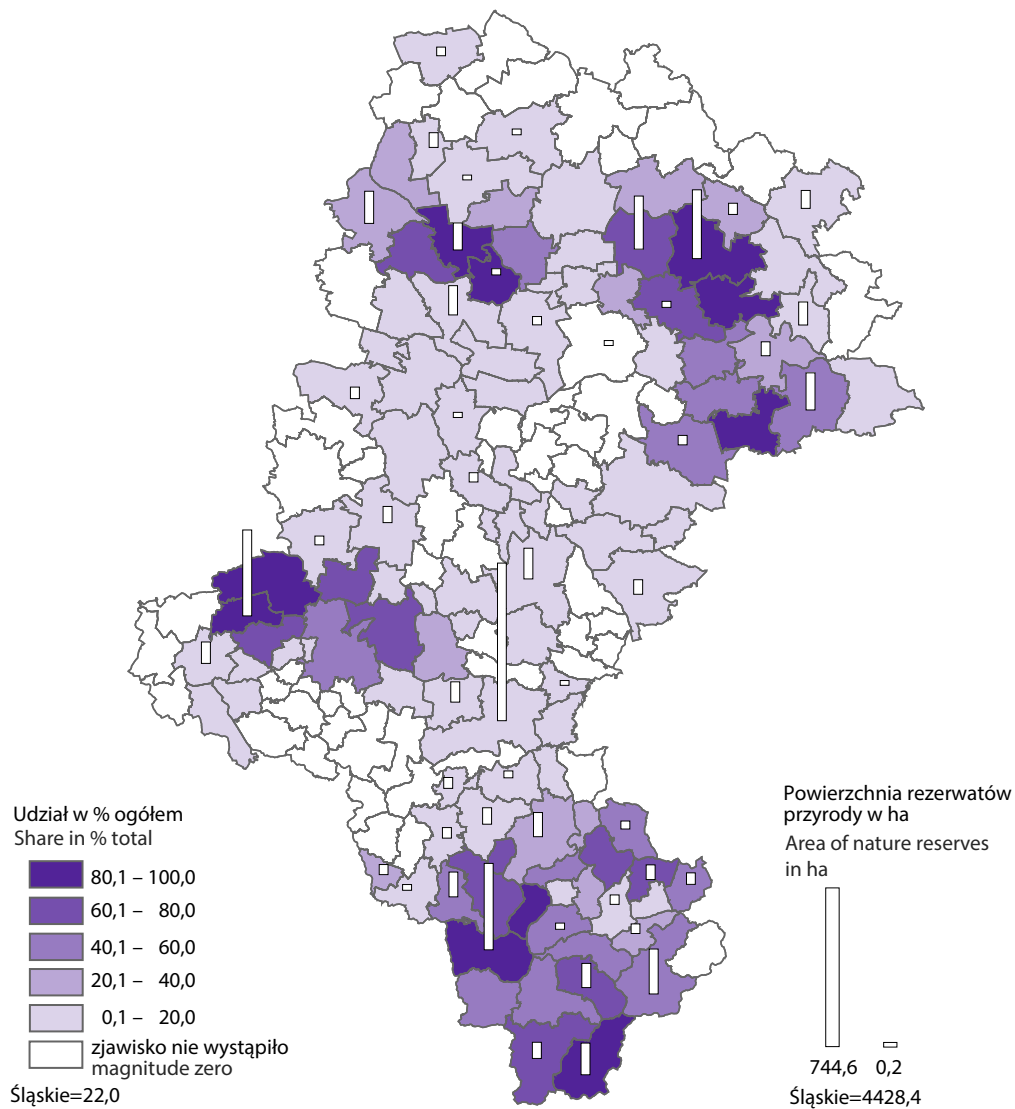
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Wśród terenów zieleni miejskiej ogólnodostępnej w województwie śląskim w 2018 r. odnotowano 283 parki spacerowo-wypoczynkowe, które zajmowały powierzchnię 3561,5 ha oraz 2837 zieleńców o łącznej powierzchni 1539,5 ha. Tereny zieleni osiedlowej wynosiły 4016,2 ha. W skali roku wzrosła powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych (o 22,0 ha), zieleńców (o 30,4 ha) oraz terenów zieleni osiedlowej (o 31,1 ha). W odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych (o 314,3 ha) i terenów zieleni osiedlowej (o 16,4 ha), wzrosła natomiast powierzchnia zieleńców (o 128,8 ha).

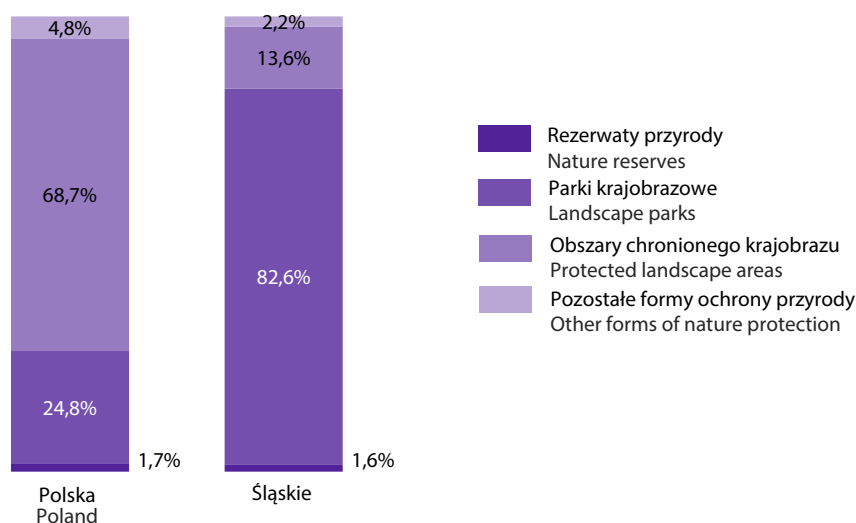
W 2018 r. na terenie województwa śląskiego znajdowało się 5 ogrodów botanicznych o łącznej powierzchni 302,5 ha oraz 3 ogrody zoologiczne o łącznej powierzchni 61,1 ha. Liczba ogrodów botanicznych, a także liczba ogrodów zoologicznych województwa stanowiła po 12,5% ogólnej liczby takich obiektów w kraju, natomiast powierzchnia ogrodów botanicznych województwa zajmowała 14,9% ogólnej powierzchni takich obiektów w kraju, a powierzchnia ogrodów zoologicznych – 9,4%.

Według szacunkowych danych w końcu 2018 r. wśród ważniejszych zwierząt chronionych żyjących na terenie województwa śląskiego odnotowano 2000 bobrów europejskich, 57 żubrów, 50 głuszców, 30 wilków, 25 rysiów, 3 niedźwiedzie brunatne i 1 cietrzewia.

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2018

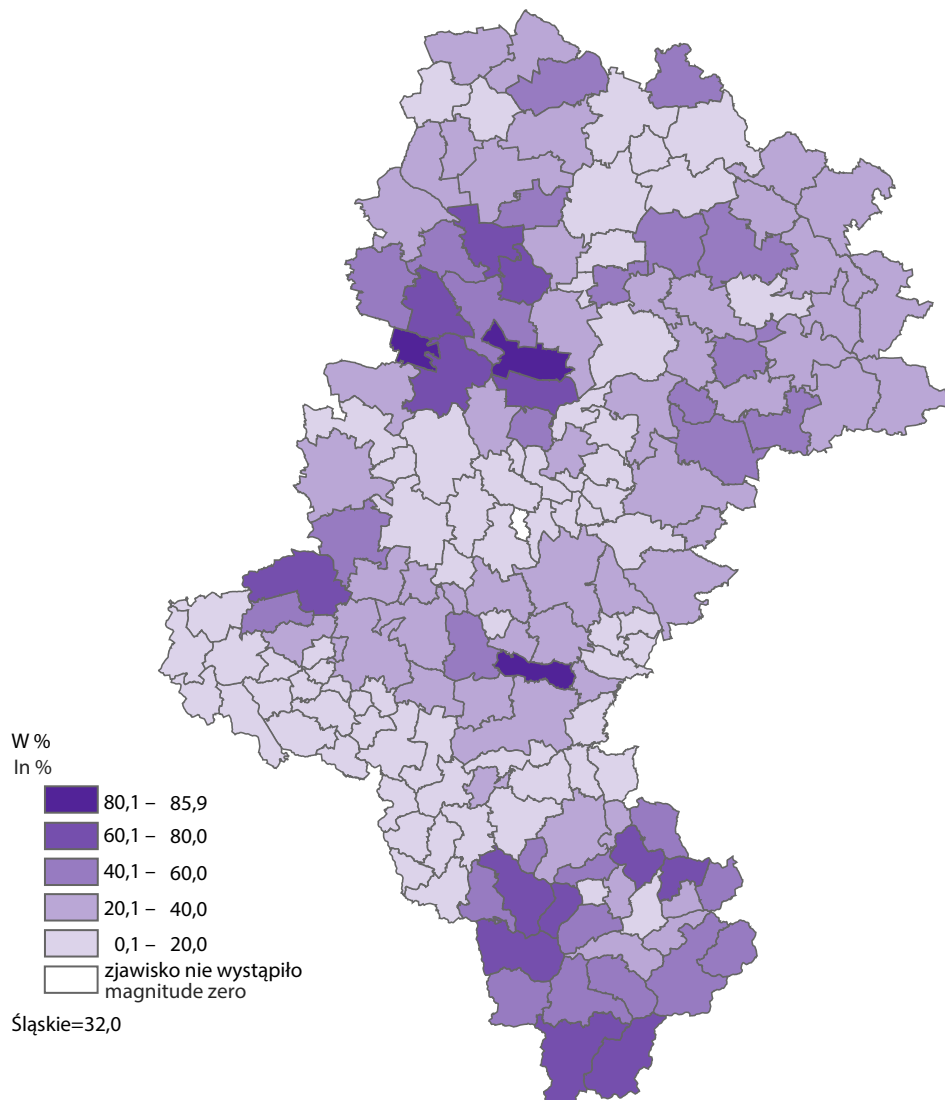
Wykres 10. Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
 Chart 10. Structure of area of special nature value under legal protection in 2018

Grunty leśne w województwie śląskim według stanu w końcu 2018 r. zajmowały obszar 404,7 tys. ha, co stanowiło 32,8% ogólnej powierzchni województwa oraz 4,3% gruntów leśnych w kraju. W porównaniu z końcem 2017 r. areal gruntów leśnych zmniejszył się o 41,8 ha, natomiast w odniesieniu do 2010 r. wzrósł o 2863,4 ha. Powierzchnia lasów ukształtowała się na poziomie 394,8 tys. ha i stanowiła 97,5% gruntów leśnych województwa. W skali roku powierzchnia lasów zmniejszyła się o 28,9 ha, natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosła o 2688,4 ha. Prawie 80% lasów stanowiły lasy publiczne. Wskaźnik lesistości ukształtował się na poziomie 32,0%.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Mapa 16. Lesistość w 2018 r.
Map 16. Forest cover in 2018

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

Odpady przemysłowe wytworzone na terenie województwa śląskiego w 2018 r. stanowiły prawie 1/4 takich odpadów w kraju. Ilość odpadów przemysłowych powstałych na terenie województwa zmniejszyła się zarówno w odniesieniu do 2017 r., jak i w porównaniu z 2010 r. Ilość zebranych w 2018 r. odpadów komunalnych zwiększyła się zarówno w skali roku, jak i w stosunku do 2010 r. Większość zebranych odpadów komunalnych pochodziła z gospodarstw domowych. Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie wzrosła w porównaniu z 2017 r. oraz w odniesieniu do 2010 r.

Województwo śląskie jest obszarem silnie zurbanizowanym, o wysokim stopniu uprzemysłowienia, charakteryzuje się dużą ilością wytwarzanych i nagromadzonych odpadów, co w istotnym stopniu ma negatywny wpływ na jakość wód, gleb oraz powietrza atmosferycznego. W 2018 r. w województwie śląskim wytworzono 30342,7 tys. t odpadów, w tym 5,5% stanowiły odpady komunalne.

Odpady niebezpieczne i inne niż niebezpieczne, z wyłączeniem odpadów komunalnych, wytworzone w 328 zakładach na terenie województwa stanowiły 24,9% ilości odpadów wytworzonych w kraju, tj. 28678,6 tys. t (o 9,4% mniej niż w 2017 r. i o 19,2% mniej niż w 2010 r.). Najwięcej odpadów przemysłowych wytworzonych w województwie śląskim w 2018 r. powstało przy płukaniu i oczyszczaniu kopalni – 19648,2 tys. t (68,5%).

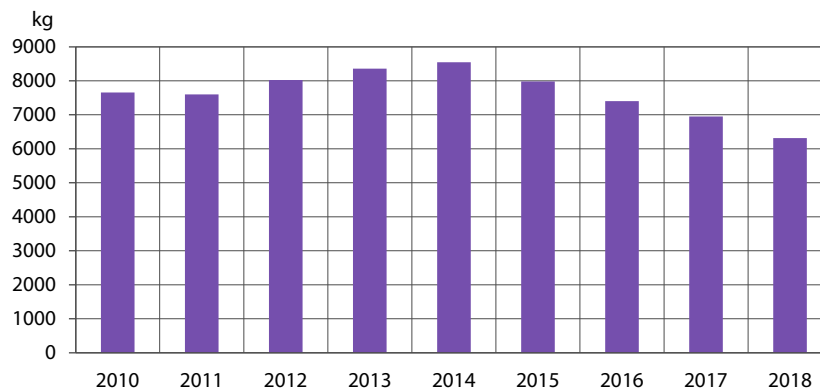
Z ogólnej ilości odpadów przemysłowych wytworzonych w 2018 r., 13922,1 tys. t (48,5%) przekazano innym odbiorcom, 12456,4 tys. t (43,4%) poddano odzyskowi, 2186,1 tys. t (7,6%) unieszkodliwiono, a 114,0 tys. t (0,4%) zmagazynowano czasowo.

Ilość odpadów nagromadzonych na składowiskach własnych zakładów w końcu 2018 r. wyniosła 473986,0 tys. t (26,9% odpadów nagromadzonych w kraju), tj. mniej zarówno w porównaniu ze stanem w końcu 2017 r., jak i w końcu 2010 r. odpowiednio o: 0,5% i 23,7%. Dominującą część odpadów nagromadzonych stanowiły odpady powstałe przy płukaniu i oczyszczaniu kopalni – 404307,4 tys. t (85,3%). Niezrekultywowana powierzchnia składowania odpadów w końcu 2018 r. zajmowała 1518,1 ha, tj. o 3,1% mniej niż w końcu 2017 r. oraz o 27,1% mniej niż w końcu 2010 r.

Tablica 7. Odpady przemysłowe
Table 7. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	35507,9	28678,6	24,9
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by producers on its own	.	2186,1	9,2
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	13922,1	20,8
magazynowane czasowo temporarily stored	520,7	114,0	9,0
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled (at the end of the year) – total	621213,4	473986,0	26,9

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

W 2018 r. w województwie śląskim z gospodarstw domowych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji oraz usług komunalnych zebrano 1664,1 tys. t odpadów komunalnych, tj. więcej niż w 2017 r. (o 4,0%) i w 2010 r. (o 20,6%). Z gospodarstw domowych pochodziło 87,6% zebranych odpadów komunalnych, tj. 1457,4 tys. t (o 6,1% więcej niż w 2017 r. oraz o 51,1% więcej niż w 2010 r.), a z innych źródeł – 12,4% zebranych odpadów komunalnych, tj. 206,7 tys. t. Odpady komunalne zebrane w województwie stanowiły 13,3% takich odpadów w kraju, w tym odpady pochodzące z gospodarstw domowych – 14,0%.

Masa zebranych w 2018 r. odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu wynosiła 697,7 tys. t i wzrosła w skali roku o 2,3%. Masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do kompostowania lub fermentacji ukształtowała się na poziomie 170,1 tys. t (wzrost o 56,6%), masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do przekształcania termicznego z odzyskiem energii wyniosła 128,2 tys. t (wzrost o 31,2%), a bez odzysku energii – 31,0 tys. t (wzrost o 114,8%).

Większość zebranych odpadów komunalnych stanowiły odpady zmieszane – 1014,0 tys. t w 2018 r. (60,9%), podczas gdy w 2017 r. – 1026,8 tys. t (64,1%), a w 2010 r. – 1260,1 tys. t (91,3%). Na 1 mieszkańca województwa śląskiego w 2018 r. przypadało 367 kg zebranych odpadów komunalnych ogółem, natomiast ilość zebranych odpadów komunalnych zmieszanych (bez wyselekcjonowanych) ukształtowała się na poziomie 223 kg.

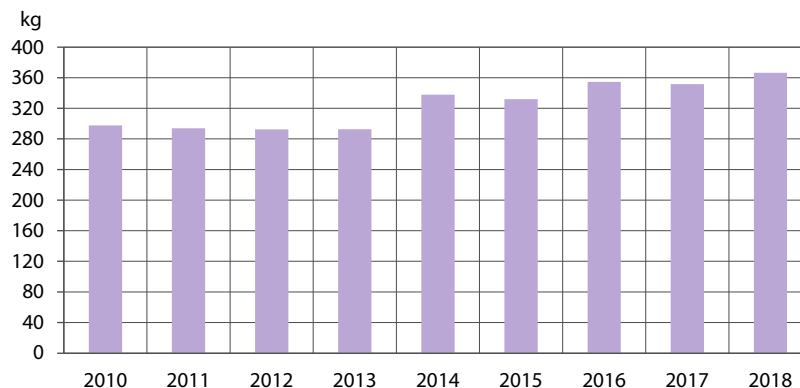
Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie w 2018 r. wyniosła 650,1 tys. t i wzrosła o 13,3% w porównaniu z 2017 r. oraz ponad 5-krotnie w odniesieniu do 2010 r. Z gospodarstw domowych pochodziło 93,1% odpadów zebranych selektywnie (92,6% w 2017 r. oraz 71,3% w 2010 r.).

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 8. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
					w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem Total w tym: of which:	120060,6	85575,9	650088,5	18,0	605520,7	18,3
Papier i tektura Paper and cardboard	14112,5	8012,6	37852,7	14,1	29520,6	13,7
Szkło Glass	28287,9	25108,8	68713,1	13,6	65734,9	14,0
Tworzywa sztuczne Plastics	15096,8	11384,9	49132,4	14,9	45642,6	15,2
Metale Metals	1239,2	1133,3	3051,0	25,7	2750,1	27,2
Tekstylia Textiles	4235,2	4175,5	205,7	9,2	189,7	9,6
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	830,3	765,4	3937,7	10,8	3893,1	11,0

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

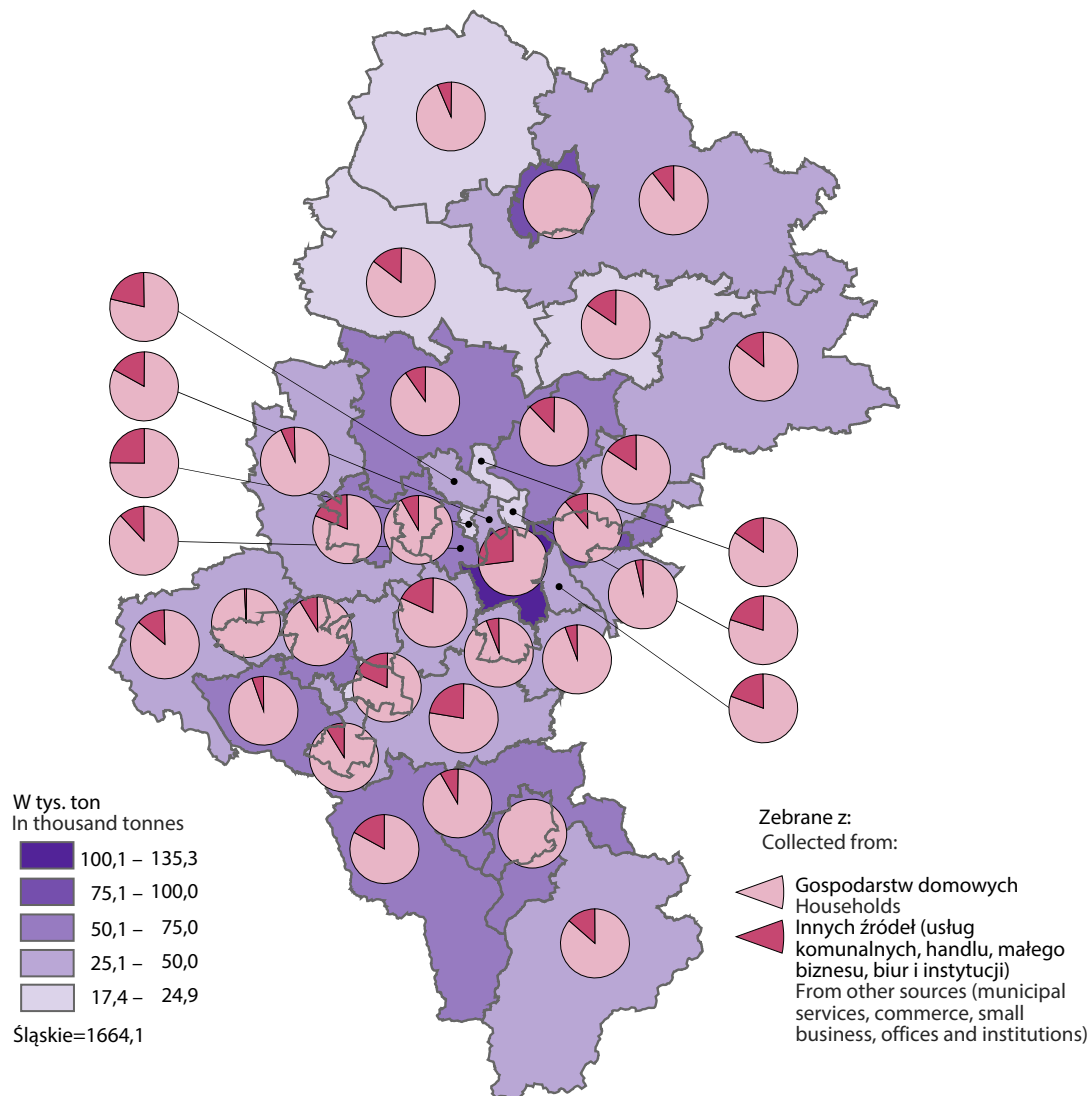

W końcu 2018 r. w województwie śląskim funkcjonowało 19 czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne, o łącznej powierzchni 131,0 ha. W porównaniu z 2017 r. liczba czynnych składowisk pozostała na niezmienionym poziomie, a w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się o 8 składowisk. Zrekultywowana powierzchnia czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne wyniosła 17,3 ha. Masa zebranych w 2018 r. odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania ukształtowała się na poziomie 637,1 tys. t i w skali roku zmniejszyła się o 8,7%. Stanowiło to 12,3% takiej masy odpadów w kraju.

W końcu 2018 r. na terenie województwa śląskiego odnotowano 225 dzikich wysypisk, na których były składowane odpady komunalne, o łącznej powierzchni 85,9 tys. m². Stanowiło to 14,0% takich wysypisk w kraju. Liczba dzikich wysypisk wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem (o 8), natomiast w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się (o 111). Powierzchnia dzikich wysypisk przypadająca na 100 km² powierzchni województwa w 2018 r. wynosiła 697 m² i w skali roku wzrosła o 15,2%, natomiast w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 67,6%. W ciągu roku zlikwidowano 1687 dzikich wysypisk, tj. o 34 więcej niż w 2017 r. oraz o 579 więcej niż w 2010 r. Ilość odpadów komunalnych zebranych podczas likwidacji dzikich wysypisk w 2018 r. osiągnęła poziom 4,1 tys. t, tj. o 9,1% więcej niż w 2017 r., ale o 60,4% mniej niż w 2010 r.

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2018 r.

Map17. Municipal waste collected in 2018

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie śląskim poniesione w 2018 r. były większe niż w 2017 r. oraz w 2010 r. Najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Ze środków własnych zostało sfinansowanych 60,8% inwestycji. Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej zmniejszyły się w porównaniu z 2017 r., ale w odniesieniu do 2010 r. odnotowano ich wzrost. Najwięcej środków służących gospodarce wodnej przeznaczono na inwestycje związane z budową i modernizacją zbiorników i stopni wodnych. Ze środków własnych pochodziło 39,0% poniesionych nakładów.

Zapobieganie degradacji środowiska wiąże się z koniecznością ponoszenia nakładów inwestycyjnych na metody, technologie, procesy i wyposażenie, których głównym celem jest unieszkodliwianie, monitorowanie, redukcja, zapobieganie lub eliminacja zanieczyszczeń lub strat środowiskowych wynikających z działalności gospodarczej człowieka.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie śląskim poniesione w 2018 r. wyniosły 1491,9 mln zł, co stanowiło 14,4% krajowych nakładów przeznaczonych na ten cel. W odniesieniu do 2017 r. wysokość poniesionych nakładów wzrosła o 29,0%, a w porównaniu z 2010 r. – o 0,7%. Ze środków własnych zostało sfinansowanych 60,8% inwestycji (70,2% w 2017 r., 38,9% w 2010 r.). Najwięcej nakładów, tj. 530,7 mln zł (35,6% wszystkich nakładów na ochronę środowiska w województwie) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, w tym 443,1 mln zł (29,7%) na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 528,9 mln zł (35,4%), a w gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych zainwestowano 65,6 mln zł (4,4%). Na zmniejszanie hałasu i wibracji przeznaczono 48,8 mln zł (3,3%), a na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu – 36,8 mln zł (2,5%). Nakłady na ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. ukształtowały się na poziomie 328,6 zł (w kraju – 270,5 zł).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w województwie śląskim (w cenach bieżących) w 2018 r. wyniosły 416,8 mln zł i w porównaniu z 2017 r. były niższe o 14,1%, ale w odniesieniu do 2010 r. wzrosły o 90,8%. Ich udział w nakładach na gospodarkę wodną w kraju wyniósł 16,9%. Ze środków własnych pochodziło 39,0% poniesionych nakładów (30,6% w 2017 r., 49,8% w 2010 r.). Najwięcej środków służących gospodarce wodnej przeznaczono na inwestycje związane z budową i modernizacją zbiorników i stopni wodnych – 210,4 mln zł (50,5% wszystkich nakładów na gospodarkę wodną w województwie). Na ujęcia i doprowadzenia wody wydatkowano 177,7 mln zł (42,6%), a na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 25,7 mln zł (6,2%). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie śląskim w 2018 r. wyniosły 91,8 zł (w kraju – 64,3 zł).

Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie Specification	2010-2018		
	w tys. zł in PLN thousands	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total:	14245895,0	3102,7	14,7
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu climate and air protection	4432223,5	965,3	16,5
gospodarka ściekowa i ochrona wód sewage management and waters protection	6488380,2	1413,1	13,3
gospodarka odpadami waste management	1065072,7	232,0	9,3
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	47434,3	10,3	3,5
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	1624494,4	353,8	30,1
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	3182311,9	693,1	12,3
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	1375213,7	299,5	12,8
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	211509,1	46,1	5,4

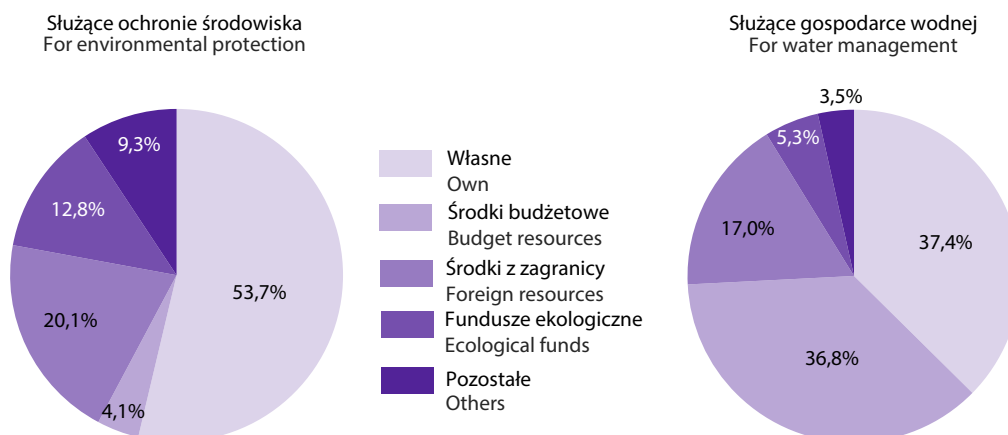
Wśród efektów rzeczowych uzyskanych w zakresie ochrony środowiska w 2018 r. znalazły się m.in.:

- przekazanie do użytku 1 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 1350 m³ na dobę (1 obiekt w 2017 r., 5 obiektów – w 2010 r.);
- wybudowanie 343,8 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (242,7 km w 2017 r., 1433,4 km w 2010 r.) oraz 52,2 km sieci odprowadzającej wody opadowe (49,4 km w 2017 r., 213,4 km w 2010 r.);
- przekazanie do eksploatacji urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń pyłowych o wydajności 629 t na rok (w 2017 r. – 76072 t na rok, a w 2010 r. – 53 t na rok);
- przekazanie do eksploatacji urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń gazowych o wydajności 8767 t na rok (w 2017 r. – 2187 t na rok, a w 2010 r. – 66 t na rok);
- przekazanie do użytku 1 urządzenia do unieszkodliwiania odpadów o wydajności 3 t na rok (w 2017 r. – brak tego rodzaju efektów, w 2010 r. – 2 urządzenia o wydajności 250000 t na rok).

Spośród efektów rzeczowych w zakresie gospodarki wodnej uzyskanych w 2018 r. odnotowano m.in.:

- oddanie do użytku ujęć wodnych o wydajności 12964 m³ na dobę (w 2017 r. – 316 m³ na dobę, a w 2010 r. – 13369 m³ na dobę);
- oddanie do użytku stacji uzdatniania wody o wydajności 4539 m³ na dobę (w 2017 r. 7653 m³ na dobę, a w 2010 r. – 1308 m³ na dobę);
- wybudowanie 322,1 km sieci wodociągowej (w 2017 r. – 319,4 km, a w 2010 r. – 625,3 km);
- regulację i zabudowę rzek i potoków na odcinku 0,4 km (w 2017 r. – 0,3 km, a w 2010 r. – 2,9 km);
- wybudowanie obwałowań przeciwpowodziowych na odcinku 0,1 km (w 2017 r. – 1,6 km, a w 2010 r. – 0,1 km).

Wykres 13. Struktura nakładów na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010-2018
 Chart 13. Structure of outlays on fixed assets by source of financing in years 2010-2018

W końcu 2018 r. w województwie śląskim odnotowano 1213 obiektów małej retencji wodnej o łącznej pojemności 13319,5 dm³. Wśród nich znalazły się 892 stawy rybne o łącznej pojemności 7644,1 dm³, 197 budowli piętrzących o łącznej pojemności 585,1 dm³, 114 sztucznych zbiorników wodnych o łącznej pojemności 5009,3 dm³ oraz 10 innych obiektów o łącznej pojemności 80,9 dm³.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

5.1.1. Demografia

5.1.1. Demography

Liczba mieszkańców województwa śląskiego systematycznie zmniejsza się. W 2019 r., w porównaniu z 2018 r., spadła liczba ludności miast, natomiast wzrosła liczba mieszkańców wsi. Zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały były ujemne. Społeczeństwo województwa starzeje się, z roku na rok wzrasta udział osób w wieku co najmniej 65 lat w ogólnej liczbie ludności w województwie.

W końcu 2019 r. liczba ludności województwa śląskiego wyniosła 4517,6 tys. osób, tj. 11,8% ludności w kraju. W porównaniu z 2018 r. liczba ludności zmniejszyła się o 0,35% (w kraju była mniejsza o 0,07%), a w odniesieniu do 2010 r. spadła o 2,53%. Systematycznie obniża się liczba mieszkańców miast, a wzrasta liczba mieszkańców wsi. W porównaniu z 2010 r. liczba ludności w miastach zmniejszyła się o 4,07%, natomiast na wsi wzrosła o 2,87%.

Tablica 10. Ludność
Table 10. Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31st December)				
w tys. in thousands	4634,9	4570,8	4533,6	4517,6
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	12,0	11,9	11,8	11,8
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	107,0	107,3	107,4	107,5
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	77,8	77,1	76,7	76,6
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	22,2	22,9	23,3	23,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	376	371	368	366

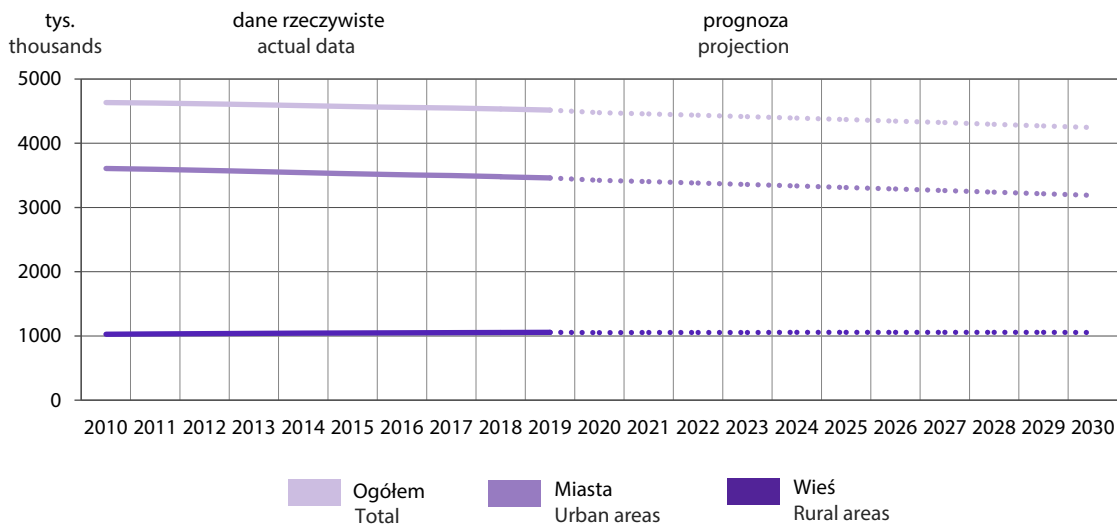
W przekroju terytorialnym według gmin w latach 2010-2019 największy wzrost liczby ludności odnotowano w gminie Wyry (o 18,50%) i Bojszowy (o 12,25%), a największy spadek w gminie Koniecpol (o 7,88%) oraz w Sosnowcu (o 7,83%).

Wykres 14. Liczba ludności w latach 2010-2019 oraz prognoza do 2030 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Population in 2010-2019 and projection until 2030

As of 31st December

Województwo śląskie jest najbardziej zurbanizowane wśród województw w kraju, w końcu 2019 r. 76,6% ludności województwa mieszkało w miastach (w kraju – 60,0%).

Pod względem gęstości zaludnienia województwo śląskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju. W 2019 r. wskaźnik gęstości zaludnienia wyniósł 366 i był prawie trzykrotnie wyższy niż dla kraju (123).

Wśród powiatów województwa śląskiego najwięcej ludności na 1 km² przypadało w Świętochłowicach (3723) oraz w Chorzowie (3243), natomiast najmniej w powiatach: częstochowskim (88), lublinieckim (93) i kłobuckim (95).

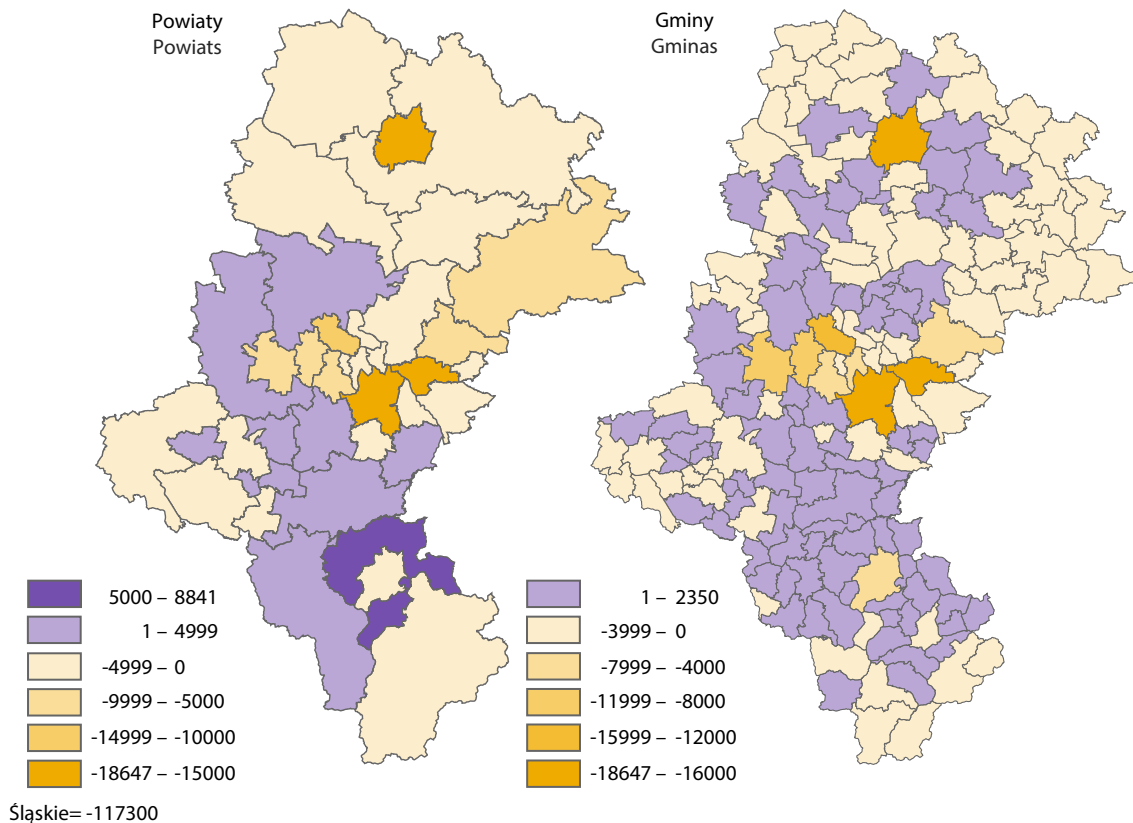
W województwie śląskim, podobnie jak w kraju, występuje przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. W końcu 2019 r. współczynnik feminizacji wyniósł 107,5 (w kraju – 106,7), natomiast w 2010 r. ukształtował się na poziomie 107,0. Kobiety stanowiły 51,8% mieszkańców województwa.

Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Population changes in 2010-2019

As of 31st December

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w końcu 2019 r. wyniosła 772,7 tys. osób i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 0,1%, natomiast w relacji do 2010 r. zmniejszyła się o 3,4%. Udział ludności w tej grupie wieku w ludności ogółem wyniósł 17,1% (w kraju – 18,1%).

Ludność w wieku produkcyjnym liczyła 2694,2 tys. osób, tj. o 1,5% mniej niż w roku poprzednim i o 10,8% mniej niż w 2010 r. Ludność w tej grupie wieku w końcu 2019 r. stanowiła 59,6% ludności ogółem (w kraju – 60,0%).

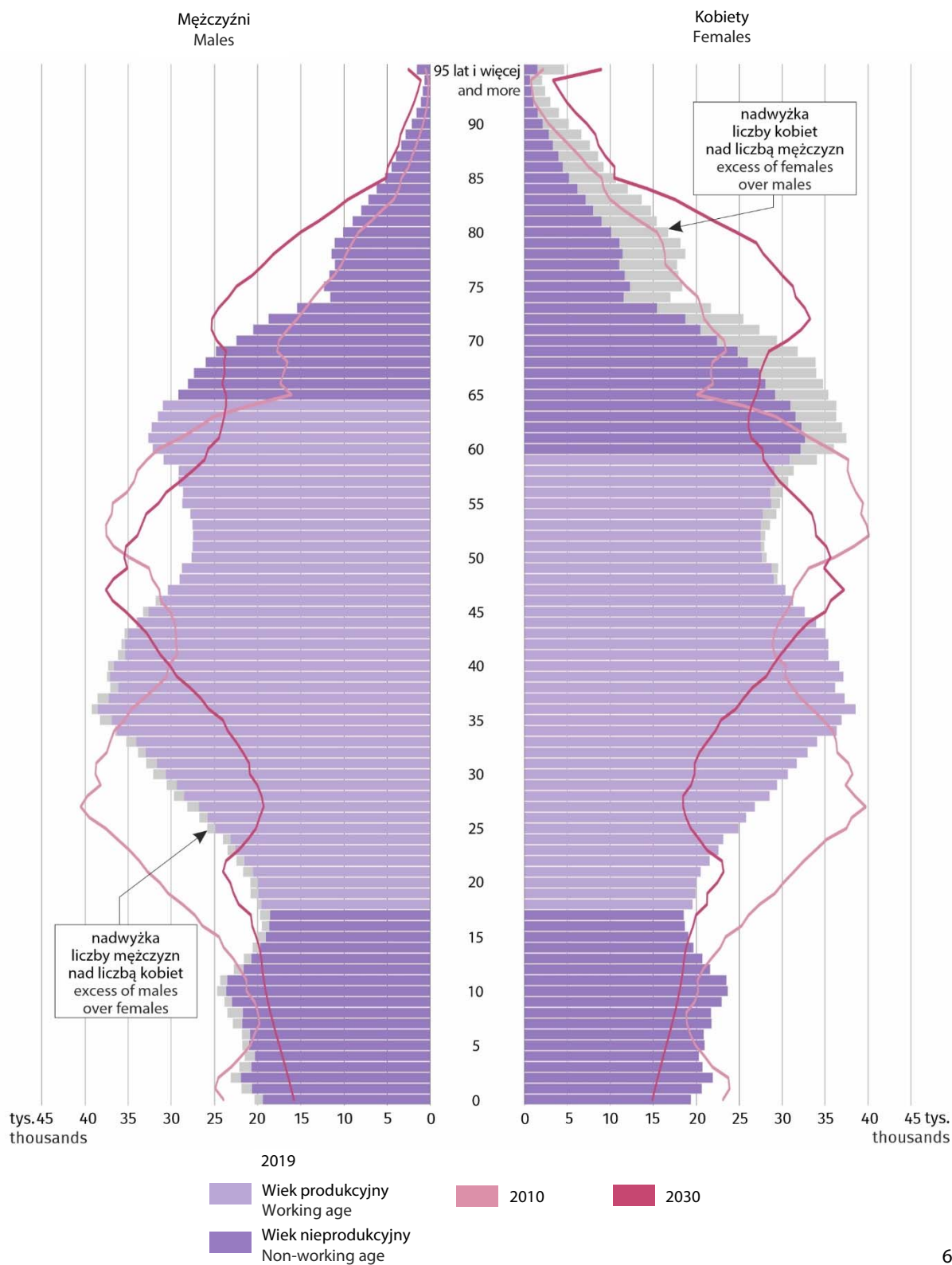
Systematycznie rośnie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. W końcu 2019 r. wyniosła 1050,8 tys. osób i wzrosła zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o: 2,4% i 29,1%. Udział ludności w tym wieku w ludności ogółem wyniósł 23,3% (w kraju – 21,9%).

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030

As of 31st December

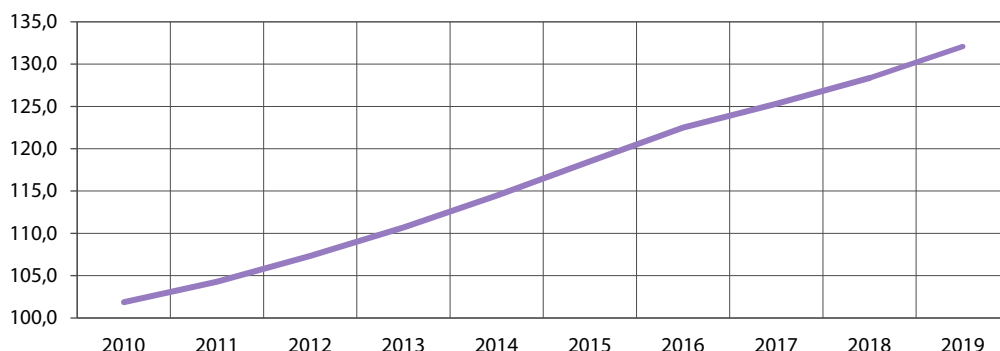
Spółeczeństwo województwa śląskiego starzeje się, co można zaobserwować analizując m.in. takie wskaźniki demograficzne, jak: współczynnik starości demograficznej, indeks starości, wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego.

W końcu 2019 r. współczynnik starości demograficznej (udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności) wyniósł 19,2% (w kraju – 18,1%) i wzrósł o 0,6 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 5,0 p. proc. w stosunku do 2010 r.

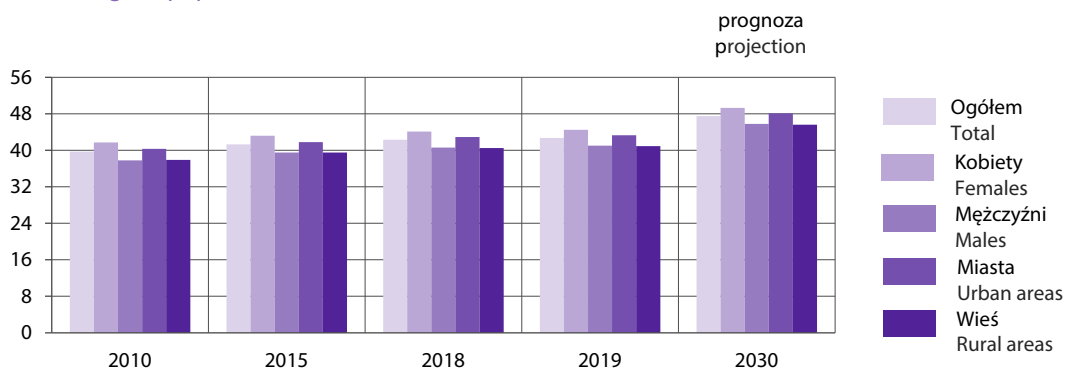
Indeks starości (liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat) w końcu 2019 r. wyniósł 132 osoby, przed rokiem – 128 osób, a w 2010 r. – 102 osoby). W kraju był on niższy i wyniósł 118 osób.

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego (liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50-64 lata) w końcu 2019 r. wyniósł 10 osób, przed rokiem i w 2010 r. odpowiednio: 9 i 5 osób. W kraju ukształtował się na poziomie 11 osób.

Wykres 16. Indeks starości w latach 2010-2019
Chart 16. Ageing index in 2010-2019

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

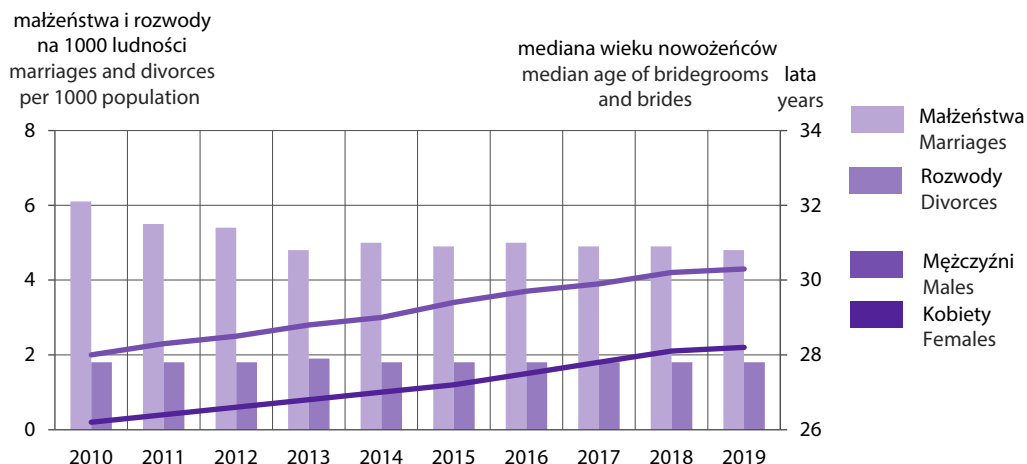

W 2019 r. w województwie śląskim zawarto 21132 małżeństwa, tj. mniej niż w roku poprzednim o 5,0% oraz mniej w porównaniu z 2010 r. o 25,8%.

W 2019 r. rozwiódło się 7965 par małżeńskich, tj. o 187 mniej niż w roku poprzednim oraz o 557 mniej niż w 2010 r. Separację orzeczono w przypadku 212 małżeństw (o 55 mniej niż w roku poprzednim i o 302 mniej w stosunku do 2010 r.).

Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2019

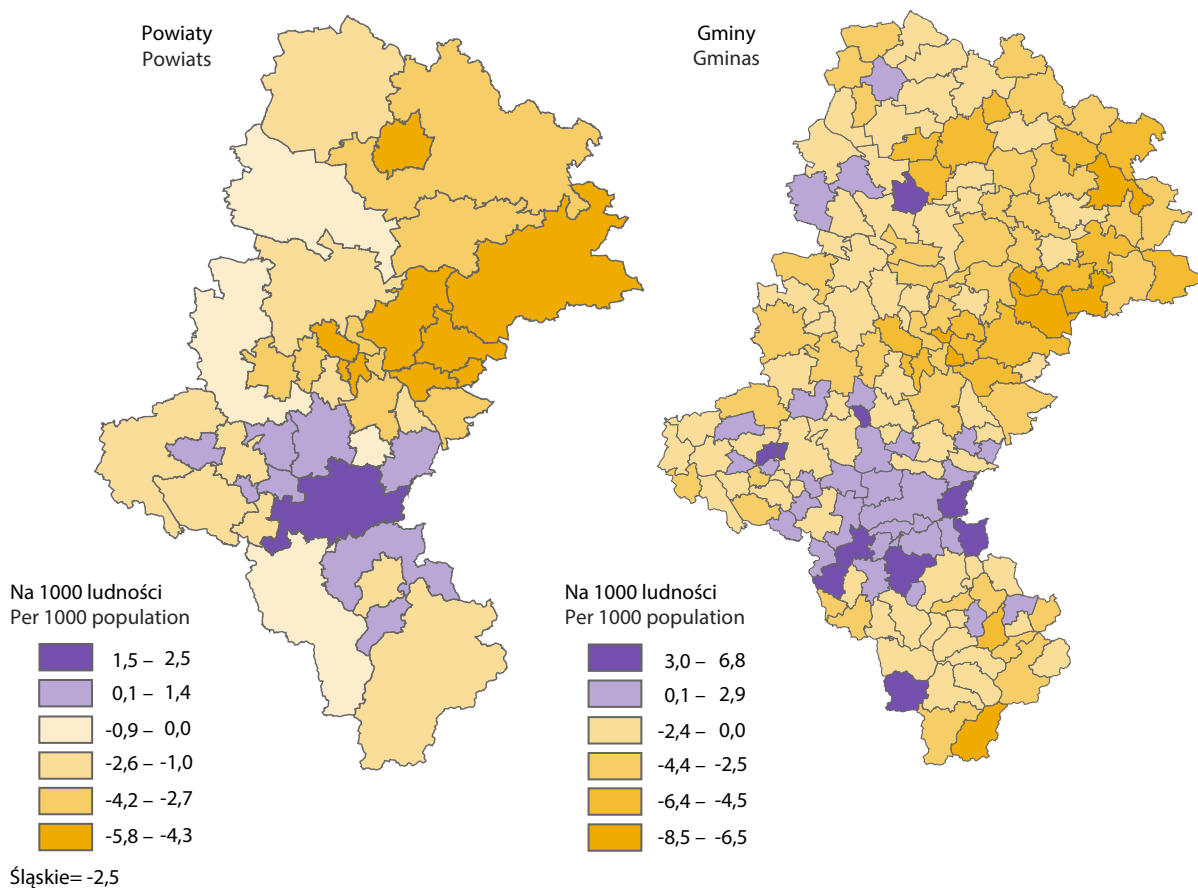
Chart 18. Marriages contracted and divorces in 2010-2019

W 2019 r. odnotowano 40508 urodzeń żywych oraz 51766 zgonów, w tym 187 zgonów niemowląt. Przyrost naturalny był ujemny i wyniósł minus 11258, w roku poprzednim – minus 9563, natomiast w 2010 r. liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów o 95 osób.

Mapa 19. Przyrost naturalny ludności w 2019 r.

Map 19. Natural increase in 2019

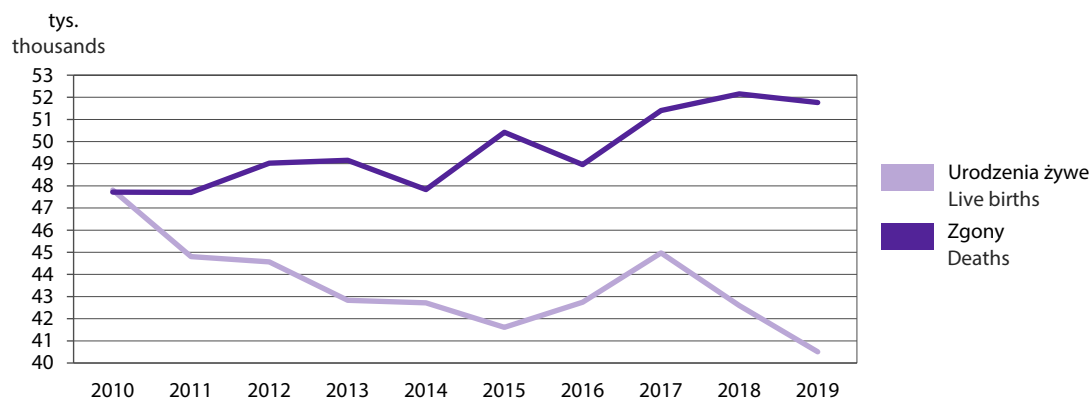

Współczynnik dzietności od lat nie zapewnia prostej zastępowalności pokoleń. W 2019 r. wyniósł 1,360 i był niższy niż w roku poprzednim (1,389), ale wyższy niż w 2010 r. (1,341). Mediana wieku matek wyniosła 30,3 lat i była wyższa w porównaniu z 2010 r., w którym ukształtowała się na poziomie 28,6 lat.

Najczęstszymi przyczynami zgonów w 2018 r. były choroby układu krążenia oraz nowotwory. Łącznie spowodowały one ponad 70% zgonów w województwie (choroby układu krążenia – 42,8%, nowotwory – 27,5%).

Wykres 19. Ruch naturalny ludności w latach 2010-2019

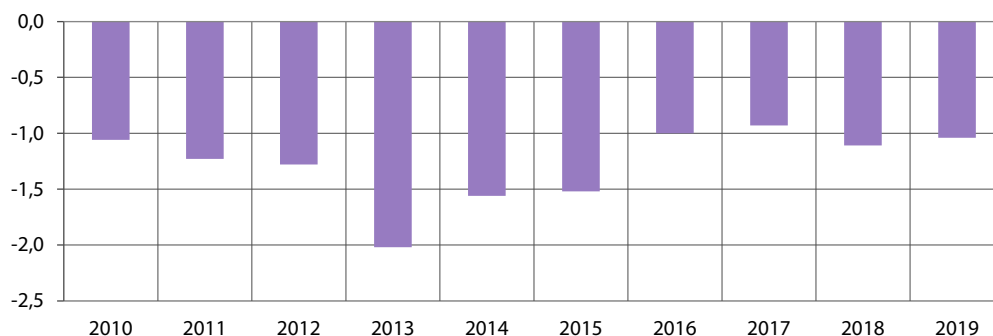
Chart 19. Vital statistics of population in 2010-2019

W 2019 r. w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowano 45020 osób, tj. o 2,7% więcej niż w roku poprzednim, natomiast wymeldowano z pobytu stałego 49295 osób, tj. o 2,5% więcej. Saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wyniosło minus 4275 osób (w 2018 r. – minus 4231 osób). Napływ ludności z innych województw wyniósł 8188 osób, natomiast odpływ ludności do innych województw – 12463 osoby. Najwięcej osób przybyło z województwa małopolskiego (2221), również do tego województwa najwięcej osób wymeldowało się na stałe (3671). Wśród osób zameldowanych i wymeldowanych największą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata, odpowiednio: 13524 i 14920.

Wykres 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2010-2019

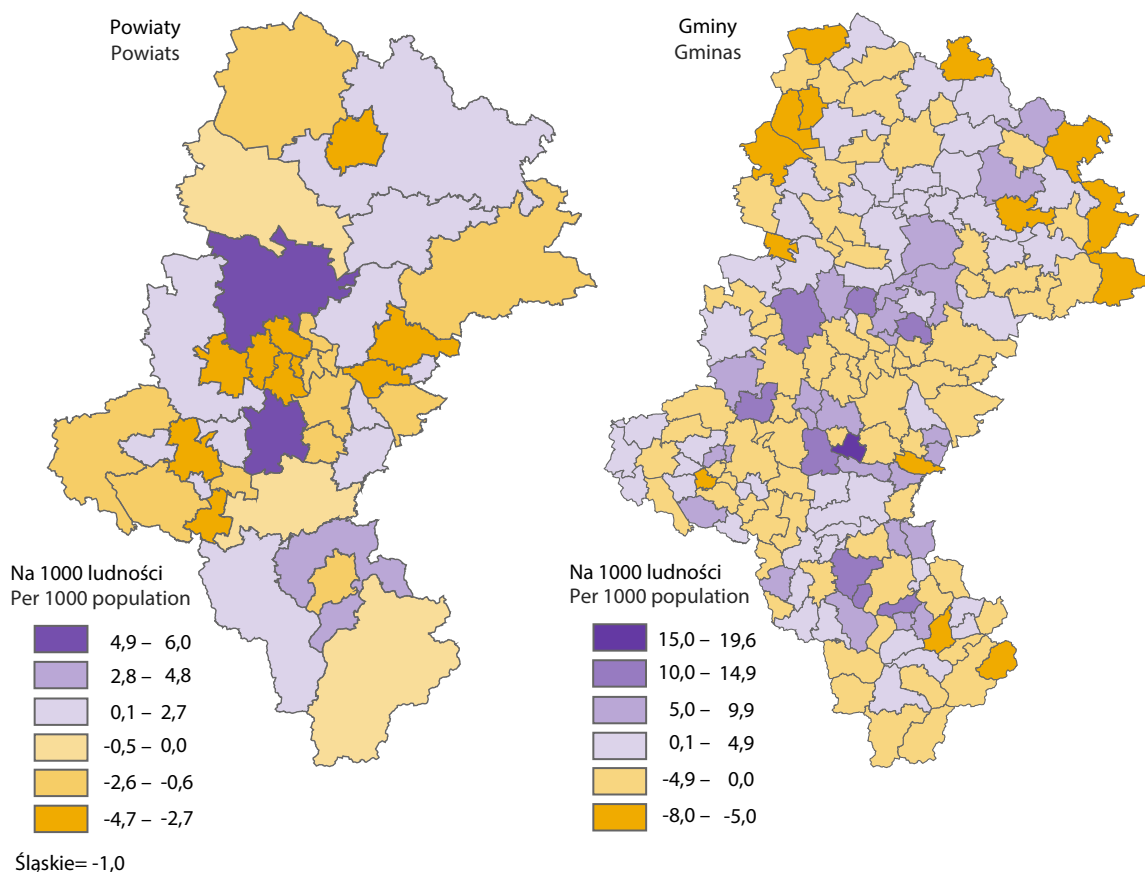
Chart 20. Net migration of population for permanent residence per 1000 population in 2010-2019

W ramach migracji zagranicznych w 2019 r. do województwa śląskiego przybyło 1630 osób (najwięcej z Wielkiej Brytanii oraz Niemiec), a wyjechały za granicę 2072 osoby (najwięcej do Niemiec i Wielkiej Brytanii). Saldo migracji zagranicznej wyniosło minus 442 osoby (wobec minus 797 osób w 2018 r.). Najwięcej emigrantów było w wieku 30-39 lat (526), natomiast najwięcej imigrantów w wieku 0-9 lat (776).

Ogólne saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej na pobyt stały w 2019 r. wyniosło minus 4717 osób (w 2018 r. – minus 5028 osób).

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r.
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2019

5.1.2. Edukacja

5.1.2. Education

W województwie śląskim w roku szkolnym 2018/19, w relacji do roku szkolnego 2017/18, odnotowano wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego, w tym przedszkoli. Zwiększyła się liczba miejsc oraz liczba dzieci w placówkach i w przedszkolach. Liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz liczba uczniów wzrosła. W wyniku reformy systemu edukacji w roku szkolnym 2018/19 nie odbył się nabór do klas pierwszych gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji. Odnotowano wzrost szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych, natomiast spadek liczby uczniów. Odnotowano spadek liczby szkół policealnych oraz uczniów i absolwentów tych szkół. Wzrosła liczba uczelni w odniesieniu do poprzedniego roku akademickiego, natomiast obniżyła się liczba studentów. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie w 2018 r. wzrosły.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym etapem kształcenia w polskim systemie oświaty. W roku szkolnym 2018/19 w województwie śląskim funkcjonowało 1921 placówek wychowania przedszkolnego (w kraju – 22157), z tego 1550 przedszkoli (w kraju – 12535), 313 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych (w kraju – 7924), 57 punktów przedszkolnych (w kraju – 1624) oraz 1 zespół wychowania przedszkolnego (w kraju – 74). Zarówno w relacji do roku szkolnego 2017/18, jak i 2010/11 liczba placówek wychowania przedszkolnego wzrosła o 7 i 210 (odpowiednio o: 0,4% i 12,3%), w tym liczba przedszkoli o 19 i 295 (odpowiednio o: 1,2% i 23,5%). Liczba oddziałów przedszkolnych uległa obniżeniu o 4 i 113 (odpowiednio o: 1,3% i 26,5%). Liczba punktów przedszkolnych obniżyła się w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym o 8 (tj. o 12,3%), natomiast wzrosła o 31 (tj. 119,2%) w stosunku do 2010/11 r. Liczba zespołów wychowania przedszkolnego pozostała na niezmiennym poziomie odnośnie 2017/18 r., natomiast uległa obniżeniu w stosunku do 2010/11 o 3 (tj. 75,0%). Placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2018/19 dysponowały 157,5 tys. miejsc, w tym 99,1% miejsc posiadały przedszkola. W roku szkolnym 2018/19 spośród 159,5 tys. dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (w kraju – 1392,9 tys.) większość uczęszczała do przedszkoli – 146,8 tys. (w kraju – 1111,6 tys.). Oddziały przedszkolne i punkty przedszkolne obejmowały odpowiednio: 11,7 tys. i 1,0 tys. dzieci (w kraju – 247,5 tys. i 32,4 tys.). W porównaniu z latami szkolnymi 2017/18 i 2010/11 wzrosła zarówno liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego – odpowiednio o: 1,3% i 24,4%, jak i korzystających z przedszkoli – odpowiednio o: 1,3% i 26,8%. W relacji do poprzedniego roku szkolnego liczba dzieci korzystających z pozostałych placówek wychowania przedszkolnego, tj. z oddziałów przedszkolnych wzrosła o 2,9%, natomiast w odniesieniu do roku szkolnego 2010/11 obniżyła się o 2,3%. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba dzieci w punktach przedszkolnych była niższa o 12,1%, a w stosunku do 2010/11 była wyższa o 120,7%.

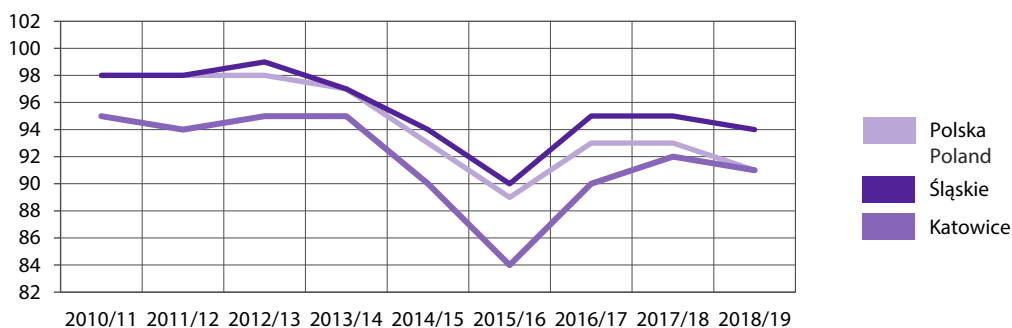
Tablica 11. Wychowanie przedszkolne^a
Table 11. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Placówki Establishments	1711	1831	1914	1921
miasta urban areas	1154	1257	1328	1337
wieś rural areas	557	574	586	584
w tym przedszkola of which nursery schools	1255	1457	1531	1550
w tym specjalne of which special	5	16	22	22
Miejsca Places	118327	137877	154655	157506
w tym przedszkola of which nursery schools	117700	136241	153103	156136
w tym specjalne of which special	166	344	600	631
Dzieci Children	128257	132776	157459	159498
miasta urban areas	100773	102403	120585	121956
wieś rural areas	27484	30373	36874	37542
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	34900	7481	41242	42271
5 lat 5	35242	46168	41939	40520
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat na 100 miejsc w przedszkolu Number of children aged 3-6 per 100 places in nursery school	140,8	136,1	114,5	110,0

a W latach szkolnych 2015/16-2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

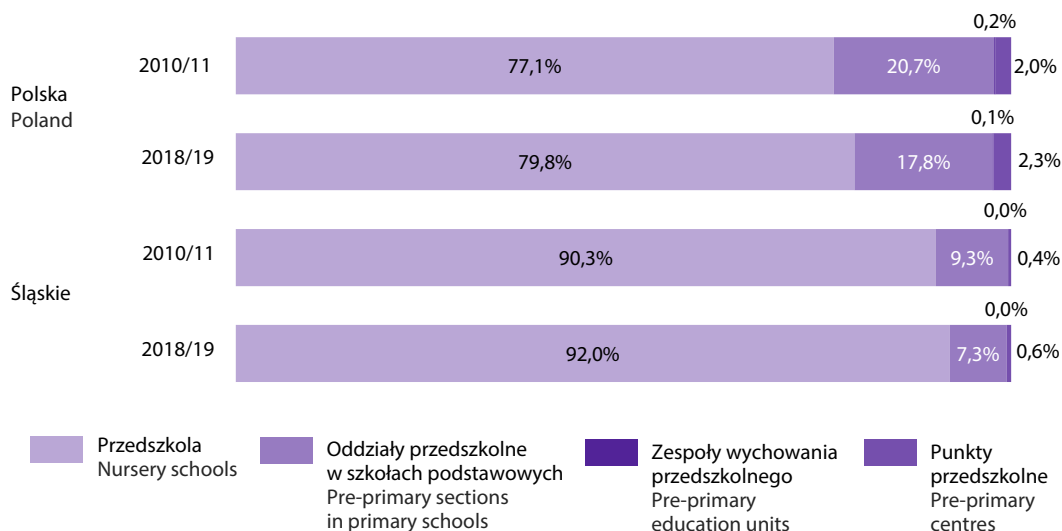
a In the school years 2015/16-2018/19 including children staying in the units performing health care activity.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

Wykres 21. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc
Chart 21. Children in nursery schools per 100 places

W województwie śląskim w roku szkolnym 2018/19 liczba dzieci w przedszkolach przypadająca na 100 miejsc wynosiła 94 osoby (w kraju i w Katowicach po 91 osób) i była mniejsza zarówno w relacji do roku szkolnego 2017/18, jak i 2010/11 (podobna tendencja w kraju i w Katowicach).

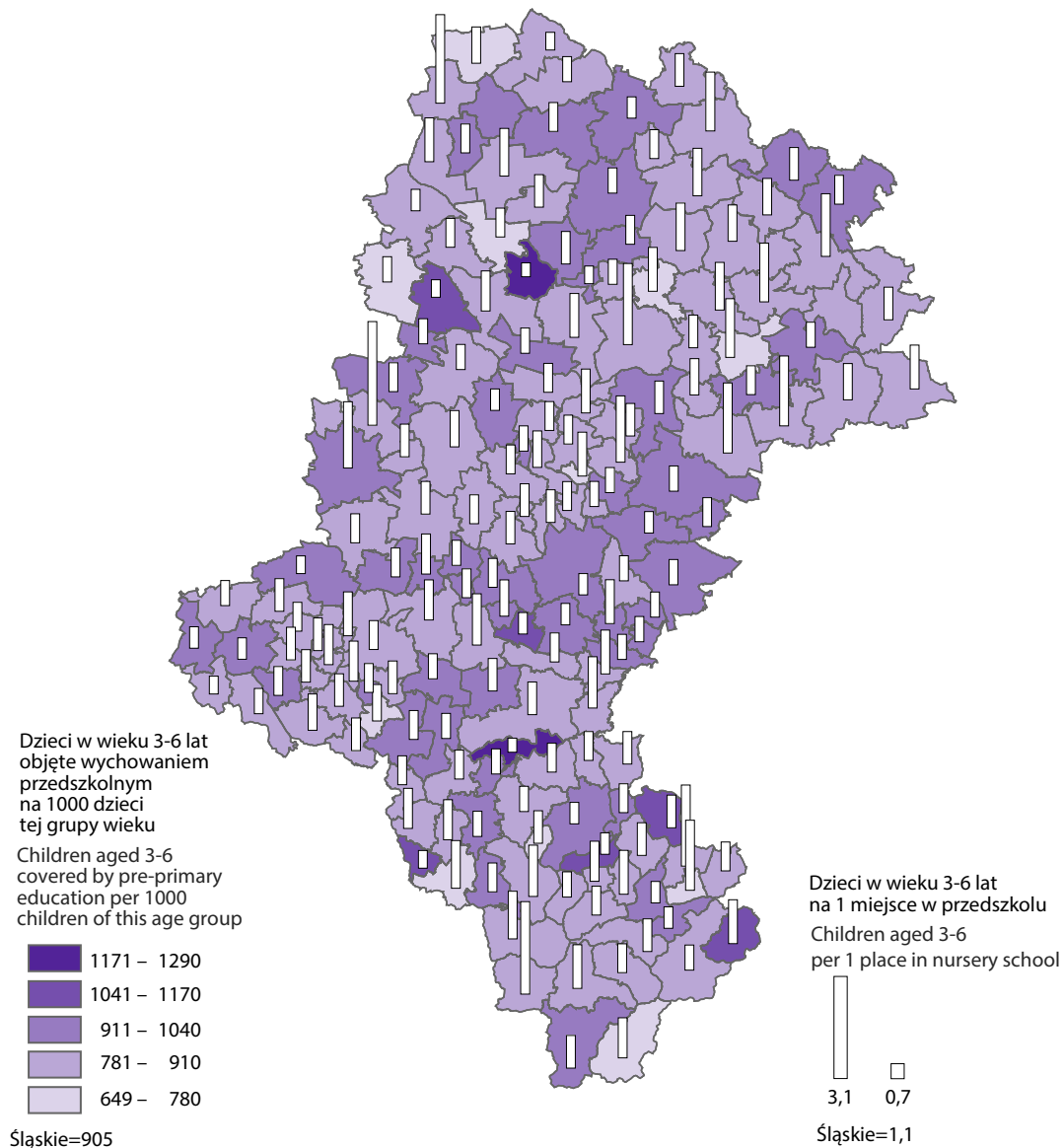
Wykres 22. Struktura dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 22. Structure of children attending pre-primary education establishments

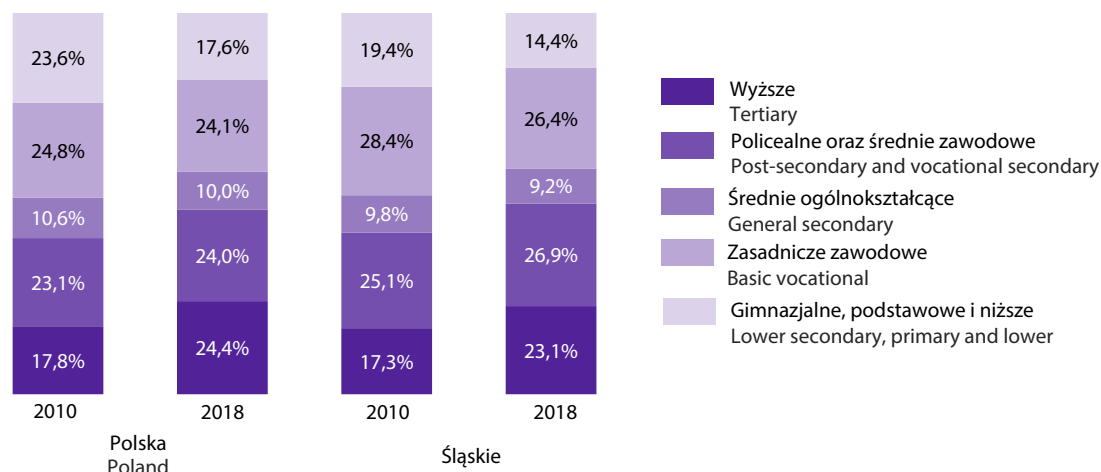
W województwie śląskim w roku szkolnym 2018/19 spośród 159,5 tys. dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, większość (92,0%) uczęszczała do przedszkoli – 146,8 tys.

Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19

Map 21. Pre-primary education in the 2018/19 school year

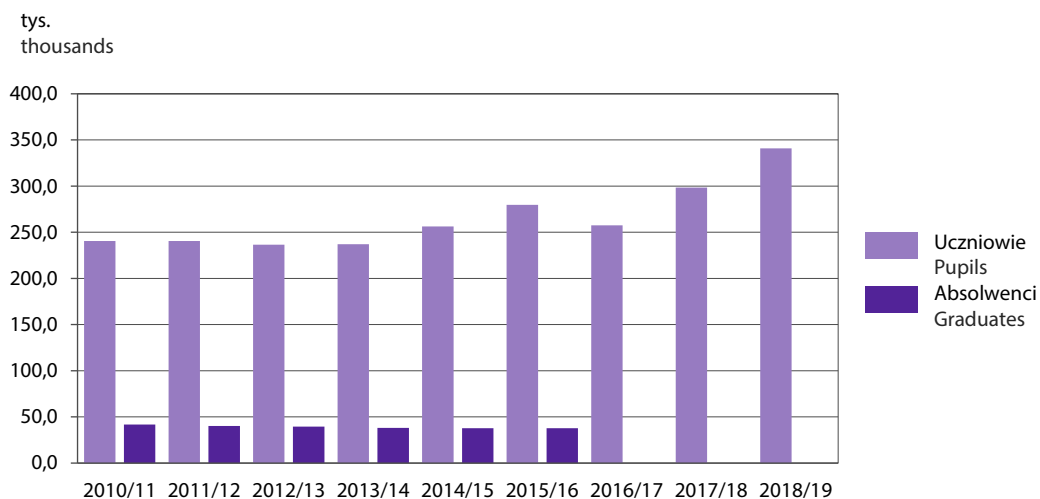

Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według gmin, w roku szkolnym 2018/19 w województwie śląskim najwięcej dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci tej grupy wieku odnotowano w gminach: Goczałkowice-Zdrój (1290), Boronów (1227), Lubliniec (1106) i Koszarawa (1103), natomiast najmniej w gminach: Włodowice (649), Ujsoły (681) i Pawonków (696). Najwięcej dzieci w wieku 3-6 lat przypadających na 1 miejsce w przedszkolu było w gminach: Toszek (3,1), Istebna (2,8) i Krzepice (2,7), najmniej natomiast w gminach Boronów i Goczałkowice-Zdrój (po 0,7).

Wykres 23. Struktura ludność według poziomu wykształcenia (BAEL^a)Chart 23. Structure of population by education level (LFS^a)

a Dane średnioroczne.
a Average annual data.

Według BAEL wśród ludności w wieku 15 lat i więcej w województwie śląskim w 2018 r. pod względem poziomu wykształcenia dominowały osoby legitymujące się wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym (26,9%) i zasadniczym zawodowym (26,4%). W porównaniu z 2010 r. największy wzrost odnotowano w grupie osób z wykształceniem wyższym (o 28,5%), natomiast największy spadek – wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym (o 28,5%). W kraju w 2018 r. najwięcej ludności posiadało wykształcenie wyższe (24,4%) i to w tej grupie ludności w odniesieniu do 2010 r. nastąpił największy wzrost liczby osób (o 34,5%).

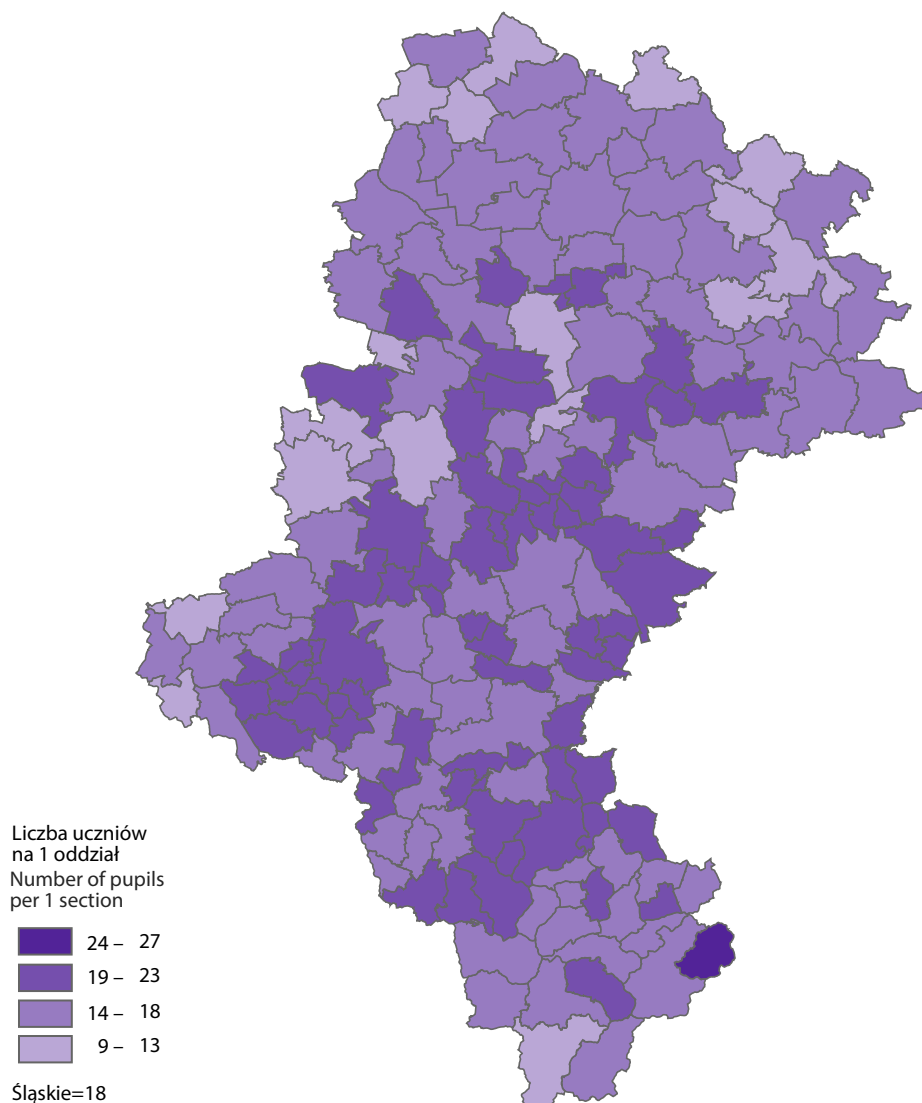
Wykres 24. Uczniowie i absolwenci^a szkół podstawowychChart 24. Pupils and graduates^a of primary schools

a Skutkiem wprowadzenia reformy systemu edukacji jest brak absolwentów szkół podstawowych z roku szkolnego 2016/17 i 2017/18.
a Due to educational system reform there are no graduates of primary school in school years 2016/2017 and 2017/2018.

W roku szkolnym 2018/19 w województwie śląskim działało 1417 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (w kraju – 14467), w tym 98 szkół specjalnych (w kraju – 940). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży nieznacznie zwiększyła się o 0,1%, w tym szkół specjalnych o 2,1%. W roku szkolnym 2018/19 w szkołach podstawowych województwa śląskiego uczyło się 340,8 tys. dzieci i młodzieży (w kraju – 3039,8 tys.), z tego w szkołach specjalnych 5,0 tys. (w kraju – 38,7 tys.). W roku szkolnym 2018/19 w porównaniu z rokiem poprzednim liczba uczniów w szkołach podstawowych wzrosła o 14,2%, w tym uczniów szkół specjalnych o 24,2%. W związku z reformą systemu edukacji, ostatnim rokiem szkolnym, w którym wykazani byli absolwenci szkół podstawowych był rok 2015/16, ich liczba wyniosła 37,8 tys. i zwiększyła się o 0,1 tys. (o 0,3%) w relacji do roku szkolnego 2014/15.

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19

Map 22. Pupils in primary schools in the 2018/19 school year

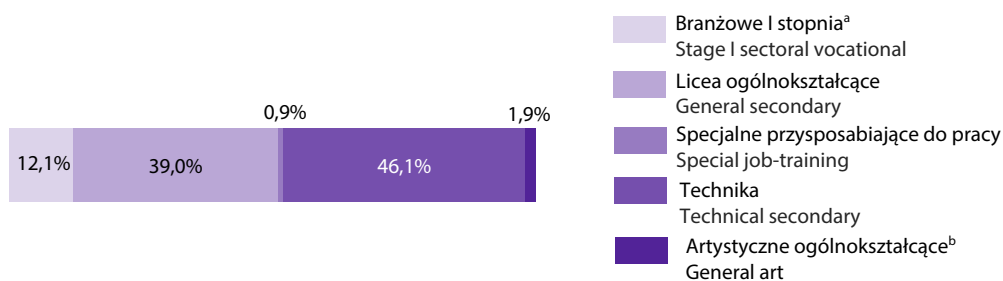
W województwie śląskim w roku szkolnym 2018/19 liczba uczniów szkół podstawowych przypadająca na 1 oddział wyniosła 18 osób. Największą liczbę uczniów w szkołach podstawowych wykazanych na 1 oddział odnotowano w gminach Koszarawa (27osób), Sławków, Kobiór i Imielin (po 22 osoby), a najmniejszą liczbę uczniów w gminach Rudnik (9 osób), Przyrów i Lelów (po 10 osób).

Rok szkolny 2018/19 był drugim rokiem szkolnym obowiązywania nowego systemu edukacji wprowadzonego ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Głównymi założeniami reformy edukacji jest likwidacja gimnazjów i powrót do 8-letniej szkoły podstawowej, a także modyfikacja szkolnictwa zawodowego poprzez zastąpienie zasadniczych szkół zawodowych szkołami branżowymi I stopnia 3-letnią i II stopnia 2-letnią. Jednym z celów reformy jest także wydłużenie cyklu kształcenia w liceach ogólnokształcących z trzech do czterech lat i technikach z czterech do pięciu lat.

W roku szkolnym 2018/19 nie odbył się nabór do klas pierwszych gimnazjów, a uczniowie kształcili się w wygaszanych placówkach lub w oddziałach gimnazjalnych prowadzonych w innych typach szkół. W roku szkolnym 2018/19 działało 121 gimnazjów dla dzieci i młodzieży (w kraju – 1640). W ciągu roku liczba gimnazjów zmniejszyła się o 18 placówek (o 12,9%). Do gimnazjów uczęszczało 37,9 tys. uczniów (w kraju – 350,6 tys.). W relacji do roku szkolnego 2017/18 liczba gimnazjalistów zmniejszyła się o 38,0 tys. (o 50,0%). Liczba absolwentów gimnazjów z roku szkolnego 2017/18 wyniosła 36,3 tys. (w kraju – 340,7 tys.) i obniżyła się o 85 osób (o 0,2%) w stosunku do poprzedniego roku szkolnego.

Wykres 25. Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Structure of students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2018/19 school year

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification.

W roku szkolnym 2018/19 w województwie śląskim funkcjonowały 172 branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży, do których uczęszczało 15,2 tys. uczniów (w tym uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych). W porównaniu z 2017/18 zwiększyła się liczba szkół o 6,2%, natomiast liczba uczniów zmniejszyła się o 6,8%. W roku szkolnym 2017/18 zasadnicze szkoły zawodowe ukończyło 4,7 tys. osób, tj. o 3,0% mniej niż w roku poprzednim.

W 249 liceach ogólnokształcących dla młodzieży w roku szkolnym 2018/19 kształciło się 48,7 tys. uczniów (mniej o 1,0% niż w roku szkolnym 2017/18). Szkoły dla młodzieży stanowiły 65,5% ogólnej liczby liceów ogólnokształcących. Większość uczniów liceów ogólnokształcących stanowiły kobiety (62,8%). W roku szkolnym 2017/18 licea ogólnokształcące ukończyło 15,9 tys. uczniów (mniej o 0,9% niż w poprzednim roku szkolnym), w tym kobiety stanowiły 62,7%.

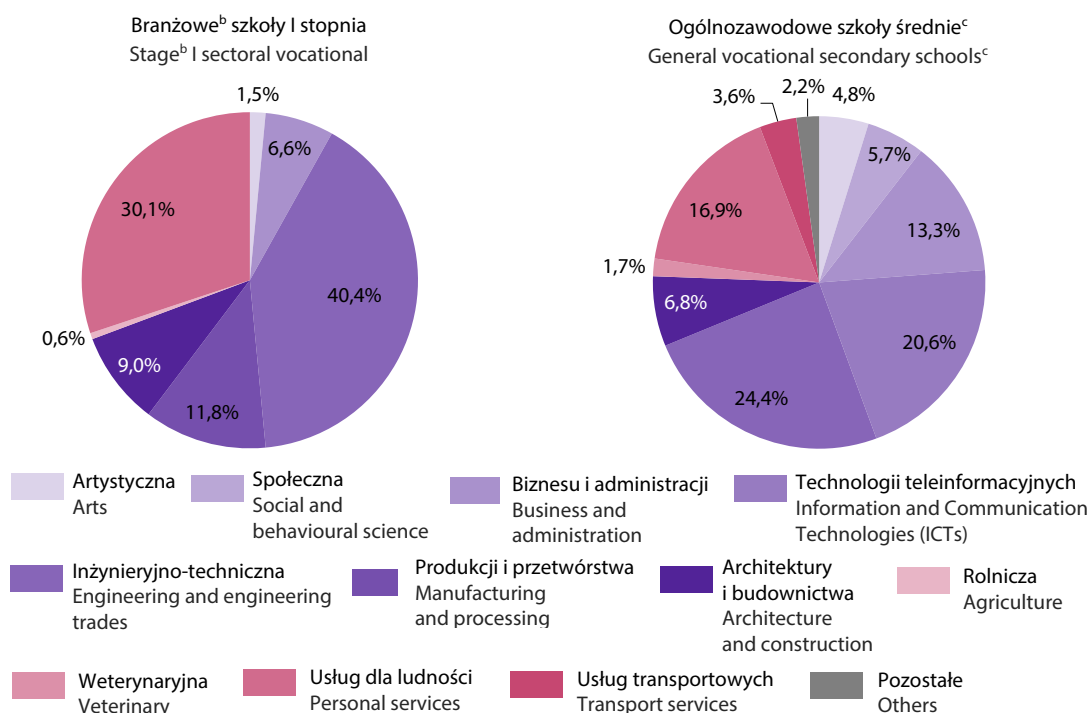
W roku szkolnym 2018/19 do 46 szkół specjalnych przysposabiających do pracy uczęszczało 1,1 tys. młodzieży (spadek o 3,0% w odniesieniu do poprzedniego roku szkolnego). Liczba absolwentów tych szkół w roku szkolnym 2017/18 wyniosła 252 osoby (spadek o 2,3%).

W roku szkolnym 2018/19 funkcjonowało 218 techników i 24 ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W technikach kształciło się 57,6 tys. uczniów, a w ogólnokształcących szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe 2,4 tys. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba techników zwiększyła się o 2,8%, a liczba uczniów zmniejszyła się o 0,5%. Liczba ogólnokształcących szkół artystycznych pozostała na tym samym poziomie, natomiast liczba uczniów zmniejszyła się o 2,9%. Liczba absolwentów techników z roku szkolnego 2017/18 wyniosła 12,7 tys. i w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się o 7,3%, natomiast ogólnokształcące szkoły artystyczne ukończyło 369 osób, a ich liczba w skali roku obniżyła się o 8,9%.

Szkoły policealne dla młodzieży prowadzą kształcenie w formie dziennej, wieczorowej i zaocznej, natomiast szkoły dla dorosłych kształcą w formie zaocznej, stacjonarnej i dziennej. Szkoły policealne kształcą młodzież w wieku 19-21 lat. Z roku na rok obniża się liczba szkół, uczniów i absolwentów. W roku szkolnym 2018/19 na terenie województwa śląskiego w 236 szkołach policealnych (mniej o 44 szkoły w skali roku) kontynuowało naukę 27,4 tys. uczniów, mniej o 5,2 tys. (o 15,9%) niż w roku szkolnym 2017/18. W szkołach policealnych dominowały kobiety (73,9%). Liczba absolwentów z roku szkolnego 2017/18 wyniosła 7,5 tys. osób i w porównaniu z rokiem poprzednim obniżyła się o 0,7 tys. (o 8,9%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2010/11 odnotowano spadek liczby: szkół o 160 (o 40,4%), uczniów o 15,5 tys. (o 36,2%) i absolwentów o 4,0 tys. (o 34,7%).

Wykres 26. Struktura uczniów szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2018/19

Chart 26. Structure of students of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c Dotyczy techników i szkół artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe.

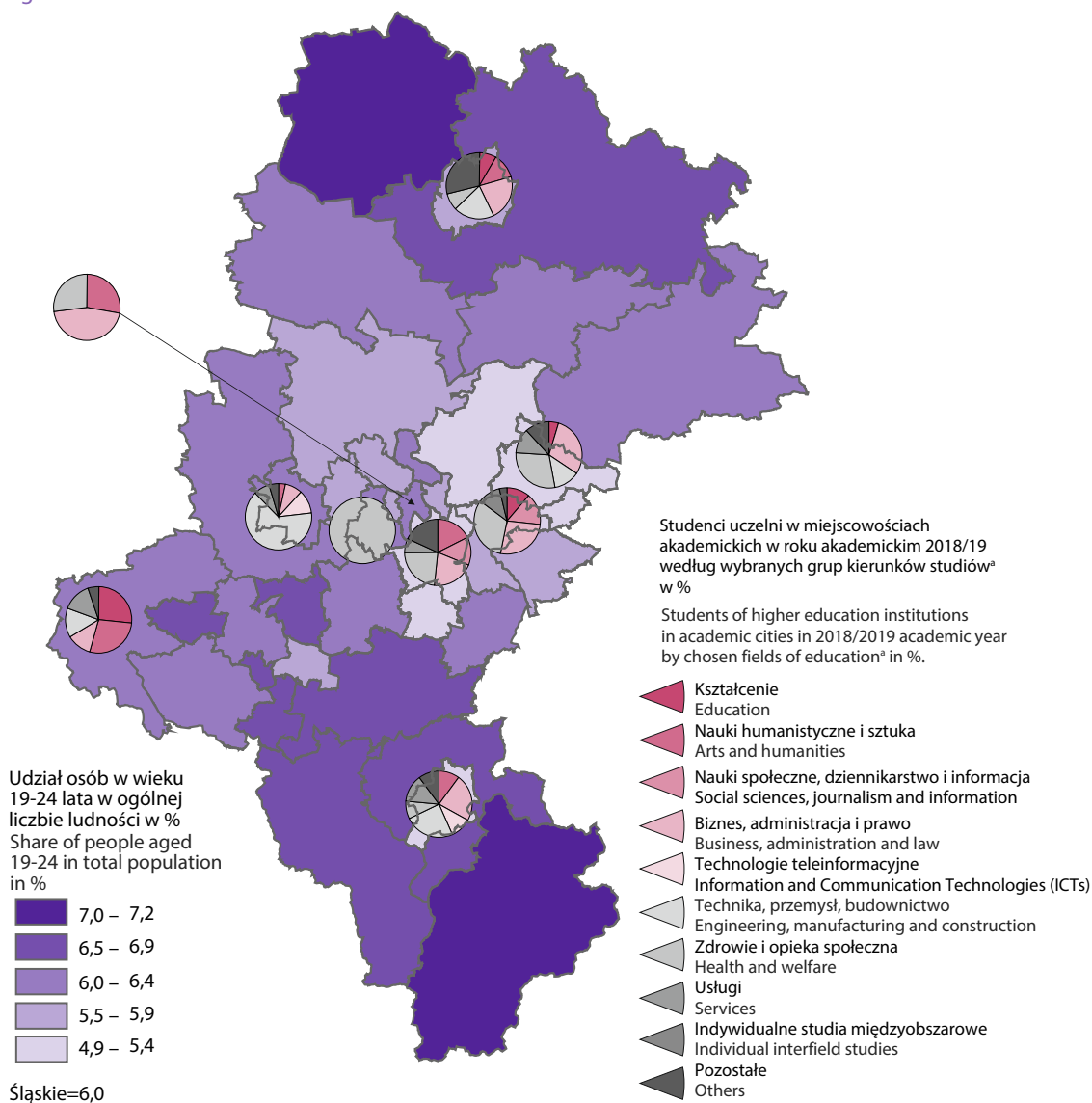
a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b Including basic vocational school sections. c Concern technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Największą popularnością wśród uczniów szkół branżowych I stopnia dla młodzieży cieszyły się zawody z podgrup inżynieryjno-technicznej (40,4% ogółu uczniów) oraz usług dla ludności (30,1%).

Najczęściej wybierane przez uczniów zawody w ogólnozawodowych szkołach średnich dla młodzieży należały do podgrup: inżynieryjno-technicznej (24,4% ogółu uczniów), technologii teleinformatycznych (20,6%) oraz usług dla ludności (16,9%).

W roku akademickim 2018/19 w województwie śląskim w 34 uczelniach studiowało 108,0 tys. studentów, o 2,7% mniej niż w poprzednim roku akademickim (w kraju – 1230,3 tys., o 4,8% mniej). W 11 uczelniach publicznych kształciło się 81,2 tys. osób, tj. 75,2% ogólnej liczby studentów (w poprzednim roku akademickim 78,0%), w tym 22,4 tys. osób na pierwszym roku studiów. W 23 uczelniach niepublicznych kształciło się 26,8 tys. studentów (24,8% ogólnej liczby studentów), w tym 7,6 tys. na pierwszym roku studiów. W odniesieniu do roku akademickiego 2010/11 odnotowano spadek liczby studentów (o 37,3%) wynikający ze zmian demograficznych, tj. spadku liczby osób w wieku 19-24 lata. Liczba absolwentów uczelni z roku akademickiego 2017/18 wyniosła 29,3 tys. osób i była niższa o 18,1% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju – 327,7 tys., o 15,4% mniej).

Mapa 23. Uczelnie
Map 23. Higher education

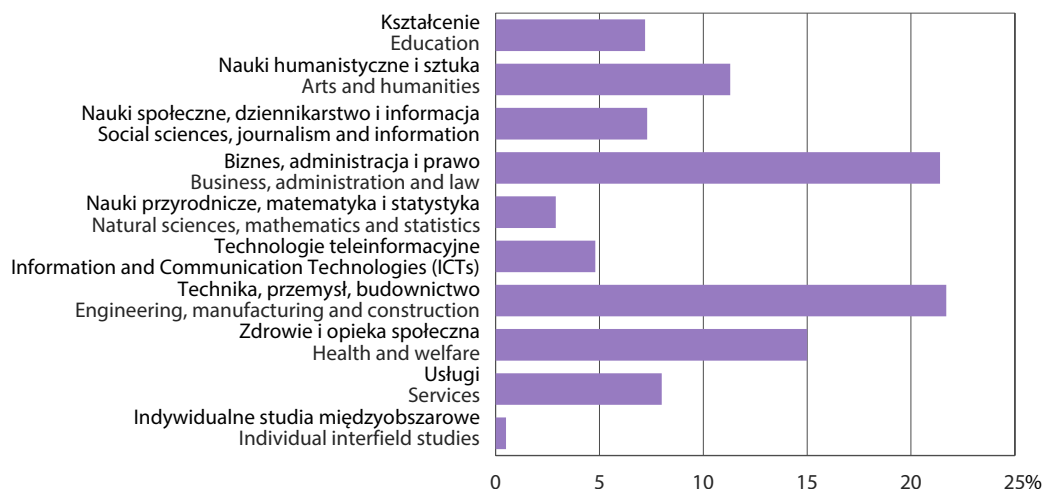
a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013).

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013).

W końcu 2018 r. w przekroju terytorialnym według powiatów największy udział osób w wieku 19-24 lata w ogólnej liczbie ludności odnotowano w powiecie: żywieckim (7,2%), kłobuckim (7,0%) i częstochowskim (6,9%), natomiast najmniejszy w Dąbrowie Górniczej (4,9%), Tychach (5,0%) oraz w Sosnowcu (5,2%).

Do największych miejscowości akademickich, w których funkcjonują uniwersytety, uczelnie techniczne i ekonomiczne należą: Katowice (50,9% ogółu studiujących), Gliwice (17,9%) oraz Częstochowa (11,9%). Najczęściej wybierano kierunki z grup: biznesu, administracji i prawa (19,8% ogólnej liczby studentów), technika, przemysł, budownictwo (17,9%), zdrowie i opieka społeczna (17,3%) oraz nauki humanistyczne i sztuka (12,2%).

Wykres 27. Absolwenci według grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2017/18
Chart 27. Graduates by broad fields of education^a in the 2017/18 academic year

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013).

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013).

Liczba absolwentów w województwie śląskim zmniejszyła się z 48,8 tys. osób w roku akademickim 2010/11 do 29,3 tys. w roku akademickim 2017/18. Najwięcej absolwentów ukończyło kierunek z grup kształcenia: technika, przemysł, budownictwo – 6,4 tys. (spadek o 24,7% w porównaniu z rokiem akademickim 2016/17), biznes, administracja i prawo – 6,3 tys. (spadek o 24,6%) oraz nauki humanistyczne i sztuka – 3,3 tys. (spadek o 12,0%). Jedyne wzrost (o 5,3%) odnotowano w grupie zdrowie i opieka społeczna, gdzie liczba absolwentów wynosiła 4,4 tys. W kraju w roku akademickim 2017/18 najwięcej absolwentów odnotowano w grupie biznes, administracja i prawo 73,7 tys. (spadek o 19,2%), natomiast najmniej w grupie rolnictwo 6,5 tys. (spadek o 7,2%).

W roku szkolnym 2018/19 w województwie śląskim funkcjonowało 161 szkół dla dorosłych (spadek o 18,3% w porównaniu z rokiem poprzednim). W skład ogólnej liczby szkół wchodziły: 23 szkoły podstawowe (więcej o 4,5% w odniesieniu do poprzedniego roku szkolnego), 7 gimnazjów (mniej o 46,2%) i 131 liceów ogólnokształcących (mniej o 19,1%). W szkołach dla dorosłych w roku szkolnym 2018/19 uczyło się 16,6 tys. osób (mniej o 10,9%). W roku szkolnym 2017/18 liczba absolwentów wynosiła 4,4 tys. osób i w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/17 zmniejszyła się o 15,7%. Odsetek osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu lub w szkoleniu w 2018 r. stanowił 6,1% i w porównaniu z 2017 r. wzrósł o 1,6 p. proc.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie w województwie śląskim w 2018 r. wyniosły ogółem 7989284,0 tys. zł (o 7,8% więcej niż w roku poprzednim). Z ogólnej kwoty przeznaczonej na cele oświaty i wychowania samorządy gmin wydatkowały 2870276,6 tys. zł (o 8,5% więcej w skali roku), miast na prawach powiatu – 4493970,5 tys. zł (o 7,6% więcej), a powiatów – 535663,3 tys. zł (o 5,1% więcej). Wydatki samorządu województwa śląskiego na ten cel wyniosły – 89373,5 tys. zł i wzrosły o 9,7%.

5.1.3. Zasoby pracy

5.1.3. Labour resources

W województwie śląskim w IV kwartale 2019 r. w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. odnotowano spadek liczby aktywnych zawodowo i biernych zawodowo. Wśród aktywnych zawodowo zmniejszyła się liczba pracujących i bezrobotnych. Wzrósł wskaźnik zatrudnienia, natomiast obniżyła się wartość stopy bezrobocia. Liczba pracujących w gospodarce narodowej w 2018 r. zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. W końcu 2019 r. liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia rejestrowanego były niższe niż przed rokiem. Urzędy pracy dysponowały mniejszą niż w 2018 r. liczbą ofert pracy. W końcu 2019 r. na 1 ofertę przypadało więcej bezrobotnych niż przed rokiem.

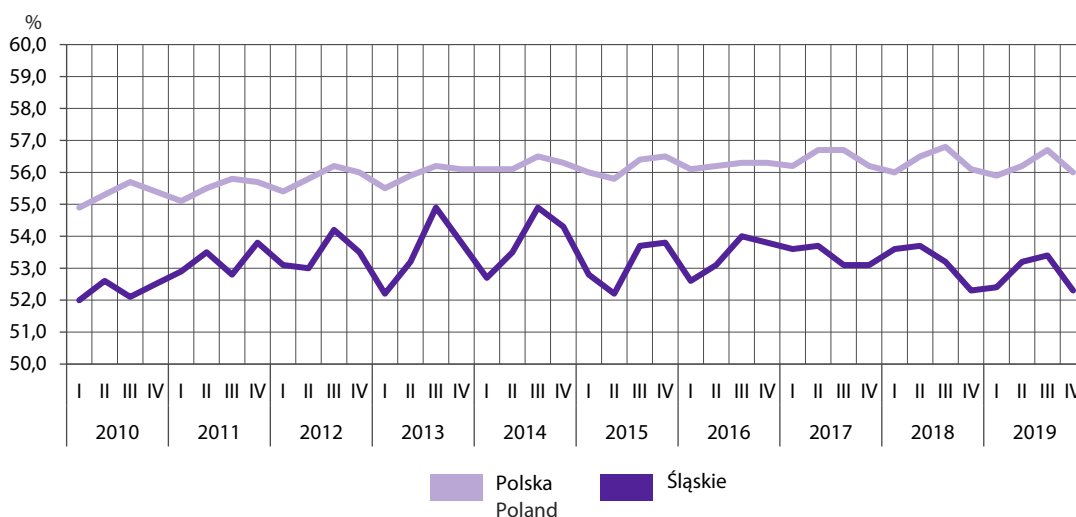
Według danych BAEL w IV kwartale 2019 r. liczba ludności w wieku 15 lat i więcej wyniosła 3612 tys. i obniżyła się zarówno w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. o 0,8% (w kraju o 0,5%), jak i w odniesieniu do IV kwartału 2010 r. o 4,8% (w kraju o 2,3%). Województwo śląskie skupiało 11,9% ludności w wieku 15 lat i więcej w kraju. Zbiorowość aktywnych zawodowo liczyła 1890 tys. osób, tj. mniej niż w IV kwartale 2018 r. o 0,7% (w kraju o 0,6%) i mniej niż w IV kwartale 2010 r. o 5,1% (w kraju o 1,2%). Wśród nich pracujący stanowili 97,6%, a bezrobotni 2,5%.

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1992	1858	1904	1890	16953
pracujący employed persons	1817	1745	1849	1844	16467
bezrobotni unemployed persons	175	113	55	47	486
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1803	1594	1736	1722	13313
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	52,5	53,8	52,3	52,3	56,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	47,9	50,6	50,8	51,1	54,4
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	8,8	6,1	2,9	2,5	2,9

Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale 2019 r. wyniósł 52,3% (w kraju – 56,0%) i nie zmienił się w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. (w kraju obniżył się o 0,1 p. proc.), ale obniżył się w odniesieniu do IV kwartału 2010 r. o 0,2 p. proc. (w kraju wzrósł o 0,6 p. proc.). Współczynnik aktywności zawodowej dla mężczyzn był wyższy niż dla kobiet (60,2% wobec 45,1%) oraz wyższy dla mieszkańców miast niż wsi (52,5% wobec 51,7%). Biorąc pod uwagę grupy wieku ludności, najwyższy współczynnik aktywności zawodowej zanotowano wśród osób w wieku 35-44 lata (89,0%) i 25-34 lata (86,7%). Najwyższy poziom aktywności zawodowej wystąpił wśród osób z wykształceniem wyższym (77,8%), natomiast najniższy wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (12,5%).

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Chart 28. Activity rate by quarters

W IV kwartale 2019 r. pracowało 1844 tys. osób, tj. mniej niż w IV kwartale 2018 r. o 0,3% (w kraju wzrost 0,4%), ale więcej niż w IV kwartale 2010 r. o 1,5% (w kraju o 5,8%). Pracujący stanowili 51,1% ludności w wieku 15 lat i więcej (w kraju – 54,5%), tj. więcej zarówno w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. o 0,3 p. proc. (w kraju o 0,4 p. proc.), jak i IV kwartałem 2010 r. o 3,2 p. proc. (w kraju o 4,2 p. proc.). Wskaźnik zatrudnienia dla mężczyzn był wyższy niż dla kobiet (59,2% wobec 43,6%).

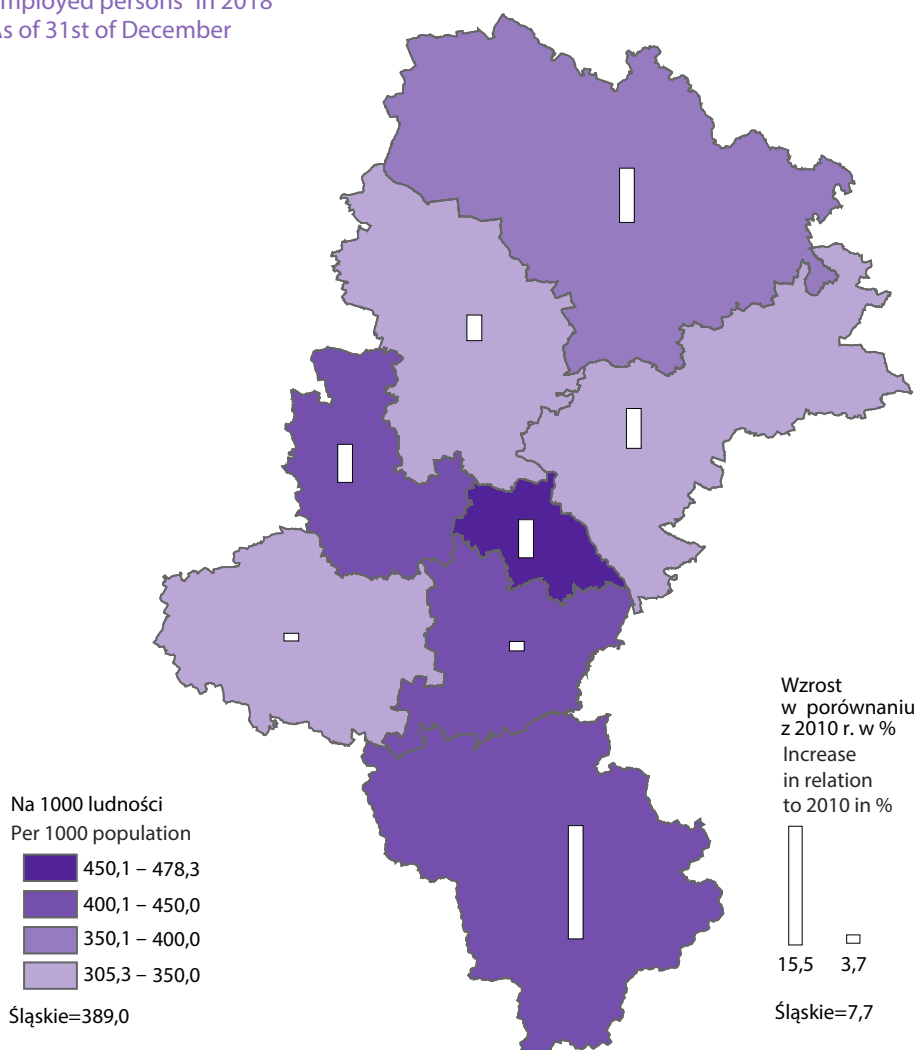
Biorąc pod uwagę status na rynku pracy, najliczniejszą grupę wśród pracujących w IV kwartale 2019 r. tworzyli pracownicy najemni – 1645 tys. (89,2% ogółu). Pracodawcy i pracujący na własny rachunek liczyli 188 tys. Najmniej liczną grupę zawodową tworzyli pomagający członkowie rodzin 11 tys. Analizując wykonywane grupy zawodów, najwięcej osób pracowało w charakterze specjalisty (20,4% ogółu) oraz robotnika przemysłowego i rzemieślnika (16,0%), natomiast najmniej pracowało w zawodzie rolnika, ogrodnika, leśniczego i rybaka (1,5%).

W IV kwartale 2019 r. zbiorowość bezrobotnych według BAEL liczyła 47 tys. osób i była mniejsza zarówno w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. o 14,5% (w kraju o 25,1%), jak i w odniesieniu do IV kwartału 2010 r. o 73,1% (w kraju o 69,6%). Stopa bezrobocia mierzona udziałem bezrobotnych w ogólnej liczbie aktywnych zawodowo w IV kwartale 2019 r. wyniosła 2,5% (w kraju 2,9%) i była niższa zarówno w odniesieniu do IV kwartału 2018 r. o 0,4 p. proc. (w kraju o 0,9 p. proc.), jak i do IV kwartału 2010 r. o 6,3 p. proc. (w kraju o 6,4 p. proc.). Wyższą stopę bezrobocia zanotowano dla kobiet niż dla mężczyzn (3,4% wobec 1,7%), a także wśród mieszkańców miast niż wsi (2,7% wobec 1,6%).

Liczba biernych zawodowo w IV kwartale 2019 r. ukształtowała się na poziomie 1722 tys. osób, tj. niższym niż w IV kwartale 2018 r. o 0,8% (w kraju o 0,3%) i niższym niż w IV kwartale 2010 r. o 4,5% (w kraju o 3,7%). Populacja biernych zawodowo nieposzukujących pracy liczyła 1711 tys. (99,4% ogółu), tj. o 1,1% mniej niż w IV kwartale 2018 r. Głównymi przyczynami bierności zawodowej podawanymi przez nieposzukujących pracy były: emerytura (59,0% ogółu), obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (14,5%) oraz nauka, uzupełnianie kwalifikacji (13,7%).

Liczba pracujących w gospodarce narodowej (bez pracujących w jednostkach budżetowych z zakresu obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) według faktycznego miejsca pracy w końcu 2018 r. wyniosła 1763,7 tys. osób (11,3% ogółu pracujących w kraju) i zwiększyła się zarówno w porównaniu z końcem 2017 r. o 1,1% (w kraju o 1,5%), jak i w odniesieniu do 2010 r. o 7,7% (w kraju o 13,3%). Większość z nich (76,7%) pracowała w sektorze prywatnym (1352,8 tys.). W skali roku zwiększyła się liczba pracujących w sektorze publicznym i prywatnym (odpowiednio o: 0,1% i 1,4%). Najwięcej osób pracowało w przemyśle i budownictwie – 616,9 tys. osób (35,0% ogółu), tj. o 1,6% więcej niż w końcu 2017 r. W zakładach zaliczanych do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja liczba pracujących wyniosła 460,1 tys. osób i zwiększyła się w skali roku o 0,5%. Najmniej osób pracowało w działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości – 62,1 tys. osób, tj. o 1,8% mniej niż w końcu 2017 r. Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według podregionów, najwięcej pracujących odnotowano w podregionie katowickim (350,4 tys., tj. 19,9% ogółem pracujących), najmniej w podregionie bytomskim (133,9 tys., tj. 7,6%).

Mapa 24. Pracujący^a w 2018 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 24. Employed persons^a in 2018
 As of 31st of December

^a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

^a Excluding budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, by actual workplace and kind of activity.

Rok 2019 był szóstym z kolei, w którym wystąpił spadek liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia (według stanu w końcu roku), zarówno w województwie śląskim, jak i w kraju, po odnotowanym wzroście liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia w latach 2010-2013 w skali roku.

W końcu 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 66,5 tys. osób i była niższa zarówno od zanotowanej w końcu 2018 o 16,9% (w kraju o 10,6%), jak i w końcu 2010 r. o 63,3% (w kraju o 55,7%). W skali roku spadek liczby bezrobotnych wystąpił we wszystkich powiatach, z wyjątkiem powiatu wodzisławskiego i Żor (wzrost odpowiednio o: 1,2% i 3,6%). W największym stopniu liczba bezrobotnych obniżyła się w: Katowicach (o 37,6%), powiecie będzińskim (o 34,3%), Gliwicach (o 27,2%), Chorzowie (o 26,7%).

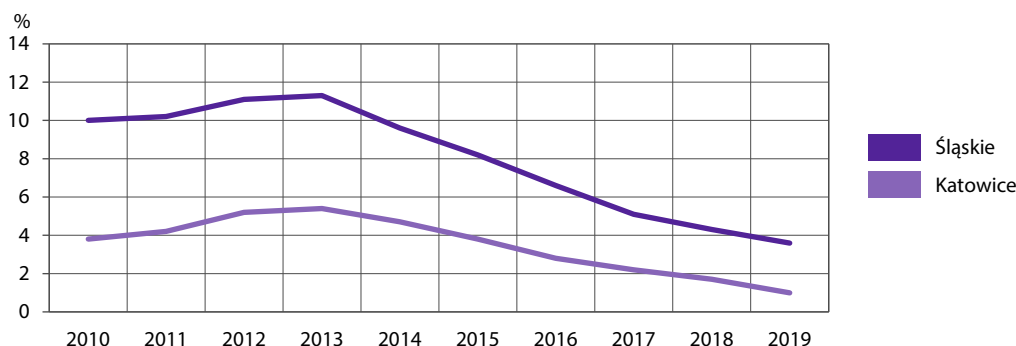
Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2019 r. wyniosła 3,6% (w kraju 5,2%) i była niższa niż przed rokiem o 0,7 p. proc. (w kraju o 0,6 p. proc.) oraz niższa w porównaniu ze stanem w końcu 2010 r. o 6,4 p. proc. (w kraju o 7,2 p. proc.). W rankingu województw, województwo śląskie pod względem stopy bezrobocia znalazło się na 2. miejscu. Niższą stopę bezrobocia odnotowano tylko w województwie wielkopolskim (2,8%).

Wykres 29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 29. Registered unemployment rate in 2010-2019

As of 31st December

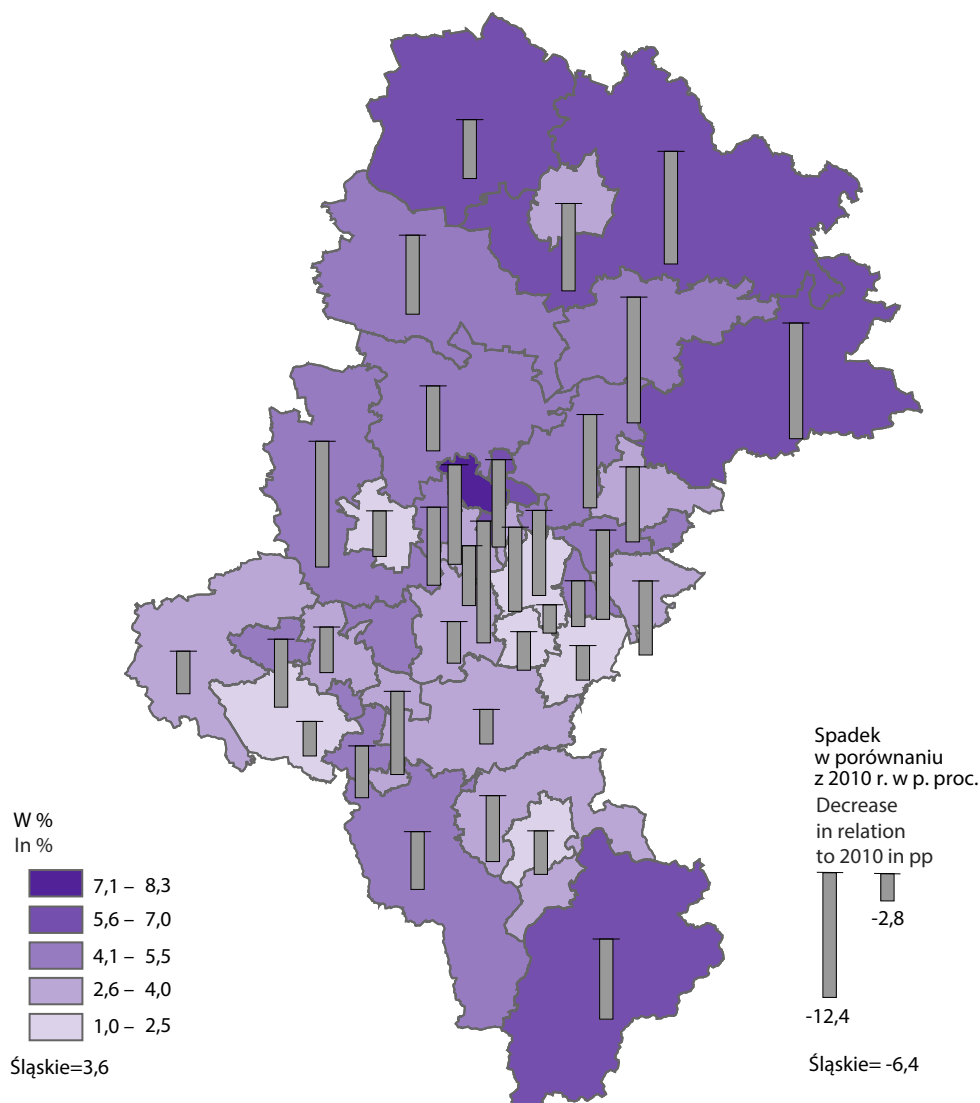
Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, odnotowuje się znaczne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie. Rozpiętość pomiędzy najniższą a najwyższą wartością stopy bezrobocia w powiatach w końcu 2019 r. wyniosła 7,3 p. proc. (przed rokiem – 8,0 p. proc.). Najwyższą stopę bezrobocia zanotowano w Bytomiu (8,3%) oraz w powiecie kłobuckim (6,4%), natomiast najniższą w Katowicach (1,0%), Bielsku-Białej i powiecie bieruńsko-lędzkim (po 1,7%). W porównaniu ze stanem w końcu 2018 r. stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się w większości powiatów, w tym w największym stopniu w powiecie będzińskim (o 2,7 p. proc.) i Świętochłowicach (o 1,7 p. proc.). Wzrost stopy bezrobocia zanotowano w Żorach (o 0,1 p. proc.).

Mapa 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Registered unemployment rate in 2019

As of 31st December

W końcu 2019 r. wśród bezrobotnych w województwie śląskim, podobnie jak w kraju, przeważały kobiety. Liczba zarejestrowanych kobiet wyniosła 37,6 tys. osób i zmniejszyła się w skali roku o 19,5%. Udział kobiet wśród ogółu zarejestrowanych w urzędach pracy wyniósł 56,6% i był o 1,8 p. proc. niższy niż w końcu 2018 r.

Bezrobotni bez prawa do zasiłku w województwie stanowili 83,9% ogółu (85,0% w końcu 2018 r.), osoby poprzednio pracujące – 89,3% (88,2% przed rokiem), a bezrobotni mieszkańcy wsi – 24,6% (23,5% w końcu 2018 r.).

W końcu 2019 r. bez pracy pozostawało 2,2 tys. absolwentów, a ich udział w liczbie bezrobotnych ogółem wyniósł 3,3% (3,0% w końcu 2018 r.). Wśród nich najwięcej było osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (0,7 tys.) oraz wyższym (0,6 tys.).

Bezrobocie nadal dotyczyło w największym stopniu ludzi młodych, tj. osób w wieku 25-34 lata, liczących w końcu 2019 r. 17,3 tys. (przed rokiem – 21,6 tys.), natomiast w najmniejszym stopniu – osób starszych, tj. w wieku 55 lat i więcej – 12,7 tys. (przed rokiem – 15,4 tys.). Większość bezrobotnych to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Wykształcenie gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe posiadało 17,7 tys. osób, a zasadnicze zawodowe 17,0 tys. (przed rokiem odpowiednio: 22,0 tys. i 20,3 tys. osób). Problem braku pracy dotyczył także osób z wykształceniem wyższym, których liczba wyniosła 10,2 tys. (przed rokiem – 11,9 tys.). Największe trudności ze znalezieniem pracy posiadały także osoby ze stażem pracy 1-5 lat (15,3 tys.) oraz 1 rok i mniej (14,0 tys.), które łącznie stanowiły 44,0% ogółu bezrobotnych (przed rokiem – 43,1%). Problemy ze znalezieniem pracy dotyczyły także osób pozostających bez pracy stosunkowo krótko, tj. 1-3 miesięcy (15,0 tys.) oraz pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (12,7 tys.), których liczba w skali roku zmniejszyła się odpowiednio o: 13,0% i 27,8%.

Do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu 2019 r. zaliczane były m.in. osoby: długotrwale bezrobotne (29,0 tys., tj. o 25,8% mniej niż przed rokiem), powyżej 50. roku życia (19,2 tys., tj. o 17,4% mniej), do 30. roku życia (15,2 tys., tj. o 17,7% mniej), niepełnosprawne (5,4 tys., tj. o 9,4% mniej niż przed rokiem).

W końcu 2019 r. w urzędach pracy zanotowano 7,9 tys. wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, tj. mniej niż przed rokiem o 28,1% (w kraju o 23,8%), ale więcej niż w końcu 2010 r. o 91,4% (w kraju o 103,4%). Na 1 ofertę pracy przypadało 8 bezrobotnych (w końcu 2018 r. – 7, a w końcu 2010 r. – 44), podczas gdy w kraju 18 osób. W rankingu województw, województwo śląskie pod względem liczby bezrobotnych na 1 ofertę pracy znalazło się na 1. miejscu. Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, najmniej bezrobotnych na 1 ofertę pracy zanotowano w Świętochłowicach (1 osoba na 1 ofertę), Siemianowicach Śląskich, Katowicach i Tychach (po 3). Najtrudniejsza sytuacja miała miejsce w powiecie żywieckim i gliwickim, gdzie na 1 ofertę przypadało odpowiednio: 60 i 48 osób bezrobotnych.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

5.2.1. Zamożność mieszkańców

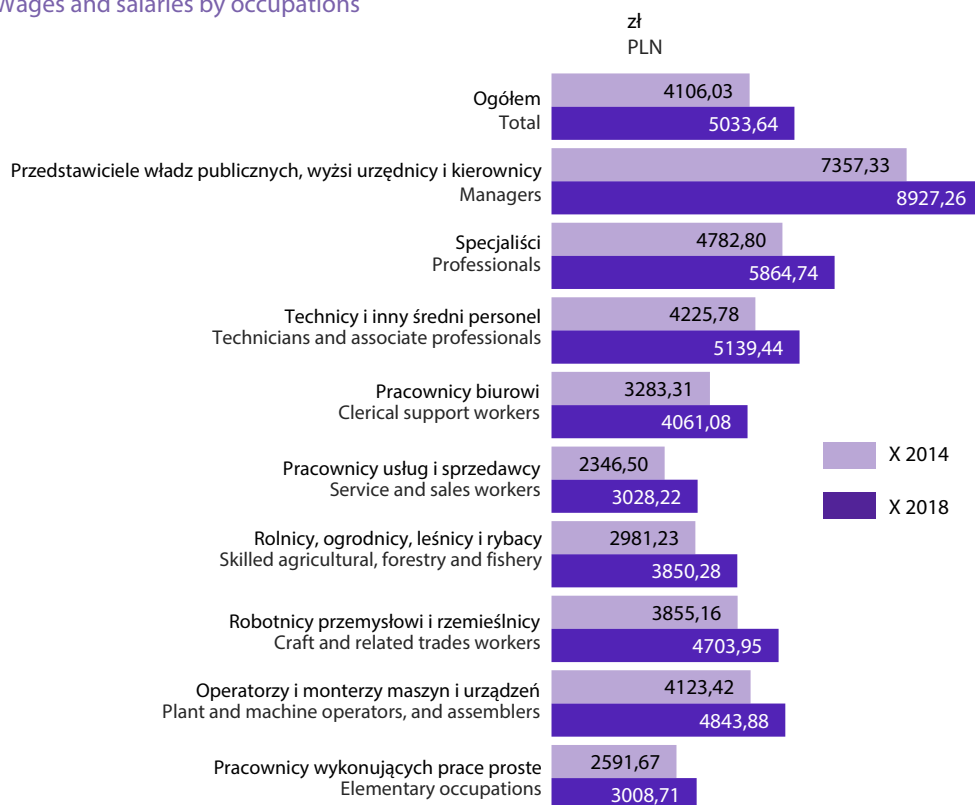
5.2.1. Inhabitant's wealth

W województwie śląskim w 2019 r., w porównaniu z 2018 r., odnotowano wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw. Zwiększyła się przeciętna liczba emerytów i rencistów. Wzrosła przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto zarówno wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, jak i z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. W 2018 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym, w tym dochód do dyspozycji był wyższy niż przed rokiem.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w październiku 2018 r. wyniosło 5033,64 zł (w kraju – 5003,78 zł) i było wyższe zarówno w porównaniu z październikiem 2016 r. o 18,5% (w kraju o 15,1%), jak i z październikiem 2014 r. o 22,6% (w kraju o 21,8%). Ponad połowa zatrudnionych w gospodarce narodowej otrzymywała wynagrodzenie do 4244,76 zł, podczas gdy w kraju odpowiednio do 4094,98 zł (mediana – wynagrodzenie środkowe). Najczęstsze wynagrodzenie ogółem brutto (dominanta), otrzymywane przez pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej wyniosło 2463,61 zł (w kraju – 2379,66 zł).

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów – realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Wykres 30. Wynagrodzenia według zawodów
Chart 30. Wages and salaries by occupations

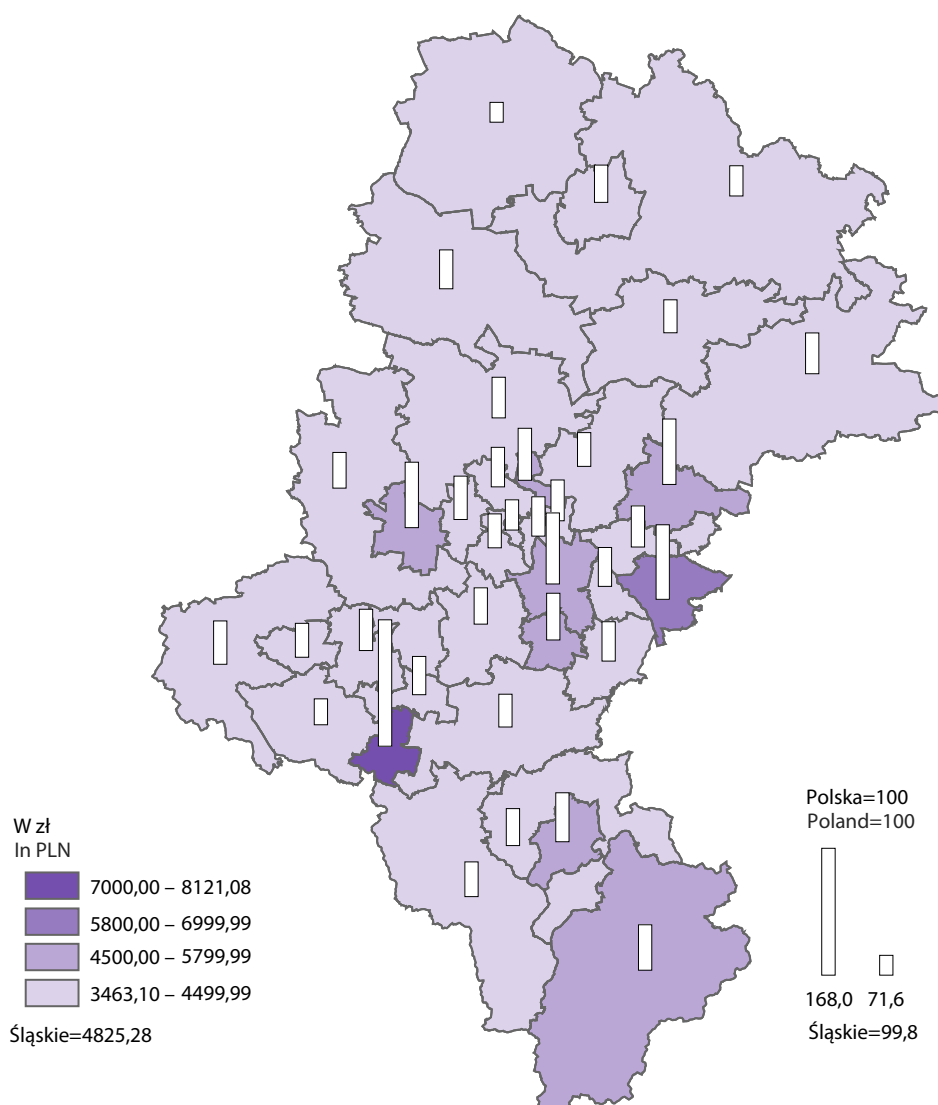

Biorąc pod uwagę „wielkie” grupy zawodów, wynagrodzenie znacznie wyższe od przeciętnej w kraju w październiku 2018 r., uzyskali przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (stanowiący 7,1% ogółu zatrudnionych), natomiast znacznie niższe pracownicy wykonujący prace proste (7,9%), pracownicy usług i sprzedawcy (8,3%) oraz rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (0,1%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób w 2018 r. ukształtowało się na poziomie 4825,28 zł (w kraju – 4837,46 zł), tj. wyższym niż przed rokiem o 7,7% (w kraju o 6,8%) i wyższym niż w 2010 r. o 36,8% (w kraju o 40,7%). Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, odnotowuje się znaczne zróżnicowanie przeciętnych miesięcznych płac w województwie. Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto odnotowano w Jastrzębiu-Zdroju (8121,08 zł), natomiast najniższe wystąpiło w powiecie kłobuckim (3463,10 zł).

Mapa 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2018 r.

Map 26. Average monthly gross wages and salaries^a in 2018

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

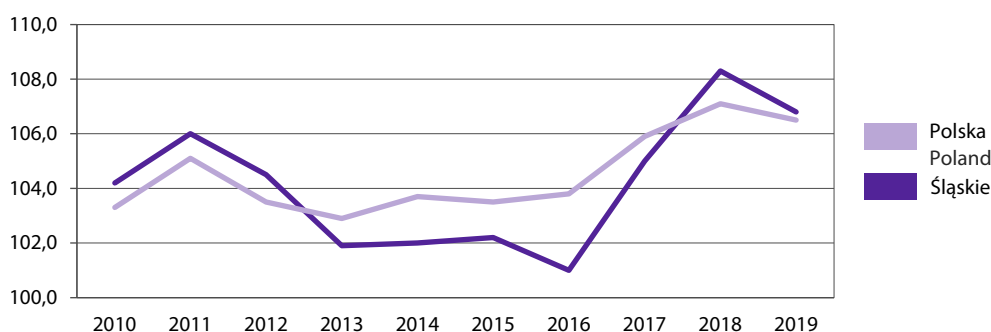
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3675,31	4329,71	4970,73	5311,15
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	107,0	105,1	102,4	102,7

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. wyniosło 5311,15 zł i wzrosło zarówno w porównaniu z 2018 r. o 6,8% (w kraju o 6,5%), jak i w relacji do 2010 r. o 44,5% (w kraju o 50,5%). W województwie śląskim relacja przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw do średniej krajowej w 2018 r. wyniosła 102,7 i poprawiła się w porównaniu z 2018 r. o 0,3 p. proc., natomiast pogorszyła się w odniesieniu do 2010 r. o 4,3 p. proc.

Wykres 31. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100
Chart 31. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

W 2019 r., w porównaniu z 2018 r., wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto wystąpił we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, z wyjątkiem wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – spadek o 4,7%. Wyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenia odnotowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 11,7%) oraz w administrowaniu i działalności wspierającej (o 11,3%).

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w województwie w 2019 r. wyniosła 1184,6 tys., tj. więcej niż przed rokiem (o 0,4%), ale mniej niż w 2010 r. (o 0,2%). W kraju liczba świadczeniobiorców emerytalno-rentowych ukształtowała się na poziomie 8872,9 tys., tj. wyższym niż przed rokiem (o 0,8%) i wyższym niż w 2010 r. (o 0,1%). Udział emerytów i rencistów z terenu województwa śląskiego w ogólnej ich zbiorowości w Polsce wyniósł 13,4% (podobnie jak przed rokiem).

W 2019 r. emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych otrzymało 1151,4 tys. osób (14,9% tej populacji w kraju), tj. o 0,6% więcej niż przed rokiem. Wśród nich najliczniejszą grupą byli emeryci (stanowiący 72,0% ogółu tych świadczeniobiorców). W skali roku wzrosła liczba emerytów o 1,8%, natomiast zmniejszyła się liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy o 6,1% i renty rodzinne o 0,6%. Z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. emeryturę i rentę pobierało 33,2 tys. osób (3,0% tej populacji w kraju), tj. o 4,6% mniej niż przed rokiem. Wśród nich większość stanowili emeryci (81,4% ogółu). W skali roku zmniejszyła się liczba emerytów (o 4,9%) oraz osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy (o 3,1%) i renty rodzinne (o 2,3%).

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	1186,5	1147,3	1179,8	1184,6
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1978,16	2429,61	2622,91	2731,77
w tym emerytura of which retirement pay	2068,60	2539,29	2716,51	2818,79
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1204,18	1402,70	1405,75	1458,11
w tym emerytura of which retirement pay	1271,72	1480,79	1469,23	1518,85

W 2019 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2731,77 zł (w kraju – 2264,06 zł) i była wyższa zarówno w porównaniu z 2018 r. o 4,2% (w kraju o 4,7%), jak i w relacji do 2010 r. o 38,1% (w kraju o 42,5%). Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych kształtowała się na poziomie 1458,11 zł (w kraju – 1291,86 zł), tj. wyższym niż w 2018 r. o 3,7% (w kraju o 5,3%) oraz wyższym niż w 2010 r. o 21,1% (w kraju o 35,3%).

W porównaniu z 2018 r. zanotowano wzrost wszystkich kategorii świadczeń wypłacanych z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, tj. renty z tytułu niezdolności do pracy o 5,3% i renty rodzinnej o 4,5% oraz emerytury o 3,8%. W analizowanym okresie wystąpił także wzrost przeciętnych świadczeń emerytalno-rentowych rolników indywidualnych, we wszystkich kategoriach świadczeń, w tym z tytułu: rent rodzinnych o 7,4%, rent z tytułu niezdolności do pracy o 5,8%, emerytur o 3,4%.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1757,03 zł i wzrósł zarówno w porównaniu z 2017 r. o 6,8%, jak i w relacji do 2010 r. o 48,4%. Dochód rozporządzalny w województwie śląskim był o 3,8% wyższy niż w kraju.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1183,88	1420,54	1645,75	1757,03	1693,46
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1133,26	1366,24	1583,69	1691,76	1643,14

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki jest dochodem do dyspozycji, który gospodarstwa domowe przeznaczają na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności. W 2018 r. przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 1691,76 zł i był wyższy zarówno w porównaniu z 2017 r. o 6,8%, jak i w relacji do 2010 r. o 49,3%. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji w województwie śląskim był o 3,0% wyższy niż w kraju.

Tablica 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)

Table 16. At-risk-of-poverty rates

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	14,0	10,7	7,5	9,5	14,2
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	5,8	7,8	6,3	7,4	10,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	4,5	3,4	1,8	2,9	5,4

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

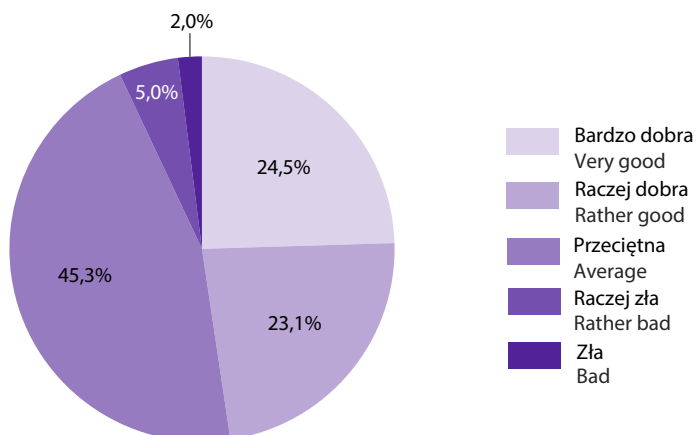
Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako **granica ubóstwa skrajnego**. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

W 2018 r. odnotowano zahamowanie tendencji spadkowej zasięgu ubóstwa ekonomicznego szacowanego na podstawie wydatków gospodarstw domowych. Stopa ubóstwa skrajnego, obliczana jako procentowy udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej minimum egzystencji, w 2018 r. wyniosła 2,9% (w kraju – 5,4%) i była o 1,1 p. proc. wyższa niż przed rokiem, ale o 1,6 p. proc. niższa niż w 2010 r. Ubóstwo relatywne, którego granicę ustalono na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych, w województwie śląskim dotyczyło 9,5% osób w gospodarstwach domowych (w kraju – 14,2%). Odsetek takich gospodarstw zwiększył się w porównaniu z 2017 r. (o 2,0 p. proc.), ale obniżył się w relacji do 2010 r. (o 4,5 p. proc.). Poniżej ustawowej granicy ubóstwa, tj. kwoty, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej, w województwie śląskim żyło 7,4% osób w gospodarstwach domowych (podczas gdy w kraju – 10,9%). Odsetek takich gospodarstw wzrósł zarówno w relacji do 2017 r. (o 1,1 p. proc.), jak i 2010 r. (o 1,6 p. proc.).

Wykres 32. Struktura subiektywnej oceny sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.
Chart 32. Structure of subjective evaluation of material situation of household in 2018

W województwie w 2018 r., swoją sytuację jako raczej dobrą lub bardzo dobrą postrzegało 47,7% gospodarstw domowych (w kraju 44,0%), natomiast jako raczej złą albo złą – 7,0% (w kraju 8,1%). Jako przeciętną swoją sytuację materialną określiło 45,3% gospodarstw (w kraju 47,9%). W skali roku wystąpił wzrost odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako raczej dobrą lub bardzo dobrą o 6,0 p. proc. (w kraju o 6,8 p. proc.), ale spadek odsetka gospodarstw domowych postrzegających swoją sytuację jako raczej złą albo złą o 2,8 p. proc. (w kraju o 3,1 p. proc.). Zmniejszył się także udział gospodarstw domowych określających swoją sytuację jako przeciętną o 3,2 p. proc. (w kraju o 3,7 p. proc.).

5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

5.2.2. Social welfare and family support

Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej. Od kilku lat zmniejsza się także liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W 2018 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, mniejsza była liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze oraz wartość wydatków na takie świadczenia. W latach 2011-2018 zwiększała się liczba żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba przebywających w nich dzieci.

W 2018 r. świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie objęto przeciętnie 360,6 tys. dzieci do 18 lat w 250,6 tys. rodzin naturalnych. Liczba dzieci otrzymujących świadczenie wychowawcze w województwie śląskim stanowiła 10,1% dzieci objętych takim świadczeniem w kraju i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 5,1%. Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych w 2018 r. wyniosły 2248,0 mln zł (10,1% takich wydatków w kraju), tj. o 3,9% mniej niż w roku poprzednim.

Tablica 17. Świadczenie wychowawcze
Table 17. Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018
Wydatki na świadczenie wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1712610	2338482	2248006
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving child-raising	265879	265061	250614
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received child-raising benefit	381490	380151	360611

^a W okresie IV-XII.

^a In the period of IV-XII.

W 2018 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 46,4 tys. rodzin (w 2017 r. – 40,3 tys.), które stanowiły prawie 10% takich rodzin w kraju. W przekroju terytorialnym według powiatów, najczęściej rodzin posiadających Kartę Dużej Rodziny mieszkało w powiecie cieszyńskim (5,8% ogółu takich rodzin w województwie), w Katowicach i w powiecie żywieckim (po 5,2%) oraz w powiecie bielskim (5,1%), natomiast najmniej odnotowano w Świętochłowicach (0,9%) i w Piekarach Śląskich (1,0%).

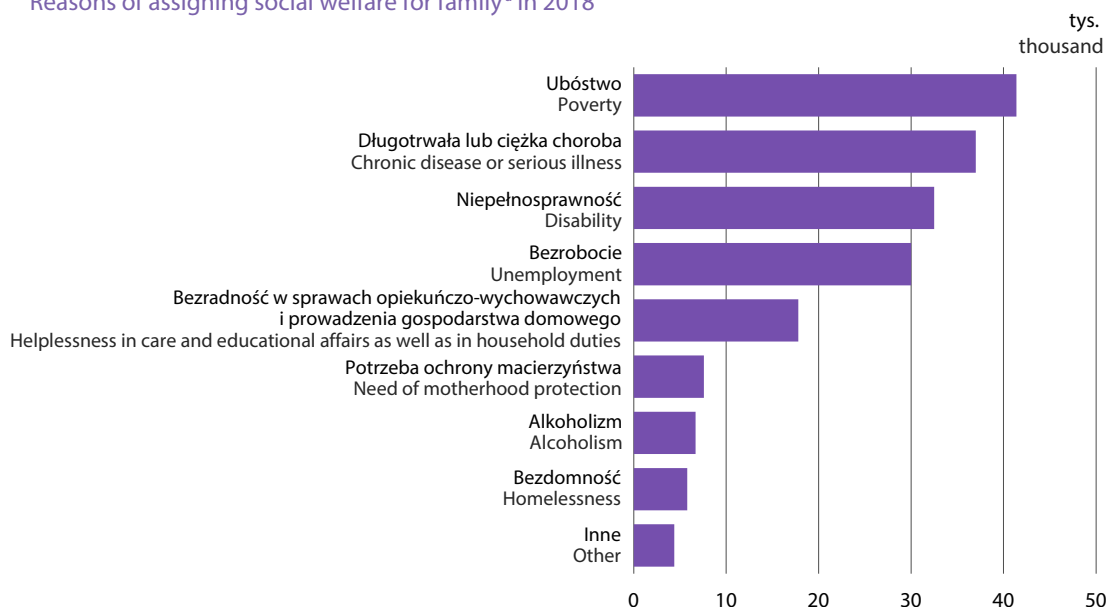
Tablica 18. Świadczenia pomocy społecznej
Table 18. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (real number of person total)	185627	159016	124527	109985
Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	367413,9	334633,6	325591,0	306956,4
pomoc pieniężna financial assistance	291536,7	254316,3	233104,0	211868,8
pomoc niepieniężna non-financial assistance	75877,1	80317,3	92487,0	95087,7
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	400,3	347,4	273,5	242,3

W 2018 r. świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań własnych i zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano 110,0 tys. osób (bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania), tj. o 11,7% mniej niż w 2017 r. oraz o 40,7% mniej w porównaniu z 2010 r. Osoby pobierające świadczenia w województwie śląskim stanowiły 8,4% takich osób w kraju.

Wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2018 r. wyniósł 242 osoby na 10 tys. ludności (w kraju był większy i wyniósł 340 osób).

W ramach pomocy społecznej organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego, a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie, na pomoc społeczną w 2018 r. wydano łącznie 306956,4 tys. zł, tj. o 5,7% mniej niż w 2017 r. oraz o 16,5% mniej niż w 2010 r. Wydatki województwa śląskiego w ramach pomocy społecznej stanowiły 8,8% takich wydatków w kraju.

Wykres 33. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie^a w 2018 r.Chart 33. Reasons of assigning social welfare for family^a in 2018

^a Na podstawie decyzji.
a Based on the decisions.

W 2018 r. najwięcej rodzin otrzymało pomoc społeczną z powodu ubóstwa – 41,4 tys. (w 2017 r. – 49,2 tys.) oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby – 37,0 tys. (w 2017 r. – 37,6 tys.).

W 2018 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 153,4 tys. osób. W porównaniu z 2017 r. ich liczba była mniejsza o 11,3%, a w stosunku do 2010 r. mniejsza o 42,2%.

Tablica 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

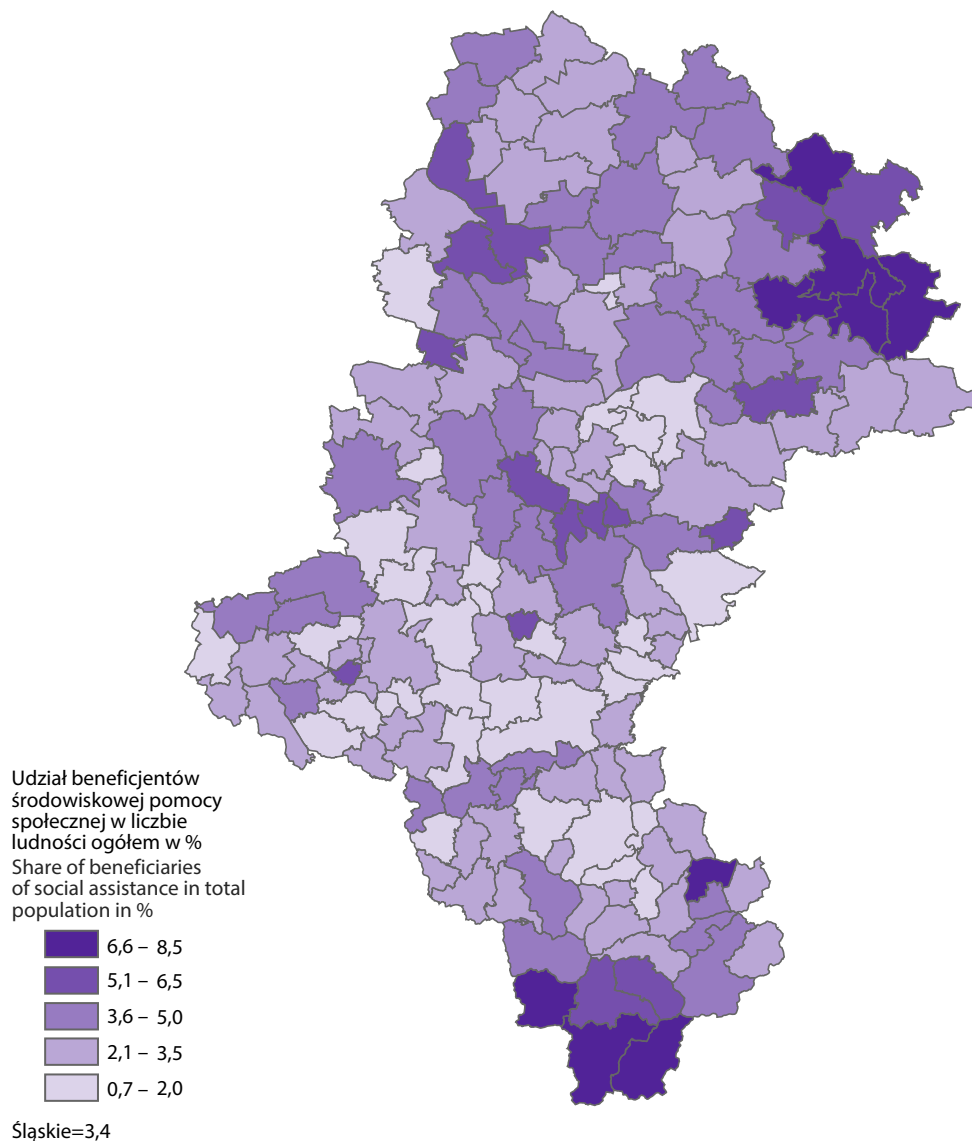
Table 19. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	100861	93312	80444	73516
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of community social assistance	265433	222202	173031	153398
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of community social assistance per 10 thousand population	572,4	485,4	380,1	337,9

Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. wyniósł 3,4%. Najczęściej z pomocy społecznej korzystała ludność gmin: Rajcza (8,5% ogólnej liczby mieszkańców), Ujsoły (8,1%), Irządze (7,8%) oraz Istebna (7,7%). Najmniejszy udział w ludności ogółem mieli beneficjenci w gminach: Sośnicowice (0,7%), Pawłowice (0,9%) oraz Ornontowice (1,0%).

Mapa 27. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.

Map 27. Scope of use of community social assistance in 2018

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informacje o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

Na koniec 2018 r. w województwie śląskim funkcjonowało 368 (w kraju – 3776) placówek opieki nad dziećmi do lat 3, tj. o 21,9% więcej niż w 2017 r. oraz ponad 4-krotnie więcej niż w 2011 r. Liczba miejsc w omawianych placówkach wyniosła 14,4 tys. (w kraju – 137,6 tys.) i w porównaniu z 2017 r. wzrosła o 28,4%, a w stosunku do 2011 r. zwiększyła się ponad 3,5-krotnie. W placówkach przebywało w ciągu roku 20,2 tys. dzieci (w kraju – 186,9 tys.), tj. o 20,8% więcej niż w 2017 r. i ponad 3-krotnie więcej niż w 2011 r.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20. tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1. roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Nurseries and children's clubs

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2017	2018
Żłobki Nurseries	50	177	246	309
w tym publiczne of which public	40	69	80	89
Oddziały żłobkowe Nursery wards	13	1	3	1
Kluby dziecięce Children's clubs	8	38	53	58
w tym publiczne of which public	1	4	5	7
Miejsca w tys.: Places in thousands:				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	3,5	7,6	10,2	13,3
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,2	0,7	1,0	1,1
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	5,8	11,4	15,3	18,7
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,3	0,9	1,4	1,5

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.

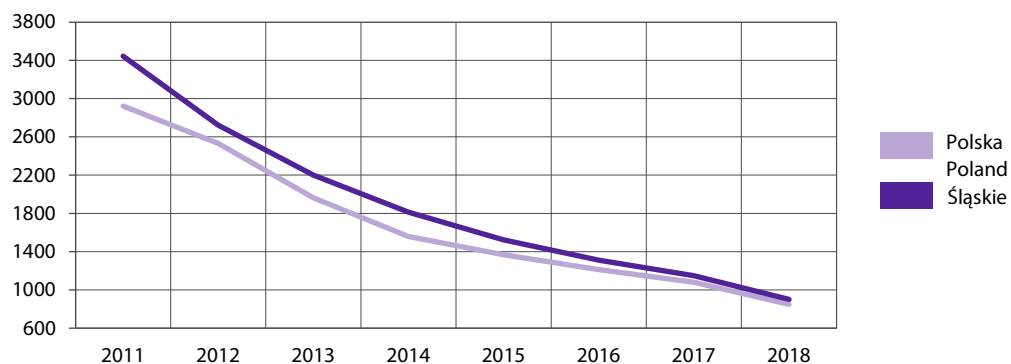
U w a g a. W 2011 r. działało 18 innych jednostek prowadzących działalność gospodarczą polegającą na sprawowaniu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w których było 0,4 tys. miejsc i przebywało w ciągu roku 0,6 tys. dzieci.

a Including nursery wards.

N o t e. In 2011, there were 18 other entities conducting economic activity in the care of children up to the age of 3, in which were 0.4 thousand places and 0.6 thousand children during the year.

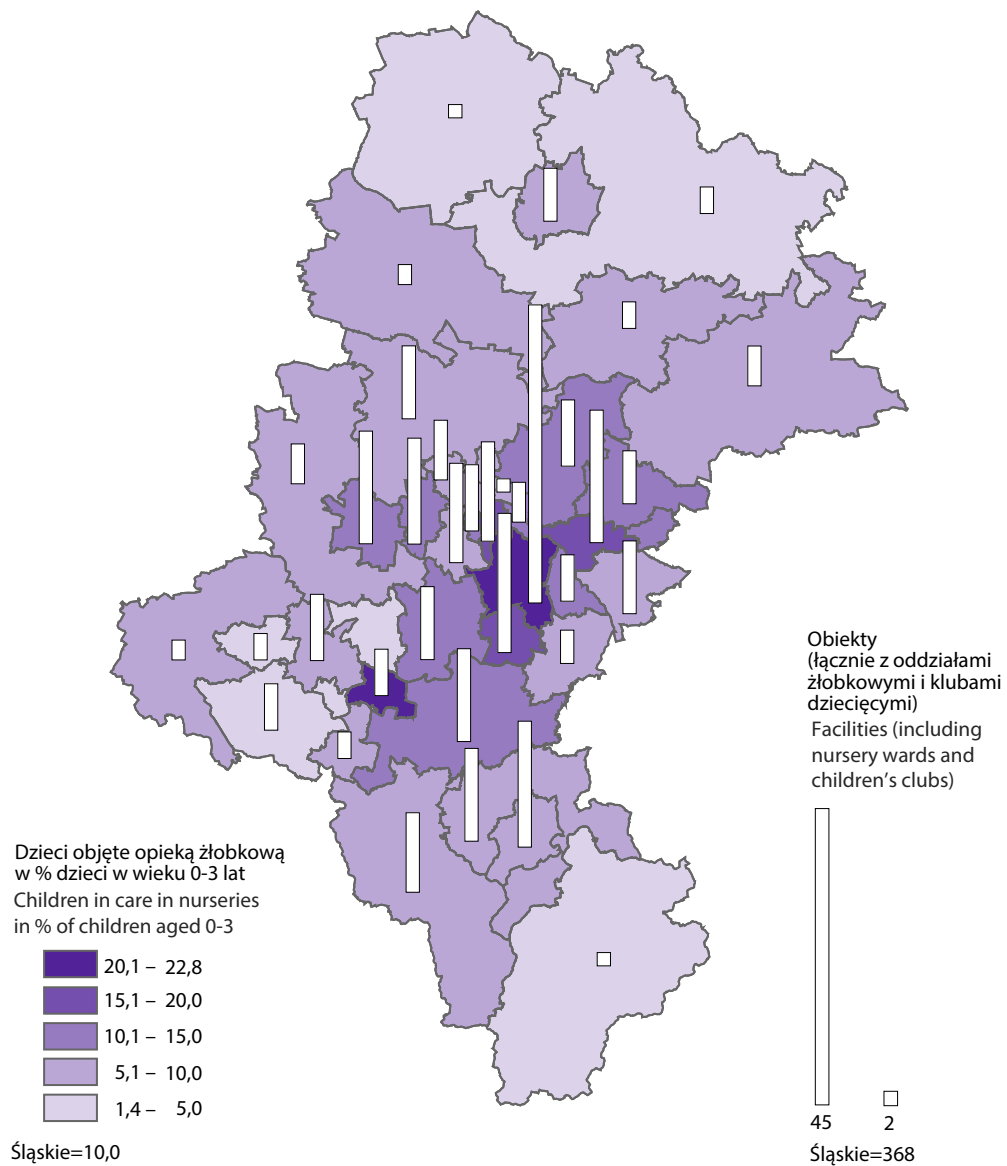
Żłobki i oddziały żłobkowe na koniec 2018 r. stanowiły 84,2% (w kraju – 83,3%) placówek opieki nad dziećmi do 3. roku życia, natomiast kluby dziecięce – 15,8% (w kraju – 16,7%).

Wykres 34. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 34. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs
 As of 31st December

W przekroju terytorialnym według powiatów, na koniec 2018 r. największy odsetek dzieci objętych opieką żłobkową wśród dzieci do lat 3 odnotowano w: Żorach (22,8%), Katowicach (22,6%) oraz Tychach (19,7%), natomiast najmniej w powiecie kłobuckim (1,4%) i częstochowskim (1,6%).

Mapa 28. Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.
Map 28. Nurseries and children's clubs in 2018

5.2.3. Warunki mieszkaniowe

5.2.3. Housing conditions

Wszystkie wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe ludności w województwie śląskim w latach 2010-2018 poprawiły się. Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz powierzchnia przypadająca na 1 osobę. Zmniejszyła się przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie oraz na 1 izbę. Coraz więcej mieszkań jest lepiej wyposażonych w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne. Odnotowano wzrost liczby mieszkań przypadających na 1000 ludności.

Zasoby mieszkaniowe w województwie śląskim w końcu 2018 r. liczyły 1773,5 tys. mieszkań i stanowiły 12,1% ogółu wszystkich mieszkań w kraju. W porównaniu z 2017 r. ich liczba wzrosła o 0,7% (w kraju o 1,2%). W porównaniu z końcem 2010 r. przybyło 4,5% mieszkań (w kraju o 8,5%). Zasoby mieszkaniowe zlokalizowane w miastach stanowiły 81,4% wszystkich zasobów (w kraju 67,5%). W porównaniu z końcem 2017 r. i 2010 r. zmniejszył się odsetek zasobów mieszkaniowych w miastach odpowiednio o: 0,1 p. proc. i 0,6 p. proc., w kraju natomiast pozostał on na tym samym poziomie. Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem wyniosła 126385,8 tys. m², w miastach 93362,8 tys. m², a na wsi 33023,1 tys. m². W porównaniu z 2017 r. i 2010 r. powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem wzrosła odpowiednio o: 1,0% i 7,9% (w kraju o: 1,5% i 11,3%). Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania ogółem wyniosła w 2018 r. 71,3 m² (w kraju 74,2 m²), w miastach 64,7 m², a na wsi 100,1 m². W porównaniu z 2017 r. i 2010 r. przeciętna powierzchnia 1 mieszkania ogółem wzrosła odpowiednio o: 0,3 m² oraz 2,3 m² (w kraju o: 0,2 m² i 1,9 m²).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania przypadająca na 1 osobę wyniosła 27,9 m² (w kraju 28,2 m²) i w porównaniu z końcem 2017 r. i 2010 r. wzrosła odpowiednio o: 0,4 m² i 2,6 m². Wskaźnik ten był wyższy na wsi (31,3 m²) niż w miastach (26,8 m²). W zasobach mieszkaniowych znajdowało się 6681,6 tys. izb (w kraju 55874,3 tys.), z czego 5126,0 tys. w miastach, a na wsi 1555,6 tys. W porównaniu z 2017 r. i 2010 r. ich liczba ogółem wzrosła odpowiednio o: 0,8% i 5,8%. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu wyniosła 3,77 (w kraju 3,82), w miastach 3,55, a na wsi 4,72. Przeciętnie na 1 izbę przypadało 0,68 osób (w końcu 2017 r. 0,69, w końcu 2010 r. 0,73), a na 1 mieszkanie 2,56 osób (w końcu 2017 r. 2,58, w końcu 2010 r. 2,73). Na 1000 mieszkańców przypadało 391,2 mieszkań (w kraju 380,5), w miastach 415,0, a na wsi 312,6. W porównaniu z końcem 2017 r. i 2010 r. wskaźnik ten zwiększył się odpowiednio o: 3,8 i 25,2 mieszkania. Najwięcej mieszkań na 1000 mieszkańców zanotowano w Katowicach (492,6), Chorzowie (491,3) i Siemianowicach Śląskich (463,7), a najmniej w powiecie pszczyńskim (293,6), bielskim (307,1) i bieruńsko-lędzkim (313,4).

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks

As of 31st December

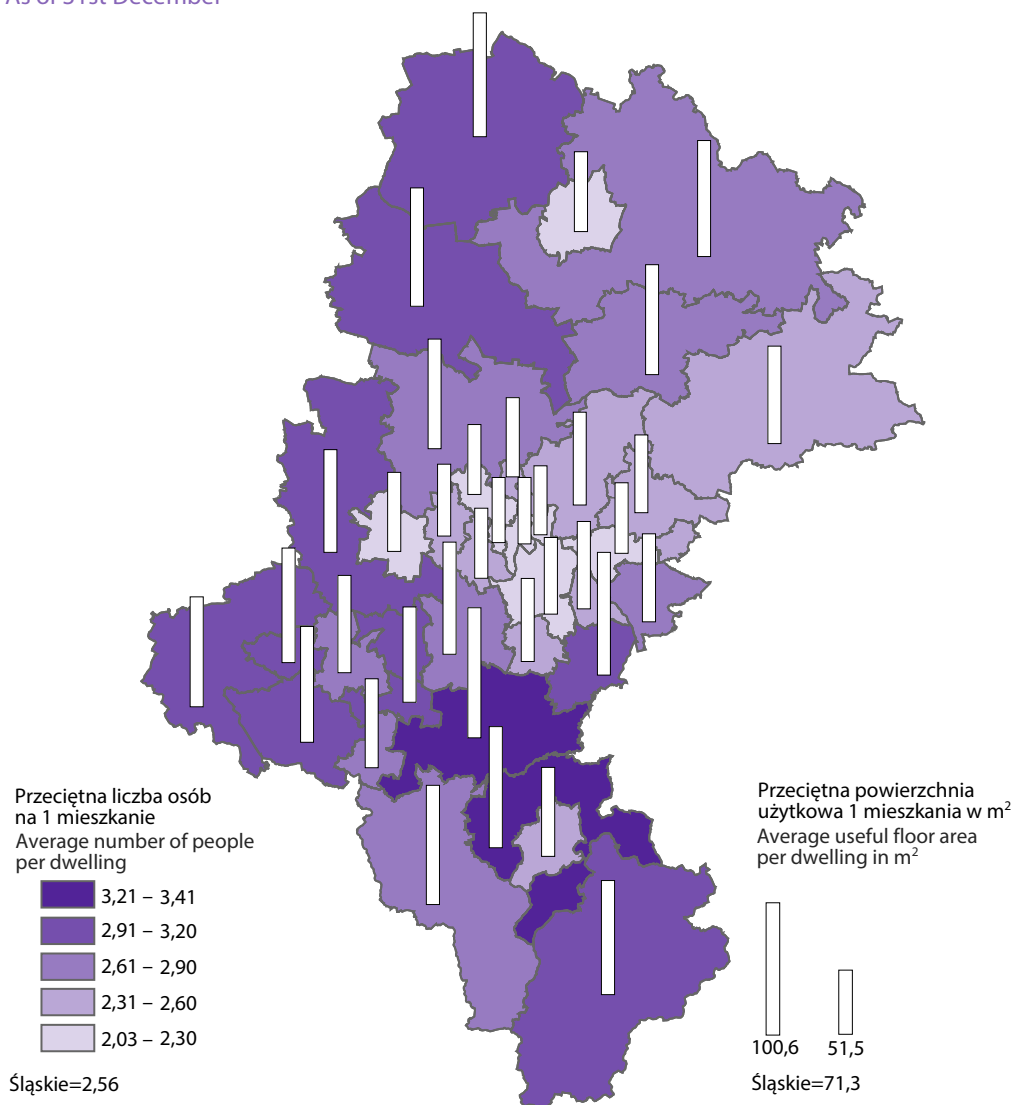
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Mieszkania Dwellings	1696602	1740320	1761809	1773511
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	366,0	380,7	387,4	391,2
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,72	3,75	3,76	3,77
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	69,0	70,4	71,0	71,3
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,73	2,63	2,58	2,56

Mapa 29. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 29. Housing conditions of population in 2018

As of 31st December

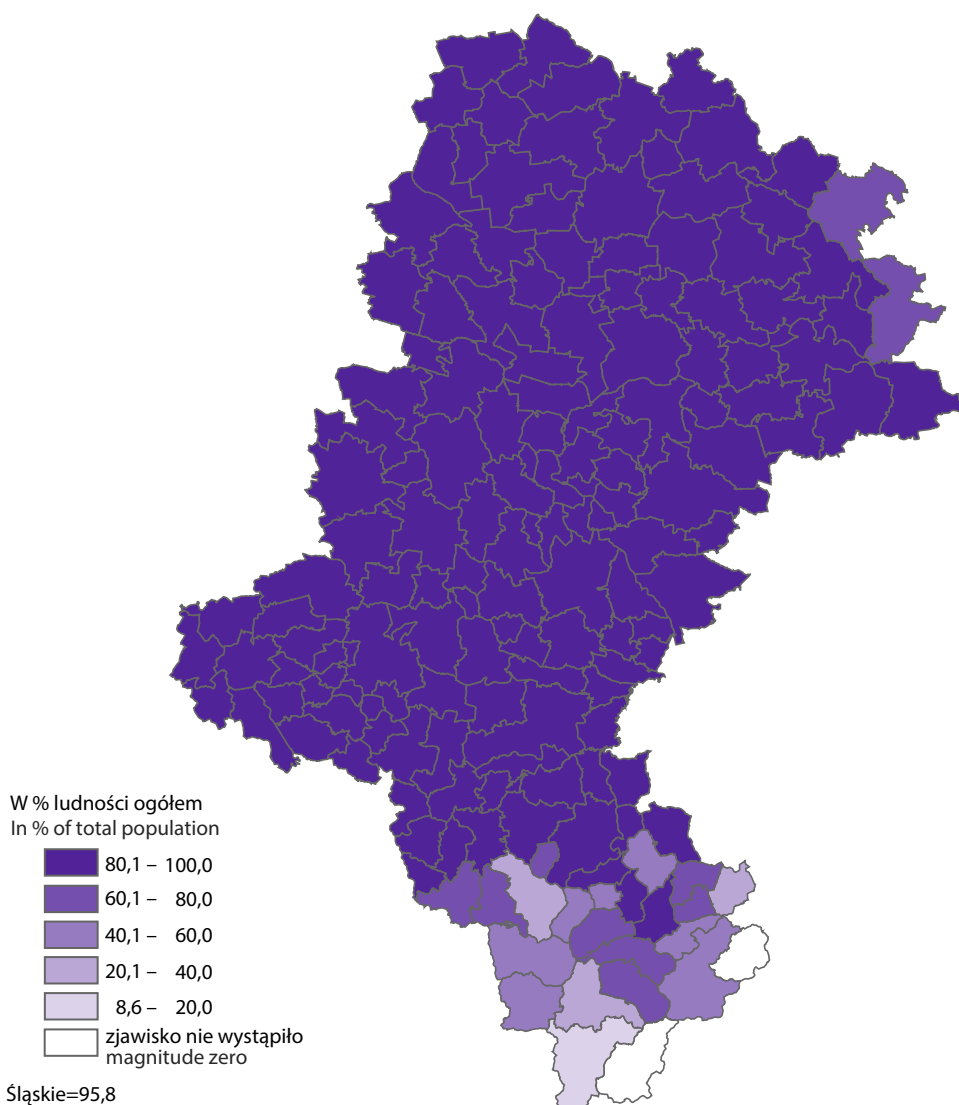
W końcu 2018 r. w miastach w wodociąg wyposażonych było 99,4% mieszkań (utrzymał się poziom z 2017 r., natomiast w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost o 0,1 p. proc.), łazienkę – 94,8% (więcej o: 0,1 p. proc. i 0,3 p. proc.), centralne ogrzewanie – 82,1% (więcej o: 0,2 p. proc. i 1,2 p. proc.), gaz z sieci – 72,2% (więcej o 0,1 p. proc., mniej o 0,3 p. proc.). Na obszarach wiejskich wskaźniki te były nieco niższe i tak wodociąg posiadało 96,3% mieszkań (więcej w porównaniu z 2017 r. i 2010 r. o: 0,1 p. proc., 0,4 p. proc.), łazienkę – 90,3% (więcej o: 0,1 p. proc. i 0,9 p. proc.), centralne ogrzewanie – 82,1% (więcej o: 0,2 p. proc., 1,5 p. proc.), gaz z sieci – 31,8% (więcej o 0,9 p. proc. i 1,7 p. proc.).

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w 2018 r. wyniosła 21674,9 km (w kraju 307690,4 km), co stanowiło 7,0% sieci w kraju. W porównaniu z 2017 r. odnotowano przyrost sieci o 0,6%, tj. 124,9 km (w kraju o 1,2%, tj. 3787,3 km). W stosunku do 2010 r. przyrost sieci w województwie wyniósł 9,5%, tj. 1888,3 km (w kraju o 12,8%, tj. 34802,4 km). W miastach długość sieci wyniosła 11391,4 km i wzrosła w stosunku do 2017 r. o 0,4%, tj. o 42,9 km. Sieci przybyło również na terenach wiejskich o 0,8%, tj. o 82,0 km. Przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych w 2018 r. było 627,1 tys., z tego 370,7 tys. w miastach i 256,4 tys. na wsi. W porównaniu z 2017 r. na wsi odnotowano wzrost liczby przyłączy o 0,7%, natomiast w miastach ich liczba zmniejszyła się o 0,3%.

Korzystający z sieci wodociągowej w 2018 r. stanowili 95,8% ludności ogółem, 98,2% w miastach i 88,0% na wsi. W porównaniu z 2017 r. odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej ogółem pozostał na tym samym poziomie. W kraju wskaźniki te były niższe i wynosiły odpowiednio: 92,1% dla ogółu, 96,6% w miastach i 85,3% na wsi.

Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.

Map 30. Population using water supply system in 2018

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	19786,6	21055,4	21550,0	21674,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	563896	608146	626230	627069
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	140,7	135,9	134,7	137,5

Długość sieci kanalizacyjnej w 2018 r. wyniosła 16677,5 km (w kraju 160671,4 km), co stanowiło 10,4% sieci w kraju. W porównaniu z 2017 r. odnotowano przyrost sieci o 2,5%, tj. 413,4 km (w kraju o 2,5%, tj. 3890,9 km). W stosunku do 2010 r. przyrost sieci w województwie wyniósł 46,3%, tj. 5274,2 km (w kraju o 49,4%, tj. 53162,3 km). W miastach długość sieci wyniosła 10650,3 km i wzrosła w stosunku do 2017 r. o 1,6%, tj. o 166,4 km. Sieci przybyło również na terenach wiejskich o 4,3%, tj. o 247,0 km. Przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2018 r. było 419,0 tys., z tego 285,8 tys. w miastach i 133,2 tys. na wsi. W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost liczby przyłączy zarówno w miastach (o 3,9%), jak i na wsi (o 2,9%).

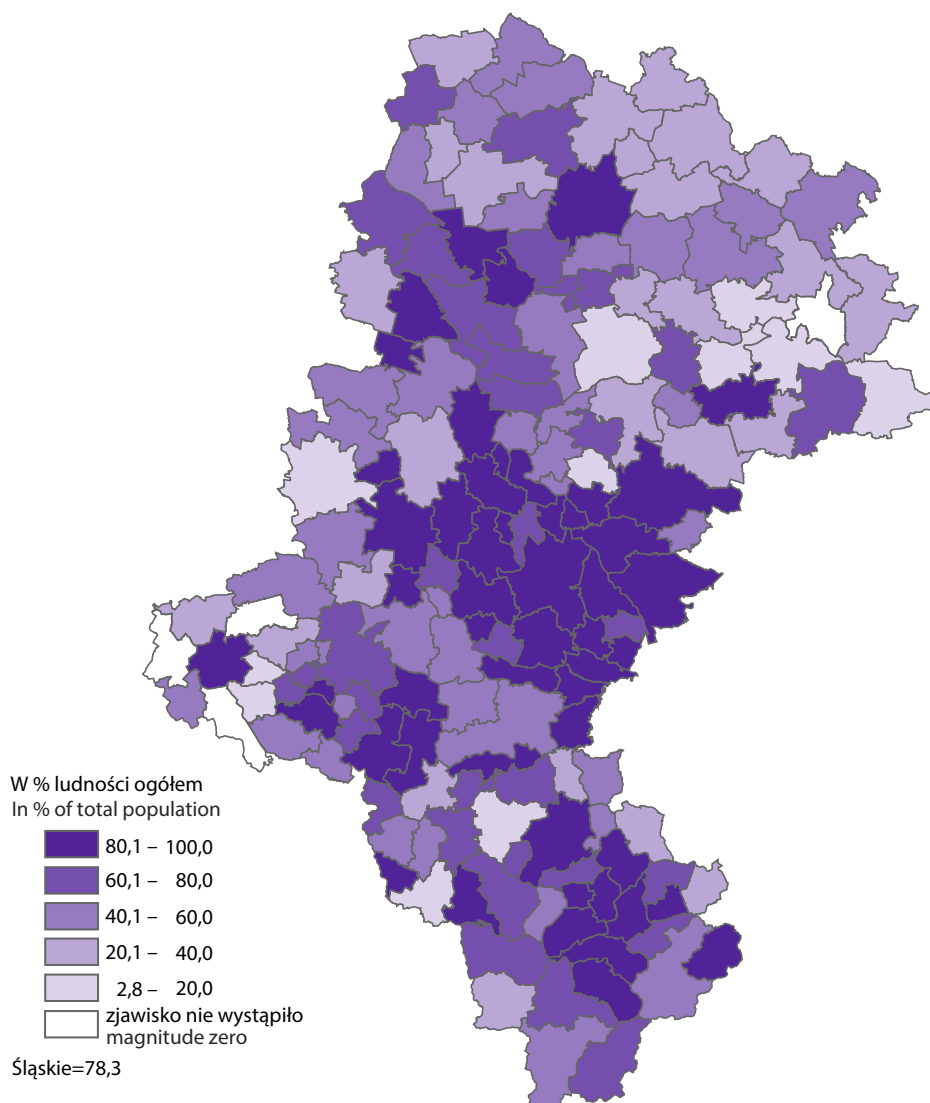
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w 2018 r. stanowili 78,3% ludności ogółem, 87,6% w miastach i 47,6% na wsi. W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w miastach o 0,3 p. proc. i na wsi o 0,6 p. proc. W kraju wskaźniki te wynosiły: 70,8% dla ogółu ludności, 90,3% w miastach i 41,3% na wsi (wzrost w skali roku w miastach o 0,1 p. proc. i na wsi o 0,5 p. proc.).

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
Table 23. Sewage system
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	11403,3	15557,3	16264,1	16677,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	266800	377586	404621	419044
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	150342	149305,4	153779,5	155385,7
w tym oczyszczane of which treated	146302	148598	153098	154084

a łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

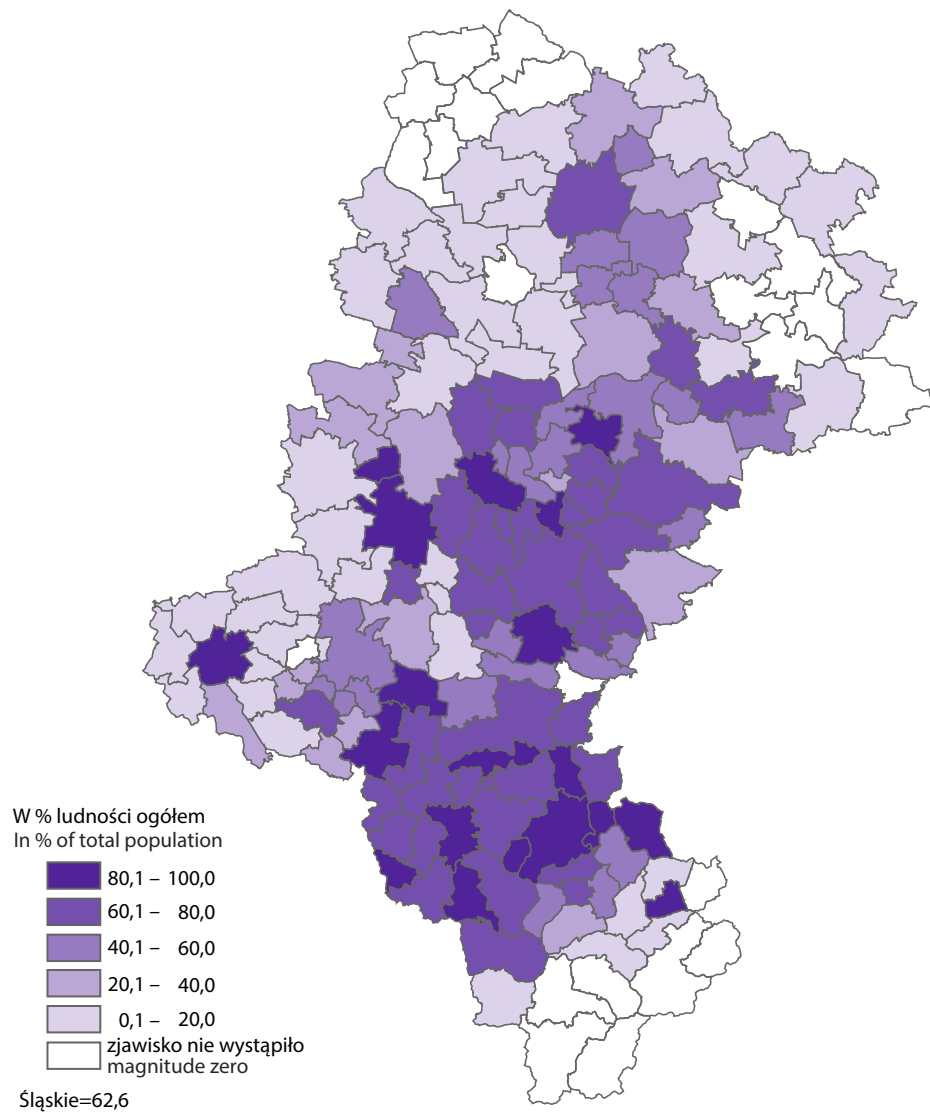
Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.
 Map 31. Population using sewage system in 2018

Długość sieci gazowej w 2018 r. wyniosła 17609,3 km (w kraju 154380,0 km), co stanowiło 11,4% sieci w kraju. W porównaniu z 2017 r. odnotowano przyrost sieci o 0,9%, tj. 153,1 km (w kraju o 1,4%, tj. 2162,8 km). W stosunku do 2010 r. przyrost sieci w województwie wyniósł 9,5%, tj. 1527,0 km (w kraju o 16,0%, tj. 21252,6 km). W miastach długość sieci wyniosła 10603,3 km i wzrosła w stosunku do 2017 r. o 0,6%, tj. o 59,3 km. Sieci przybyło również na terenach wiejskich o 1,4%, tj. o 93,8 km. Przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w 2018 r. było 388,7 tys., z tego 266,6 tys. w miastach i 122,1 tys. na wsi. W stosunku do 2017 r. wzrost liczby przyłączy odnotowano zarówno w miastach, jak i na wsi po 2,2%.

Korzystający z sieci gazowej w 2018 r. stanowili 62,6% ludności ogółem, w miastach – 71,5% i na wsi – 33,2%. W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost odsetka osób korzystających z sieci gazowej w miastach o 0,2 p. proc., na wsi o 0,8 p. proc. W kraju wskaźniki te były niższe i wyniosły 52,1% dla ogółu ludności, w miastach – 70,9% i na wsi – 23,9% (spadek w skali roku w miastach o 0,3 p. proc., wzrost na wsi o 0,6 p. proc.).

Mapa 32. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.
 Map 32. Population using gas supply system in 2018

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	16082,3	16904,1	17456,1	17609,3
Przylączya prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	329600	347665	380258	388685
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	1048,9	1061,8	1076,5	1080,9
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	.	4665,6	5288,5	5399,5
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	.	1019,2	1161,6	1189,3

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

a Including gas customers using collective gas-meters.

5.2.4. Ochrona zdrowia

5.2.4. Health care

W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się liczba lekarzy i pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem, wzrosła natomiast liczba fizjoterapeutów. W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej zmniejszyła się liczba przychodni i praktyk lekarskich, ale wzrosła liczba udzielonych porad. W stacjonarnej opiece zdrowotnej zmniejszyła się liczba łóżek w szpitalach ogólnych oraz liczba hospitalizowanych pacjentów.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2017	2018
Przychodnie Out-patient departments	2737	2814	2849	2790
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	509	425	382	327
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:				
lekarskie doctors	33795,7	35699,4	36012,6	36322,3
stomatologiczne dental	3970,7	4078,0	4163,2	4208,1
Szpitala ogólne General hospitals	134	152	155	157

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year.

Na koniec 2018 r. w województwie śląskim bezpośrednio z pacjentem pracowało 11,0 tys. lekarzy (12,3% pracujących lekarzy w kraju) oraz 1,4 tys. lekarzy dentystów (11,0% pracujących lekarzy dentystów w kraju). Liczba lekarzy w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 2,8%, natomiast w relacji do 2012 r. wzrosła o 2,4%.

Liczba pracujących pielęgniarek wyniosła 24,9 tys. (12,9% pracujących pielęgniarek w kraju), położnych – 2,8 tys. (12,1% pracujących położnych w kraju). Liczba pielęgniarek była mniejsza o 0,8% niż przed rokiem oraz mniejsza o 3,9% w porównaniu z 2012 r.

Od kilku lat systematycznie wzrasta liczba fizjoterapeutów. W końcu 2018 r. wyniosła 3,3 tys. osób (11,7% fizjoterapeutów w kraju), tj. o 6,5% więcej niż przed rokiem oraz o 16,2% więcej niż w 2012 r.

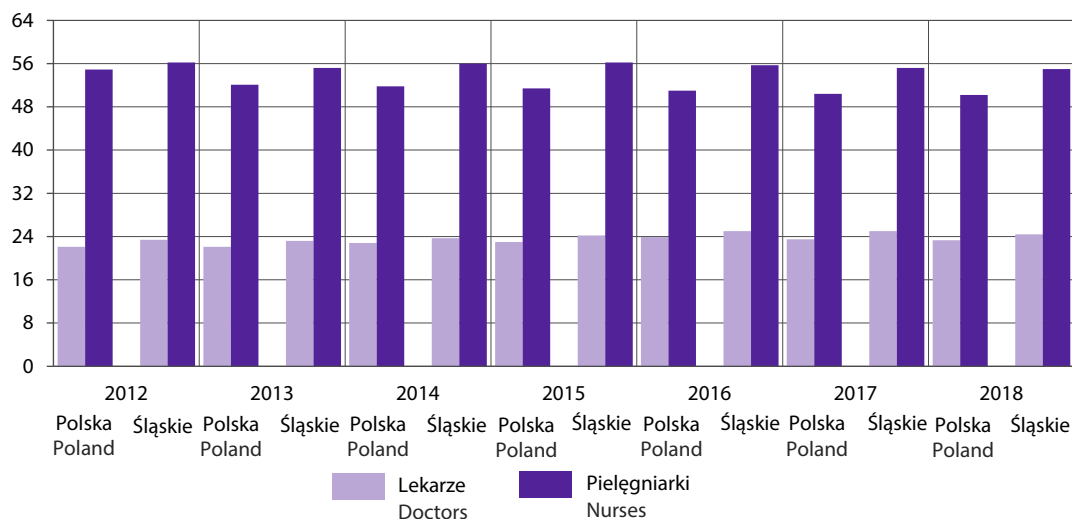
W 2018 r. (według stanu na koniec roku) pracowało 3,4 tys. farmaceutów (11,9% farmaceutów w kraju), tj. o 1,4% mniej niż przed rokiem, ale o 8,2% więcej w porównaniu z 2012 r.

Wykres 35. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 35. Doctors and nurses per 10 thousand population

As of 31st December

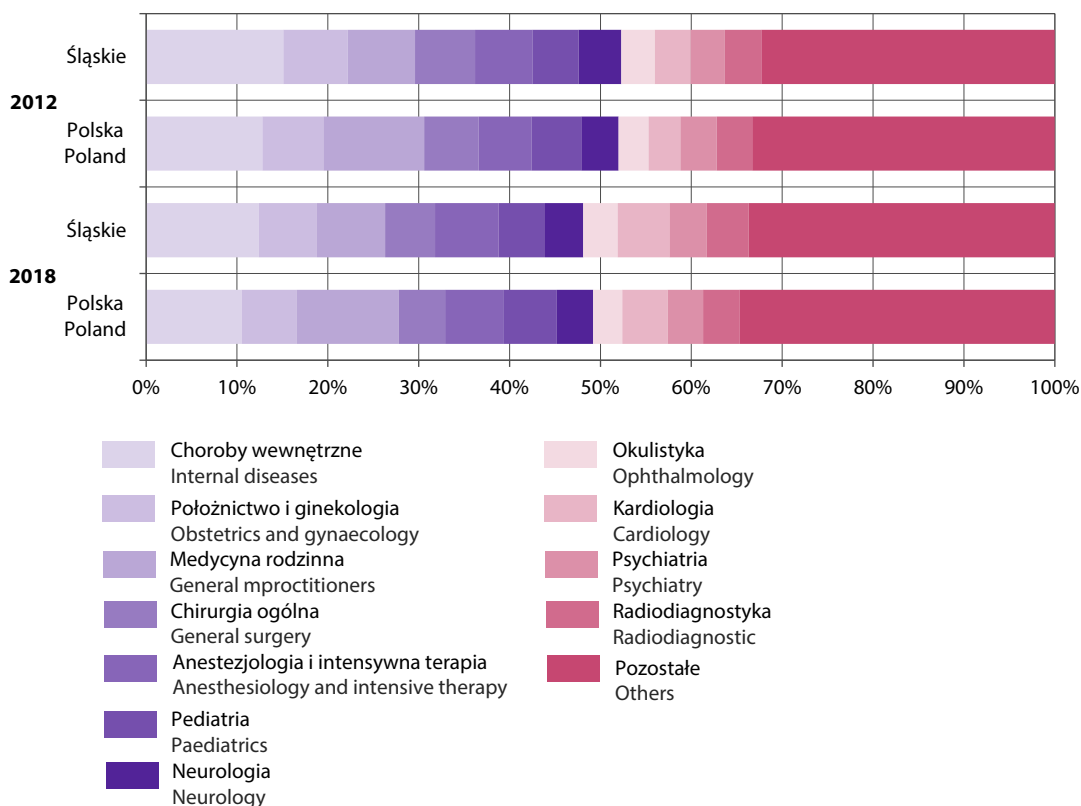
Na koniec 2018 r. w województwie śląskim pracowało 7,6 tys. lekarzy specjalistów (12,5% lekarzy specjalistów w kraju). Stanowili oni 68,4% ogółem lekarzy pracujących bezpośrednio z pacjentem. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zmniejszyła się o 1,9%, natomiast w relacji do 2012 r. wzrosła o 2,7%. Najwięcej lekarzy specjalistów pracowało w takich dziedzinach medycyny, jak: choroby wewnętrzne (12,4% specjalistów ogółem) i medycyna rodzinna (7,5%).

Wykres 36. Struktura lekarzy specjalistów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 36. Structure of doctors specialists

As of 31st December

W końcu 2018 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej funkcjonowało 2,8 tys. przychodni (12,8% przychodni w kraju), tj. o 2,1% mniej niż w roku poprzednim, ale o 1,9% więcej w stosunku do 2012 r.

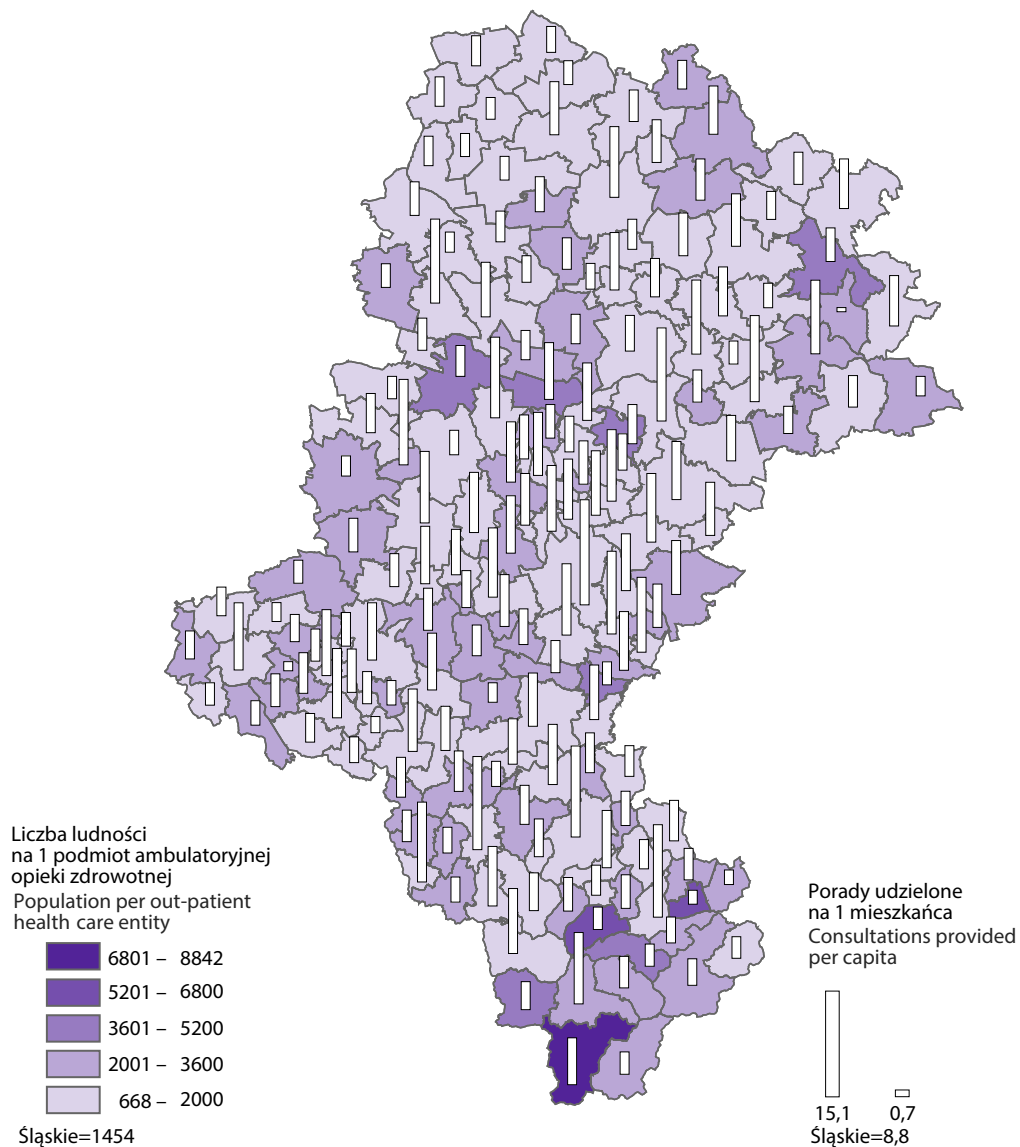
Liczba praktyk lekarskich wyniosła 327 (6,8% praktyk lekarskich w kraju), były to głównie praktyki stomatologiczne – 303. Liczba praktyk lekarskich ogółem, podobnie jak w kraju, wykazuje tendencję malejącą. W porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 14,4%, a w porównaniu z 2012 r. była mniejsza o 35,8%.

Ogółem w 2018 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 40,5 mln porad (łącznie z poradami udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych). Udzielone porady stanowiły 12,4% porad w kraju). Liczba porad wzrosła zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i w odniesieniu do 2012 r. odpowiednio o: 0,9% i 7,3%.

Przeciętna liczba porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 8,9 (w kraju – 8,5). Najwięcej porad na 1 mieszkańca udzielono w Katowicach (15,1), a najmniej w gminie Irządze (0,7).

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.

Chart 33. Out-patient health care in 2018

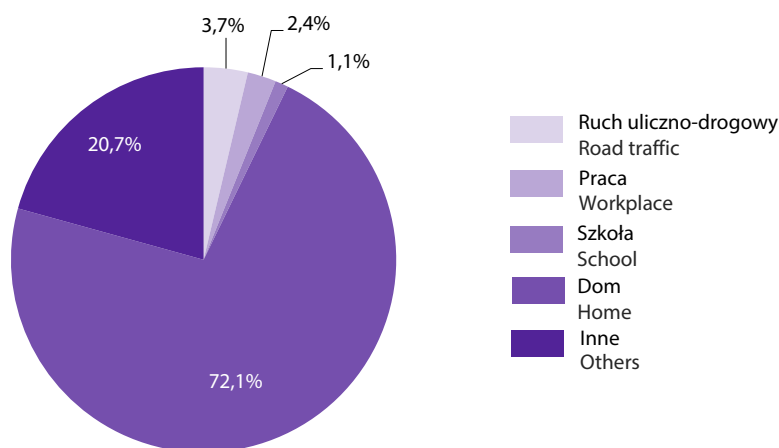

W województwie śląskim na koniec 2018 r. funkcjonowało 157 stacjonarnych szpitali ogólnych (w kraju – 949), dysponujących 24,7 tys. łóżek (w kraju – 181,7 tys.). W okresie ostatnich kilku lat, podobnie jak w kraju, widoczna jest tendencja malejąca liczby łóżek, która w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 1,6%, a w relacji do 2012 r. spadła o 5,0%.

W 2018 r. w szpitalach ogólnych hospitalizowano 918,0 tys. pacjentów (bez ruchu międzyoddziałowego), tj. 11,9% w skali kraju. Liczba pacjentów zmniejszyła się zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i z 2012 r. odpowiednio o: 1,7% i 2,3%.

Wykres 37. Struktura wyjazdów jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.

Chart 37. Structure of calls for emergency medical system units to the occurrence places in 2018

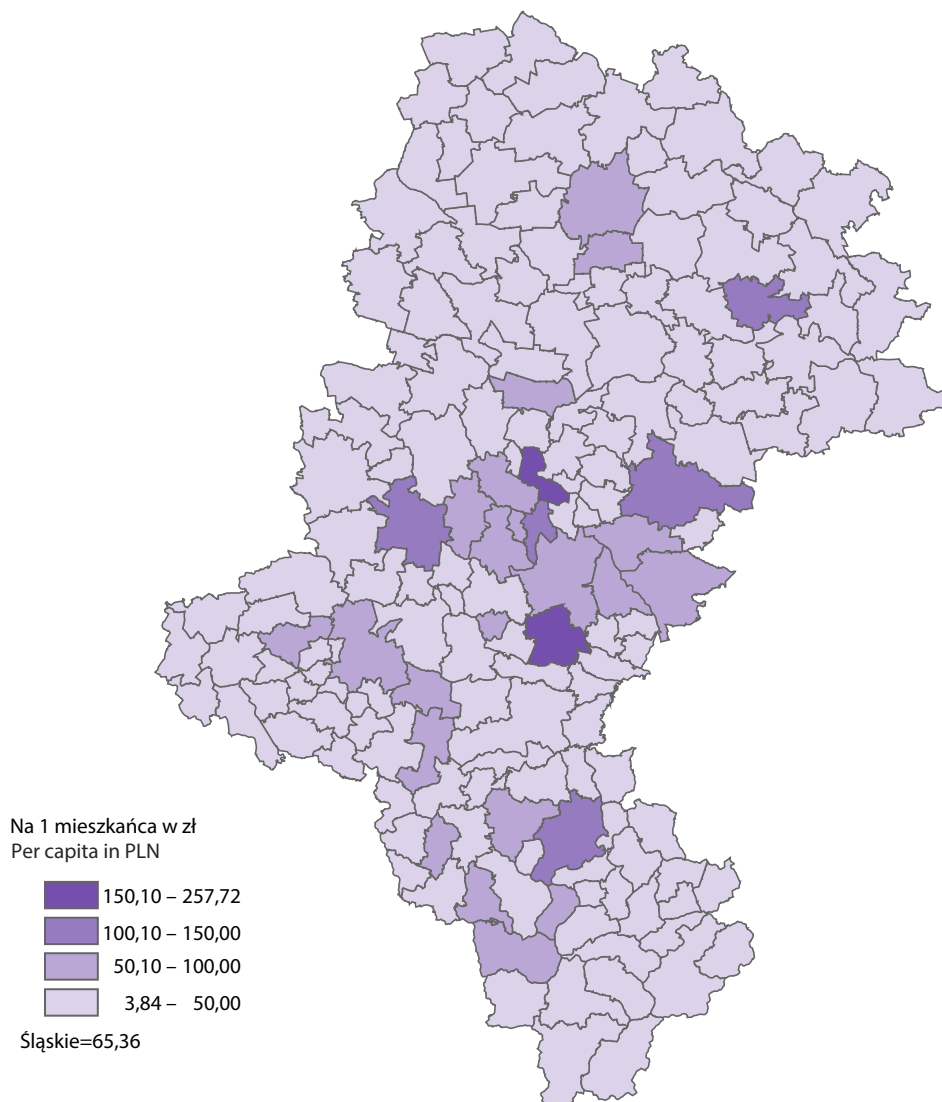

W ramach systemu ratownictwa medycznego w końcu 2018 r. świadczeń medycznych udzielały 162 zespoły, w tym 41 specjalistycznych (w kraju odpowiednio 1541 i 413). Liczba zespołów ogółem była wyższa niż przed rokiem o 2 oraz wyższa o 8 niż w 2012 r.

W 2018 r. liczba osób, którym udzielono świadczeń zdrowotnych wyniosła 413,0 tys. (13,0% udzielonych świadczeń w kraju), tj. o 1,5% mniej niż przed rokiem, ale o 19,6% więcej niż w 2012 r. Najwięcej świadczeń udzielono osobom w domu (72,0% ogółu).

Oprócz wymienionych wyżej zespołów ratownictwa medycznego w końcu 2018 r. działało 12 szpitalnych oddziałów ratunkowych (w kraju – 230), 11 izb przyjęć (w kraju – 149) i 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego (w kraju – 21).

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.
Chart 34. Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018

W 2018 r. gminy (łącznie z miastami na prawach powiatu) wydały na ochronę zdrowia 296,8 mln zł, co stanowiło 16,3% takich wydatków w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim ich wartość wzrosła o 3,8%.

5.2.5. Kultura

5.2.5. Culture

W końcu 2018 r. liczba instytucji kultury w województwie śląskim była niższa niż przed rokiem, z wyjątkiem teatrów i instytucji muzycznych oraz centrów, domów i ośrodków kultury. W 2018 r., w porównaniu z 2017 r., zmniejszyła się liczba m.in. czytelników bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych, zwiedzających muzea i oddziały muzealne, natomiast zwiększyła się liczba np. zwiedzających galerie sztuki, widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych, widzów w kinach stałych.

W końcu 2018 r. w województwie śląskim działało 805 placówek bibliotecznych (781 bibliotek publicznych i filii oraz 24 punkty biblioteczne). Przeciętnie na 1 placówkę biblioteczną przypadało 5632 osoby (w kraju – 4264 osoby). W 2018 r. w bibliotekach publicznych i punktach bibliotecznych zarejestrowano 763,7 tys. czytelników, tj. o 0,6% mniej niż przed rokiem i o 13,4% mniej niż w 2010 r. Czytelnicy wypożyczyli na zewnątrz 13658,5 tys. wol., tj. o 3,9% mniej niż w 2017 r. Jeden czytelnik wypożyczył średnio w ciągu roku 17,9 wol. (w kraju – 17,1 wol.).

Na terenie województwa w końcu 2018 r. działalność wystawienniczą prowadziło 69 muzeów i oddziałów muzealnych. Na 1 placówkę muzealną (łącznie z oddziałami) przypadało 65,7 tys. osób (w kraju – 40,6 tys. osób). Muzea i wystawy muzealne zwiedziło 1513,3 tys. osób i było to o 6,5% mniej niż przed rokiem, ale o 36,5% więcej niż w 2010 r. Ofertę muzeów i oddziałów muzealnych uzupełniało 41 galerii sztuki (przed rokiem – 42), które przygotowały 476 wystaw (przed rokiem – 533). Pomimo tego, że liczba wystaw zmniejszyła się w skali roku, to liczba zwiedzających wzrosła z 383,3 tys. w 2017 r. do 398,3 tys. w 2018 r.

Tablica 26. Placówki kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Cultural institutions
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	848	819	808	805
Muzea i oddziały muzealne Museum with branches	55	68	69	69
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture and cultural centres establishments	223 ^a	241	245	249
Kluby i świetlice Clubs and community centres	127 ^a	125	127	123
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	5466	5581	5629	5632

a Dane za 2011 r.

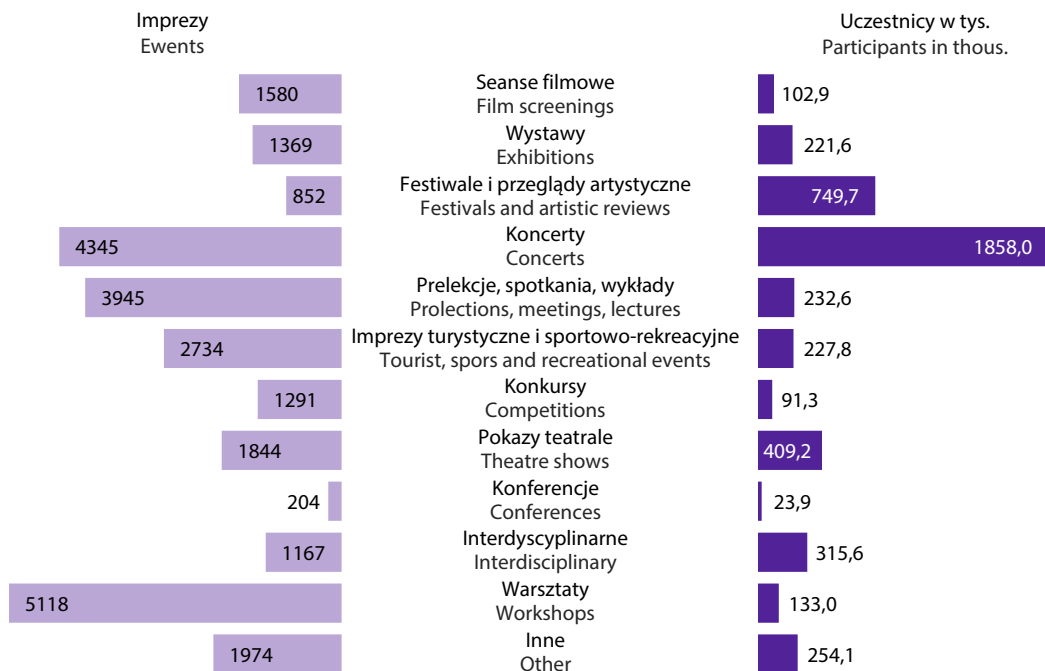
a Data for 2011.

W województwie w końcu 2018 r. funkcjonowały 22 teatry i instytucje muzyczne posiadające własny zespół artystyczny (przed rokiem – 20). W 2018 r. teatry i instytucje muzyczne zorganizowały na terenie województwa 7162 przedstawienia i koncerty (przed rokiem – 6908), w których uczestniczyło 1620,4 tys. widzów i słuchaczy (przed rokiem – 1461,0 tys.). W relacji do 2010 r. wzrosła liczba przedstawień i koncertów (o 8,8%) oraz widzów i słuchaczy (o 14,3%).

W końcu 2018 r. w województwie śląskim działało 51 kin stałych (przed rokiem – 52), które posiadały 40,5 tys. miejsc na widowni (przed rokiem – 39,0 tys.). Średnio na 1 kino przypadało 146,3 tys. widzów (w kraju – 119,1 tys.). W 2018 r. w kinach stałych odbyło się 307,7 tys. seansów, tj. więcej niż w 2017 r. o 0,5%, ale mniej niż w 2010 r. o 0,3%. Na seanse w 2018 r. przyszło 7462,5 tys. widzów, tj. więcej niż przed rokiem o 5,4% i więcej niż w 2010 r. o 36,7%.

Wykres 38. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.

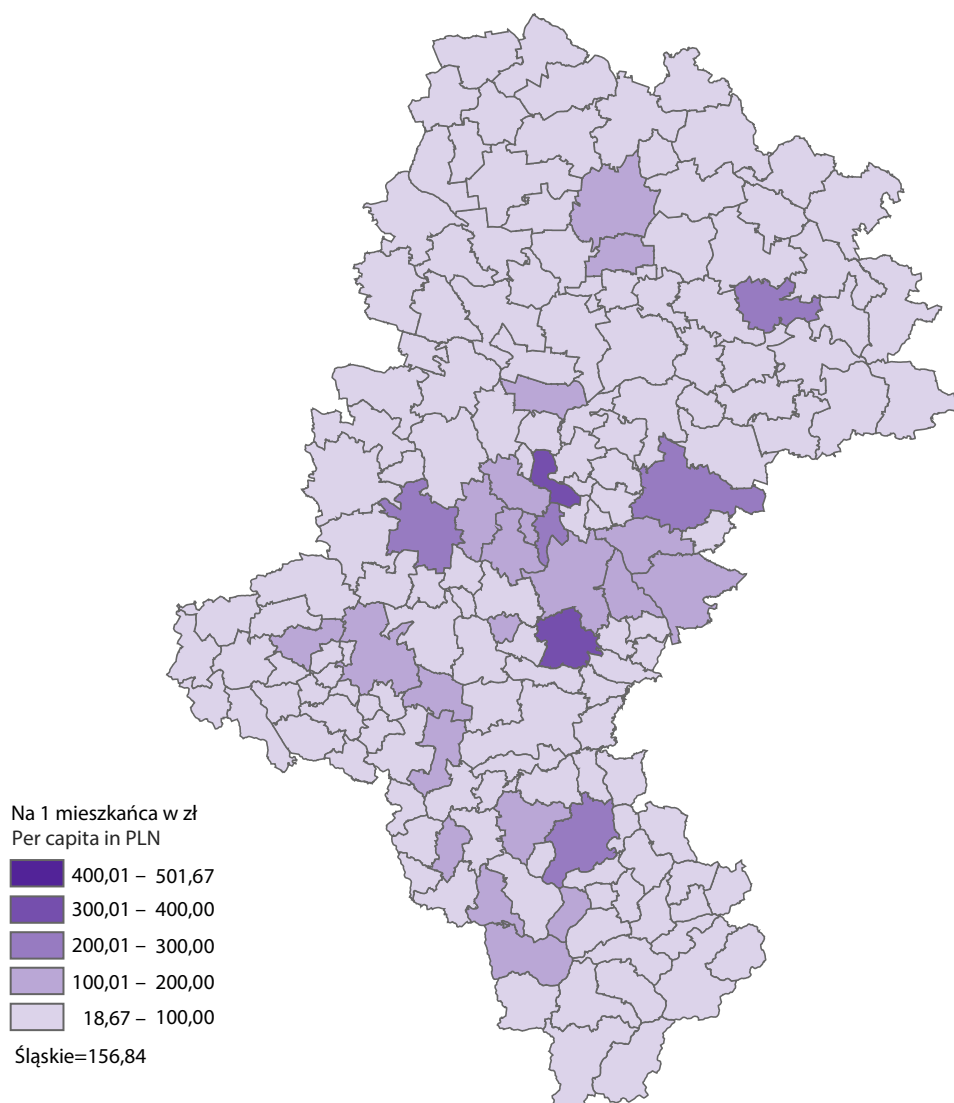
Chart 38. Events organized by culture institutions in 2018

W końcu 2018 r. w województwie śląskim znajdowało się 249 centrów, domów i ośrodków kultury oraz 123 kluby i świetlice. W 2018 r. instytucje tego typu zorganizowały 26,4 tys. imprez (przed rokiem – 26,8 tys.), w których wzięło udział 4619,7 tys. osób (przed rokiem – 4080,2 tys.). Łącznie we wszystkich instytucjach działały 1873 grupy artystyczne (przed rokiem – 1936), które zrzeszały 34,4 tys. członków (przed rokiem – 35,7 tys.). W centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach oraz świetlicach prowadzone były zajęcia tematyczne w 3040 kołach (klubach), w których brało udział 70,7 tys. osób (przed rokiem odpowiednio: 2958 kół i 65,1 tys. uczestników). Ww. instytucje kultury zorganizowały także 557 kursów o różnej tematyce (przed rokiem – 633), w których uczestniczyło 9,5 tys. osób (przed rokiem – 10,1 tys.).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018

W 2018 r. wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z transferami) wyniosły 883,5 mln zł (3,2% wydatków ogółem), tj. więcej niż w 2017 r. i 2010 r. (odpowiednio o: 9,9% i 23,8%). Z budżetów jednostek samorządu terytorialnego najwięcej środków wydano na funkcjonowanie domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (243,0 mln zł) oraz bibliotek (218,3 mln zł). Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżetach jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 194,61 zł (w kraju – 239,74 zł). Wskaźnik ten w 2017 r. wyniósł 176,51 zł, a w 2010 r. – 153,88 zł.

5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne

5.2.6. Public safety

Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była niższa niż przed rokiem. W ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych był niższy w porównaniu z poprzednim rokiem, doszło również do mniejszej liczby wypadków drogowych.

W 2019 r. liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na terenie województwa śląskiego ukształtowała się na poziomie 108,9 tys., tj. niższym niż w 2018 r. o 1,2% oraz niższym niż w 2014 r. o 17,1%. W kraju odnotowano wzrost liczby przestępstw stwierdzonych o 3,7% w porównaniu z 2018 r. oraz spadek o 8,2% w stosunku do 2014 r. Udział przestępstw stwierdzonych na terenie województwa śląskiego w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w kraju wyniósł 13,7%.

Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym wyniosła 66,8 tys. i stanowiła 61,4% ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych. Liczba tego rodzaju przestępstw zmniejszyła się w skali roku o 1,2% i w porównaniu z 2014 r. o 19,9%. Analogicznie w kraju odnotowano wzrost liczby przestępstw kryminalnych o 3,1% w porównaniu z 2018 r., natomiast spadek o 13,9% w stosunku do 2014 r. W województwie śląskim 78,5% przestępstw o charakterze kryminalnym stanowiły przestępstwa przeciwko mieniu. Liczba tych przestępstw ukształtowała się na poziomie 52,4 tys. i wzrosła w odniesieniu do 2018 r. o 4,9%, ale zmniejszyła się w porównaniu z 2014 r. o 23,6%.

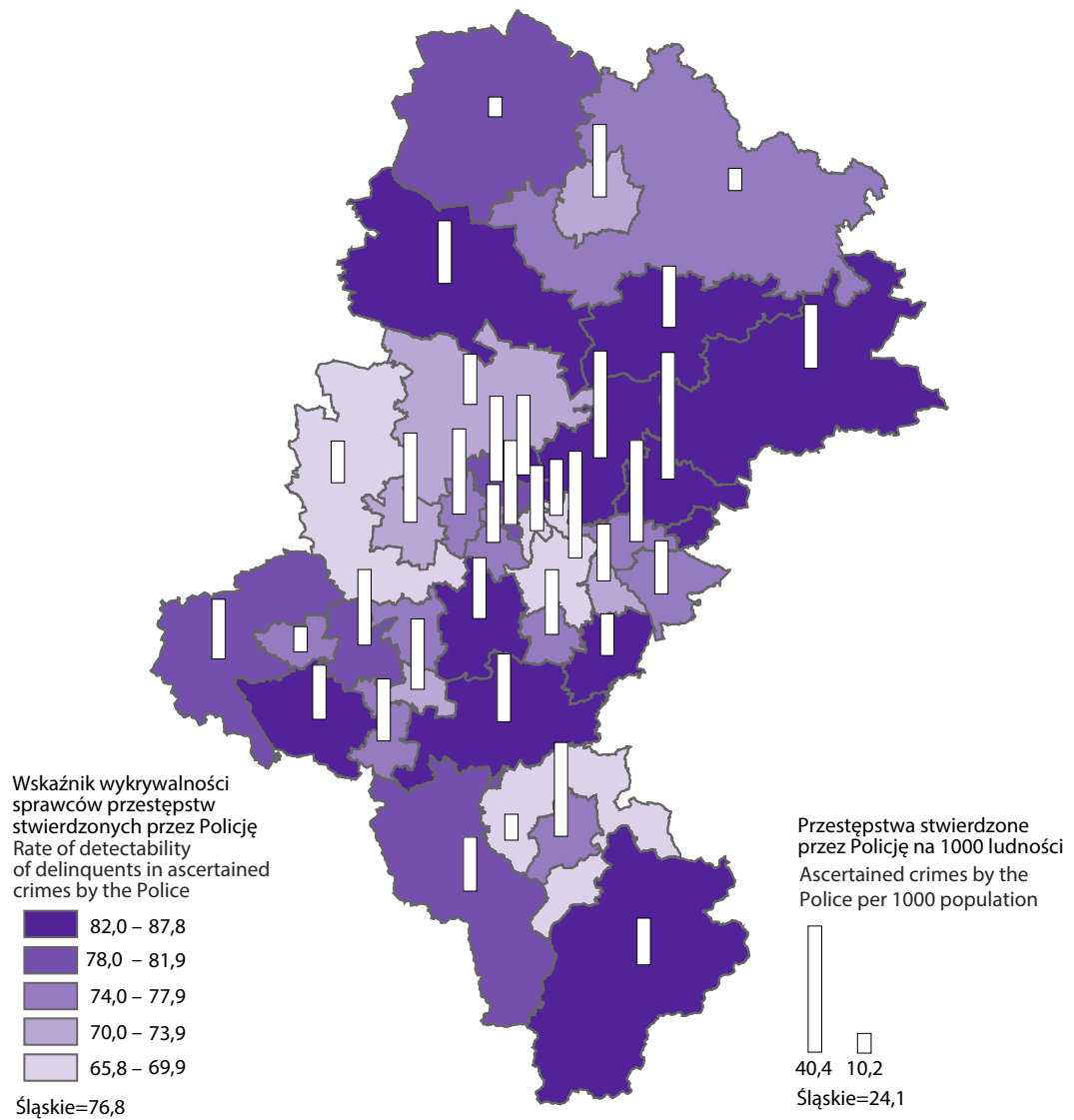
Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym wyniosła 30,2 tys. (27,8% ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych), tj. mniej niż przed rokiem o 3,1% i mniej niż w 2014 r. o 10,2%. W kraju odnotowano wzrost liczby przestępstw o charakterze gospodarczym o 3,7% w skali roku oraz wzrost o 16,3% w porównaniu z 2014 r.

W 2019 r. na terenie województwa śląskiego stwierdzono 7,6 tys. przestępstw drogowych, tj. więcej niż przed rokiem o 8,9%, natomiast mniej niż w 2014 r. o 27,2%. W kraju liczba przestępstw drogowych wzrosła o 8,0% w odniesieniu do 2018 r., natomiast w porównaniu z 2014 r. zmniejszyła się o 17,8%.

Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny województwa najwięcej przestępstw o charakterze kryminalnym odnotowano w Katowicach (10,8% ogółu tego rodzaju przestępstw w województwie), Sosnowcu (6,0%) i Częstochowie (5,9%). Przestępstwa o charakterze gospodarczym najczęściej popełniano w Katowicach (6,5%), Bielsku-Białej i Sosnowcu (po 6,3%). W stolicy województwa zarejestrowano również najwięcej przestępstw drogowych (7,1%).

W 2019 r. wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych ogółem wyniósł 76,8% (77,7% w 2018 r., 68,7% w 2014 r.). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw o charakterze kryminalnym ukształtował się na poziomie 68,7% (69,2% przed rokiem, 54,2% w 2014 r.), o charakterze gospodarczym – 86,7% (89,8% w 2018 r., 93,5% w 2014 r.), drogowych wyniósł 98,8% (98,6% w 2018 r., 98,7% w 2014 r.). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw przeciwko mieniu wyniósł 60,8% (60,2% przed rokiem, 50,5% w 2014 r.). Najwyższe wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem w 2018 r. odnotowano w powiatach: myszkowskim (87,8%), lublinieckim (87,7%) i wodzisławskim (85,6%), natomiast najniższe w miastach na prawach powiatu: Chorzów (65,8%), Katowice (67,6%) i Siemianowice Śląskie (67,8%).

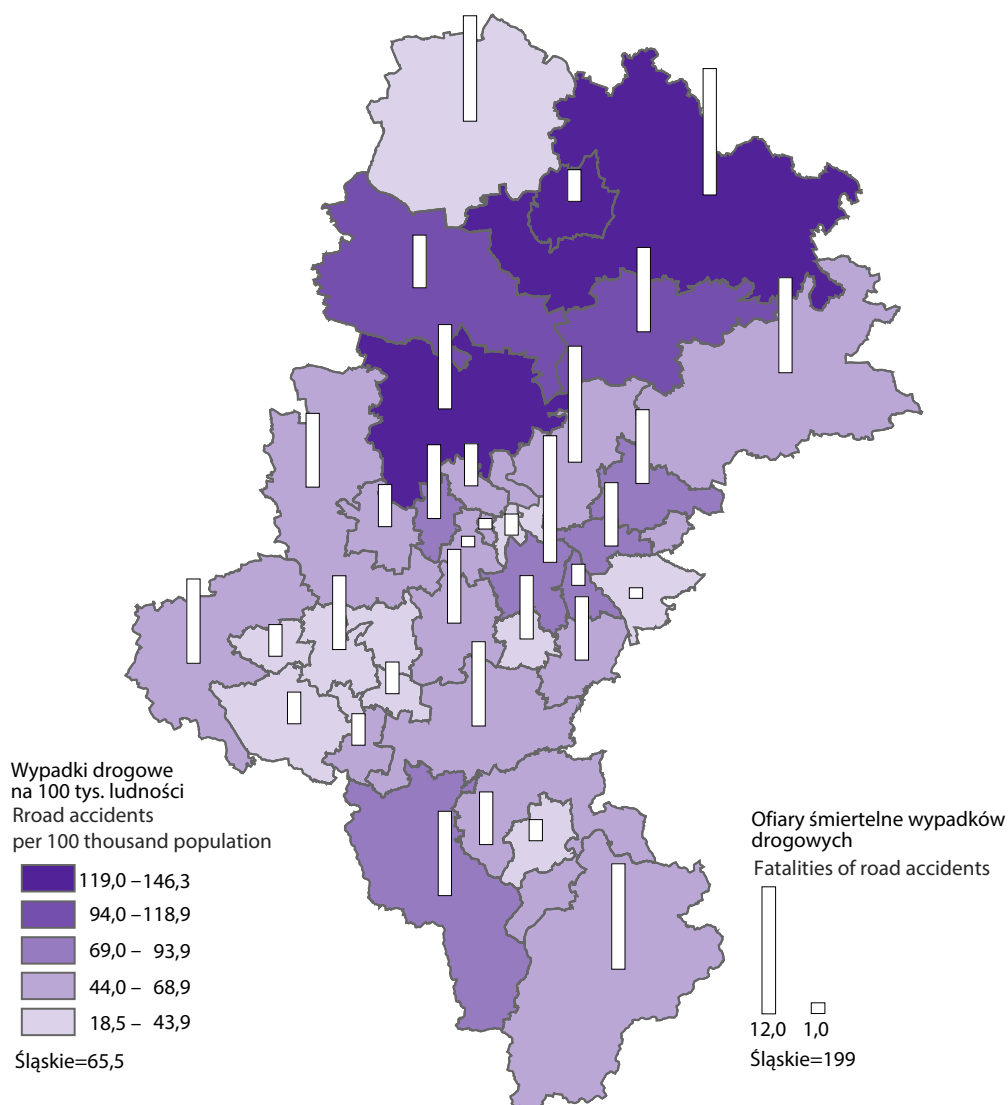
Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2019 r.
Map 36. Crime risk in 2019

Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki
Table 27. Road accidents and their results

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2018	2019
Wypadki Accidents	4360	3792	3222	2965
Ofiary śmiertelne Fatalities	249	255	219	199
Ranni Injured	5324	4584	3783	3561

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.
Map 37. Road safety in 2019

W 2019 r. w województwie śląskim odnotowano 2965 wypadków drogowych (9,8% ogólnej liczby wypadków w kraju), tj. o 8,0% mniej niż przed rokiem i o 32,0% mniej niż w 2014 r. W wyniku wypadków drogowych 199 osób poniosło śmierć (219 osób przed rokiem, 249 osób w 2014 r.), a 3561 osób odniosło obrażenia ciała tj., mniej niż w 2018 r. i 2014 r. odpowiednio: o 5,9% i 33,1%. W kraju odnotowano 30288 wypadków drogowych tj., mniej niż w roku ubiegłym i 2014 r. odpowiednio o: 4,4% i 13,4%. Wskaźnik liczby wypadków drogowych na 100 tys. ludności wyniósł 65,5 (w kraju 78,9) i był niższy niż w 2018 r. i 2014 r. kiedy osiągnął wartość (71,1 i 95,1). Najwyższe wskaźniki odnotowano w powiecie częstochowskim (146,3), Częstochowie (143,7) i powiecie tarnobrzegim (124,3), najniższe w Chorzowie (18,5), powiecie wodzisławskim (29,2) i Jaworznie (30,7). Przeciętna liczba rannych na 100 wypadków drogowych w województwie wyniosła 120,1, (w kraju 117,1), najwięcej w powiecie częstochowskim (143,1), będzińskim (139,8) i Mysłowicach (139,6), a najmniej w powiecie kłobuckim (97,1), bieruńsko-lędzimskim i Tychach (po 100,0). Ofiar śmiertelnych na 100 wypadków drogowych było 6,7 (w kraju 9,6), najwięcej w powiecie kłobuckim (29,4) i bieruńsko-lędzimskim (20,0). W Piekarach Śląskich i Siemianowicach Śląskich w 2019 r. nie odnotowano w wypadkach drogowych ofiar śmiertelnych.

5.2.7. Społeczeństwo informacyjne

5.2.7. Information society

Wyniki badań gospodarstw domowych osób w wieku 16-74 lata w województwie śląskim wskazują na wzrost w skali roku liczby gospodarstw domowych mających dostęp do Internetu i łączenia się za pośrednictwem łącz szerokopasmowych. Z ogółu osób korzystających z Internetu wzrasta udział tych osób, które wykorzystują Internet do kontaktów z administracją publiczną, szczególnie w celu wysyłania deklaracji podatkowych.

W 2019 r. 85,5% gospodarstw domowych wyposażonych było w komputery – wzrost w skali roku o 3,2 p. proc. (83,1% w kraju). Z grupy osób w wieku 16-74 lata 86,6% stanowiły osoby, które skorzystały z komputera (83,6% w kraju), tj. o 5,9 p. proc. więcej niż przed rokiem, w tym odsetek korzystających w ciągu ostatnich 3 miesięcy wzrósł o 3,9 p. proc. do 79,2% (76,2% w kraju). Odsetek osób korzystających regularnie z komputera wzrósł o 4,6 p. proc. do 75,4% (72,8% w kraju).

Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu wyniósł 88,9% (86,7% w kraju), co stanowi wzrost o 6,0 p. proc. w ciągu roku. Dostęp do łącza szerokopasmowego posiadało 84,2% gospodarstw domowych (83,3% w kraju), tj. o 6,4 p. proc. więcej niż przed rokiem. Osoby korzystające z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy stanowiły 83,6% (80,4% w kraju) badanej populacji w wieku 16-74 lata, co stanowi wzrost o 5,6 p. proc. w ciągu roku. W tej grupie wiekowej udział osób korzystających regularnie wzrósł o 6,1 p. proc. do 81,7% (78,3% w kraju). Ze względu na miejsce korzystania z Internetu, dominują osoby korzystające w domu, których udział wzrósł o 5,6 p. proc. do 82,1% (79,2% w kraju).

Biorąc pod uwagę korzystanie z Internetu w celach prywatnych w 2019 r. najbardziej popularne w województwie śląskim było wykorzystywanie Internetu w celu komunikowania się – 77,0% badanej populacji (w kraju 74,1%), tj. wzrost o 7,3 p. proc. w skali roku oraz wyszukiwania informacji – 76,3% (w kraju 71,9%) – wzrost o 8,7 p. proc.

W wykorzystaniu Internetu w kontaktach z administracją publiczną odnotowano wzrost udziału użytkowników o 10,9 p. proc. do 50,3% (40,4% w kraju). Ze względu na cel kontaktów 42,4% (31,4% w kraju) osób deklarowało wysyłanie wypełnionych formularzy (wzrost w skali roku o 14,5 p. proc.). Większy o 13,8 p. proc. był odsetek wysyłających deklaracje podatkowe i wyniósł 38,0% (27,5% w kraju).

5.2.8. Aktywność społeczna

5.2.8. Social activity

W województwie śląskim w końcu 2019 r. liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w krajowym rejestrze urzędowym pomiotów gospodarki narodowej REGON była większa niż przed rokiem. Aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia zrzeszały w końcu 2016 r. mniej członków niż w końcu 2014 r. Według badania spójności społecznej w 2018 r. zdecydowana większość mieszkańców województwa deklarowała zaufanie do ludzi.

W końcu 2019 r. w województwie śląskim w krajowym rejestrze urzędowym pomiotów gospodarki narodowej REGON wpisanych było 12,9 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 3,8% więcej niż w końcu 2018 r. (w kraju wzrost o 4,0%) oraz o 38,7% więcej niż w końcu 2010 r. (w kraju o 40,6% więcej). Biorąc pod uwagę liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, województwo śląskie zajmowało 4. miejsce w kraju, po województwach mazowieckim, wielkopolskim i małopolskim, a liczba podmiotów zarejestrowanych w województwie śląskim stanowiła 8,8% w skali kraju. Na 10 tysięcy ludności przypadało w województwie 28,5 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (w kraju – 38,3). Omawiany wskaźnik kształtował się na poziomie wyższym niż przed rokiem i wyższym niż w końcu 2010 r.

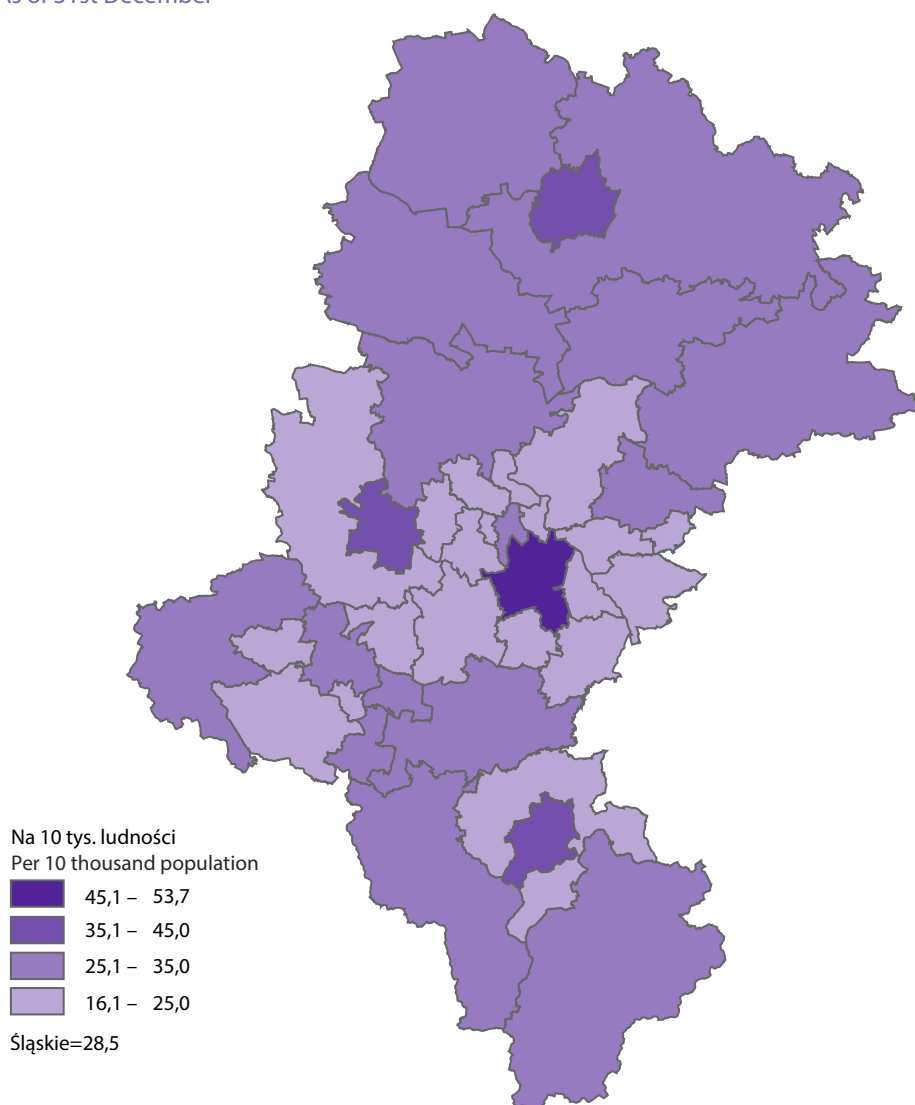
Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON
Stan w dniu 31 grudnia

Table 28. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total	9279	11859	12395	12870
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	20,0	25,9	27,3	28,5

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019
As of 31st December

Wśród fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w końcu 2019 r. najliczniejszą grupę tworzyły stowarzyszenia i organizacje społeczne (10,6 tys., 82,5% ogółu), których liczba wzrosła zarówno w porównaniu z końcem 2018 r. o 3,2% (w kraju o 3,2%), jak i 2010 r. o 26,5% (w kraju o 28,6%). Liczba fundacji ukształtowała się na poziomie 2,3 tys., tj. wyższym niż przed rokiem o 7,1% (w kraju o 7,2%) i wyższym niż w końcu 2010 r. o 155,0% (w kraju o 128,9%).

Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, największą liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON w końcu 2019 r. odnotowano w Katowicach (1,6 tys.) i Częstochowie (0,9 tys.), najmniej w Świętochłowicach i Piekarach Śląskich (po 0,1 tys.). W skali roku wzrost liczby ww. podmiotów odnotowano we wszystkich powiatach, w tym największy w Mysłowicach (o 12,0%) oraz w powiecie bieruńsko-lędzińskim (o 9,8%).

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

W 2016 r. na terenie województwa śląskiego aktywnie działało 6,7 tys. organizacji i stowarzyszeń zrzeszających osoby fizyczne (w 2014 r. – 6,8 tys.) oraz 0,5 tys. organizacji i stowarzyszeń zrzeszających osoby prawne (w 2014 r. – 0,4 tys.). W porównaniu z 2010 r. liczba aktywnie działających organizacji i stowarzyszeń zrzeszających osoby fizyczne wzrosła o 9,8% (w kraju o 7,2%), a zrzeszających osoby prawne wzrosła o 25,0% (w kraju zmniejszyła się o 1,7%).

W końcu 2016 r. aktywne organizacje i stowarzyszenia zrzeszały 0,8 mln członków, tj. mniej niż w końcu 2014 r. o 11,1% (w kraju o 4,2%) oraz mniej niż w końcu 2010 r. o 27,3% (w kraju o 11,5%). Wśród nich 97,9% stanowiły osoby fizyczne (w końcu 2014 r. – 99,3%). Do badanych organizacji i stowarzyszeń częściej należeli mężczyźni niż kobiety. W końcu 2016 r. mężczyźni stanowili 60,5% ogółu zrzeszonych osób (w kraju – 58,4%), tj. o 1,9 p. proc. więcej niż w końcu 2014 r., ale o 0,1 p. proc. mniej niż w końcu 2010 r.

Wskaźnik zaufania do ludzi (obliczany na podstawie Badania spójności społecznej) to odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc.

Wyniki badania spójności społecznej wskazują, iż w 2018 r. zdecydowana większość (76%) mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej deklarowała zaufanie do ludzi (w kraju – 79%). Wskaźnik zaufania do ludzi w województwie śląskim był jednym z najniższych wśród województw (po województwie warmińsko-mazurskim). Poziom zaufania ogólnego zależy zarówno od poziomu zaufania do różnych grup ludności, jak również od poziomu zaufania do różnego typu instytucji. Największym zaufaniem mieszkańcy województwa darzyli swoich sąsiadów. Udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają lub raczej mają zaufanie do sąsiadów w 2018 r. wyniósł 75% (w kraju – 75%). Mieszkańcy województwa byli najmniej ufni wobec nieznajomych. Odsetek osób ufających nieznanym (widzianym po raz pierwszy) ukształtował się na poziomie 27% (w kraju – 34%). Wskaźnik zaufania do nieznajomych w województwie śląskim był najniższym wśród województw. Władzom lokalnym miasta/gminy ufało 54% mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej (w kraju – 56%). Policja cieszyła się zaufaniem 67% osób (w kraju – 72%).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

W województwie śląskim w 2018 r., w porównaniu z danymi sprzed roku, zanotowano wzrost wartości produktu krajowego brutto oraz poziomu PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca (według wstępnego szacunku). Wartość produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w województwie przewyższała przeciętną dla kraju.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnego szacunku, w 2018 r. wartość PKB w cenach bieżących wyniosła 259946 mln zł i była wyższa w porównaniu z 2017 r. o 6,4% (w kraju o 6,3%). Udział województwa śląskiego w tworzeniu krajowego PKB wyniósł 12,3% i nie zmienił się w porównaniu z 2017 r., ale zmniejszył się o 0,1 p. proc. w relacji do 2014 r.

PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. wyniósł 57255 zł i zwiększył się zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i w relacji do 2014 r. odpowiednio o: 6,7% i 23,1%. Wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie śląskim przewyższała średnią dla kraju o 4,0% (w 2017 r. o 3,6%, a w 2014 r. o 4,0%).

Województwo śląskie zajmowało 4. lokatę pod względem wysokości PKB na 1 mieszkańca (po województwach: mazowieckim, dolnośląskim i wielkopolskim). Wartość PKB na 1 mieszkańca województwa śląskiego stanowiła 64,6% poziomu tego wskaźnika dla mieszkańca województwa mazowieckiego, w którym odnotowano najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca.

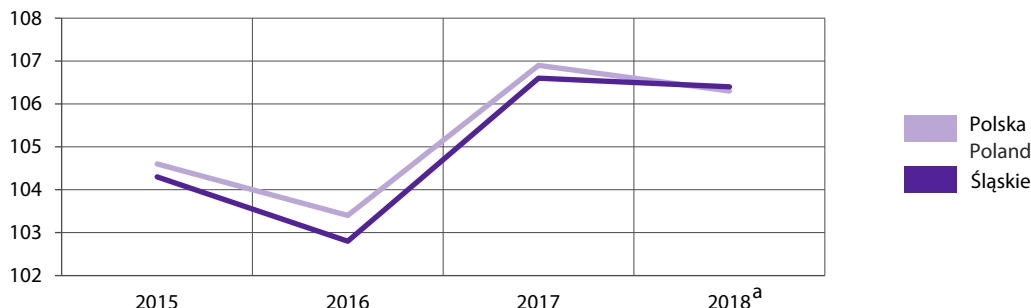
Wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie w 2018 r. wyrażona w PPS (standardzie siły nabywczej) stanowiła 74% średniej w Unii Europejskiej (w 2017 r. – 72%, a w 2014 r. – 70%).

Wykres 39. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 39. Indices of gross domestic product (current prices)

Previous year=100

a Wstępny szacunek.

a Preliminary estimate.

W 2017 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu PKB województwa były zróżnicowane od 6,8% w podregionie bytomskim do 20,7% w podregionie katowickim (w 2014 r. w tych samych podregionach od 6,9% do 21,4%). Wartość PKB wytworzonego w podregionie katowickim była ponad 3-krotnie wyższa niż w podregionie bytomskim. Podregion katowicki wypracował 2,5% krajowej wartości PKB, tj. o 0,2 p. proc. mniej niż w 2014 r.

Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według podregionów, najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca odnotowano w podregionie katowickim (68619 zł), a najniższy w podregionie bytomskim (37786 zł). Najniższy poziom PKB na 1 mieszkańca w podregionie bytomskim stanowił 55,1% wartości PKB na 1 mieszkańca podregionu katowickiego.

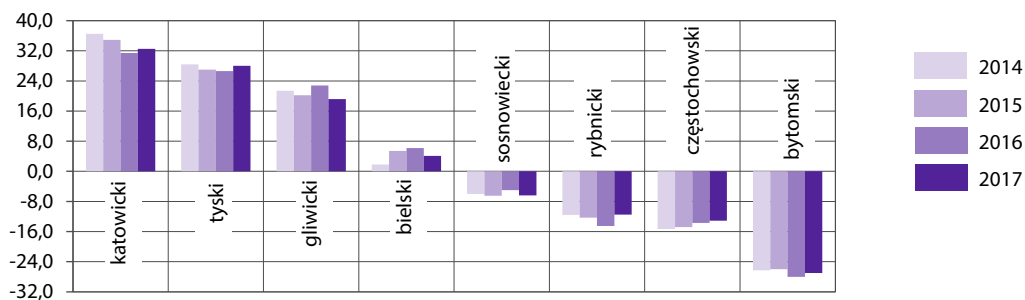
Wartość PKB na 1 mieszkańca przekraczającą przeciętną w województwie zanotowano w podregionach: katowickim o 27,9% (w 2014 r. o 31,2%), tyskim o 23,5% (w 2014 r. o 23,4%), gliwickim o 15,1% (w 2014 r. o 16,7%), bielskim o 0,5% (w 2014 r. poniżej o 2,2%). Natomiast w pozostałych 4 podregionach wartość PKB na 1 mieszkańca kształtowała się na poziomie od 70,4% średniej wojewódzkiej w podregionie bytomskim do 90,3% średniej wojewódzkiej w podregionie sosnowieckim.

Poziom PKB na 1 mieszkańca powyżej średniej krajowej odnotowano m.in. w podregionach katowickim o 32,5% (w 2014 r. o 36,5%) i tyskim o 28,0% (w 2014 r. o 28,4%). Wartość PKB na 1 mieszkańca poniżej średniej krajowej wystąpiła m.in. w podregionach bytomskim o 27,0% (w 2014 r. o 26,3%) i częstochowskim o 13,1% (w 2014 r. o 15,3%).

Wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczony na poziomie podregionów dla województwa śląskiego w 2017 r. wyniósł 16,4% (w 2014 r. – 17,7%).

Wykres 40. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 40. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

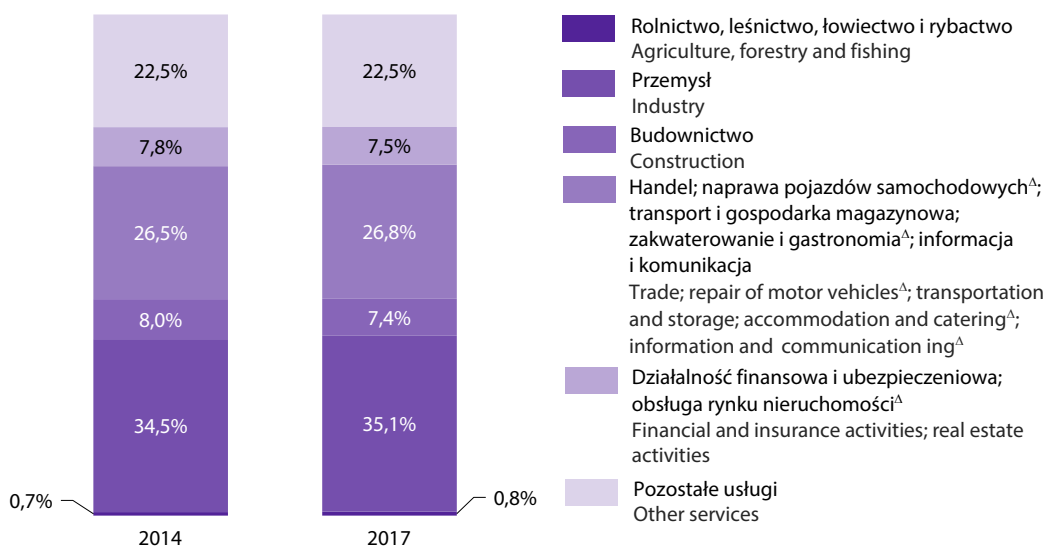

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) w cenach bieżących w 2017 r. wyniosła 214519 mln zł i była o 13,2% wyższa w porównaniu z 2014 r. Największy udział w tworzeniu WDB posiadały jednostki prowadzące działalność w przemyśle (35,1%), który obniżył się w relacji do 2016 r. o 0,2 p. proc., natomiast wzrósł w stosunku do 2014 r. o 0,6 p. proc. Jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji wypracowały 26,8% WDB województwa (w 2016 r. 26,4%, a w 2014 r. 26,5%). Najmniejszy udział w tworzeniu WDB odnotowano w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (0,8% w 2017 r. wobec 0,7% w 2016 r. i 2014 r.).

Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego w 2017 r. wyniosła 127362 zł, tj. o 9,3% więcej niż w 2014 r. Wartość dodana brutto na 1 pracującego w województwie śląskim przewyższała średnią dla kraju o 7,9% (w 2014 r. o 6,0%).

Wykres 41. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 41. Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

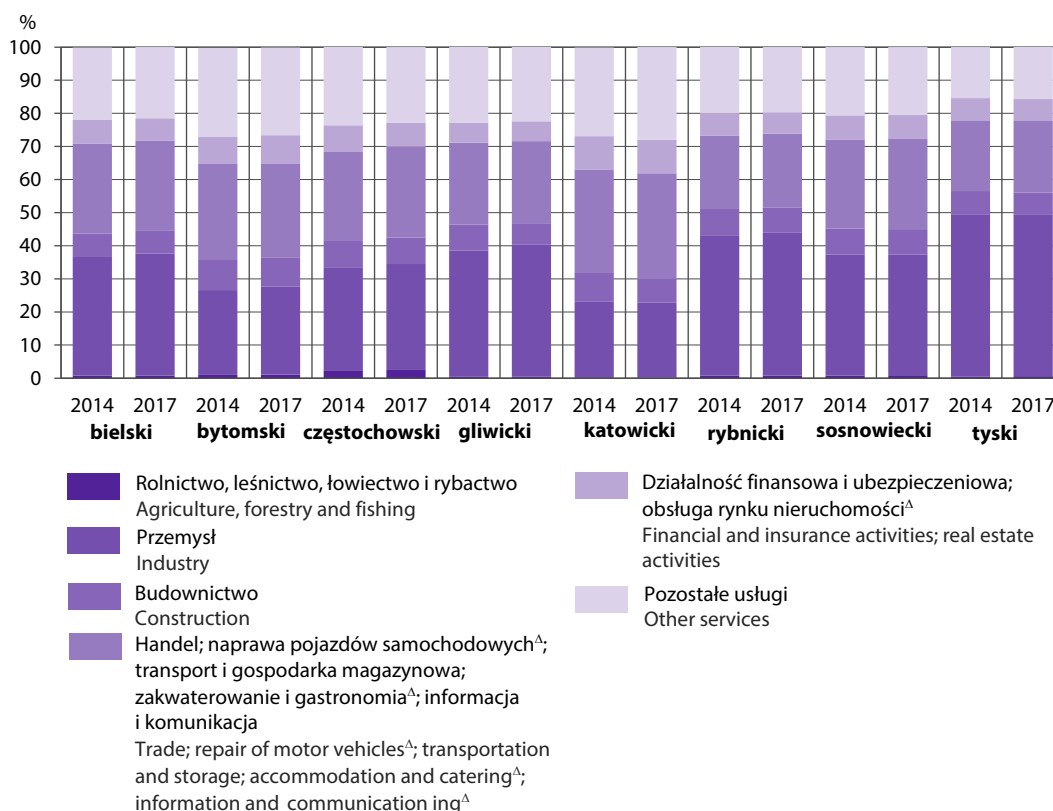

W przekroju według podregionów w 2017 r. zanotowano znaczne zróżnicowanie udziałów jednostek przemysłowych w generowaniu WDB od 22,7% w podregionie katowickim do 48,7% w podregionie tyskim (w 2014 r. w tych samych podregionach od 23,2% do 49,0%). Odsetek jednostek prowadzących działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji w tworzeniu WDB kształtował się na poziomie od 21,8% w podregionie tyskim do 31,9% w podregionie katowickim (w 2014 r. w tych samych podregionach od 21,4% do 30,9%). Udziały jednostek rolniczych w przekroju według podregionów były zróżnicowane od 0,1% w podregionie katowickim do 2,5% w podregionie częstochowskim (w 2014 r. w tych samych podregionach od 0,0% do 2,4%).

Najwyższy poziom WDB na 1 pracującego wśród podregionów w 2017 r. zanotowano w podregionie gliwickim (140128 zł), natomiast najniższy w podregionie częstochowskim (107762 zł). W porównaniu z 2014 r. wartość dodana brutto na 1 pracującego w ww. podregionach wzrosła odpowiednio o: 8,8% i 9,5%. Najniższy poziom WDB na 1 pracującego w podregionie częstochowskim stanowił 76,9% WDB na 1 pracującego podregionu gliwickiego.

Wartość dodaną brutto na 1 pracującego powyżej średniej krajowej uzyskano w 6 podregionach, np. gliwickim o 18,7% (w 2014 r. o 17,1%), tyskim o 18,0% (w 2014 r. o 12,9%) i rybnickim o 12,8% (w 2014 r. o 6,1%). Poziom WDB na 1 pracującego poniżej średniej krajowej odnotowano w podregionie częstochowskim o 8,7% (w 2014 r. o 10,5%) i bytomskim o 2,5% (w 2014 r. o 4,8%).

Wykres 42. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 42. Structure of gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

Przedsiębiorcy z sekcji budownictwo oraz z sekcji transport i gospodarka magazynowa w styczniu br. formułowali lepsze niż przed rokiem oceny koniunktury. W pozostałych badanych sekcjach przedsiębiorcy oceniali koniunkturę jako gorszą w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. W kwietniu br. koniunktura oceniana jest gorzej niż w innych badanych okresach przez przedsiębiorców wszystkich sekcji. Największe pogorszenie ocen koniunktury sygnalizowały firmy w sekcji budownictwo, a najmniejsze – w sekcji informacja i komunikacja.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 29. General business climate indicator by kind of activity

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	I 2011	I 2016	I 2019	I 2020	IV 2020	IV 2020 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	0,2	8,0	8,5	3,5	-45,1	-44,2
Budownictwo Construction	-18,0	-8,7	-0,2	1,9	-51,9	-47,1
Handel hurtowy Wholesale trade	4,6	-1,1	6,2	3,9	-48,2	-39,8
Handel detaliczny Retail trade	-6,6	-6,5	-0,4	-2,2	-43,7	-49,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-7,6	0,6	-2,4	2,3	-40,5	-48,3
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	-15,2	2,5	14,4	-26,1	-36,6	-70,0
Informacja i komunikacja Information and communication	18,6	19,8	24,8	18,8	-25,7	-19,4

W styczniu br. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w sekcji przetwórstwo przemysłowe kształtował się na poziomie plus 3,5, tj. niższym (o 5,0 p. proc.) niż w styczniu ub. roku, ale wyższym niż w styczniu 2011 r. (o 3,3 p. proc.).

W ocenie przedsiębiorstw w sekcji budownictwo odnotowano poprawę koniunktury, wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 1,9 czyli wyższym niż w styczniu 2019 r. (o 2,1 p. proc.) oraz wyższym niż styczniu 2011 r. (o 19,9 p. proc.).

Koniunktura w przedsiębiorstwach zajmujących się handlem hurtowym w miesiącu styczniu br. uległa pogorszeniu, wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 3,9 i był niższy niż w styczniu 2019 r. (o 2,3 p. proc.) i w styczniu 2011 r. (o 0,7 p. proc.).

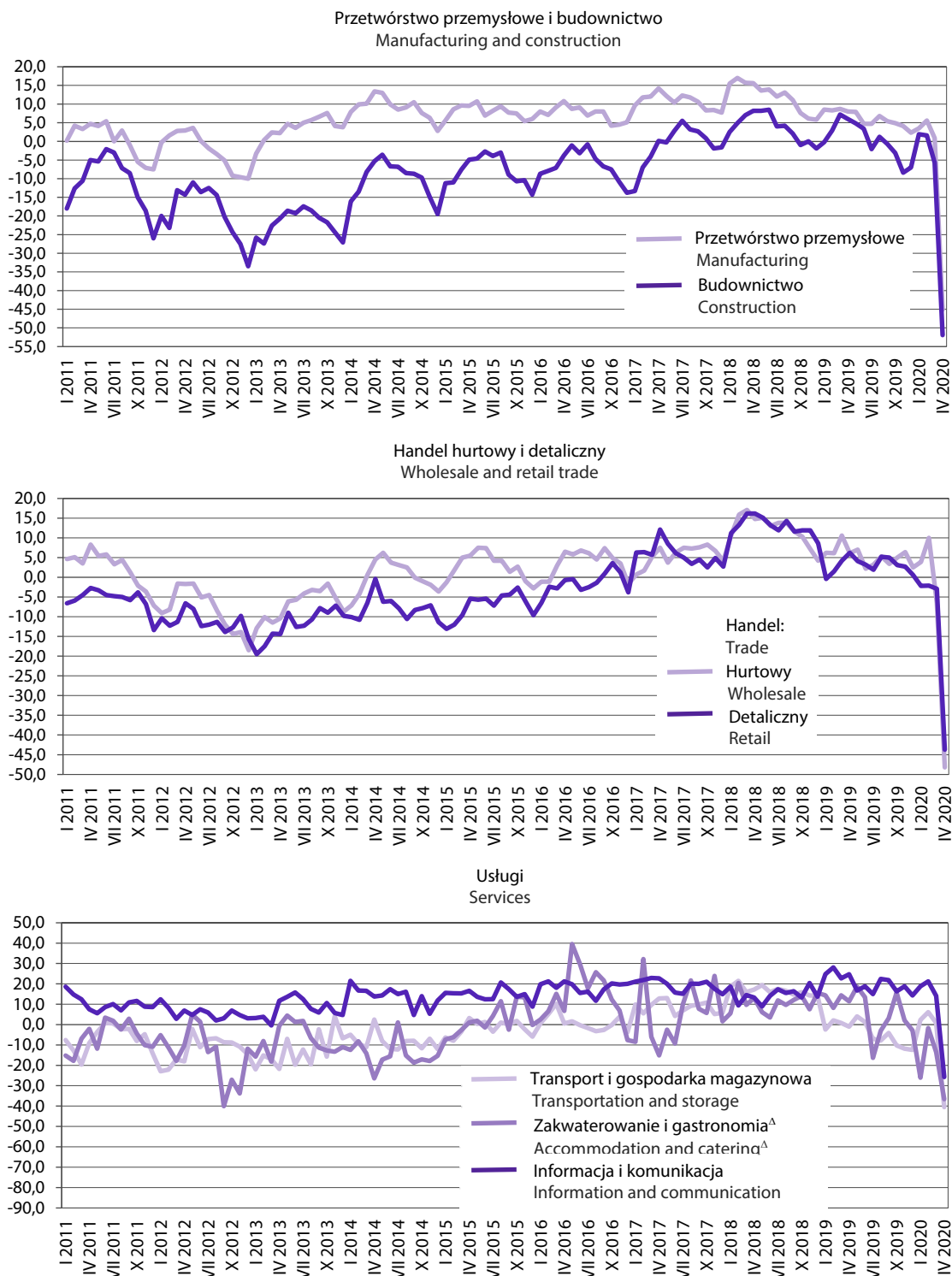
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w przedsiębiorstwach specjalizujących się w handlu detalicznym kształtował się na poziomie minus 2,2, ale w ocenie przedsiębiorstw tej grupy poprawił się w porównaniu ze styczniem 2019 r. i 2011 r. odpowiednio o: 1,8 p. proc. i 4,4 p. proc.

W sekcji transport i gospodarka magazynowa odnotowano polepszenie koniunktury, wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się w styczniu br. na poziomie plus 2,3, czyli wyższym niż przed rokiem (o 4,7 p. proc.) i wyższym niż w styczniu 2011 r. (o 9,9 p. proc.).

Jednostki z sekcji zakwaterowanie i gastronomia w styczniu br. formułowały gorsze niż przed rokiem oceny koniunktury, wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 26,1, tj. niższym niż przed rokiem (o 40,5 p. proc.), ale wyższym niż w 2011 r. (o 10,9 p. proc.).

Koniunktura w sekcji informacja i komunikacja oceniana jest pozytywnie, w styczniu br. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 18,8, tj. niższym niż przed rokiem (o 6,0 p. proc.), ale na podobnym poziomie jak w styczniu 2011 r.

Wykres 43. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Chart 43. General business climate indicator by kind of activity

W sekcji przetwórstwo przemysłowe największe trudności dla jednostek zgłaszających bariery stanowią koszty zatrudnienia (52,5% w styczniu br., 46,0% przed rokiem) oraz niedobór wykwalifikowanej kadry (45,7% w styczniu 2020 r. i 47,5% w styczniu 2019 r.). Podobne bariery zgłaszały jednostki w sekcji budownictwo (koszty zatrudnienia 65,7% w styczniu br., 64,0% przed rokiem i niedobór wykwalifikowanych pracowników 54,5%, 48,8% przed rokiem).

Niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne oraz koszty zatrudnienia (po 55,1% w styczniu br. i po 49,4% w analogicznym miesiącu ub. roku) stanowią największe trudności dla jednostek zgłaszających bariery w grupie handel hurtowy.

W obszarze działalności obejmującej handel detaliczny największe trudności dla jednostek zgłaszających bariery stanowią koszty zatrudnienia (57,9% w styczniu br., 59,0% w analogicznym miesiącu ub. roku) i wysokie obciążenie na rzecz budżetu (47,8% w styczniu br., 48,1% przed rokiem).

Najważniejszą barierę ograniczającą działalność przedsiębiorstw sekcji transport i gospodarka magazynowa stanowią koszty zatrudnienia (70,0% w styczniu br., 61,6% w analogicznym miesiącu ub. roku), jak również wysokie obciążenia na rzecz budżetu (50,9% w styczniu 2020 r., 48,7% w styczniu 2019 r.).

W sekcji zakwaterowanie i usługi gastronomiczne największe trudności dla jednostek zgłaszających bariery stanowią koszty zatrudnienia (88,3% w styczniu br., 71,9% przed rokiem) oraz niedobór wykwalifikowanych pracowników (65,3% i 46,5% w styczniu 2019 r.).

Dla jednostek sekcji informacja i komunikacja największą barierę stanowią koszty zatrudnienia (59,0% w styczniu br., 34,9% przed rokiem) i wysokie obciążenia na rzecz budżetu (48,4% w styczniu br., 32,5% przed rokiem).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

6.3.1. Podmioty gospodarki narodowej

6.3.1. Entities of the national economy

W województwie śląskim w latach 2011-2019 odnotowano generalny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym wzrosła zarówno w relacji do stanu w dniu 31 XII 2018 r., jak i 2010 r., natomiast w sektorze publicznym spadła zarówno w skali roku, jak i w odniesieniu do 2010 r.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. w województwie śląskim w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON wpisanych było 481,8 tys. osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), więcej o: 9,3 tys. i 30,1 tys. (o: 2,0% i 6,7%) niż w końcu 2018 r. i 2010 r. W kraju liczba zarejestrowanych podmiotów wyniosła 4509,9 tys. i wzrosła w skali roku o 144,5 tys. (o 3,3%). Biorąc pod uwagę liczbę podmiotów gospodarki narodowej, województwo śląskie zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r. zajmowało 2. miejsce w kraju po województwie mazowieckim, a liczba podmiotów zarejestrowanych stanowiła 10,7% i 10,8% ogółu podmiotów w kraju. Biorąc pod uwagę formę własności, sektor prywatny skupiał 461,1 tys. podmiotów gospodarczych (95,7% zarejestrowanych podmiotów ogółem), a ich liczba wzrosła zarówno w relacji do stanu w dniu 31 XII 2018 r. (o 8,5 tys., tj. o 1,9%), jak i w odniesieniu do 31 XII 2010 r. (o 26,0 tys., tj. o 6,0%). W sektorze tym 75,1% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W sektorze publicznym działało 14,9 tys. podmiotów, tj. mniej o 0,3% niż w końcu 2018 r. i 9,9% w 2010 r. Wśród jednostek tego sektora 10,4 tys. były to jednostki o przewidywanej liczbie pracujących do 9 osób.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Table 30. Entities of national economy in the REGON register

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	451635	465779	472498	481757	10,7
sektor publiczny public sector	16551	16032	14951	14906	13,3
sektor prywatny private sector	435084	447042	452620	461090	10,7
z liczby ogółem: of total number:					
Spółki Partnerships & companies	68139	83948	85537	87944	10,8
Fundacje Foundations	884	1678	2105	2254	7,9
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organizations	8395	10181	10290	10616	9,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	342941	334531	339810	346148	10,8

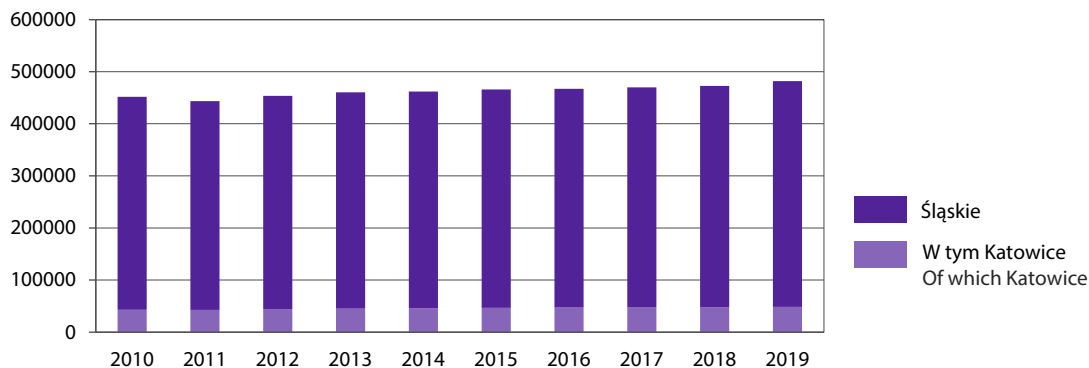
Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. w Katowicach w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON wpisanych było 48,5 tys. podmiotów, więcej o: 1,0 tys. i 5,6 tys. (o: 2,2% i 13,2%) niż w końcu 2018 r. i 2010 r. Biorąc pod uwagę liczbę podmiotów gospodarki narodowej, Katowice zarówno w 2019 r., 2018 r., jak i 2010 r. zajmowały 1. miejsce w województwie śląskim, a liczba podmiotów zarejestrowanych stanowiła odpowiednio: 10,1%, 10,0% i 9,5% ogółu podmiotów w województwie. Biorąc pod uwagę formę własności, sektor prywatny skupiał 45,5 tys. podmiotów gospodarczych (94,0% zarejestrowanych podmiotów ogółem), a ich liczba wzrosła zarówno w relacji do końca 2018 r. – o 0,8 tys. (o 1,8%), jak i 2010 r. – o 4,2 tys. (o 10,1%). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sektorze prywatnym stanowiły 61,4%. W sektorze publicznym działało 1,4 tys. podmiotów, tj. więcej niż w końcu 2018 r. o 0,9%, natomiast mniej niż w końcu 2010 r. o 5,3%. Wśród jednostek tego sektora 1,1 tys. stanowiły jednostki o przewidywanej liczbie pracujących do 9 osób.

Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Entities of the national economy

As of 31st December

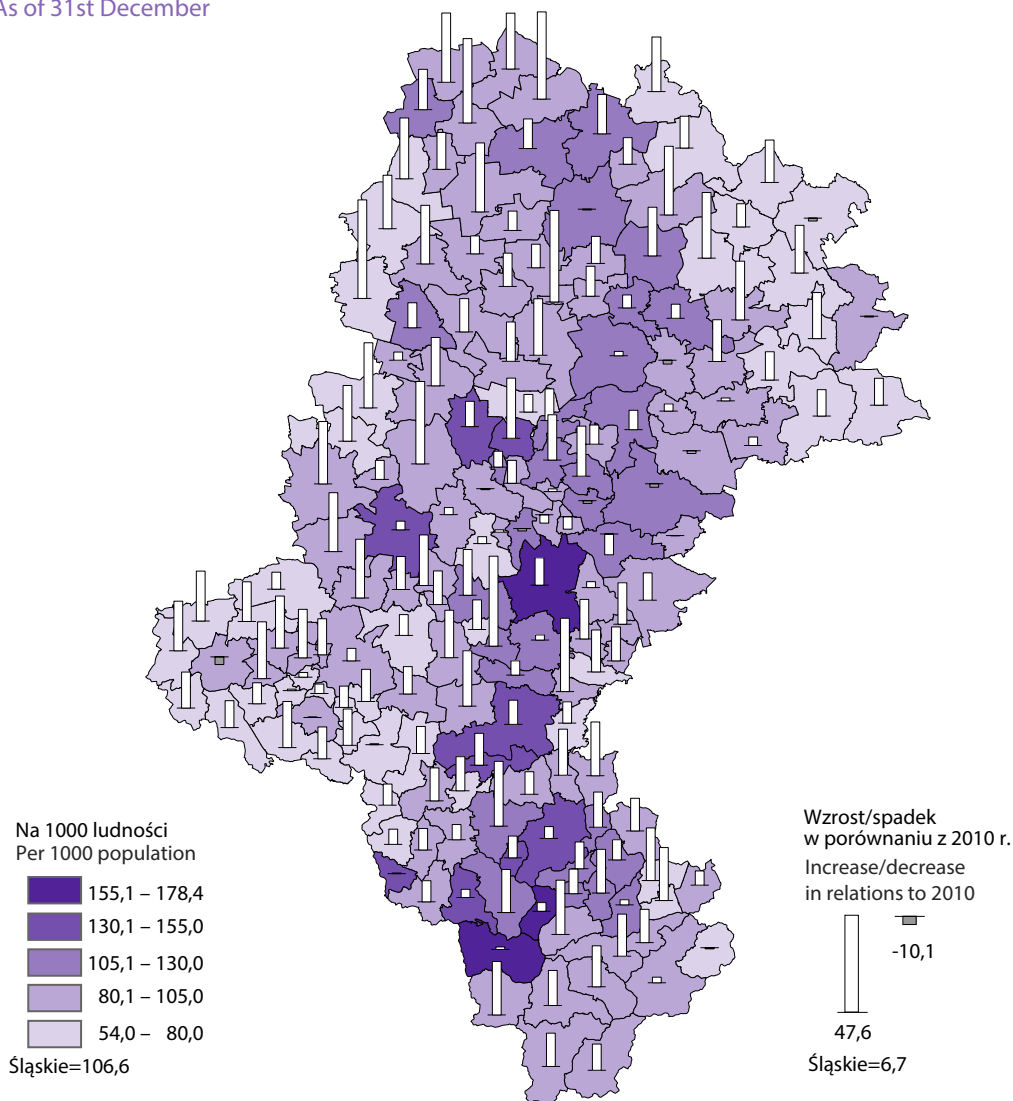
Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według gmin, w końcu 2019 r. największą liczbę podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON przypadającą na 1000 ludności odnotowano w: Szczyrku (178,4); Katowicach (165,5) i Wiśle (157,3), najmniejszą w gminach: Krzanowice (54,0), Kruszyna (57,0) i Nędza (60,1). W relacji do stanu w końcu 2018 r. wzrost liczby podmiotów odnotowano w 158 gminach, najwyższy w Krzanowicach (o 8,8%), natomiast spadek w 8 gminach, największy w Sosnowcu (o 3,7%). W gminie Lubomia liczba podmiotów utrzymała się na poziomie sprzed roku.

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Entities of the national economy in 2019

As of 31st December

W 2019 r. do rejestru REGON wpisano 36,9 tys. nowych podmiotów, tj. mniej odpowiednio o: 1,6% i 20,5% niż w 2018 r. i 2010 r. Wśród nowo zarejestrowanych podmiotów – 30,4 tys. (82,4%) to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (spadek o: 1,8% i 25,3% w stosunku do 2018 r. i 2010 r.), 4,3 tys. to spółki handlowe. W 2019 r. z rejestru REGON wyrejestrowano 26,9 tys. podmiotów, mniej o 22,1% niż w 2018 r. i więcej o 5,6% niż w 2010 r. Wśród wyrejestrowanych podmiotów 23,3 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (wzrost o 9,4% w stosunku do 2018 r. i spadek o 2,2% do 2010 r.), a 1,9 tys. to spółki handlowe.

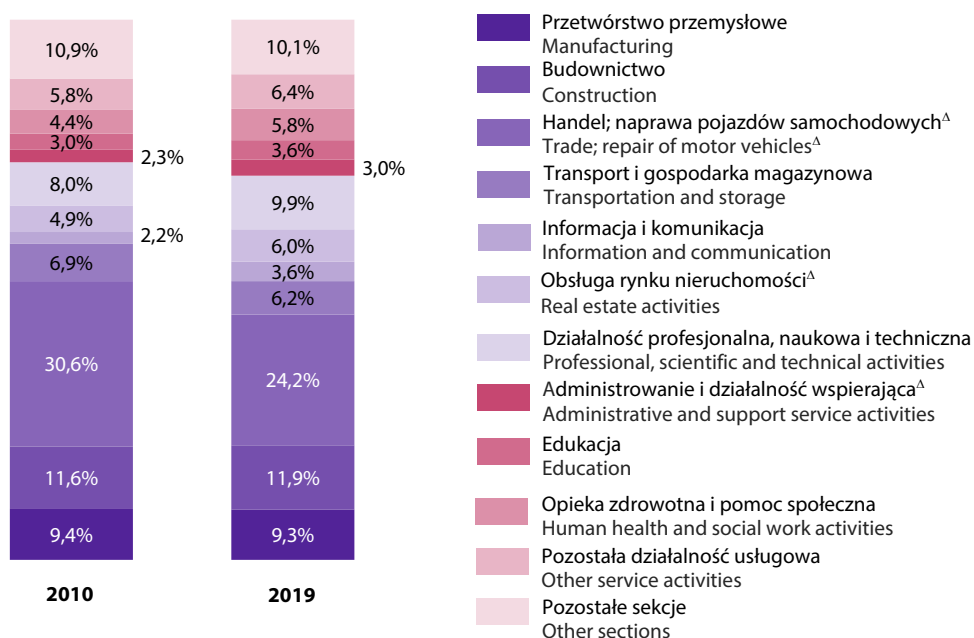
W województwie śląskim najliczniejszą grupę podmiotów gospodarki narodowej stanowiły jednostki należące do sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych (116,6 tys.), budownictwo (57,2 tys.), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (47,9 tys.) oraz przetwórstwo przemysłowe (44,9 tys.). Rozpatrując liczbę podmiotów w rejestrze REGON pod względem rodzaju prowadzonej działalności, w skali roku w większości sekcji odnotowano wzrost, przy czym największy w sekcjach: informacja i komunikacja (o 8,0%), budownictwo (o 5,8%), administrowanie i działalność wspierająca (o 4,7%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 4,2%); spadek odnotowano m.in. w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 2,3%).

Wykres 45. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45. Structure of entities of the national economy by PKD sections

As of 31st December

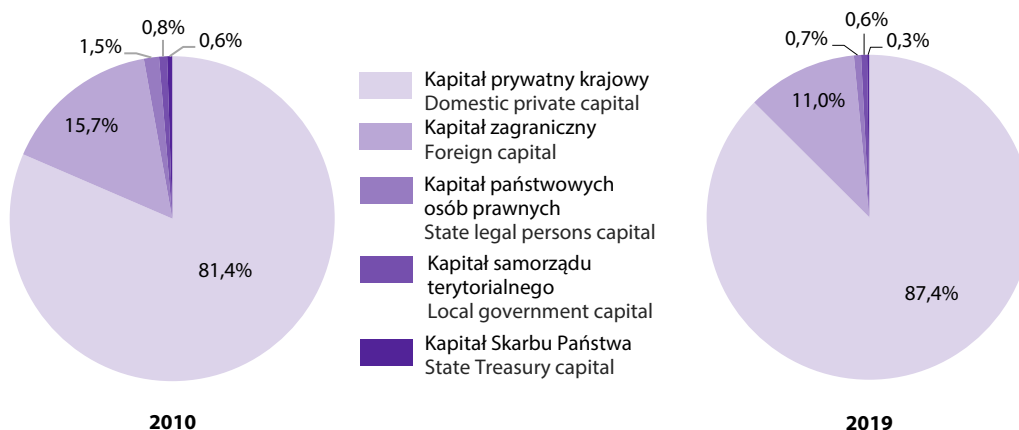
Biorąc pod uwagę formę prawną w 2019 r. w ogólnej liczbie podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których liczba wyniosła 346,1 tys. (71,9% wszystkich zarejestrowanych podmiotów w województwie śląskim). Ich liczba w relacji do stanu w końcu 2018 r. i 2010 r. wzrosła o: 1,9% i 0,9%. Pozostałe 135,6 tys. (28,1%) podmiotów były to osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej; ich liczba w porównaniu z 2018 r. i 2010 r. wzrosła o: 2,2% i 24,8%. Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. rejestr REGON obejmował: 52,2 tys. spółek handlowych (więcej o: 4,8% i 59,1% niż w końcu 2018 r. i 2010 r.), 35,6 tys. spółek cywilnych (więcej o: 0,1% i 1,1% niż w końcu 2018 r. i 2010 r.), 4 przedsiębiorstwa państwowe (na tym samym poziomie jak w końcu 2018 r., mniej natomiast o 15 przedsiębiorstw państwowych niż w końcu 2010 r.), 0,8 tys. spółdzielni (mniej o: 2,1% i 28,4% niż w końcu 2018 r. i 2010 r.), 2,3 tys. fundacji (więcej o: 7,1% i 155,0% niż w końcu 2018 r. i 2010 r.), 10,6 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych (więcej o: 3,2% i 26,5% niż w końcu 2018 r. i 2010 r.).

W 2019 r. w grupie spółek handlowych (52,2 tys.), spółki kapitałowe liczyły 43,4 tys., a spółki osobowe – 8,8 tys.; ich liczba w skali roku wzrosła odpowiednio o: 4,9% i 4,1%. Wśród spółek kapitałowych większość stanowiły spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – 42,3 tys. (wzrost o 5,0%). Wśród spółek osobowych, największy wzrost (o 13,0%) odnotowano w spółkach komandytowych, które liczyły 3,7 tys.

Wykres 46. Struktura spółek handlowych według rodzaju kapitału

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 46. Structure of commercial companies by type of capital
As of 31st December

W 2019 r. wśród spółek handlowych w podziale według rodzaju kapitału, spółki liczyły: z wyłącznym kapitałem prywatnym krajowym 43,6 tys. (wzrost o 4,1% w skali roku), z wyłącznym udziałem kapitału zagranicznego 5,5 tys. (bez zmian), z wyłącznym kapitałem państwowych osób prawnych 361 (wzrost o 3,1%), z wyłącznym kapitałem samorządu terytorialnego 313 (spadek o 2,2%) oraz z udziałem kapitału Skarbu Państwa 115 (wzrost o 0,9%). Biorąc pod uwagę spółki handlowe w układzie według rodzaju kapitału, w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost: liczby spółek z wyłącznym kapitałem prywatnym krajowym (o 49,8%) i z wyłącznym kapitałem samorządu terytorialnego (o 4,7%), natomiast odnotowano zmniejszenie: liczby spółek handlowych z udziałem kapitału Skarbu Państwa (o 38,8%), z wyłącznym kapitałem państwowych osób prawnych (o 32,9%) oraz spółek z wyłącznym udziałem kapitału zagranicznego (o 2,1%).

6.3.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

6.3.2. Research and development and innovation activity

W 2018 r. odnotowano wzrost nakładów na działalność B+R w skali roku oraz na 1 mieszkańca. Najwięcej nakładów wewnętrznych na działalność B+R pochodziło z sektora przedsiębiorstw. Wyższe niż przed rokiem były nakłady na innowacje w przemyśle oraz w sektorze usług.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

W województwie śląskim w 2018 r. wartość nakładów brutto na działalność B+R wyniosła 1871,2 mln zł i wzrosła w skali roku o 22,3% (7,3% poniesionych nakładów na B+R w kraju). W strukturze nakładów brutto na działalność B+R według sektorów finansujących dominowały środki sektora przedsiębiorstw (50,9%) oraz sektora rządowego (34,7%). Udział sektora szkolnictwa wyższego wyniósł 3,9%, natomiast sektora prywatnych instytucji niekomercyjnych – 0,1%.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne^a na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 31. Intramural expenditures^a on research and development by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	848,8	1352,2	1530,5	1871,2
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	507,0	515,8	579,6	648,9
Przedsiębiorstw Business enterprise	234,4	605,5	786,7	952,5
Szkolnictwa wyższego Higher education	17,0	36,9	59,0	73,0
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	3,8	2,4	2,8	2,8
Zagranica Abroad	86,7	191,7	102,4	194,0

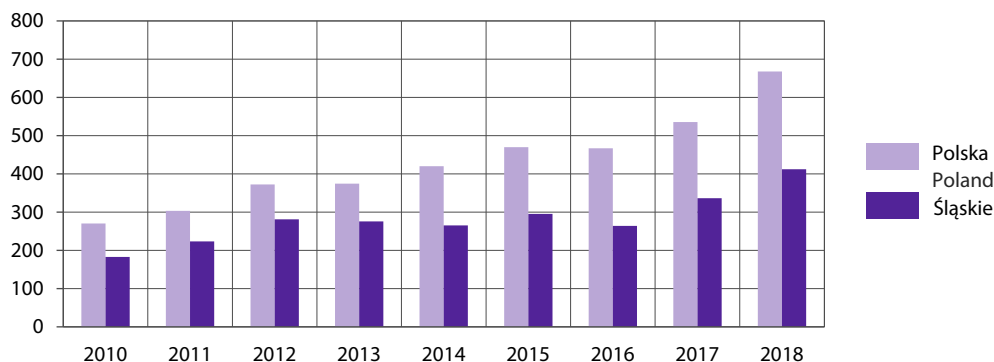
a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Without depreciation of fixed assets.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2018 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 412,1 zł, tj. o 22,6% więcej niż przed rokiem, przy czym wartość tego wskaźnika dla kraju kształtowała się na poziomie 667,7 zł (o 24,7% więcej niż przed rokiem).

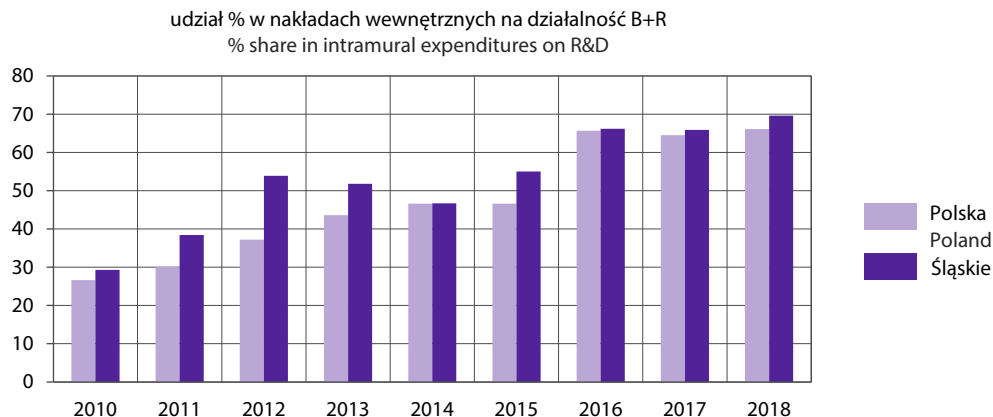
Wykres 47. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

Chart 47. Intramural expenditures on research and development per capita

Najwyższą wartością nakładów wewnętrznych na działalność B+R odznaczał się sektor przedsiębiorstw, w którym przeznaczono w 2018 r. na prowadzenie projektów B+R 952,5 mln zł, tj. 7,0% nakładów wewnętrznych sektora przedsiębiorstw poniesionych w kraju (13642,9 mln zł). W porównaniu z rokiem poprzednim wartość tych nakładów w województwie była większa o 21,1% i ponad 4-krotnie większa niż w 2010 r.

Wykres 48. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R
 Chart 48. Funds from the business enterprise sector financing R&D

Personel B+R stanowią wszystkie osoby bezpośrednio zaangażowane w działalność badawczą i rozwojową bez względu na to, czy są pracującymi w danej jednostce, czy też są współpracownikami zewnętrznymi w pełni wdrożonymi w działalność badawczą i rozwojową jednostki, a także osoby świadczące bezpośrednie usługi na potrzeby działalności B+R (jak np. kierownicy prac B+R, pracownicy administracyjni, technicy i pracownicy biurowi).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2018 r. w województwie śląskim wskaźnik określający wysokość ekwiwalentów pełnego czasu pracy personelu wewnętrznego B+R przypadający na 1000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 5,4 (7,7 w kraju).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2018 r. odsetek przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną (wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018) w przedsiębiorstwach przemysłowych ogółem w województwie śląskim wyniósł 16,3% (15,7% w kraju), a w sektorze usług 7,8% (10,1% w kraju).

W 2018 r. nakłady na innowacje przedsiębiorstw przemysłowych wynosiły 3303,5 mln zł (14,1% nakładów w kraju) i były wyższe w porównaniu z poprzednim rokiem o 4,2%. W sektorze usług w grupie analizowanych przedsiębiorstw nakłady te oszacowano na poziomie 587,5 mln zł (4,5% nakładów w kraju), tj. o 1,0% więcej niż przed rokiem.

Biorąc pod uwagę rodzaj działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwa, w 2018 r. najwyższe nakłady na działalność innowacyjną wykazały przedsiębiorstwa przemysłowe należące do sekcji przetwórstwo przemysłowe, do działów 24–29 (m.in. produkcja metali, produkcja wyrobów z metali, produkcja maszyn i urządzeń, produkcja urządzeń elektrycznych, produkcja pojazdów samochodowych, przyciep i naczep).

W przedsiębiorstwach z sektora usług najwyższe nakłady na działalność innowacyjną poniosły jednostki zaklasyfikowane do działów z sekcji informacja i komunikacja oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (łącznie stanowiły 68,0% nakładów ogółem).

Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008-2010	2013-2015	2015-2017	2016-2018	2016-2018 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	20,32	19,58	19,34	25,50	24,00
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	14,71	14,44	12,15	18,00	16,80
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	15,25	13,59	16,00	21,10	19,90
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	12,42	6,65	9,32	15,60	19,60
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	7,46	2,80	5,17	8,60	9,60
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	9,56	5,26	7,34	13,30	17,50

a W latach 2008-2010, 2013-2015, 2015-2017 dane dotyczą innowacji procesowych, od 2016-2018 – innowacji procesów biznesowych.

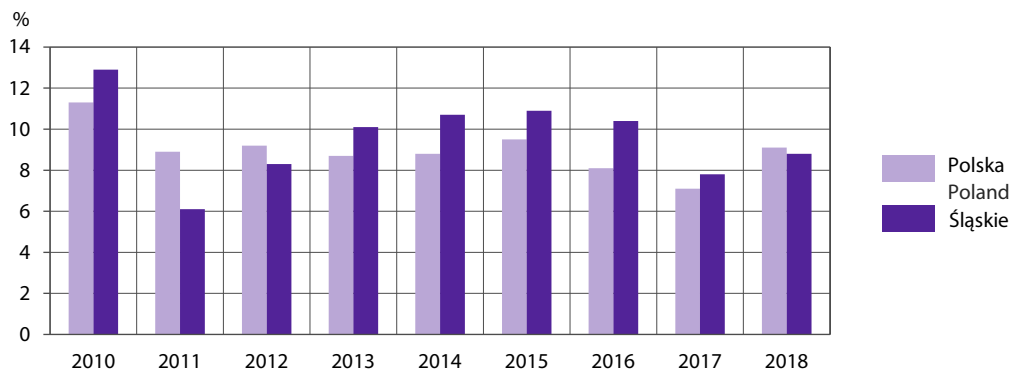
a In the years 2008-2010, 2013-2015, 2015-2017 the data relate to process innovations, from 2016-2018 – to business process innovations.

W 2018 r. udział przychodów netto przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych (wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018) w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł w województwie 8,8% (9,1% w kraju), przy czym udział dla produktów innowacyjnych przeznaczonych dla rynku stanowił 3,0% (3,2% w kraju), a produktów przeznaczonych tylko dla przedsiębiorstwa – 5,7% (5,9% w kraju). Udział przychodów ze sprzedaży na eksport w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł w województwie 6,6% (4,4% w kraju).

Udział przychodów netto przedsiębiorstw sektora usług ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł w województwie 1,2% (3,2% w kraju), udział ten dla produktów innowacyjnych przeznaczonych dla rynku oraz tylko dla przedsiębiorstwa wyniósł po 0,6% (w kraju – 1,1% dla rynku i 2,1% tylko dla przedsiębiorstwa).

Wykres 49. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 49. Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales

6.3.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

6.3.3. Using of information and communication technologies in enterprises

W 2019 r. zwiększył się udział przedsiębiorstw wykorzystujących komputery w % ogółu badanych przedsiębiorstw, jak i posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu. Udział przedsiębiorstw prowadzących e-sprzedaż poprzez strony internetowe lub aplikacje mobilne w 2018 r. zwiększył się. Odnotowano spadek udziału przedsiębiorstw korzystających z przynajmniej jednego z mediów społecznościowych w 2019 r.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zmiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

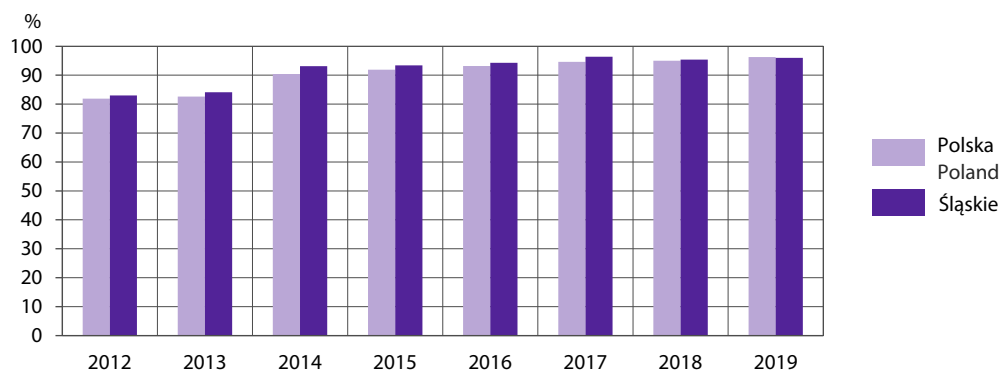
W 2019 r. udział przedsiębiorstw wykorzystujących komputery w % ogółu badanych przedsiębiorstw wyniósł 96,8% (w kraju 96,8%) i wzrósł o 0,6 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem. Wyposażenie w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu deklarowało 78,2% przedsiębiorstw (w kraju 76,2%) i zwiększyło się o 9,0 p. proc. Wykorzystanie komputera w celach biznesowych deklarowało 37,9% pracowników badanej zbiorowości (w kraju 43,2%) i wzrosło o 1,6 p. proc.

Dostęp do Internetu szerokopasmowego w 2019 r. posiadało 96,0% przedsiębiorstw (96,3% w kraju) i udział ten wzrósł w skali roku o 0,6 p. proc. Ze stałego łącza szerokopasmowego korzystało 88,2% przedsiębiorstw (85,7% w kraju), co stanowiło wzrost o 0,8 p. proc., a z łącza wykorzystującego komórkowe sieci telefoniczne, użytkowanego za pomocą urządzeń mobilnych – 77,6% (75,7% w kraju), tj. o 8,5 p. proc. więcej niż przed rokiem.

W 2019 r. z ogółu przedsiębiorstw z dostępem do Internetu, korzystanie z przynajmniej jednego z mediów społecznościowych deklarowało 37,0% przedsiębiorstw (36,6% w kraju), tj. o 7,9 p. proc. mniej niż w roku poprzednim. Media społecznościowe były wykorzystywane najczęściej w celu reklamowania produktu, tj. w 33,6% przedsiębiorstw (32,5% w kraju) oraz kontaktu z klientem w 21,7% przedsiębiorstw (22,7% w kraju).

Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu

Chart 50. Enterprises with Internet access

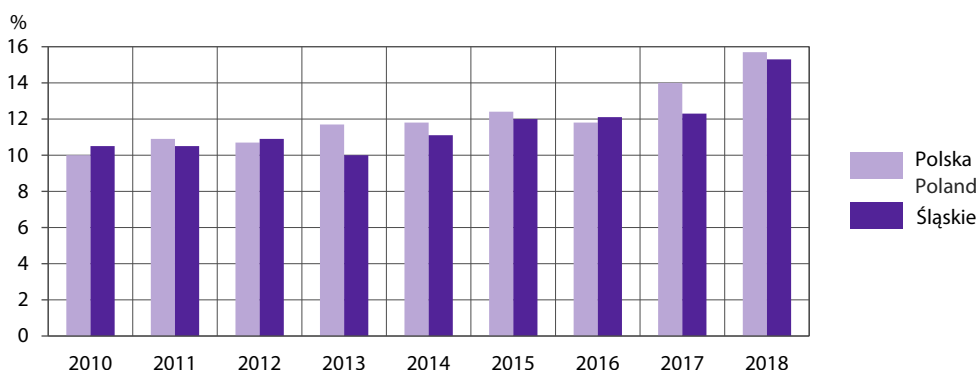

Udział przedsiębiorstw prowadzących e-sprzedaż poprzez strony internetowe lub aplikacje mobilne wyniósł w 2018 r. 12,5% (13,2% w kraju) i był o 2,7 p. proc. większy niż przed rokiem. Odsetek przedsiębiorstw prowadzących e-sprzedaż poprzez wiadomości typu EDI stanowił 4,0% (4,3% w kraju) i wzrósł 0,7 p. proc.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

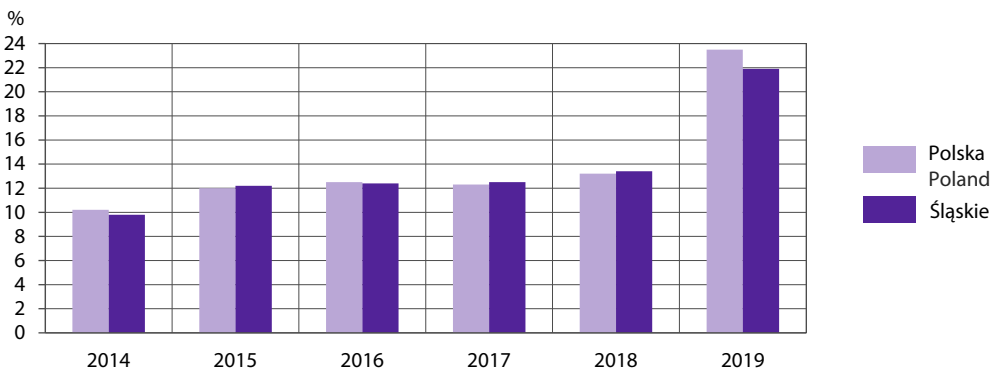
Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

E-administracja to zastosowanie technologii informatycznych w administracji publicznej.

W 2018 r. udział przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w celu składania wypełnionych formularzy w formie elektronicznej (np. do ZUS, urzędów statystycznych), w % ogółu badanych przedsiębiorstw wyniósł 95,6% (95,7% w kraju) i wzrósł o 0,7 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim. Odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w celu obsługi procedur administracyjnych całkowicie drogą elektroniczną, bez dodatkowych dokumentów papierowych (łącznie z płatnością, jeżeli była wymagana), np. deklaracje podatku VAT, deklaracje ZUS, wyniósł 70,0% (69,1% w kraju) i wzrósł o 8,8 p. proc. Wśród ogółu badanych przedsiębiorstw odsetek korzystających z otwartych danych publicznych wyniósł 16,8% (16,9% w kraju) i wzrósł o 0,1 p. proc. Udział przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów ICT w 2019 r. wyniósł 21,9% (23,5% w kraju) i wzrósł o 8,5 p. proc. w porównaniu z 2018 r.

Wykres 52. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
Chart 52. Enterprises employing ICT specialists

6.3.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

6.3.4. Financial results of non-financial enterprises

Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących 50 i więcej osób, prowadzących księgi rachunkowe, z wyjątkiem wykresu 53.

W 2019 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw (z wyjątkiem wyniku z pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych) były mniej korzystne od uzyskanych w 2018 r. Pogorszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe (z wyjątkiem wskaźników płynności I i II stopnia).

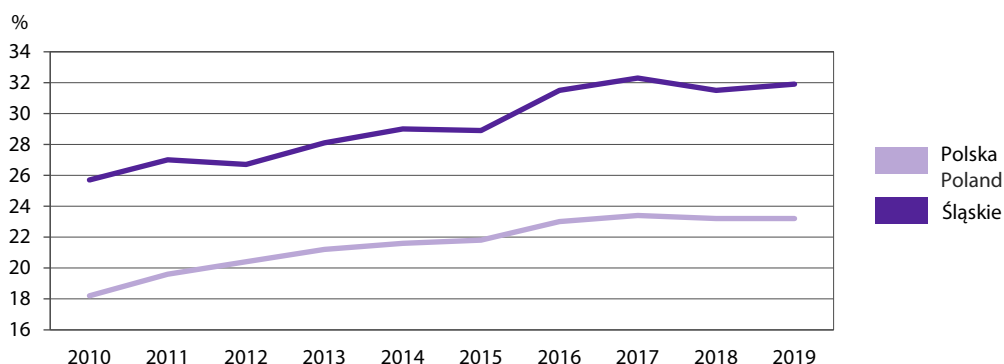
Przychody z całokształtu działalności w 2019 r. wyniosły 358012,3 mln zł i wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,7%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtowały się na poziomie 347924,8 mln zł i były wyższe niż przed rokiem o 2,0%. Wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów odnotowano m.in. w: informacji i komunikacji (o 50,7%), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 26,6%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 14,7%) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (o 11,4%), natomiast spadek wystąpił m.in. w górnictwie i wydobywaniu (o 9,5%) oraz w budownictwie (o 3,2%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 50 i więcej osób) w 2019 r. wyniosła 123781,2 mln zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 4,3%. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 35,6% i w skali roku wzrósł o 0,8 p. proc. W strukturze przychodów ze sprzedaży na eksport przychody netto ze sprzedaży produktów stanowiły 89,6%, a przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów – 10,4%.

Wykres 53. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem^a

Chart 53. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials^a

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób, prowadzących księgi rachunkowe; za 2019 r. dane wstępne.
^a Data include enterprises employing 10 and more persons and keeping accounting ledgers; preliminary data for 2019.

Koszty z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw w 2019 r. wyniosły 346117,1 mln zł i były o 2,2% wyższe niż w roku poprzednim. W strukturze rodzajowej kosztów największy udział miały materiały i energia – 52,0% (o 1,9 p. proc. mniej niż w roku poprzednim), usługi obce – 18,1% (o 0,5 p. proc. więcej) oraz wynagrodzenia – 16,0% (o 0,6 p. proc. więcej). Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów ukształtowały się na poziomie 336384,0 mln zł i wzrosły w skali roku o 3,0%. Wzrost kosztów odnotowano m.in. w: informacji i komunikacji (o 50,5%), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 28,5%) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (o 12,5%), natomiast spadek wystąpił m.in. w górnictwie i wydobywaniu (o 3,6%) oraz w budownictwie (o 3,4%).

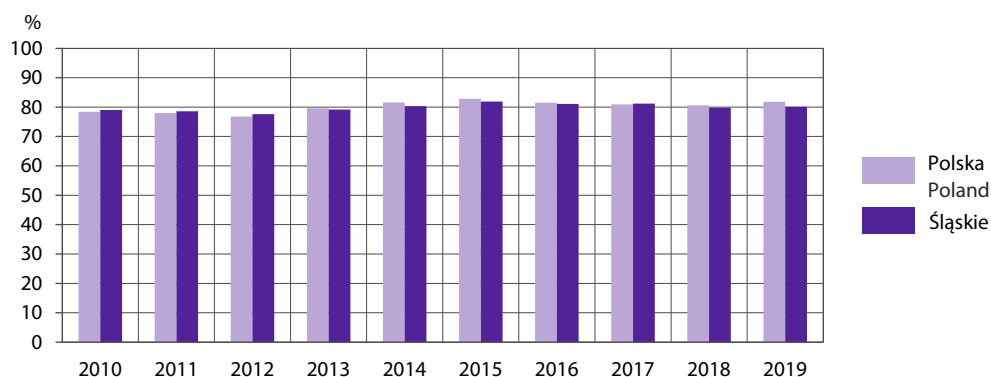
Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

W 2019 r. wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 11540,8 mln zł i zmniejszył się w odniesieniu do 2018 r. o 19,7%. Wyższy niż w roku poprzednim był wynik z pozostałej działalności operacyjnej (731,6 mln zł wobec 222,0 mln zł) oraz wynik na operacjach finansowych (minus 377,2 mln zł wobec minus 1478,1 mln zł). W rezultacie wynik finansowy brutto osiągnął wartość 11895,2 mln zł, tj. o 9,3% mniejszą niż w 2018 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto zwiększyły się w skali roku o 1,5% (do 2468,7 mln zł). Wynik finansowy netto wyniósł 9426,5 mln zł i był niższy o 11,8% od wyniku osiągniętego rok wcześniej. Niższy wynik finansowy netto odnotowano m.in. w górnictwie i wydobywaniu (minus 1232,4 mln zł wobec 1280,0 mln zł w 2018 r.) oraz w przetwórstwie przemysłowym (7464,4 mln zł wobec 7759,8 mln zł), natomiast wyższy m.in. w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (528,2 mln zł wobec minus 1423,6 mln zł).

Wykres 54. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 54. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W 2019 r. w skali roku odnotowano pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów (wzrost o 0,4 p. proc.) oraz wskaźnika rentowności obrotu netto (spadek o 0,4 p. proc.). Największy spadek wskaźnika rentowności obrotu netto dotyczył górnictwa i wydobywania (z 4,5% do minus 4,9%), natomiast największy wzrost – wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (z minus 7,7% do 2,5%). Wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia były wyższe odpowiednio o: 1,8 i 0,6 p. proc.

W 2019 r. podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych województwa śląskiego były gorsze od wskaźników dla takich przedsiębiorstw w kraju.

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,0	97,5	96,3	96,7	95,4
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	5,2	3,4	4,2	3,3	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	5,0	2,5	3,7	3,3	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,2	1,9	3,0	2,6	3,7
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	39,0	31,8	31,6	33,4	38,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	103,5	91,7	91,6	92,2	98,9

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw na koniec 2019 r. wyniosła 130951,8 mln zł i była wyższa o 4,7% niż przed rokiem, przy czym krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe były wyższe o 19,1%, inwestycje krótkoterminowe – o 10,3%, zapasy – o 3,0%, a należności krótkoterminowe – o 2,3%. W strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział inwestycji krótkoterminowych (z 23,0% do 24,2%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,3% do 2,6%), natomiast zmniejszył się udział należności krótkoterminowych (z 43,8% do 42,8%) oraz zapasów (z 30,9% do 30,4%). W strukturze zapasów zwiększył się udział półproduktów i produktów w toku (z 17,5% do 17,6%) oraz produktów gotowych (z 15,4% do 16,5%), obniżył się natomiast udział materiałów (z 34,8% do 34,4%) oraz towarów (z 29,7% do 29,3%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) na koniec 2019 r. wyniosły 138081,1 mln zł i były wyższe o 7,9% niż przed rokiem. Zobowiązania krótkoterminowe stanowiły 68,9%, a długoterminowe – 31,1% ogółu zobowiązań. Ich wartość w skali roku wzrosła odpowiednio o: 4,4% i 16,7%. Relacja zobowiązań z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu ukształtowała się na poziomie niższym niż przed rokiem (101,3% wobec 102,0%).

Wskaźniki sprawności działania przedsiębiorstw w 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, nie zmieniły się i wyniosły: cykl rotacji zapasów (41 dni), cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług (48 dni) oraz cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług (49 dni).

6.3.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

6.3.5. Investment outlays of enterprises

Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących poniesione w 2019 r. były wyższe od uzyskanych przed rokiem i w 2010 r. W porównaniu z 2018 r. inwestorzy rozpoczęli realizację mniejszej ilości nowych inwestycji o niższej łącznej wartości kosztorysowej.

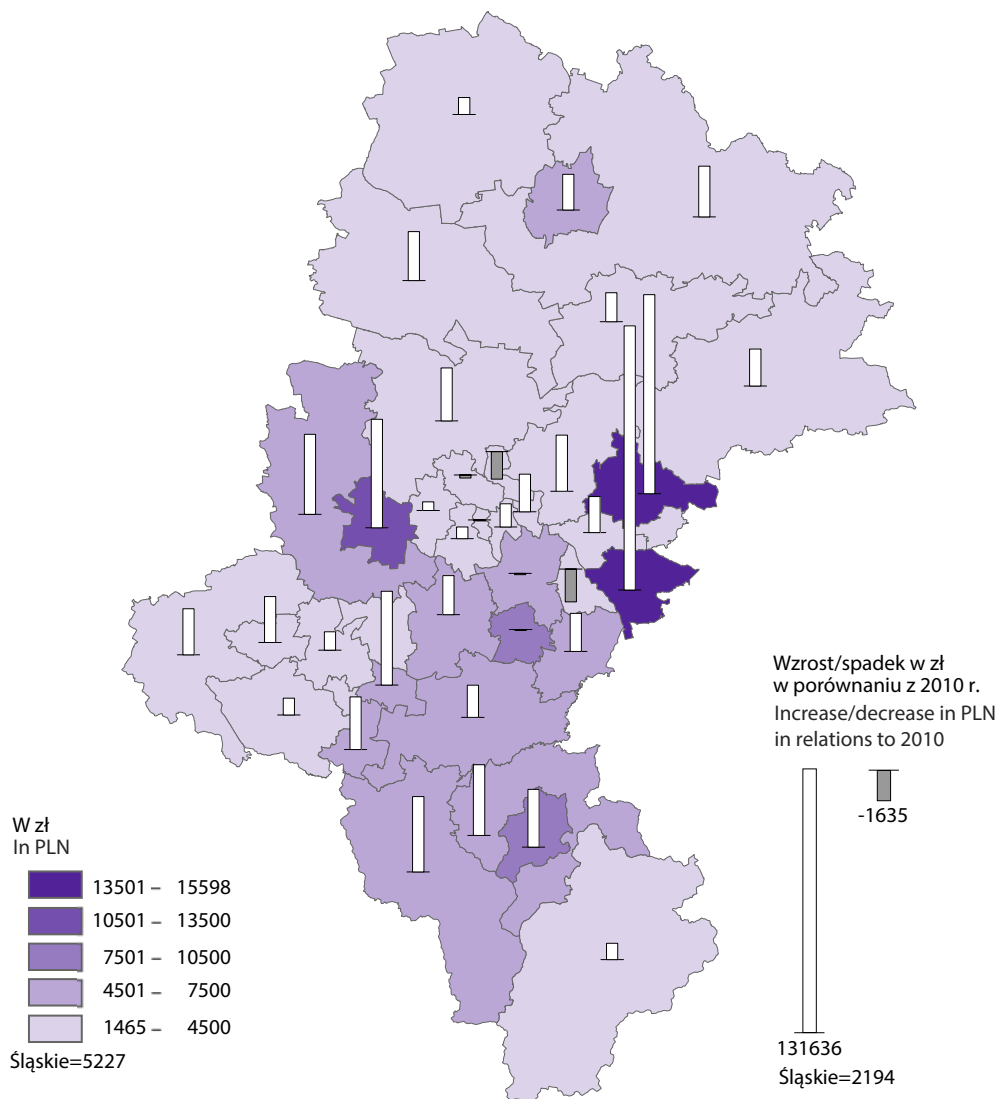
Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, według lokalizacji inwestycji (w cenach bieżących) w 2018 r. wyniosła 23732,0 mln zł, tj. o 16,5% więcej niż w 2017 r. oraz o 68,7% więcej niż w 2010 r. Udział nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w województwie śląskim w ogólnej wartości takich nakładów w kraju w 2018 r. wyniósł 13,1%.

Pod względem struktury poniesionych nakładów inwestycyjnych według sekcji dominowały przedsiębiorstwa przemysłowe prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (42,3%), następnie podmioty należące do sekcji górnictwo i wydobywanie (12,6%) oraz transport i gospodarka magazynowa (9,3%). Znaczny udział w inwestycjach miały również przedsiębiorstwa specjalizujące się w budownictwie (8,5%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (8,2%) oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (7,4%).

W porównaniu z 2017 r. wzrost poziomu wydatków inwestycyjnych odnotowano m.in. w sekcjach: budownictwo (ponad 5,5-krotny), zakwaterowanie i gastronomia (prawie 2,5-krotny), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 42,9%), obsługa rynku nieruchomości (o 27,8%), informacja i komunikacja (o 17,6%), górnictwo i wydobywanie (o 17,5%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 15,6%). Niższe niż rok wcześniej kwoty wydatkowano w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 23,7%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 7,8%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 5,2%).

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.

Map 40. Investment outlays per capita in 2018

Nakłady inwestycyjne na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 49 osób, mających siedzibę na terenie województwa śląskiego w 2019 r. wyniosły 19335,7 mln zł (w cenach bieżących) i w skali roku wzrosły o 15,3%, a w odniesieniu do 2010 r. – o 95,9%. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych wzrosła zarówno w porównaniu z 2018 r. (o 12,4%), jak i w odniesieniu do 2010 r. (o 78,8%).

Z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych poniesionych przez badane przedsiębiorstwa w 2019 r. na budynki i budowlę przeznaczono 6417,8 mln zł, tj. o 24,4% więcej niż w 2018 r. i o 66,3% więcej niż w 2010 r. Wydatki na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia wyniosły 11268,6 mln zł, tj. więcej niż przed rokiem (o 11,1%) i w 2010 r. (o 113,4%), a na środki transportu – 1568,4 mln zł, tj. więcej niż w 2018 r. i 2010 r. odpowiednio o: 14,7% i 133,4%. Łączna wartość zakupów inwestycyjnych wyniosła 12837,0 mln zł i wzrosła zarówno w odniesieniu do poprzedniego roku (o 11,5%), jak i w porównaniu z 2010 r. (o 115,7%). Udział tych zakupów w nakładach ogółem wyniósł 66,4% i w porównaniu z 2018 r. zmniejszył się o 2,3 p. proc., a w odniesieniu do 2010 r. wzrósł o 6,1 p. proc.

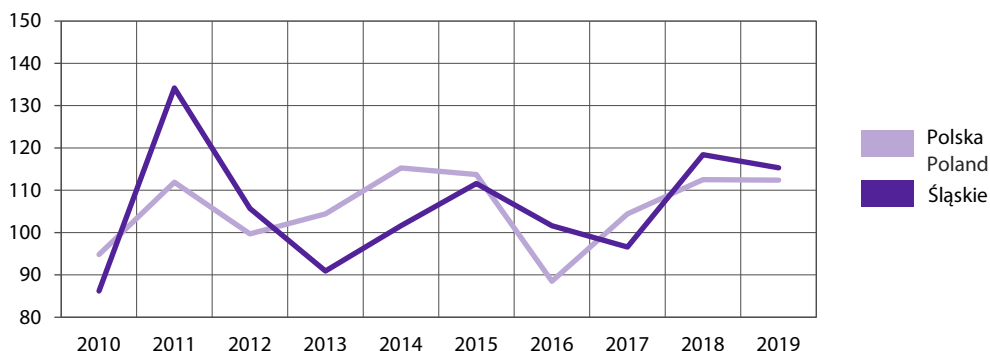
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Wykres 55. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 55. Indices of investment outlays (current prices)

Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)

Table 34. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w mln z ł Total in million PLN	9872,7	14432,0	16763,6	19335,7
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	11,1	10,6	11,8	12,1
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	39,1	35,5	30,8	33,2
Zakupy Purchases	60,3	63,7	68,7	66,4
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	53,5	56,1	60,5	58,3
środków transportu transport equipment	6,8	7,6	8,2	8,1

Wartość nakładów inwestycyjnych w porównaniu z 2018 r. wzrosła m.in. w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 121,7%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 34,5%), informacja i komunikacja (o 32,9%), górnictwo i wydobywanie (o 28,5%), budownictwo (o 25,5%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 21,0%). Spadek wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2019 r., odnotowano m.in. w sekcjach działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 13,2%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 0,5%).

W 2019 r. inwestowano głównie w przedsiębiorstwach prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, na które przypadało 45,3% ogółu poniesionych nakładów, a następnie w jednostkach należących do sekcji górnictwo i wydobywanie (20,8%). W strukturze nakładów według sekcji w skali roku najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 5,2 p. proc.), natomiast najbardziej zmniejszył się udział nakładów przedsiębiorstw należących do sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 7,2 p. proc.).

W 2019 r. inwestorzy rozpoczęli realizację 4958 nowych inwestycji (środków trwałych w budowie), tj. o 407 mniej niż w 2018 r. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych ukształtowała się na poziomie 4496,0 mln zł i była o 10,4% niższa niż przed rokiem. Inwestycje dotyczące ulepszenia środka trwałego, tj. przebudowy, rozbudowy, rekonstrukcji lub modernizacji, stanowiły 38,5% inwestycji nowo rozpoczętych (39,7% w 2018 r.), a ich wartość kosztorysowa wyniosła 1588,3 mln zł i w skali roku zwiększyła się o 14,4%.

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

6.4.1. Rolnictwo

6.4.1. Agriculture

Produkcja roślinna uzyskana w 2019 r. była niższa niż przed rokiem. Gorsze było plonowanie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oraz ziemniaków. W skali roku wzrosło pogłowie bydła, natomiast zmniejszyło się pogłowie świń, owiec i drobiu. Odnotowano spadek skupu ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych oraz żywca rzeźnego w wadze żywej, natomiast wzrost skupu mleka. Wzrosły ceny skupu produktów roślinnych (z wyjątkiem pszenicy) oraz ceny skupu produktów zwierzęcych (z wyjątkiem żywca drobiowego). W obrocie targowiskowym wzrosły ceny produktów roślinnych, zmniejszyła się natomiast cena za prosię na chów. W 2018 r., w porównaniu z 2017 r., odnotowano wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych). W skali roku zwiększyła się także końcowa produkcja rolnicza oraz towarowa produkcja rolnicza.

Tablica 35. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych

Table 35. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	32,1	37,3	37,5	38,0	36,7
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	30,2	35,9	35,9	35,4	35,2
w tym: of which:					
pszenica wheat	35,7	43,5	43,0	42,9	43,9
żyto rye	23,5	26,6	26,7	26,3	27,2
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	18,0	28,7	22,3	27,0	27,1
Ziemniaki Potatoes	184	163	236	162	214
Buraki cukrowe Sugar beets	454	585	695	701	575

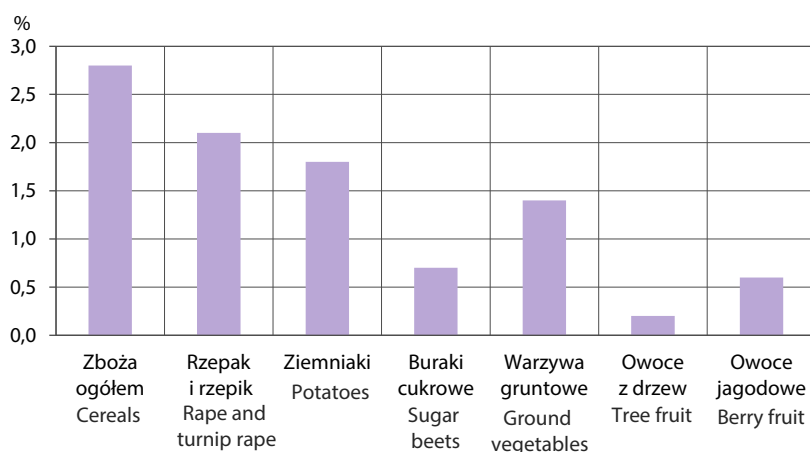
Powierzchnia zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w czerwcu 2019 r. wyniosła 193,8,0 tys. ha i wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 1,5%. Plonowanie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosło 35,4 dt z 1 ha i było gorsze niż przed rokiem (o 1,4%). Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie w porównaniu ze średnimi plonami w kraju były wyższe o 0,6%. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. oszacowano na 685,2 tys. t (2,7% zbiorów krajowych), tj. o 0,1% mniej niż przed rokiem.

Powierzchnia uprawy pszenicy wyniosła 68,9 tys. ha i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim (o 1,1%), a uzyskane plony ukształtowały się na poziomie 42,9 dt z 1 ha, tj. o 2,3% niższym od przeciętnych plonów w kraju. Plonowanie pszenicy było niższe w porównaniu z poprzednim rokiem (o 0,2%). Produkcja pszenicy w 2019 r. osiągnęła poziom 295,5 tys. t, tj. o 1,3% niższy niż w 2018 r.

Uprawa żyta zajmowała powierzchnię 20,7 tys. ha, tj. mniejszą niż w roku poprzednim (o 9,6%). Plony wyniosły 26,3 dt z 1 ha, tj. o 3,3% mniej od przeciętnych plonów w kraju. Plonowanie żyta w porównaniu z poprzednim rokiem było niższe o 1,5%. Zbiory żyta w 2019 r. oszacowano na 54,6 tys. t, tj. o 10,8% mniej niż w 2018 r.

Wykres 56. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2019 r.

Chart 56. The Voivodship share in domestic production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2019 r. ukształtowała się na poziomie 18,1 tys. ha i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 28,2%. Plony wyniosły 27,0 dt z 1 ha, tj. o 0,4% mniej od przeciętnych plonów w kraju. Plonowanie rzepaku i rzepiku wzrosło w porównaniu z poprzednim rokiem o 21,1%. Zbiory rzepaku i rzepiku w 2019 r. oszacowano na 48,9 tys. t (2,1% zbiorów krajowych), tj. o 13,3% mniej niż w 2018 r.

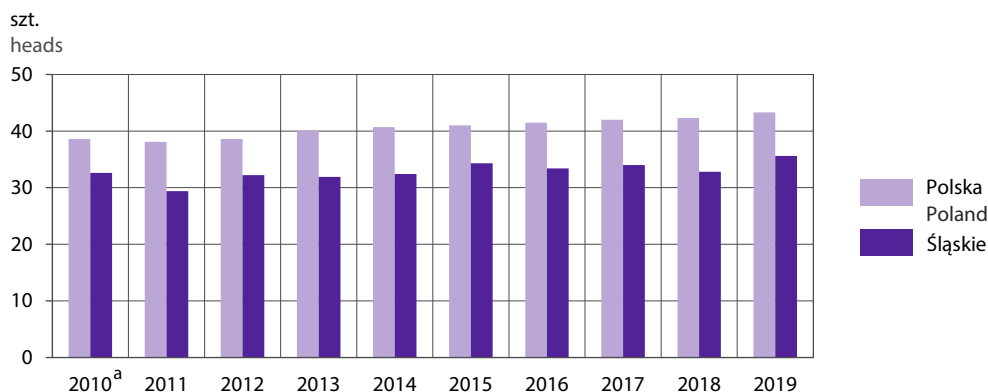
Uprawa ziemniaków, łącznie z powierzchnią ziemniaków w ogrodach przydomowych, w 2019 r. zajmowała powierzchnię 7,4 tys. ha, tj. mniejszą niż w roku poprzednim o 1,5%. Z 1 ha zebrano 162 dt ziemniaków, czyli mniej niż w 2018 r. (o 31,4%). Uzyskane plony ziemniaków były niższe od średnich plonów w kraju o 24,3%. Produkcja ziemniaków w województwie wyniosła 120,4 tys. t (1,8% produkcji krajowej), tj. mniej niż przed rokiem o 32,5%.

Uprawa buraków cukrowych zajmowała powierzchnię 1,5 tys. ha, tj. mniejszą w porównaniu z rokiem poprzednim o 13,5%. Plony wyniosły 701 dt z 1 ha, tj. o 21,9% więcej od przeciętnych plonów w kraju. Plonowanie buraków cukrowych zwiększyło się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,9%. Produkcję oszacowano na 103,7 tys. t (0,7% produkcji krajowej), tj. o 12,7% mniej niż w 2018 r.

Liczebność stada drobiu w czerwcu 2019 r. w województwie ukształtowała się na poziomie 8766,5 tys. szt., co stanowiło 4,2% pogłowia drobiu w kraju. W skali roku liczebność stada drobiu obniżyła się o 1,9%, natomiast wzrosła w odniesieniu do 2010 r. o 10,6%; w kraju odnotowano wzrost zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o: 2,0% i 59,1%.

Wykres 57. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

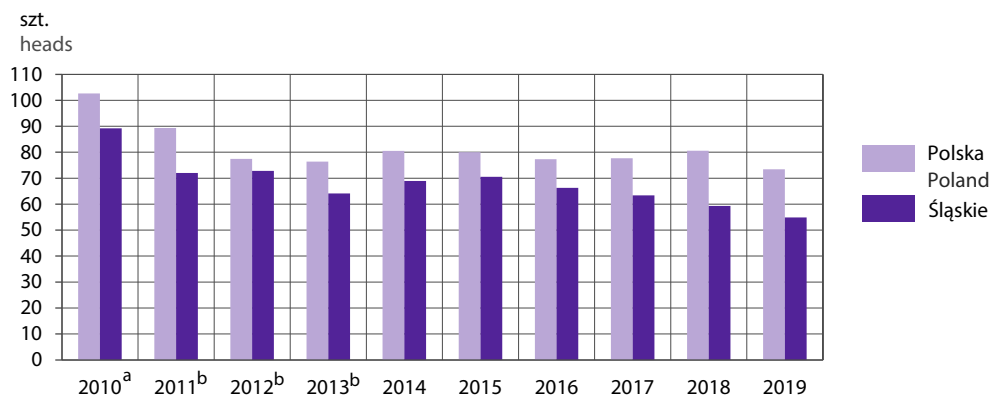
Chart 57. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca.
a Data of the Agricultural Census as of 30th June.

Pogłowie bydła w województwie śląskim w czerwcu 2019 r. osiągnęło poziom 128,8 tys. szt., co stanowiło 2,0% pogłowia bydła w kraju. Liczebność stada wzrosła w skali roku o 5,5%, a w porównaniu z 2010 r. zmalała o 0,4%. W kraju odnotowano wzrost zarówno w odniesieniu do 2018 r., jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o: 2,5% i 11,1%. Spośród pogłowia bydła 36,8% stanowiły krowy, w tym 91,3% – krowy mleczne (dla kraju odsetki te wyniosły odpowiednio: 38,7% i 90,3%).

Wykres 58. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 58. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca.
a Data of the Agricultural Census as of 30th June. b As of the end of July.

Pogłowie świń w czerwcu 2019 r. wyniosło 198,9 tys. szt. (w tym 17,2 tys. szt., tj. 8,6% stanowiły lochy). Udział trzody chlewnej województwa w krajowym pogłowie tych zwierząt wyniósł 1,8%. W porównaniu ze stanem w czerwcu 2018 r. wielkość stada świń zmniejszyła się o 9,8% (w kraju odnotowano spadek o 8,8%).

Pogłowie owiec w województwie w czerwcu 2019 r. wyniosło 11,1 tys. szt., co stanowiło 4,1% pogłowia owiec w kraju. W skali roku liczebność stada owiec zmniejszyła się o 0,2%, a w porównaniu z 2010 r. – o 11,7%. W kraju odnotowano spadek liczebności stada owiec w odniesieniu do 2018 r. o 1,3%, natomiast wzrost w porównaniu z 2010 r. o 5,7%.

W 2019 r. skupiono 111,4 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszkankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 1,4% skupu w kraju. Wartość skupu była niższa zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem (o 4,8%), jak i w stosunku do 2010 r. (o 4,5%). W kraju odnotowano spadek skupu w skali roku (o 6,9%) i w porównaniu z 2010 r. (o 2,9%).

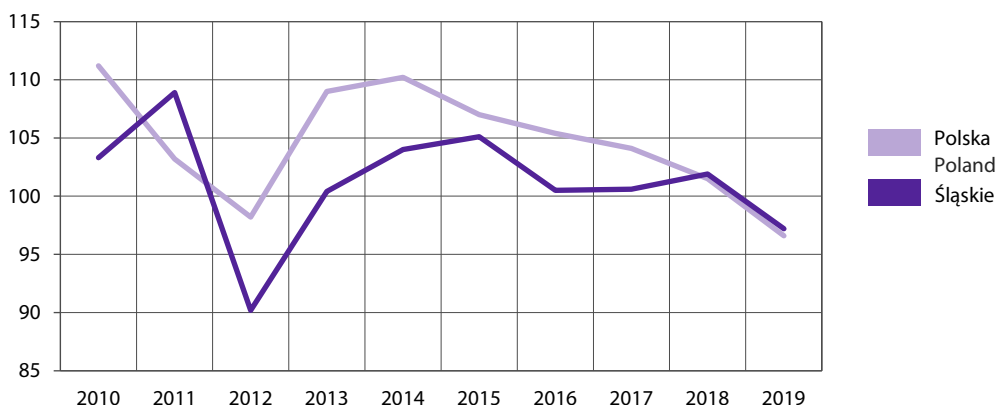
Skup ziemniaków wyniósł 6,9 tys. t i był o 1,0% niższy w porównaniu z poprzednim rokiem, ale ponad 4-krotnie wyższy niż w 2010 r. (w kraju odnotowano spadek skupu w skali roku o 9,7%, natomiast wzrost w odniesieniu do 2010 r. o 36,3%).

W 2019 r. skupiono 173,1 tys. t żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. mniej niż w 2018 r. (o 2,8%), ale więcej niż w 2010 r. (o 7,9%). Stanowiło to 2,8% skupu żywca rzeźnego w kraju. Żywca wołowego skupiono 22,5 tys. t, tj. o 37,9% mniej niż przed rokiem i o 4,2% mniej niż w 2010 r., żywca wieprzowego – 43,8 tys. t, tj. mniej niż w 2018 r. (o 7,9%) i w 2010 r. (o 12,2%). Do skupu dostarczono 105,2 tys. t żywca drobiowego, tj. o 16,0% więcej niż w 2018 r. i o 23,0% więcej niż w 2010 r.

Wykres 59. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)
Previous year=100

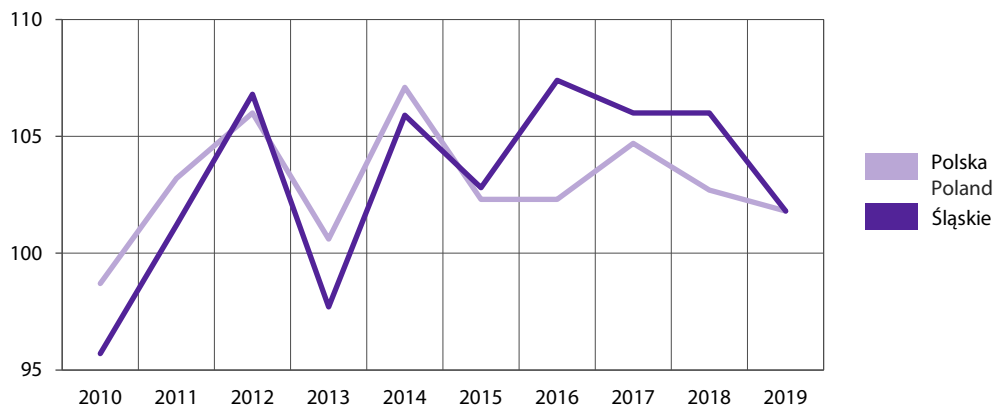

Skup mleka krowiego w 2019 r. wyniósł 253,0 mln litrów (stanowiło to 2,1% ogółu mleka skupionego w kraju) i był wyższy niż przed rokiem i w 2010 r. odpowiednio o: 1,8% i 41,1%. W kraju odnotowano wzrost skupu zarówno w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o: 1,8% i 35,0%.

Wykres 60. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 60. Indices of procurement of cows' milk
Previous year=100

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Przeciętna cena skupu ziarna pszenicy w województwie śląskim wyniosła 70,12 zł za 1 dt (w kraju – 72,26 zł) i była niższa niż przed rokiem o 2,8%, natomiast wyższa niż w 2010 r. o 17,0%. Za 1 dt ziarna pszenicy na targowiskach płacono średnio 94,39 zł (w kraju – 91,63 zł), tj. więcej niż w 2018 r. i 2010 r. odpowiednio o: 6,6% i 31,1%.

Średnia cena skupu ziarna żyta wyniosła 63,45 zł za 1 dt (w kraju – 60,38 zł) i była wyższa niż w 2018 r. (o 1,7%) i w 2010 r. (o 52,1%). Przeciętna cena ziarna żyta w obrocie targowiskowym ukształtowała się na poziomie 80,99 zł za 1 dt (w kraju – 73,49 zł) i wzrosła zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak i w odniesieniu do 2010 r. odpowiednio o: 4,7% i 32,7%.

Za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono średnio 140,77 zł za 1 dt (w kraju – 84,54 zł), tj. o 104,4% więcej niż przed rokiem i o 78,7% więcej niż w 2010 r. Na targowiskach przeciętna cena ziemniaków jadalnych wyniosła 194,79 zł za 1 dt (w kraju – 189,17 zł) i wzrosła w porównaniu z 2018 r. o 100,9% oraz w odniesieniu do 2010 r. o 74,8%.

Cena skupu żywca wołowego wynosiła 5,83 zł za 1 kg (w kraju – 6,33 zł) i była wyższa o 14,8% w porównaniu z ceną uzyskaną w 2018 r., a w odniesieniu do 2010 r. o 31,0%.

Cena żywca wieprzowego w skupie ukształtowała się na poziomie 5,34 zł za 1 kg (w kraju – 5,39 zł) i w porównaniu z 2018 r. wzrosła o 21,1%, a w stosunku do 2010 r. o 41,3%.

Cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 3,53 zł za 1 kg (w kraju – 3,77 zł) i była niższa o 0,5% w porównaniu z ceną zanotowaną w poprzednim roku, ale o 9,6% wyższa od ceny uzyskanej w 2010 r.

Za 1 l mleka krowiego w skupie płacono średnio 1,34 zł (w kraju – 1,35 zł), tj. na poziomie ceny z 2018 r., ale więcej niż w 2010 r. (o 31,4%).

W obrocie targowiskowym za prosię na chów płacono 220,00 zł za sztukę (w kraju – 200,33 zł), tj. mniej niż przed rokiem o 2,7%, ale więcej niż 2010 r. o 32,3%.

Wartość produkcji globalnej w 2018 r., w odniesieniu do poprzedniego roku (w cenach stałych), wzrosła o 2,8%, przy czym produkcja zwierzęca wzrosła o 11,0%, a produkcja roślinna obniżyła się o 7,4%. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość omawianej produkcji wyniosła 8758 zł (w 2017 r. – 7963 zł, a w 2010 r. – 5524 zł). W analizowanym roku udział województwa śląskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 2,9%.

Wartość produkcji końcowej w 2018 r. wzrosła w skali roku o 5,6%. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość omawianej produkcji wyniosła 7475 zł (w 2017 r. – 6622 zł, a w 2010 r. – 4478 zł).

W 2018 r. w towarowej produkcji rolniczej odnotowano wzrost produkcji ogółem (o 6,4%). W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość omawianej produkcji wyniosła 7040 zł (w 2017 r. – 6253 zł, a w 2010 r. – 3962 zł). W strukturze towarowej produkcji rolniczej przeważała produkcja zwierzęca, której udział ukształtował się na poziomie 69,8% (o 5,4 p. proc. więcej niż w 2017 r.), natomiast udział produkcji roślinnej wyniósł 30,2% (o 5,4 p. proc. mniej).

Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej województwa w 2018 r. wyniósł 94,2% (w 2017 r. – 94,4%, a w 2010 r. – 88,5%).

W ogólnokrajowej produkcji końcowej i produkcji towarowej udział województwa wyniósł po 2,9%.

6.4.2. Przemysł

6.4.2. Industry

W 2019 r. w województwie śląskim produkcja sprzedana przemysłu była wyższa niż w roku poprzednim. Zanotowano również wzrost wydajności pracy, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r., w województwie śląskim osiągnęła wartość 240961,7 mln zł (w cenach bieżących) i była o 2,8% (w cenach stałych) wyższa niż w roku poprzednim oraz o 18,5% wyższa niż w 2015 r. W kraju również odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu zarówno w odniesieniu do 2018 r., jak i 2015 r. odpowiednio o: 4,0% i 21,0%. Województwo śląskie wytworzyło w 2019 r. 15,7% krajowej produkcji sprzedanej przemysłu.

W województwie śląskim w kolejnych kwartalnych okresach narastających w 2019 r., w relacji do analogicznych okresów 2018 r., obserwowano wyższą produkcję sprzedaną przemysłu odpowiednio: w I kwartale – o 2,2%, w I półroczu – o 2,5%, w okresie trzech kwartałów – o 2,7% oraz w okresie roku – o 2,8%.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 36. Przemysł

Table 36. Industry

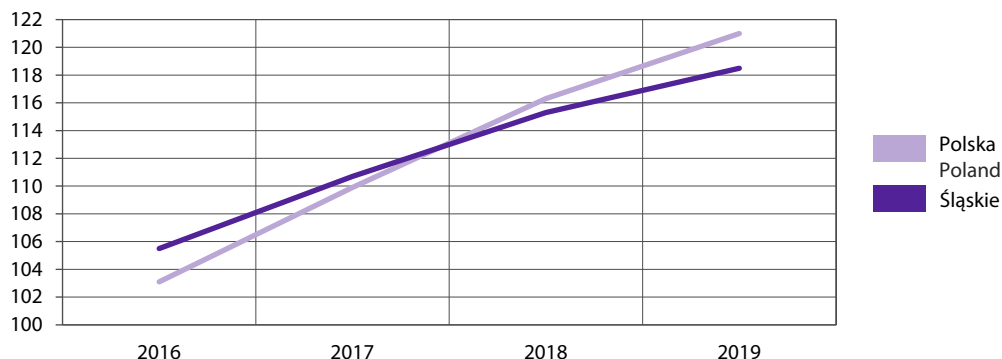
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	175963,6	194586,6	235850,1	240961,7
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	18,6	16,3	16,2	15,7
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	77,2	83,3	84,7	85,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	437,8	426,8	446,4	453,4

Wykres 61. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 61. Indices of sold production of industry (constant prices)

2015=100

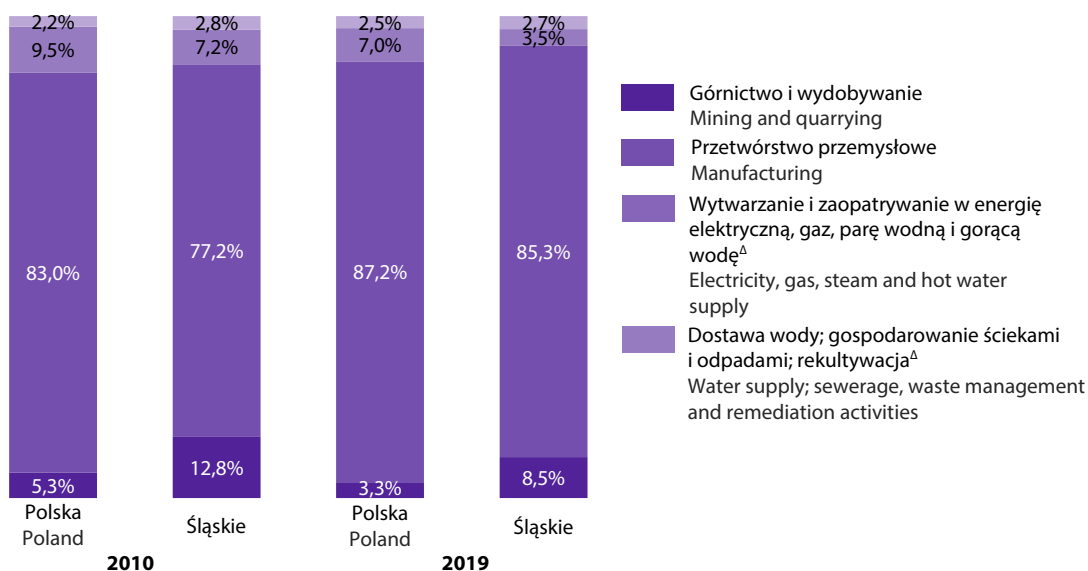
Wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2019 r. w poszczególnych sekcjach kształtowała się następująco:

- w przetwórstwie przemysłowym wyniosła 205437,9 mln zł i była wyższa w porównaniu z 2018 r. o 3,8% (w cenach stałych),
- w górnictwie i wydobywaniu – 20503,8 mln zł (spadek o 7,5%),
- w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 8508,6 mln zł (spadek o 1,0%),
- w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 6511,5 mln zł (wzrost o 5,5%).

Województwo śląskie wytworzyło w 2019 r. 15,7% krajowej produkcji sprzedanej przemysłu (druga lokata w kraju – po województwie mazowieckim).

Wykres 62. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 62. Structure of sold production of industry by PKD sections (current prices)

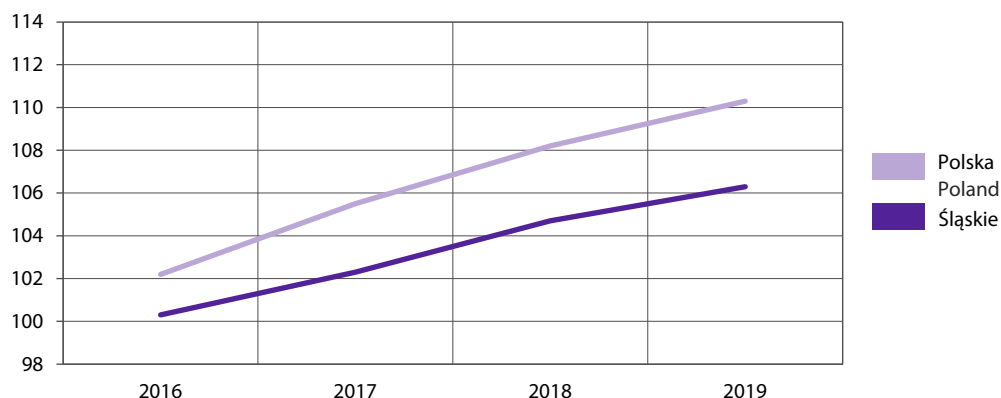
Wśród działów przetwórstwa przemysłowego wyższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) produkcja m.in.: maszyn i urządzeń (o 12,2%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 10,4%), urządzeń elektrycznych (o 9,7%), wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 9,5%), wyrobów z metali (o 7,8%) oraz pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 1,0%). Spadek wystąpił m.in. w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu) – o 7,8% oraz w produkcji artykułów spożywczych o 3,9%.

W 2019 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 453,4 tys. osób, tj. wyższym o 1,5% w porównaniu z 2018 r. W kraju przeciętna liczba zatrudnionych w przemyśle wzrosła w ujęciu rocznym o 2,6%. Wzrost przeciętnej liczby zatrudnionych w województwie śląskim odnotowano w przetwórstwie przemysłowym (o 2,1%) oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 1,5%). Niższe niż przed rokiem przeciętne zatrudnienie wystąpiło w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,9%) oraz w górnictwie i wydobywaniu (o 0,4%).

Wykres 63. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

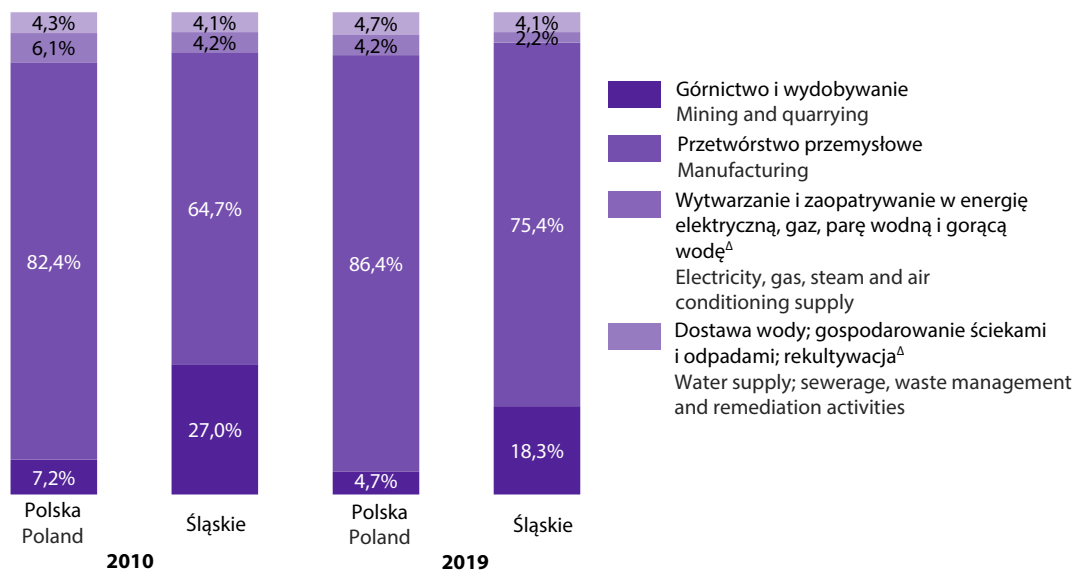
2015=100

Chart 63. Indices of average paid employment in industry
2015=100

Wykres 64. Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według sekcji PKD

Chart 64. Structure of average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle w 2019 r., mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, była wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem zarówno w województwie śląskim (o 1,2%), jak i w kraju (o 2,1%).

6.4.3. Budownictwo

6.4.3. Construction

W 2019 r. w województwie śląskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w porównaniu z rokiem poprzednim. Wyższa niż przed rokiem była również wartość produkcji budowlano-montażowej. Odnotowano wzrost wydajności pracy w budownictwie, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia. Wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania.

W 2019 r. w województwie śląskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 27760,5 mln zł, tj. o 3,6% wyższym w stosunku do 2018 r. (w 2018 r. w porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost o 13,0%). W kraju również odnotowano wzrost w skali roku zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r. odpowiednio o: 10,6% i 25,2%. W 2019 r. w województwie śląskim wytworzono 10,5% krajowej produkcji sprzedanej budownictwa (3. lokata w kraju – po województwach mazowieckim i wielkopolskim).

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 37. Budownictwo
Table 37. Construction

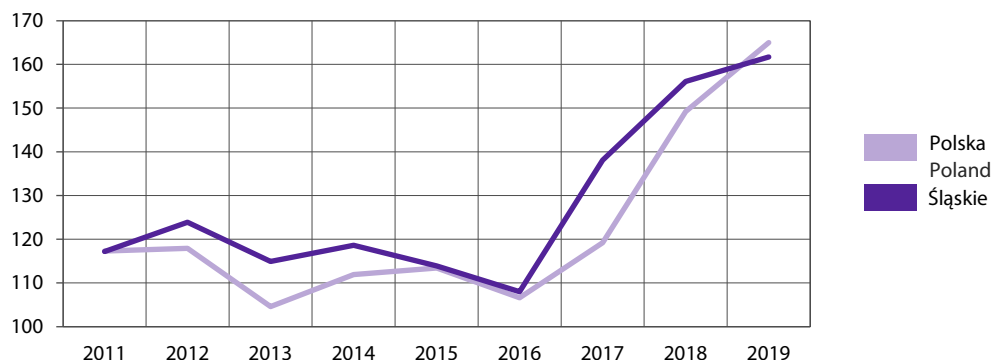
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	17182,9	19556,9	26790,6	27760,5
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	10,7	10,7	11,2	10,5
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	56,5	56,7	45,7	45,6
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	61,6	54,1	53,9	54,9

Wykres 65. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010=100

Chart 65. Indices of sold production of construction (current prices)

2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

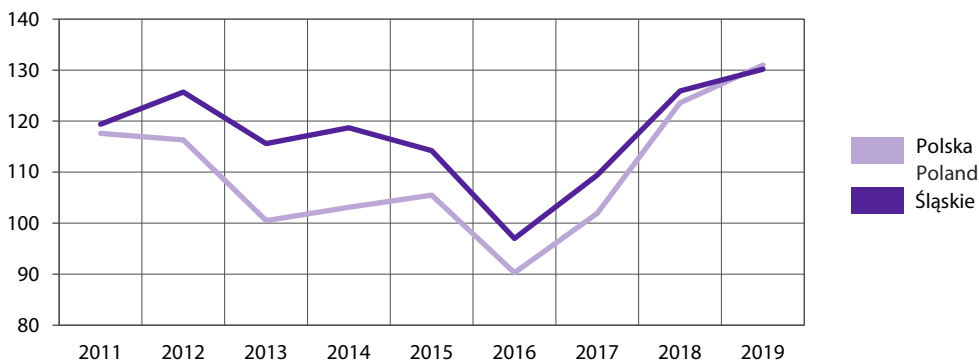
W województwie śląskim produkcja budowlano-montażowa w 2019 r. wyniosła 12658,2 mln zł (45,6% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w skali roku o 3,4%, w 2018 r. odnotowano wzrost o 15,1%. W kraju wzrost produkcji budowlano-montażowej odnotowano zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r. odpowiednio o: 6,0% i 21,3%. Pod względem udziału w produkcji budowlano-montażowej kraju, województwo śląskie zajęło 2. lokatę wśród województw (udział wyniósł 11,7%), natomiast pod względem dynamiki wzrostu w skali roku – 12. lokatę.

Wykres 66. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

Chart 66. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

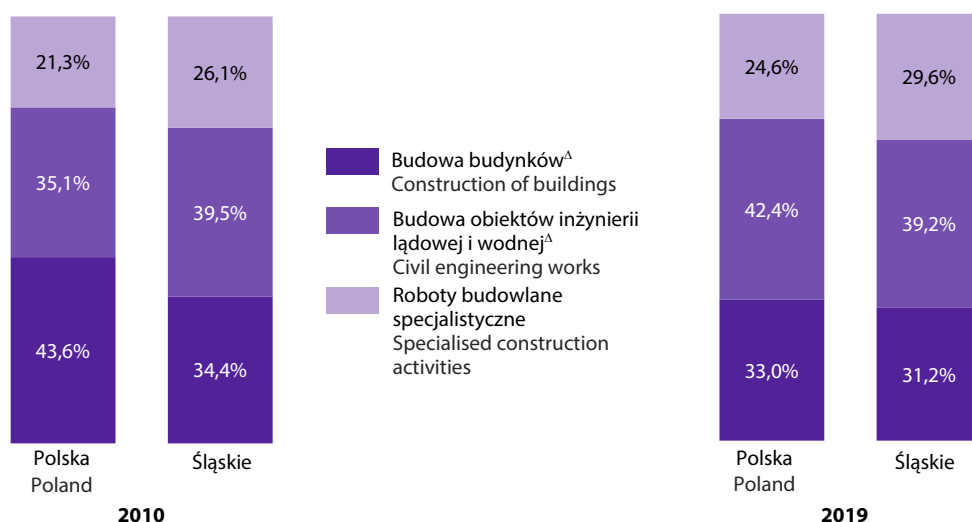

W 2019 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej w ujęciu rocznym odnotowano we wszystkich działach budownictwa, i tak w przedsiębiorstwach: zajmujących się głównie budową budynków (o 9,0%), wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 1,5%) oraz zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 0,7%).

W 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, w strukturze produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków (o 1,6 p. proc. do 31,2%). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw specjalizujących się głównie w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 1,1 p. proc. do 39,2%) oraz wykonujących roboty budowlane specjalistyczne (o 0,5 p. proc. do 29,6%). W porównaniu ze strukturą produkcji budowlano-montażowej w 2010 r. wzrost odnotowano w przedsiębiorstwach specjalizujących się w wykonywaniu robót budowlanych specjalistycznych (o 3,5 p. proc.), natomiast spadek w jednostkach zajmujących się głównie budową budynków (o 3,2 p. proc.) oraz specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 0,2 p. proc.).

Wykres 67. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 67. Structure of construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

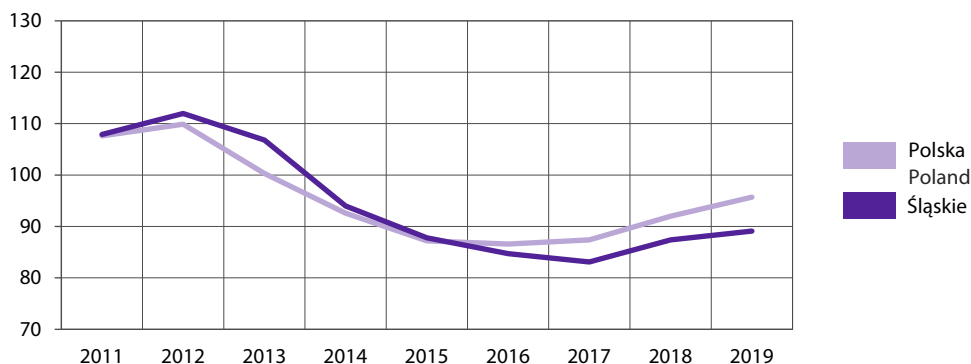
Wzrostowi produkcji sprzedanej budownictwa w 2019 r. w porównaniu z 2018 r., towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji o 1,9%. W kraju przeciętne zatrudnienie w budownictwie zwiększyło się o 4,0%.

Wykres 68. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2010=100

Chart 68. Indices of average paid employment in construction

2010=100

Wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, była wyższa (w cenach bieżących) niż przed rokiem zarówno w województwie śląskim (o 1,7%), jak i w kraju (o 6,4%).

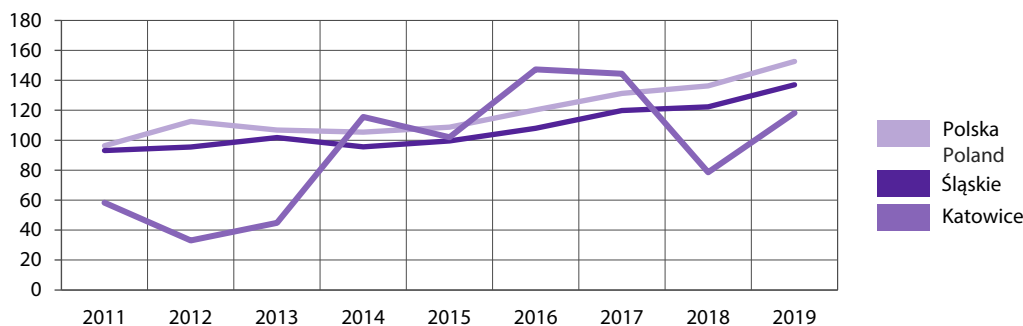
W 2019 r. w województwie śląskim oddano do użytkowania 13987 mieszkań, tj. o 12,1% więcej niż przed rokiem (w 2018 r. wzrost o 2,1%) i o 37,1% więcej niż w 2010 r. Mieszkania oddane w miastach stanowiły 72,8%, a na wsi – 27,2%. W kraju liczba oddanych mieszkań wzrosła o 12,1% w odniesieniu do roku poprzedniego (przed rokiem wzrost o 3,8%) i o 52,7% w porównaniu z 2010 r.

Najwięcej mieszkań zostało oddanych w budownictwie indywidualnym 7421, tj. o 0,8% więcej niż w 2018 r. (47,6% to mieszkania przekazane na wsi) oraz przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem 6172, tj. o 41,0% więcej niż w 2018 r. z czego 95,5% to mieszkania wybudowane w miastach. W strukturze mieszkań oddanych do użytkowania w porównaniu z 2018 r., zwiększył się udział mieszkań budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (o 9,0 p. proc.). Mniejszy był udział budownictwa indywidualnego (o 5,9 p. proc.), społecznego czynszowego (o 2,8 p. proc.) oraz komunalnego (o 0,3 p. proc.).

Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny województwa według powiatów, najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w: Katowicach (9,6% ogółu mieszkań oddanych w województwie), powiecie tarnogórskim i Gliwicach (po 5,7%), Bielsku-Białej (5,0%) oraz Częstochowie (4,5%), a najmniej w: Świętochłowicach (0,2%), Piekarach Śląskich (0,7%), Bytomiu (0,8%) i powiecie raciborskim (0,9%). Więcej mieszkań niż przed rokiem oddano do użytkowania w dwudziestu czterech powiatach. Największy wzrost odnotowano w: Chorzowie (o 106,3%), Siemianowicach Śląskich (o 92,0%), Zabrze (o 67,2%), Żorach (o 59,9%), Katowicach (o 50,3%) oraz Rybniku (o 44,4%).

Wykres 69. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2010=100

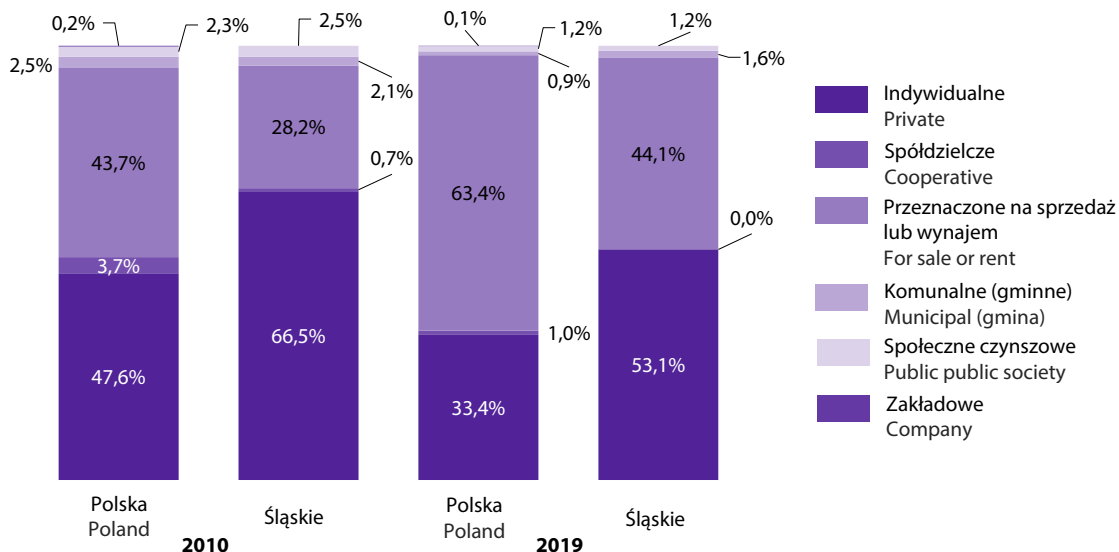
Chart 69. Indices of the number of dwellings completed
2010=100

Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe
Table 38. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	2,2	2,2	2,7	3,1	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	127,1	119,8	112,0	107,3	88,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	3,0	3,0	4,4	4,5	7,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	2,6	2,4	4,1	3,9	6,2

Wykres 70. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa
Chart 70. Structure of dwellings completed by construction form

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie śląskim w 2019 r. wyniosła 107,3 m² i była największa w kraju oraz większa od przeciętnej krajowej o 18,7 m². W stosunku do roku poprzedniego odnotowano spadek przeciętnej powierzchni użytkowej o 4,7 m² (w kraju spadek o 1,7 m²), a w porównaniu z 2010 r. przeciętna powierzchnia była mniejsza o 19,8 m² (w kraju o 17,5 m²).

Najwięcej mieszkań z dużą przeciętną powierzchnią użytkową 1 mieszkania oddano w budownictwie indywidualnym i wyniosła ona 142,0 m², natomiast najmniejsze mieszkania powstały w budownictwie komunalnym 45,6 m².

Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej wybudowano w 2019 r. w powiatach: raciborskim (158,5 m²), zawierciańskim (156,9 m²), wodzisławskim (156,0 m²) i kłobuckim (152,3 m²), gdzie przeważało budownictwo indywidualne. Najmniejszą przeciętną powierzchnię użytkową posiadały mieszkania oddane w: Katowicach (66,1 m²), Chorzowie (66,8 m²), Sosnowcu (75,2 m²) i Gliwicach (77,3 m²), gdzie przeważało budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem.

Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r. posiadały 60645 izb, 40093 w miastach i 20552 na wsi. Przeciętne mieszkanie to 4,3 izby (3,9 w miastach i 5,4 na wsi), tj. mniej niż przeciętne mieszkanie w 2018 r. o 0,3 izby.

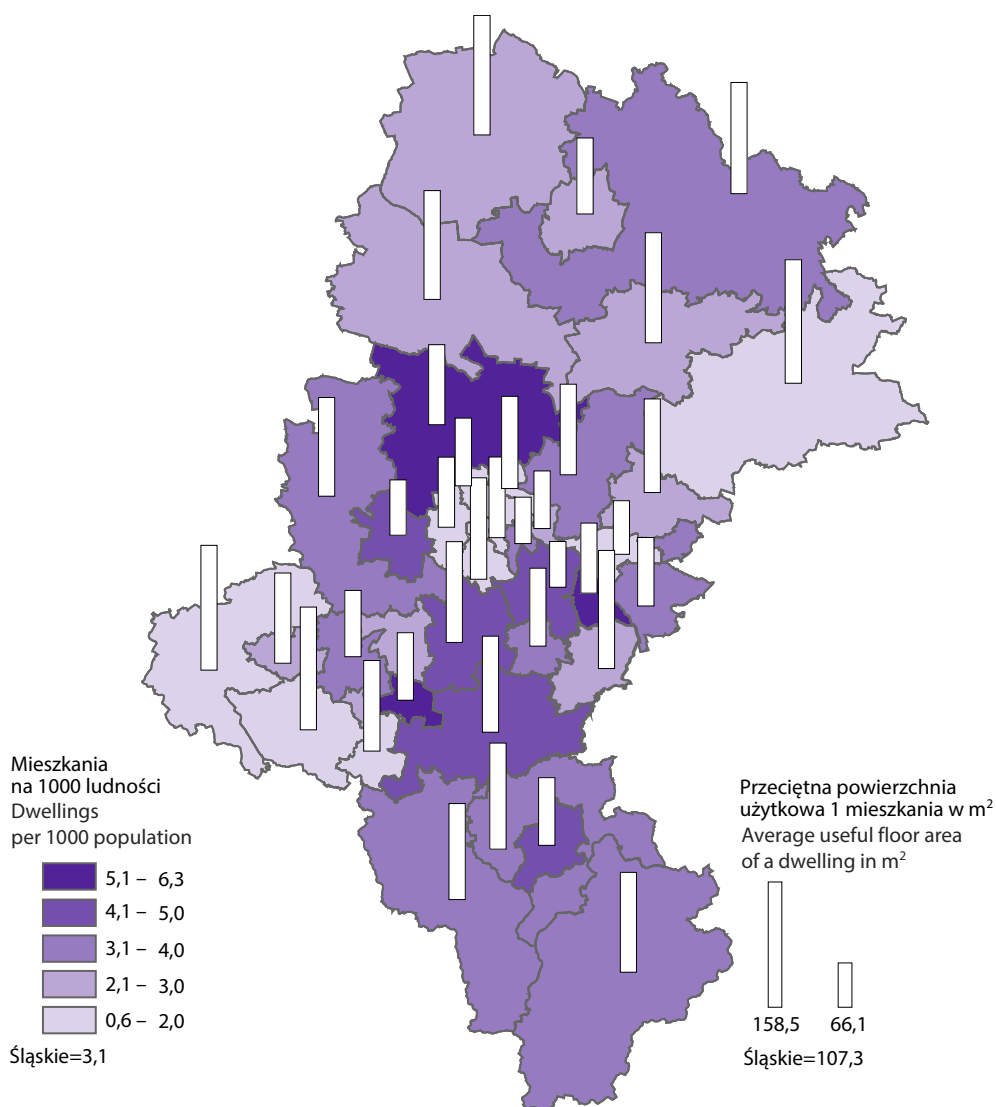
Wszystkie mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r. zarówno w miastach, jak i na wsi były wyposażone w wodociąg, kanalizację i centralne ogrzewanie. Gaz z sieci posiadało 43,4% mieszkań (47,4% w miastach, 32,7% na wsi). Ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej miało 25,6% mieszkań (35,2% w miastach).

W 2019 r. w województwie śląskim wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę 20480 mieszkań, tj. o 1,8% więcej niż rok wcześniej i o 45,1% więcej niż w 2010 r. (w kraju wzrost odpowiednio o: 4,4% i 53,6%).

Pozwolenia na budowę największej liczby mieszkań wydano inwestorom budującym z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (54,8% ogółu mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia) oraz indywidualnym (42,7%). Budownictwo komunalne stanowiło 1,4% mieszkań, a społeczne czynszowe 1,1%.

Mapa 41. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.

Map 41. Dwellings completed in 2019

Większą niż przed rokiem liczbę mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym odnotowano w dwudziestu powiatach województwa, w tym w dziewięciu miastach na prawach powiatu. Największy wzrost miał miejsce w: Siemianowicach Śląskich (o 92,2%), Żorach (o 87,9%), Sosnowcu (o 85,4%) i powiecie zawierciańskim (o 58,3%). Największy spadek miał miejsce w Chorzowie (o 51,4%), Jaworznie (o 34,8%) i Katowicach (o 33,6%).

W 2019 r. w województwie śląskim rozpoczęto budowę 17776 mieszkań, tj. o 5,5% mniej niż w 2018 r. (w kraju wzrost o 6,9%). W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto o 49,0% (w kraju wzrost o 50,1%).

W budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem rozpoczęto budowę 8957 mieszkań, w indywidualnym – 8469 mieszkań, społecznym czynszowym – 340 i w komunalnym – 10. Nie rozpoczęto budowy mieszkań w budownictwie spółdzielczym i zakładowym. W odniesieniu do 2018 r. w szesnastu powiatach odnotowano wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto. Największy wzrost odnotowano w: Siemianowicach Śląskich (o 109,2%), Rybniku (o 73,2%), powiecie pszczyńskim (o 46,3%), Gliwicach (o 40,8%) i powiecie lublinieckim (o 39,0%). Najwięcej mieszkań rozpoczęto budować w 2019 r. w Katowicach (15,7% ogółu rozpoczętych inwestycji), Gliwicach (6,5%), powiecie cieszyńskim (5,1%) oraz Bielsku-Białej (4,8%), a najmniej w: Piekarach Śląskich (0,5%), Bytomiu (0,6%) oraz w Jastrzębiu-Zdroju (0,7%).

6.4.4. Rynek wewnętrzny

6.4.4. Internal market

W 2019 r. w województwie śląskim odnotowano w skali roku wzrost sprzedaży detalicznej oraz sprzedaży hurtowej zarówno w przedsiębiorstwach handlowych, jak i hurtowych. Rok 2019 był siódmym z kolei, w którym odnotowano wzrost sprzedaży detalicznej w województwie (po spadku w 2012 r.).

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Sprzedaż detaliczna (w cenach bieżących) w województwie śląskim zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe w 2019 r. zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 13,5% (w kraju wzrosła o 6,7%), wzrost sprzedaży odnotowano w większości grup przedsiębiorstw. W porównaniu z 2010 r. sprzedaż detaliczna wzrosła o 78,3%. Podobne tendencje odnotowano w 2018 r., kiedy wzrost wyniósł odpowiednio w województwie o 13,3% i w kraju o 7,5%.

Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
Table 39. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

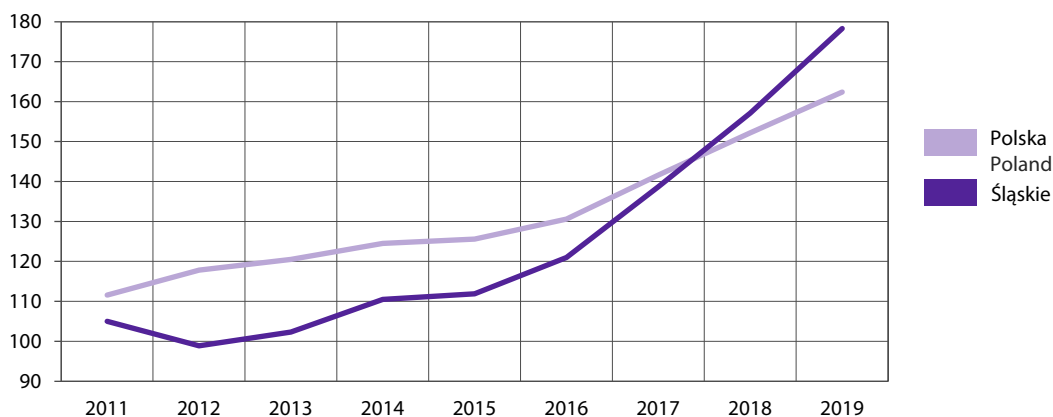
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	98,5	101,3	113,3	113,5	106,7
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	103,3	104,7	113,4	104,7	104,6
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	136,4	84,4	125,1	136,5	104,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	100,7	103,3	104,3	107,9	105,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	86,1	103,7	110,8	182,7	110,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	115,4	99,5	144,4	109,6	108,8
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	106,1	110,4	95,7	108,6	106,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	101,6	103,8	106,1	108,9	115,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	87,8	139,8	107,3	108,8	104,9
Pozostałe Others	81,5	84,9	116,3	111,5	102,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Groups of enterprises were created on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The recorded changes of retail sales index may result, among others, from change both in the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 71. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)
2010=100

Chart 71. Indices of retail sales of goods (current prices)
2010=100

W 2019 r. w województwie śląskim wyższą sprzedaż niż w roku poprzednim odnotowano m.in. w przedsiębiorstwach grupowanych w kategoriach: paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 36,5%), farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny (o 9,6%), meble, RTV, AGD (o 8,9%), prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 8,8%), tekstylia, odzież, obuwie (o 8,6%) oraz żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 7,9%).

W 2019 r. w województwie w ogólnej wartości sprzedaży detalicznej największy udział miały przedsiębiorstwa zajmujące się handlem żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi – 24,7% (o 1,3 p. proc. mniej niż przed rokiem), paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi – 18,1% (o 3,1 p. proc. więcej) oraz pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami – 14,5% (o 1,2 p. proc. mniej).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W województwie śląskim w 2019 r. sprzedaż hurtowa towarów (w cenach bieżących) zarówno w przedsiębiorstwach handlowych, jak i w jednostkach hurtowych była o 2,1% wyższa niż w roku poprzednim (w kraju sprzedaż hurtowa wzrosła odpowiednio o: 6,6% i 5,0%). Podobne tendencje odnotowano w 2018 r., wówczas sprzedaż hurtowa w województwie w skali roku wzrosła o 7,9% w przedsiębiorstwach handlowych, w tym w jednostkach hurtowych odnotowano wzrost o 4,7% (w kraju sprzedaż hurtowa wzrosła odpowiednio o: 10,9% i 8,4%).

W 2019 r. w województwie w porównaniu z poprzednim rokiem, w jednostkach hurtowych zwiększyła się wartość sprzedaży hurtowej m.in.: wyrobów włókienniczych, odzieży i obuwia (o 42,7%), napojów alkoholowych i bezalkoholowych (o 8,1%), wyrobów tytoniowych (o 7,8%), kosmetyków i wyrobów farmaceutycznych (o 6,0%) oraz żywności (o 5,9%). Zanotowano natomiast spadek sprzedaży realizowanej na zlecenie (o 16,3%) oraz sprzedaży półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (o 4,1%).

6.4.5. Transport

6.4.5. Transport

W 2018 r. środkami komunikacji miejskiej przewieziono mniej pasażerów niż przed rokiem. Spadek przewozu pasażerów zanotowano również w transporcie samochodowym, wzrost natomiast w transporcie lotniczym. Więcej niż przed rokiem przewieziono ładunków w żegludze śródlądowej. Długość autostrad i dróg ekspresowych pozostała bez zmian.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 40. Public roads by type of surface

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	25683,8	25416,6	24911,2	24756,4
o nawierzchni twardej hard surface	21263,7	21648,6	21807,1	21741,9
ulepszonej improved	19593,5	20288,4	20505,0	20469,5
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	4420,1	3768,0	3104,1	3014,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W 2018 r. według stanu w końcu roku w województwie śląskim długość dróg publicznych wyniosła 24756,4 km, z czego 87,8% stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 12,2% – drogi o nawierzchni gruntowej. Dróg publicznych o nawierzchni twardej odnotowano 21741,9 km (o 0,3% mniej w porównaniu z końcem ub. roku, natomiast więcej o 2,2% niż w 2010 r.), z czego 94,1% stanowiły drogi publiczne o nawierzchni twardej ulepszonej (94,0% w 2017 r. i 92,1% w 2010 r.).

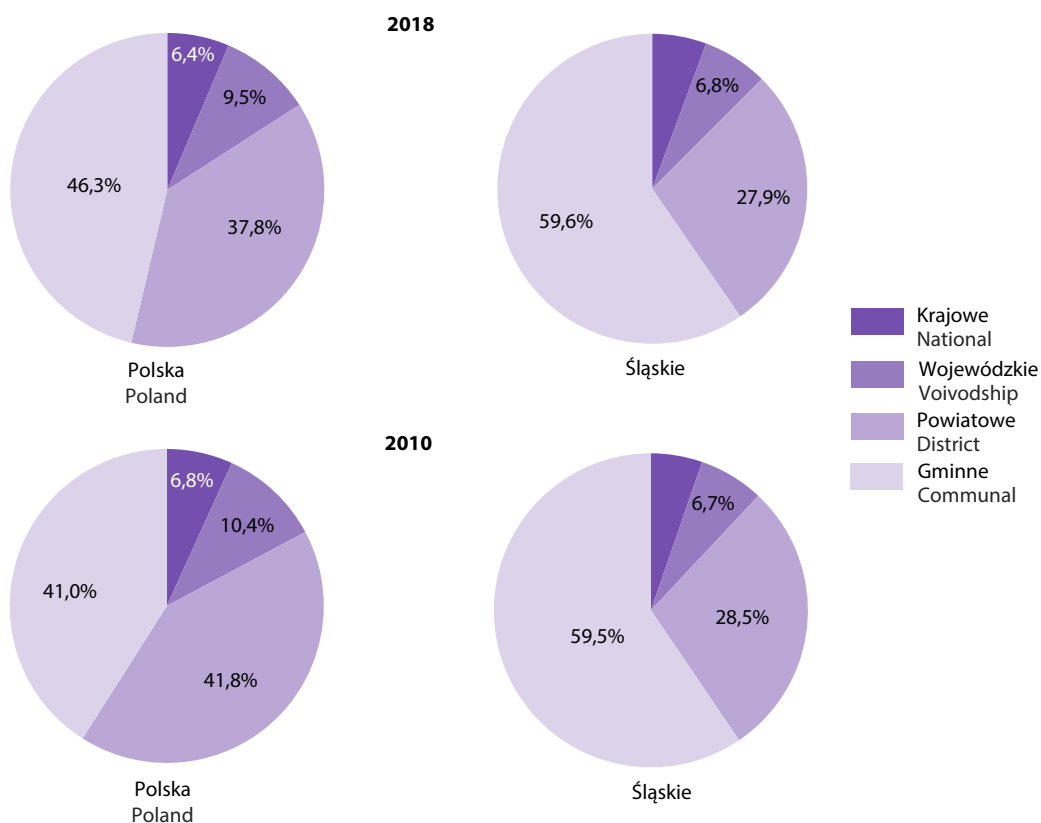
Pod względem gęstości dróg publicznych o nawierzchni twardej, województwo śląskie charakteryzowało się najwyższym wskaźnikiem w kraju. Na 100 km² powierzchni województwa przypadało 176,3 km dróg publicznych o nawierzchni twardej (w kraju – 97,2 km), tj. o 0,5 km mniej niż w 2017 r., natomiast o 3,9 km więcej niż w 2010 r.

Wykres 72. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. Structure of hard surface public roads

As of 31st December

W 2018 r. długość dróg krajowych o nawierzchni twardej wyniosła 1228,3 km (na 100 km² powierzchni województwa – 10,0 km), natomiast dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej – 1486,1 km (12,0 km na 100 km²). W województwie dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej było 19027,5 km, a ich gęstość na 100 km² powierzchni wyniosła 154,3 km.

Łączna długość dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej wyniosła 3014,5 km i była krótsza o 89,6 km niż w 2017 r. oraz o 1405,6 km niż w 2010 r. Na 100 km² powierzchni województwa przypadało 24,4 km (w kraju 38,6 km) dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej. Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów najwyższy wskaźnik odnotowano w Częstochowie (112,6 km), a najniższy w Dąbrowie Górniczej (1,3 km).

Udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg w 2018 r. wyniósł 13,7%, przed rokiem – 14,0%, a w 2010 r. – 19,1%.

Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41. Hard surface public roads

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	21263,7	21648,6	21807,1	21741,9
na 100 km ² per 100 km ²	172,4	175,5	176,8	176,3
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	19593,5	20288,4	20505,0	20469,5
ekspresowe expressways	102,5	130,9	132,5	132,5
autostrady motorways	107,4	176,4	174,9	174,9

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

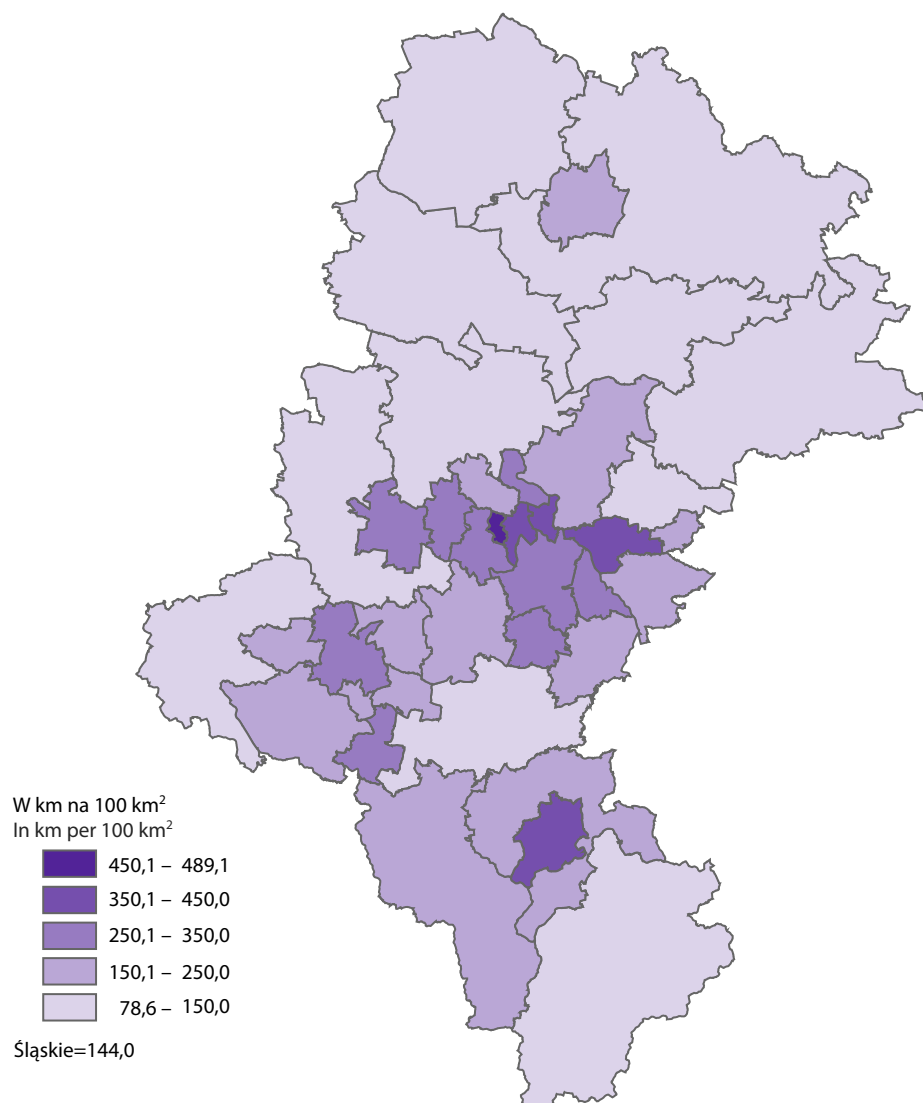
W końcu 2018 r. długość autostrad w województwie pozostała na poziomie sprzed roku i wyniosła 174,9 km (107,4 km w 2010 r.), ich długość na 1000 km² powierzchni województwa wyniosła 14,2 km (8,7 km w 2010 r.). W porównaniu z 2017 r. długość dróg ekspresowych (jedno i dwujezdniowych) również pozostała na niezmiennym poziomie i w końcu 2018 r. wyniosła 132,5 km (102,5 km w 2010 r.), a ich długość na 1000 km² powierzchni województwa wyniosła 24,9 km (17,0 km w 2010 r.).

Mapa 42. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 42. Improved hard surface communal and district roads in 2018

As of 31st December

W województwie śląskim w 2018 r. regularna komunikacja autobusowa prowadzona była na 481 liniach krajowych o ogólnej długości 19361 km (w 2017 r. 599 linii krajowych – 26004 km) oraz na 2 liniach międzynarodowych o długości 2613 km (w 2017 r. 1 linia – 1299 km).

W ogólnej liczbie linii krajowych dominowały linie podmiejskie, które stanowiły 86,3% (w 2017 r. – 87,3%).

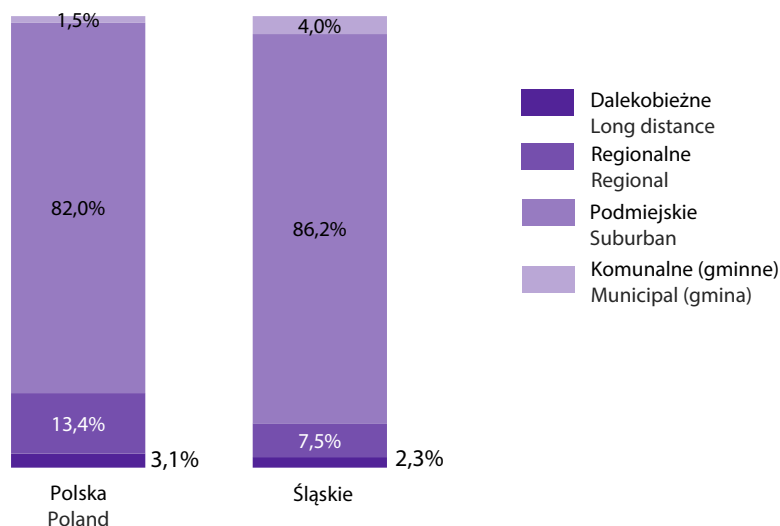
W 2018 r. transportem samochodowym przewieziono łącznie 21,7 mln pasażerów, tj. o 22,0% mniej niż przed rokiem. W tym z taboru autobusowego w komunikacji krajowej skorzystało 21,5 mln pasażerów, tj. o 22,2% mniej niż przed rokiem (mniejsza była również praca przewozowa w pasażerokilometrach – o 15,4%), natomiast z komunikacji międzynarodowej – 197,6 tys. pasażerów, tj. o 25,3% więcej niż w 2017 r. (spadek pracy przewozowej o 2,8%).

Wykres 73. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 73. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018

As of 31st December

W 2018 r. komunikacja miejska realizowana była przez przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej na ogólnej długości linii komunikacyjnych 12411 km, tj. większej o 1,7% niż w 2017 r. i większej o 10,3% niż w 2010 r. Komunikacja miejska dysponowała mniejszą niż przed rokiem liczbą autobusów – o 131 szt. (o 6,6%) i liczbą tramwajów – o 5 szt. (o 1,4%), natomiast liczba taboru trolejbusów pozostała bez zmian.

Taborem komunikacji miejskiej przewieziono 403,8 mln pasażerów tj., o 0,6% mniej niż w 2017 r. oraz o 12,4% mniej niż w 2010 r.

Tablica 42. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Urban transport^a

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	11257	12829	12209	12411
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	10839	12353	11719	11942
linii tramwajowych tram lines	346	395	408	388
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	1983	1937	1977	1846
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	889	1340	1552	1478
tramwaje trams	394	368	355	350
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	17	66	69	71
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	221992	216663	210982	199062
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	107963	147073	168079	158363
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	51666	54039	52377	51555
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	3485	14146	14731	15170
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	461,0	416,7	406,1	403,8
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	99,4	91,0	89,2	88,9

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

W końcu 2018 r. długość linii kolejowych eksploatowanych normalnotorowych w województwie wyniosła 1943 km i utrzymała się na poziomie z 2017 r., natomiast była krótsza o 212 km (o 9,8%) niż w 2010 r. Gęstość linii kolejowych na 100 km² wyniosła 15,8 km i była ponad 2,5-krotnie wyższa niż średnia krajowa (6,2 km na 100 km²). W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych normalnotorowych linie zelektryfikowane stanowiły 84,2%, co wskazuje na wysoki stopień elektryfikacji w województwie (61,8% w kraju).

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Tablica 43. Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Katowice w Pyrzowicach
Table 43. Passenger traffic at Katowice International Airport in Pyrzowice

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Pasażerowie przybyli z portów ^a w tys.: Passenger arrivals from airports ^a in thousand:				
krajowych domestic	60,1	28,6	50,0	76,6
zagranicznych foreign	1123,4	1482,8	1882,6	2325,6
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	780,7	959,1	1158,3	1342,1
Pasażerowie odprawieni z portów ^a w tys.: Passenger departures from airports ^a in thousand:				
krajowych domestic	48,7	31,0	50,5	73,4
zagranicznych foreign	1149,3	1505,6	1902,7	2354,2
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	799,1	972,5	1168,4	1360,8

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach należy do podstawowej sieci lotnisk w kraju i jest w pełni przystosowany do obsługi cywilnego ruchu pasażerskiego i towarowego.

Ruch samolotów w porcie lotniczym w 2018 r. wyniósł ogółem 41007 startów i lądowań, i był wyższy o 18,1% niż w 2017 r. oraz o 53,2% niż 2010 r.

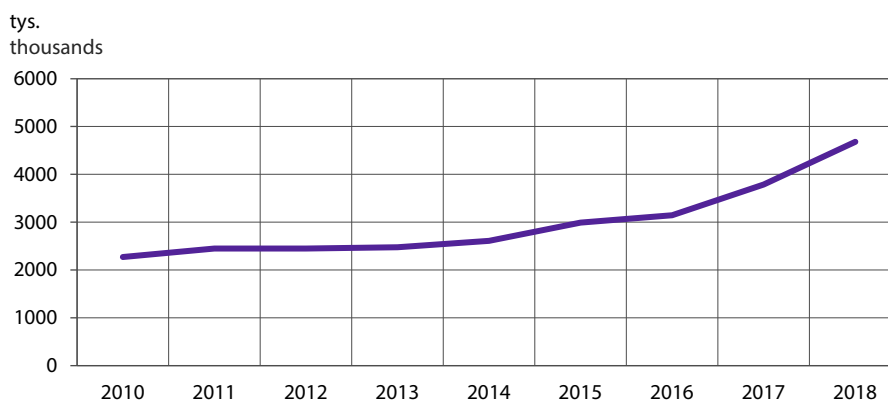
Liczba startów i lądowań w ruchu międzynarodowym w odniesieniu do 2017 r. wzrosła o 17,4%, a w ruchu krajowym o 21,3%.

Większa była ilość lotów samolotów polskich (o 19,0% niż w 2017 r. i prawie 2-krotnie niż 2010 r.), jak i obcych (o 17,6% w 2017 r. i o 37,2% w 2010 r.).

W Międzynarodowym Porcie Lotniczym Katowice w Pyrzowicach obsłużono 4829,9 tys. pasażerów, tj. 10,6% obsłużonych pasażerów w kraju. Ruch pasażerów (bez tranzytu) był wyższy w odniesieniu do 2017 r. o 24,3% i w porównaniu z 2010 r. o 102,8%.

Wykres 74. Ruch międzynarodowy pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Katowice w Pyrzowicach (przyjazdy i wyjazdy)

Chart 74. International passenger traffic at Katowice International Airport in Pyrzowice (arrivals and departures)

W komunikacji krajowej liczba obsłużonych pasażerów w porównaniu z 2017 r. była większa o 49,2%, a w komunikacji międzynarodowej – o 23,6%, w relacji do 2010 r. odnotowano wzrost w komunikacji międzynarodowej o 105,9% a w komunikacji krajowej o 38,0%. Samoloty polskie przewiozły 25,5% ogólnej liczby pasażerów (przed rokiem – 25,7% pasażerów, w 2010 – 12,9%).

Dane o **przewozach ładunków żeglugą śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żegluga śródlądowej.

Tablica 44. Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów
Table 44. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonneskilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
2010	Śląskie	Dolnośląskie	191,0	35748,0
2015	Śląskie	Opolskie	17,2	690,7
	Śląskie	Śląskie	5,9	23,6
2017	Śląskie	Dolnośląskie	84,5	16880,6
	Śląskie	Śląskie	43,3	173,3
2018	Śląskie	Dolnośląskie	164,6	32965,5

W 2018 r. w województwie żeglugą śródlądową przewieziono 164,6 tys. ton ładunków, przy wykonanej pracy przewozowej wynoszącej 32965,5 tys. tonokilometrów (w kraju 2432,2 tys. ton ładunków, praca przewozowa 96824,7 tys. tonokilometrów). W porównaniu z 2017 r. przewozy ładunków były większe o 28,8%, a praca przewozowa była większa o 93,3%, natomiast w porównaniu z 2010 r. przewieziono mniej ładunków o 13,8% i niższa była praca przewozowa o 7,8%. Prawie wszystkie przewozy ładunków żeglugą śródlądową w województwie śląskim to przewozy krajowe.

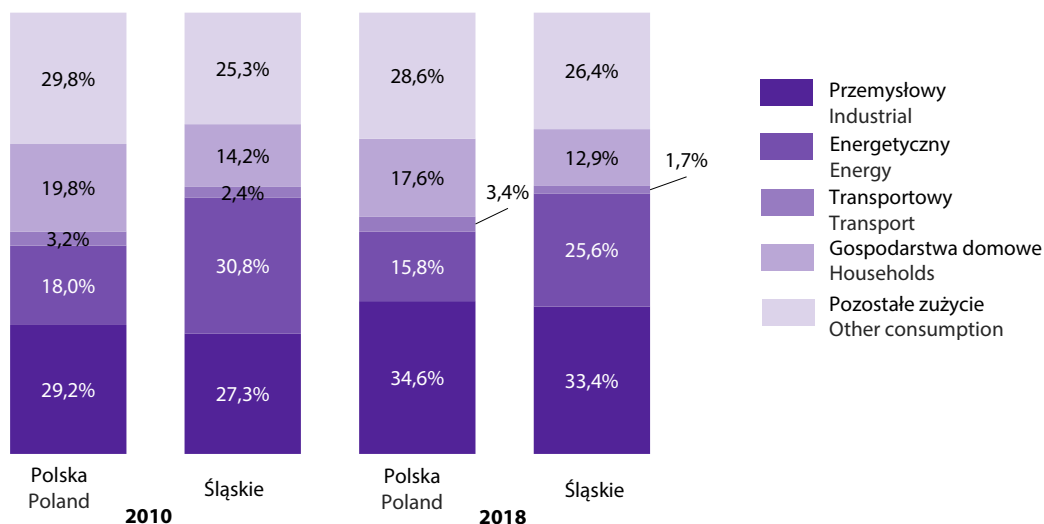
6.4.6. Energia

6.4.6. Energy

W 2018 r. w województwie śląskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano spadek mocy zainstalowanej w elektrowniach, mocy osiągalnej oraz produkcji energii elektrycznej ogółem. Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych była wyższa niż przed rokiem, przy czym zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych utrzymało się na podobnym poziomie.

W 2018 r. w województwie śląskim moc zainstalowana w elektrowniach wyniosła 7306,6 MW, tj. 16,5% mocy zainstalowanej w Polsce – 44313,2 MW, natomiast moc osiągalna w elektrowniach wyniosła odpowiednio 7178,2 MW (tj. 16,6%) i 43265,6 MW. Moc zainstalowana w województwie była niższa w 2018 r. zarówno w porównaniu z 2010 r. (o 2,3%), jak i z 2017 r. (o 0,7%), natomiast w kraju odnotowano wzrost odpowiednio o 22,9% i o 1,9%. Podobne tendencje odnotowano w przypadku mocy osiągalnej, która w województwie obniżyła się w porównaniu z 2010 r. o 3,5%, jak i z rokiem poprzednim o 0,6% (w kraju odnotowano wzrosty odpowiednio o: 20,0% i 0,6%). W 2018 r. w województwie śląskim 96,6% mocy osiągalnej posiadały elektrownie zawodowe (86,6% – elektrownie zawodowe ciepłne na węglu kamiennym), a 8,0% – elektrownie zawodowe wodne i niekonwencjonalne.

Wykres 75. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 75. Structure of electricity consumption by economy sectors

Produkcja energii elektrycznej ogółem obejmuje sumę produkcji elektrowni ciepłych, wodnych i odnawialnych. W 2018 r. w województwie śląskim wyniosła ona 24905,9 GWh i była niższa niż w 2010 r. o 23,6% oraz niższa niż przed rokiem o 10,5% (w kraju produkcja wyniosła 170039,5 GWh i odnotowano odpowiednio jej wzrost o 7,9% oraz spadek o 0,2%). Ze źródeł odnawialnych wyprodukowano w województwie śląskim w 2018 r. 803,1 GWh energii elektrycznej, co stanowiło 3,2% produkcji ogółem (w kraju udział ten wyniósł 12,7%).

Informacje o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 45. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 45. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31st December) in thousands	1843,3	1846,5	1899,4	1912,5
miasta urban areas	1464,5	1456,5	1499,3	1509,4
wieś rural areas	378,8	390,0	400,1	403,1
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	3719,3	3545,9	3667,5	3666,7
miasta urban areas	2861,8	2656,3	2735,6	2722,9
wieś rural areas	857,5	889,6	931,9	943,8
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	2017,7	1920,4	1930,9	1917,2
miasta urban areas	1954,1	1823,8	1824,6	1804,0
wieś rural areas	2263,8	2280,9	2329,2	2341,5

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.

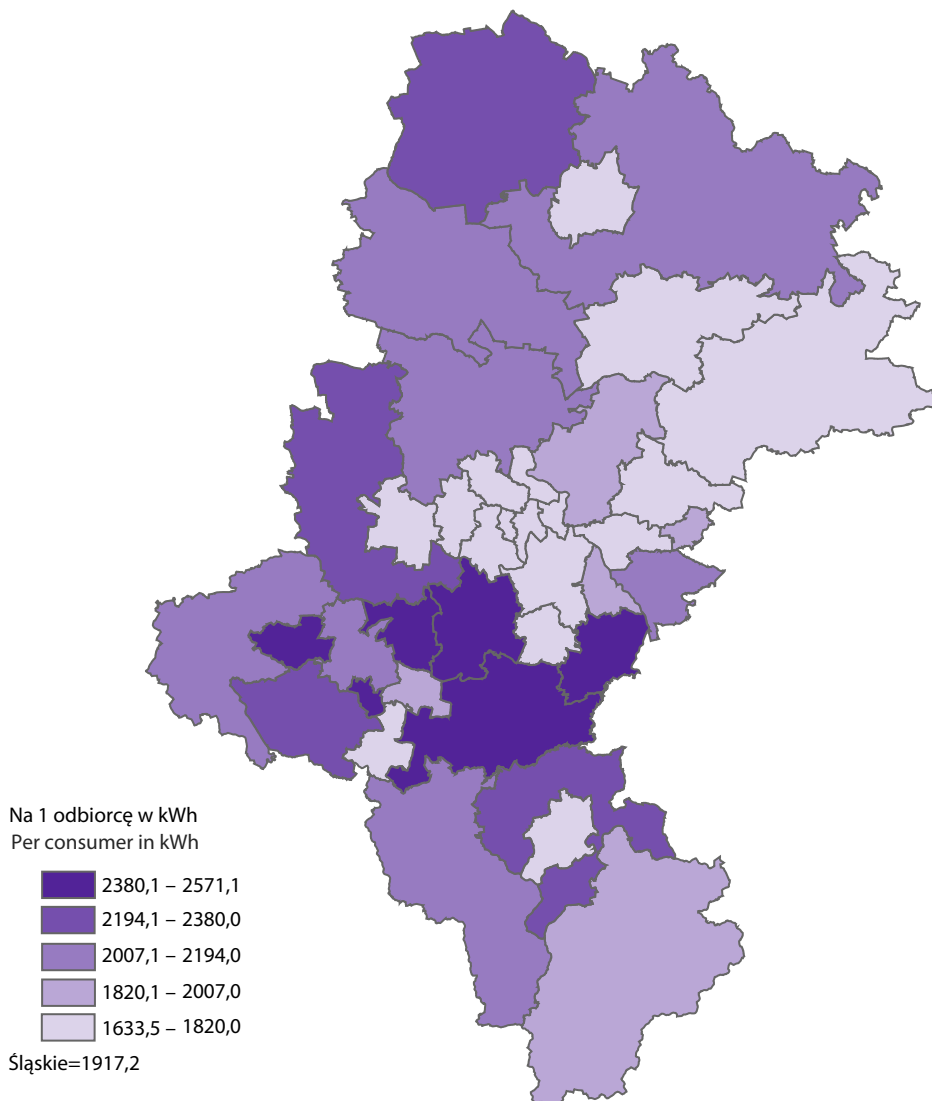
Source: data of Ministry of Energy.

W 2018 r. w województwie śląskim odnotowano 1912,5 tys. odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych, tj. 12,4% wszystkich odbiorców w kraju (2. lokata po województwie mazowieckim). Liczba odbiorców w województwie śląskim zwiększyła się zarówno w odniesieniu do 2010 r. (o 3,8%), jak i do roku poprzedniego (o 0,7%), podobne tendencje odnotowano w kraju (wzrost odpowiednio o: 8,6% i 1,3%). W 2018 r. w województwie liczba odbiorców energii elektrycznej mieszkających w miastach wyniosła 1509,4 tys., tj. 78,9% wszystkich odbiorców, natomiast mieszkających na wsi – 403,1 tys. (21,1%). W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost liczby odbiorców zarówno wśród mieszkańców miast, jak i wsi, który wyniósł po 0,7%.

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniosło w województwie śląskim 3666,7 GWh i było niższe niż w 2010 r. o 1,4%, natomiast w porównaniu z rokiem poprzednim utrzymało się na podobnym poziomie (w kraju w obu przypadkach odnotowano wzrosty odpowiednio o 2,5% i o 0,6%). Zużycie energii elektrycznej w 2018 r. wśród odbiorców mieszkających w miastach województwa śląskiego wyniosło 2722,9 GWh, tj. 74,3% zużycia ogółem i było niższe niż przed rokiem o 0,5%. Ponad jedną czwartą zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r. odnotowano natomiast na obszarach wiejskich – 943,8 GWh, gdzie w relacji do roku poprzedniego odnotowano jego wzrost o 1,3%. W 2018 r. w porównaniu do roku poprzedniego zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w gospodarstwach domowych województwa śląskiego wzrosło o 0,2% i wyniosło 807,6 kWh, przy czym w miastach utrzymało się na podobnym poziomie (780,8 kWh na 1 mieszkańca), a na obszarach wiejskich wzrosło o 1,0% (896,3 kWh na 1 mieszkańca).

Mapa 43. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Map 43. Consumption of electricity in households in 2018

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2018 r. łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego były wyższe zarówno w porównaniu z 2010 r., jaki i w porównaniu z 2017 r. Najwyższe dochody w województwie uzyskały miasta na prawach powiatu, odnotowano również ich wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim. Ważnym elementem dochodów były dotacje, które stanowiły istotną część wydatków inwestycyjnych.

W 2018 r. łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego wyniosły 27261,2 mln zł i były wyższe zarówno w porównaniu z 2010 r. o 50,8%, jak i w porównaniu z 2017 r. o 10,2%. W kraju wyniosły one 251846,4 mln zł i były wyższe o 54,7% niż w 2010 r. oraz wyższe niż w 2017 r. o 9,6%. Najwyższe dochody w województwie uzyskały miasta na prawach powiatu, tj. 14786,4 mln zł, które wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 8,9%. Dochody gmin ukształtowały się na poziomie 8954,2 mln zł (wzrost o 9,8%), powiatów 1938,3 mln zł (wzrost o 11,0%). W budżecie samorządu województwa dochody osiągnęły wartość 1582,4 mln zł, tj. o 26,6% wyższą niż przed rokiem.

Największy udział w strukturze dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. miały dochody własne – 54,3% (w kraju 49,3%). Dotacje stanowiły 25,5% (w kraju 28,3%), a subwencja ogólna – 20,2% (w kraju 22,4%). Najwyższe dochody we wszystkich trzech głównych grupach uzyskały miasta na prawach powiatu, które wyniosły odpowiednio: dochody własne – 8416,9 mln zł (wzrost w porównaniu z 2017 r. o 7,3%), dotacje – 3455,7 mln zł (wzrost o 18,0%) oraz subwencja ogólna – 2913,8 mln zł (wzrost o 3,8%). Najniższe dochody własne uzyskały powiaty – 810,2 mln zł (wyższe o 10,3% w porównaniu z rokiem poprzednim). Samorząd województwa otrzymał najmniej środków z tytułu subwencji ogólnej oraz dotacji odpowiednio: 144,1 mln zł (mniej o 12,8% w porównaniu z rokiem poprzednim) i 423,2 mln zł (więcej o 67,9%).

Tablica 46. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Revenue of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	3897	4868	5433	6004	54,3
Gminy ^a Gminas ^a	2709	3277	4081	4479	50,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3707	4763	5317	5819	56,9
Powiaty Powiats	767	844	874	970	41,8
Województwa Voivodships	289	385	275	349	64,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2018 r. dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6004 zł i były o 10,5% wyższe niż przed rokiem. Najwyższe dochody odnotowano w miastach na prawach powiatu – 5819 zł oraz w gminach – 4479 zł, i były one wyższe niż przed rokiem odpowiednio o 9,5% oraz o 9,7%. W przypadku dochodów własnych na 1 mieszkańca najwyższe wartości również odnotowano w miastach na prawach powiatu – 3313 zł (o 7,9% wyższe niż przed rokiem) oraz w gminach – 2280 zł (wzrost o 9,4%).

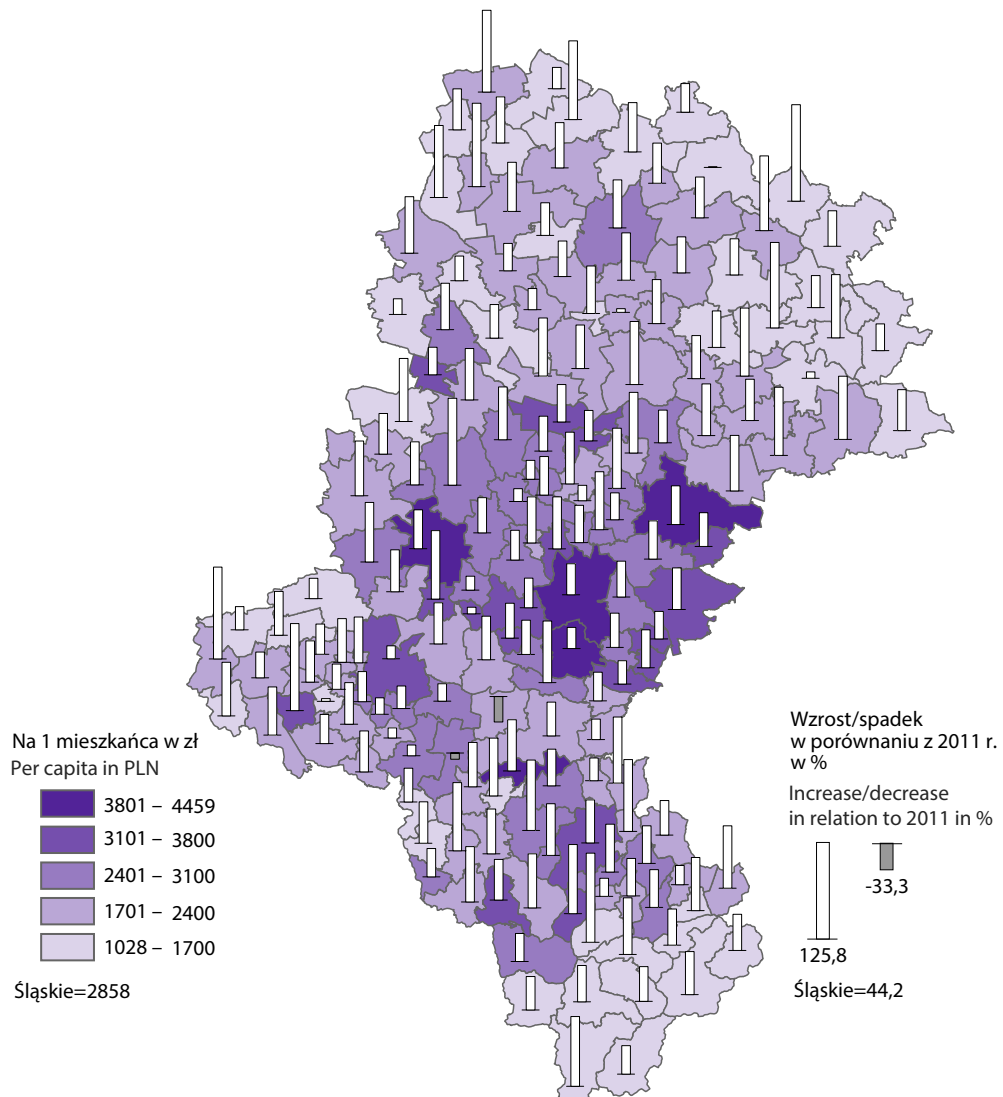
Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne.

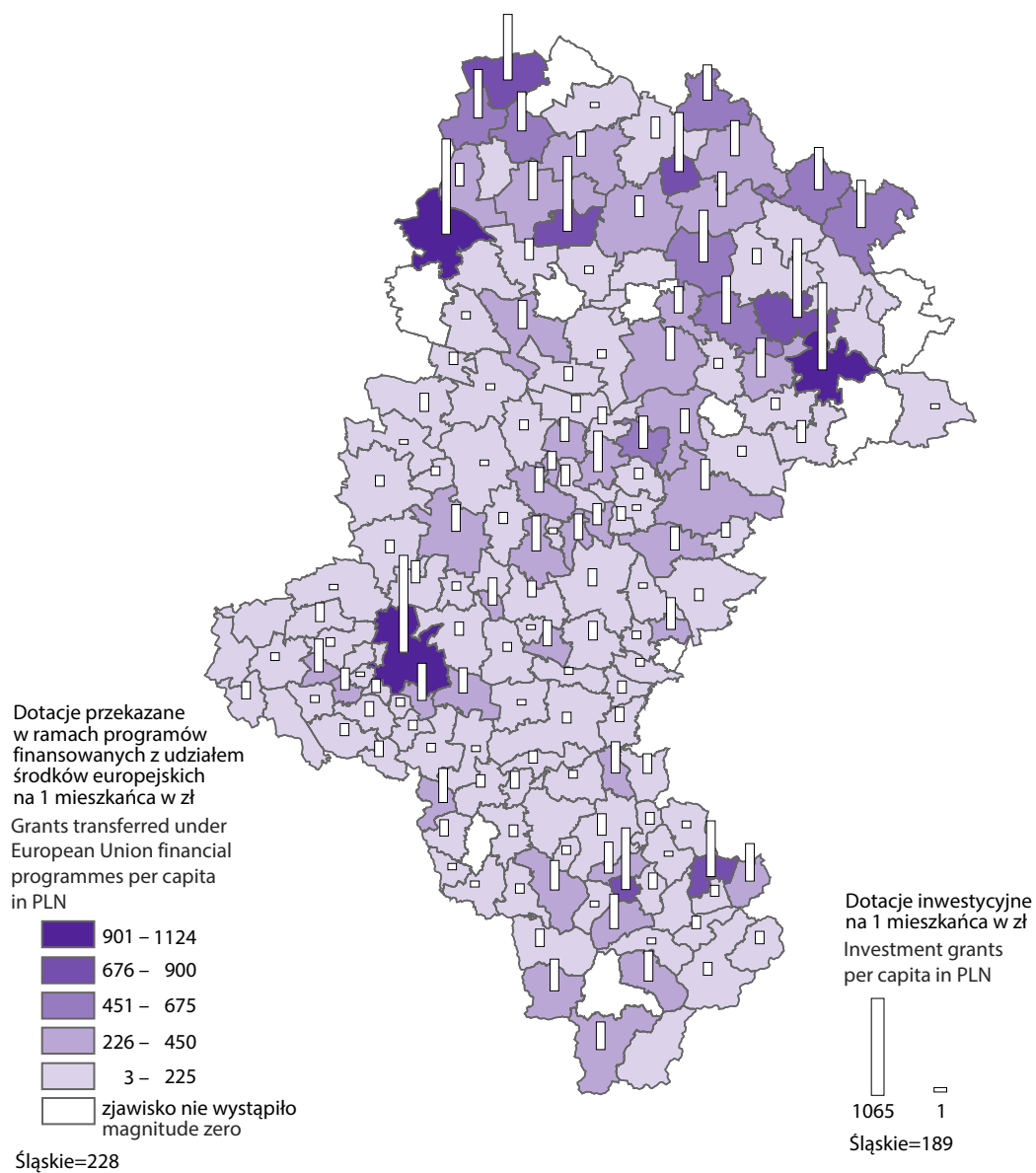
W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

W 2018 r. dotacje ogółem wyniosły 6948,6 mln zł, co oznaczało wzrost o 19,3% w porównaniu z 2017 r. (w kraju wzrost o 14,5%). W strukturze wykonanych dochodów ogółem w województwie dotacje ogółem stanowiły 25,5%, z tego 20,1% przypadało na dotacje celowe, a 5,4% na dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z paragrafów 200, 620 oraz od 2015 r. – 205, 625). Prawie połowa dotacji ogółem, tj. 3455,7 ml zł (49,7%) trafiło do budżetów miast na prawach powiatu, gminy otrzymały 2541,9 ml zł (36,6%), powiaty – 527,8 mln zł (7,6%), natomiast budżet województwa – 423,2 mln zł (6,1%). Na dotacje celowe przeznaczone było 79,0% otrzymanych środków, tj. 5488,6 mln zł, z tego 438,5 mln zł (6,3% wszystkich dotacji) przeznaczone było na cele inwestycyjne. W ramach dotacji celowych 5043,6 mln zł (tj. 91,9%) pochodziło z budżetu państwa i przeznaczone było głównie na zadania z zakresu administracji rządowej (78,5%) oraz na zadania własne (13,3%). Dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich wyniosły 1460,0 mln zł (21,0% dotacji ogółem), z tego ponad ¾ przeznaczone było na cele inwestycyjne – 1106,8 mln zł. Dotacje inwestycyjne w 2018 r. stanowiły ważny udział w finansowaniu wydatków inwestycyjnych, i tak w budżetach: powiatów udział ten wyniósł 52,5%, województwa – 51,7%, miast na prawach powiatu – 28,9% i gmin – 27,2%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wysokość dotacji w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich wyniosła w województwie śląskim 322 zł, przy czym najwięcej środków na ten cel przeznaczono w miastach na prawach powiatu – 280 zł oraz w gminach – 162 zł. Najmniej środków w stosunku do liczby mieszkańców trafiło natomiast do budżetów powiatów – 49 zł.

Mapa 44. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Map 44. Own revenue of gminas budgets per capita in 2018

Mapa 45. Dotacje budżetów gmin^{abc} na 1 mieszkańca w 2018 r.Map 45. Grants for gminas budgets^{abc} per capita in 2018

a łącznie z gminami mającymi również status miasta na prawach powiatu. b Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej. c Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Including of gminas which are also cities with powiat status. b Grants for cities with powiat status include amounts received for gmina and powiat. c Grants from paragraphs 200, 620 and 205, 625 divided according to classification of budget revenue and expenditure.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2018 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego były wyższe niż w 2010 r. oraz wyższe niż przed rokiem. W strukturze wydatków jednostek samorządu terytorialnego ponad 80% stanowiły wydatki bieżące rozdysponowane w większości przez jednostki budżetowe. Prawie 95% wydatków majątkowych stanowiły wydatki inwestycyjne.

W 2018 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego wyniosły 27625,4 mln zł i były wyższe o 45,8% niż w 2010 r. oraz wyższe o 11,6% niż przed rokiem. W kraju wydatki te ukształtowały się na poziomie 259386,3 mln zł, tj. wyższym niż w 2010 r. i 2017 r. odpowiednio o: 45,9% i 12,7%. Największe wydatki spośród jednostek samorządu terytorialnego poniosły miasta na prawach powiatu – 15103,5 mln zł (wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 10,9%), następnie gminy – 9135,7 mln zł (wzrost o 11,7%) i powiaty – 1933,2 mln zł (wzrost o 11,8%). Wydatki województwa ukształtowały się na poziomie 1453,1 mln zł, tj. o 18,4% wyższym niż w roku poprzednim.

W strukturze wydatków jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. wydatki bieżące w kwocie 22556,2 mln zł stanowiły 81,6% wydatków ogółem (w kraju 79,6%), zaś wydatki majątkowe w kwocie 5069,3 mln zł – 18,4% (w kraju 20,4%). W 2018 r. zarówno wydatki bieżące, jak i majątkowe wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem odpowiednio o: 5,4% i 51,0%. Wzrost wydatków bieżących był zbliżony w miastach na prawach powiatu oraz w powiatach i wyniósł odpowiednio: 4,9% i 4,4%. Natomiast w województwie i w gminach ukształtował się on na poziomie wyższym o: 6,8% i 6,3%. W przypadku wydatków majątkowych największy wzrost w porównaniu z 2017 r. odnotowano w budżecie województwa – o 57,6%, a najniższy, wynoszący 45,5% w gminach. W powiatach wydatki majątkowe wzrosły o 55,3%, a w miastach na prawach powiatu o 52,9%.

W 2018 r. najwyższy udział w wydatkach bieżących jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego stanowiły wydatki jednostek budżetowych, które wyniosły 15089,9 mln zł (66,9%), przy czym najwięcej środków przeznaczono na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń – 9358,4 mln zł (62,0% wydatków bieżących jednostek budżetowych). Większość (94,6%) wydatków majątkowych stanowiły wydatki inwestycyjne (4796,6 mln zł). Natomiast udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem stanowił 17,4% i zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 4,9 p. proc. Największy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w budżetach województwa (29,0%) oraz powiatów (19,9%). W gminach udział ten wyniósł 17,6%, a w miastach na prawach powiatu – 15,8%.

Tablica 47. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Expenditure of local government units budgets

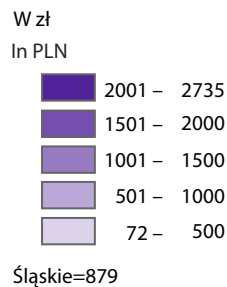
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4086	4853	5437	6085	17,4
Gminy ^a Gminas ^a	2904	3258	4092	4570	17,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3828	4755	5331	5944	15,8
Powiaty Powiats	815	824	865	967	19,9
Województwo Voivodship	304	391	270	320	29,0

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

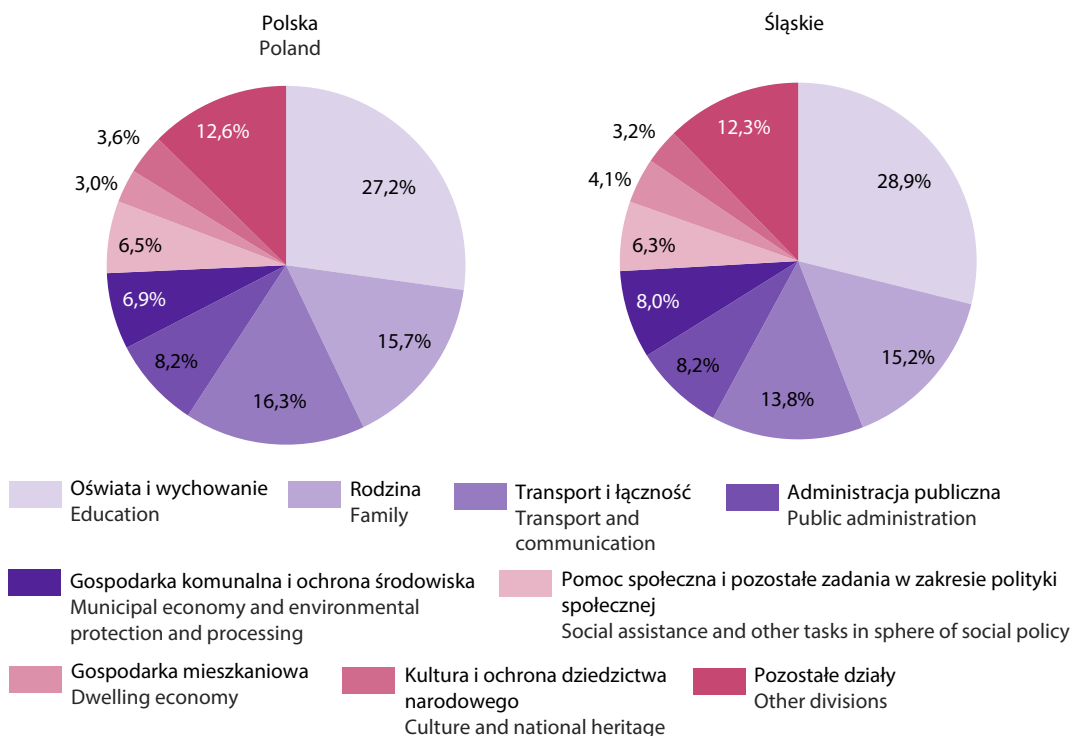
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2018 r. 6085 zł i były wyższe niż przed rokiem o 11,9%. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w miastach na prawach powiatu (5944 zł) i w gminach (4570 zł). W województwie i w powiatach wydatki na 1 mieszkańca były dużo niższe i wyniosły odpowiednio 320 zł i 967 zł. Podobne tendencje odnotowano w przypadku wydatków majątkowych inwestycyjnych, które ogółem wyniosły 1056 zł na 1 mieszkańca, przy czym największe poniesiono w miastach na prawach powiatów – 938 zł oraz w gminach – 803 zł. W powiatach wyniosły one 192 zł, a w województwie – 93 zł.

Map 46. Investment expenditures of gminas budgets per capita in 2018

Wykres 76. Struktura wydatków budżetowych według działów w 2018 r.
Chart 76. Structure of budget expenditure by divisions in 2018

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2018 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego województwa zamknęły zbiorczo rok budżetowy deficytem, którego relacja do dochodów ogółem zwiększyła się w skali roku.

Wzrosła wartość zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego (według stanu w końcu roku). Głównymi źródłami długu jednostek samorządu terytorialnego były kredyty i pożyczki oraz papiery wartościowe. Zmniejszył się udział zobowiązań w dochodach ogółem.

W 2018 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego zamknęły zbiorczo rok budżetowy deficytem w wysokości 364,3 mln zł, który był prawie 19-krotnie wyższy niż przed rokiem. Na tę kwotę złożył się przede wszystkim deficyt budżetów miast na prawach powiatu (317,1 mln zł) i gmin (181,5 mln zł) oraz nadwyżka budżetowa województwa (129,2 mln zł) i powiatów (5,1 mln zł). W porównaniu z rokiem poprzednim deficyt budżetów miast na prawach powiatu i gmin był odpowiednio: prawie 9-krotnie i ponad 8-krotnie wyższy. Nadwyżka budżetowa województwa i powiatów była odpowiednio: prawie 6-krotnie wyższa i o 68,7% niższa niż w 2017 r.

W kraju jednostki samorządu terytorialnego w 2018 r. zamknęły zbiorczo rok budżetowy deficytem w wysokości 7539,8 mln zł. W gminach deficyt wyniósł 5707,2 mln zł, w miastach na prawach powiatu 1506,8 mln zł, a w powiatach 697,2 mln zł. Nadwyżka budżetowa wystąpiła w województwach w kwocie 371,4 mln zł.

Relacja deficytu jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem w 2018 r. wyniosła 1,3% (przed rokiem – 0,1%). W miastach na prawach powiatu relacja ta wyniosła 2,1% (przed rokiem – 0,3%), a w gminach 2,0% (przed rokiem – 0,3%). W województwie nadwyżka stanowiła 8,2% dochodów ogółem, a w powiatach – 0,3% (przed rokiem odpowiednio: 1,8% i 0,9%).

W kraju relacja deficytu jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 3,0% W gminach relacja ta wyniosła 4,7%, w miastach na prawach powiatu 1,8%, a w powiatach 2,5%. W województwie udział nadwyżki w dochodach ogółem wyniósł 2,2%.

Tablica 48. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Result of budgets of local government units

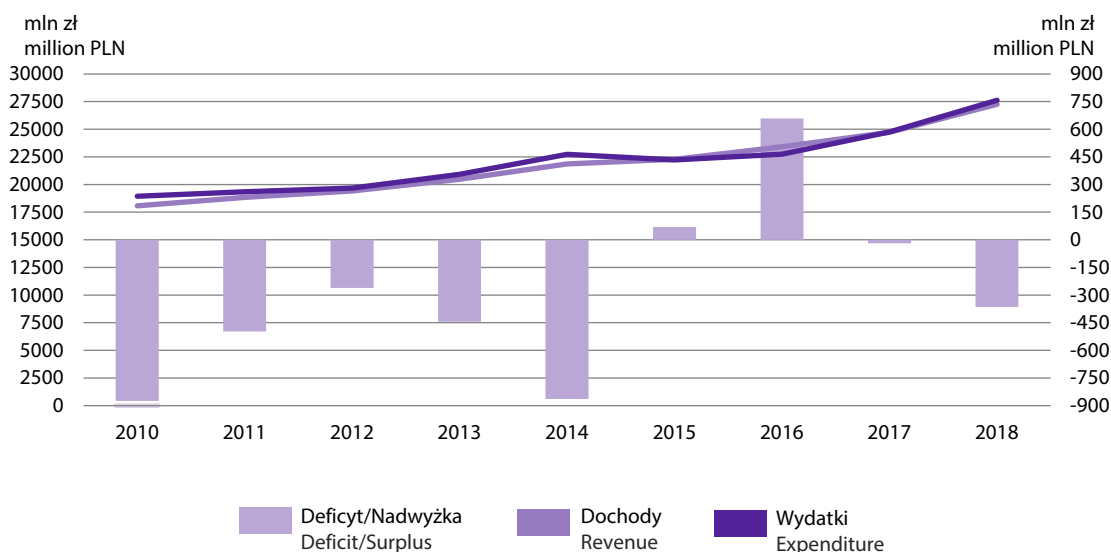
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-873,9	69,7	-19,3	-364,3
Gminy ^a Gminas ^a	-386,7	37,9	-22,2	-181,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-320,6	20,8	-36,5	-317,1
Powiaty Powiats	-95,5	39,4	16,4	5,1
Województwo Voivodship	-71,0	-28,4	23,0	129,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 77. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Chart 77. Revenue, expenditure and result of budgets of local government units

Rok 2018 dla 113 jednostek samorządu terytorialnego (spośród 185 w województwie) zamknął się deficytem budżetowym (przed rokiem – 91). Dla 63 jednostek relacja deficytu do dochodów ogółem nie przekroczyła 5%, dla 35 jednostek zawierała się w przedziale od 5-10%, a w przypadku 15 wskaźnik ten był większy niż 10%. Nadwyżkę budżetową wykazały 72 jednostki (przed rokiem – 94), przy czym tylko w 2 udział nadwyżki w dochodach ogółem przekroczył 10%. Wśród jednostek, które zanotowały nadwyżkę budżetową, najliczniejszą grupę (58) tworzyły jednostki o relacji nadwyżki do dochodów nie przekraczającej 5%.

Spośród 148 gmin województwa śląskiego (bez miast na prawach powiatu) w 89 z nich wydatki przekroczyły dochody, a w 59 nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych. Do gmin z relatywnie największym deficytem należały: Panki, w której wydatki przekroczyły dochody o 24,9% oraz Przystajń z deficytem rzędu 22,9% dochodów. Do gmin, które osiągnęły największą – w stosunku do dochodów – nadwyżkę budżetową należały Chełm Śląski (11,8%) i Świerklany (10,7%).

W 2018 r. deficyt budżetowy posiadało 16 miast na prawach powiatu, przy czym relatywnie był on najwyższy w Jaworznie (w wysokości 6,3% ogółu dochodów) i Piekarach Śląskich (5,4%). Nadwyżkę odnotowały 3 jednostki: Tychy (2,3% dochodów), Świętochłowice (1,7%) i Dąbrowa Górnicza (1,1%).

Spośród 17 powiatów województwa w 8 wystąpił deficyt budżetowy, a w 9 odnotowano nadwyżkę. Stosunkowo największy deficyt osiągnął powiat gliwicki (3,9% ogółu dochodów), natomiast największa nadwyżka wystąpiła w powiatach myszkowskim oraz zawierciańskim (gdzie dochody przekroczyły wydatki po 4,1%).

W 2018 r. deficyt budżetowy jednostek samorządu terytorialnego w województwie w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtował się na poziomie 80 zł (w kraju – 196 zł), tj. prawie 19-krotnie wyższym niż przed rokiem. W miastach na prawach powiatu wskaźnik ten wyniósł 125 zł, a w gminach 91 zł. Wartość nadwyżki budżetowej na 1 mieszkańca dla samorządu województwa wyniosła 28 zł, podczas gdy dla powiatów 3 zł.

Zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego w końcu 2018 r. wyniosły 7001,5 mln zł i wzrosły w porównaniu z końcem 2017 r. o 8,5%. Głównymi źródłami długu jednostek samorządowych były kredyty i pożyczki oraz papiery wartościowe (łącznie 6963,6 mln zł, tj. 99,5% ogółu). Zobowiązania wymagalne w kwocie 37,8 mln zł stanowiły 0,5% ogółu zobowiązań.

W kraju zobowiązania budżetu województw w końcu 2018 r. wyniosły 76115,8 mln zł i były wyższe niż przed rokiem o 10,4%. W strukturze zobowiązań według tytułów dłużnych dominowały kredyty i pożyczki (z udziałem 95,0%). Papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne stanowiły odpowiednio: 4,8% i 0,2% ogółu zobowiązań.

Tablica 49. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 49. Debt of local government units in 2018

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2017=100
Ogółem Total	7001,5	1544	25,7	108,5
Gminy ^a Gminas ^a	1772,7	886	19,8	111,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4340,4	1713	29,4	110,8
Powiaty Powiats	282,3	141	14,6	106,8
Województwo Voivodship	606,1	134	38,3	88,1

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

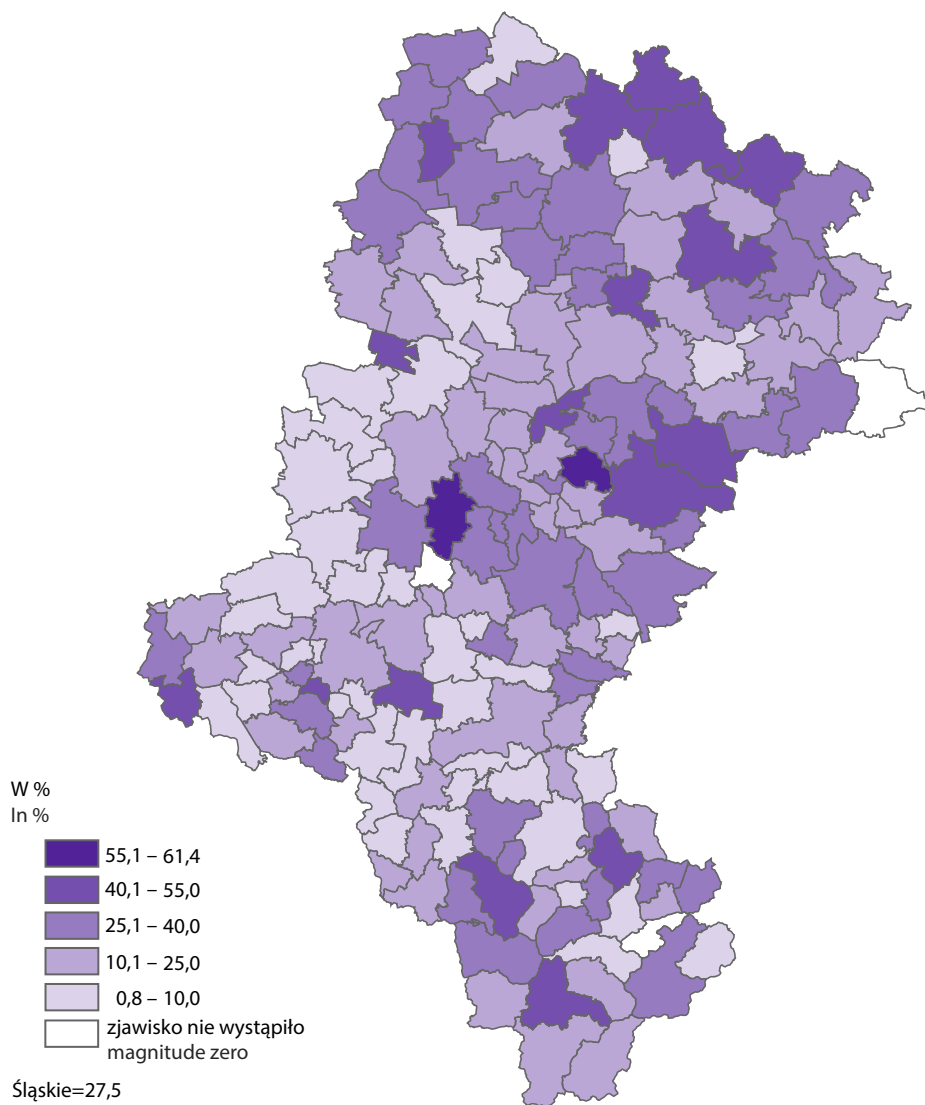
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Mapa 47. Zadłużenie gmin^a w % dochodów ogółem w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 47. Debt of gminas^a in % of revenue in 2018

As of 31st December

a Łącznie z gminami mających również status miasta na prawach powiatu.
a Including of gminas which are also cities with powiat status.

W końcu 2018 r. wartość zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w województwie śląskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 1544 zł (w kraju – 1982 zł) i była wyższa niż przed rokiem o 8,8%. Najwyższą wartość zobowiązań odnotowano w miastach na prawach powiatu (1713 zł) oraz gminach (886 zł), która w porównaniu z końcem 2017 r. wzrosła odpowiednio o: 11,4% i 11,9%.

7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

Wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie ze środków UE projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa śląskiego do końca 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa niż przeciętna dla kraju.

Wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa śląskiego do końca 2018 r. wyniosła 34440,7 mln zł i stanowiła 9,0% w skali kraju. Na powyższą kwotę składały się m.in. następujące programy: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (w kwocie 17177,5 mln zł), Regionalny Program Operacyjny (12302,1 mln zł) oraz Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (3775,0 mln zł). Wartość całkowita umów/decyzji wraz z dofinansowaniem ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 7586 zł (w kraju – 9842 zł). Biorąc pod uwagę rodzaje programów, najwyższy wskaźnik zanotowano dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (3783 zł) oraz dla Regionalnego Programu Operacyjnego (2710 zł), natomiast najniższy dla Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (82 zł).

Tablica 50. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2018 r.^a

Table 50. The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship to the end of 2018^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	34440,7	20495,9	7586	9,1^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	17177,5	9415,8	3783	10,1
Inteligentny Rozwój Smart Growth	3775,0	1862,3	831	8,7
Polska Cyfrowa Digital Poland	374,3	230,8	82	3,3
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	811,8	685,7	179	5,3
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	12302,1	8301,4	2710	92,9

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie śląskim

Selected data on Śląskie Voivodship

Tablica 51. Wybrane dane o województwie śląskim
Table 51. Selected data on Śląskie Voivodship

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	1481987,9	1508419,0	1463250,8	1752170,9	2257832,5
2	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	218407,9	269500,7	301465,2	407314,1	360379,6
3	Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dm ³	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032
4	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	8,7	10,2	10,2	13,8	23,5
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,0	-0,6	-1,0	-1,4	-1,1
6	Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,3	9,7	9,6	9,3	9,3
7	Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-1,1	-1,2	-1,3	-2,0	-1,6
8	Współczynnik starości demograficznej w %	14,2	14,5	15,0	15,5	16,1
9	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	746	751	761	785	857
10	Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w % (dane roczne)	47,5	48,4	48,4	48,3	49,2
11	Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w % (dane roczne)	52,3	53,3	53,5	53,5	53,8
12	Stopa bezrobocia według BAEL w % (dane roczne)	9,1	9,2	9,4	9,7	8,6
13	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	44	40	43	37	24
14	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	3897,26	4073,23	4151,07	4236,00	3897,26
15	Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	1186,5	1172,2	1160,9	1153,3	1146,7
16	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1978,16	2077,25	2173,90	2287,25	2365,90
17	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1183,88	1231,65	1278,87	1318,92	1381,68
18	Granica ubóstwa skrajnego w %	4,5	4,8	4,5	4,9	4,7
19	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	5,7	5,2	5,4	5,6	5,3
20	Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	.	25	34	42	51
21	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	366,0	368,5	371,1	374,5	377,5
22	Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	30,3	29,8	29,8	29,4	29,2
23	Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	.	.	7,3	7,6	7,7
24	Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	.	.	1422	1447	1393

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification	No.
2002913,2	1130773,5	1156678,8	1491868,4	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	1
446561,4	276581,4	485324,5	416777,1	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	2
0,033	0,033	0,034	0,034	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³	3
30,7	34,7	35,9	39,1	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	4
-1,9	-1,4	-1,4	-2,1	-2,5	Natural increase per 1000 population	5
9,1	9,4	9,9	9,4	9,0	Live births per 1000 population	6
-1,5	-1,0	-0,9	-1,1	-1,0	Net migration for permanent residence per 1000 population	7
16,7	17,3	18,0	18,6	19,2	Old age ratio in %	8
.	822	876	905	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6	9
49,3	50,5	51,3	51,4	51,5	Employment rate by LFS in % (annual averages)	10
53,1	53,3	53,4	53,2	52,8	Activity rate by LFS in % (annual averages)	11
7,2	5,4	3,9	3,5	2,4	Unemployment rate by LFS in % (annual averages)	12
17	11	8	7	8	Unemployed persons per a job offer	13
4329,71	4372,86	4590,73	4970,73	5311,15	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in PLN	14
1147,3	1149,3	1151,4	1179,8	1184,6	Annual average number of retirees and pensioners in thousand	15
2429,61	2477,08	2532,76	2622,91	2731,77	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	16
1420,54	1513,23	1645,75	1757,03	.	Average monthly available income per capita in households in PLN	17
3,4	3,0	1,8	2,9	.	Extreme poverty threshold in %	18
4,9	4,4	3,8	3,4	.	Beneficiaries of social assistance in number of total population in %	19
61	72	80	100	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	20
380,7	384,0	387,4	391,2	.	Dwelling stocks per 1000 population	21
29,7	29,8	29,6	30,3	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita w m ³	22
7,8	8,0	7,8	8,0	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita	23
1411	1387	1408	1454	.	Population per out-patient health care unit	24

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tablica 51. Wybrane dane o województwie śląskim (dok.)

Table 51. Selected data on Śląskie Voivodship (cont.)

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
1	Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	95,0	94,2	96,1	96,2	96,2
2	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	4,2	4,8	3,3	3,3	3,4
3	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b w mln zł (ceny bieżące)	14067,5	17443,4	17812,4	18785,7	19202,1
4	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	86,8	124,0	102,1	105,5	102,2
5	Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca ^c w zł (ceny bieżące)	183,0	223,3	281,0	275,5	265,2
6	Sprzedaż detaliczna towarów ^b (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	98,5	105,0	94,2	103,4	108,0
7	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	151,7	158,6	151,8	153,2	155,0
8	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	4,7	5,1	7,1	5,0	6,6
9	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
10	Ogółem	56,3	55,5	55,5	55,1	55,3
11	Gminy ^d	53,9	53,8	55,5	56,6	57,9
12	Miasta na prawach powiatu	62,2	60,2	59,3	58,8	58,5
13	Powiaty	33,6	32,5	34,4	35,3	36,9
13	Województwo	48,9	55,3	51,1	43,7	40,1
14	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
15	Ogółem	23,5	21,4	18,6	20,4	22,6
16	Gminy ^d	23,6	22,7	17,9	17,6	18,7
17	Miasta na prawach powiatu	20,5	17,9	17,1	19,4	22,9
18	Powiaty	22,4	21,5	14,6	14,7	15,2
18	Województwo	45,7	41,2	36,6	43,0	41,2
19	Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
20	Ogółem	1280,5	149,4	1398,4	1773,1	2153,7
21	Gminy ^d	407,6	483,1	363,6	348,7	361,7
22	Miasta na prawach powiatu	357,7	542,3	594,5	789,3	1082,5
23	Powiaty	166,6	245,4	156,6	151,1	145,3
23	Województwo	348,7	221,7	283,8	483,9	564,2
24	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
25	Ogółem	-873,9	-497,1	-261,2	-444,8	-863,9
26	Gminy ^d	-386,7	-196,0	-52,9	-60,2	-37,1
27	Miasta na prawach powiatu	-320,6	-205,0	-156,6	-280,1	-696,2
28	Powiaty	-95,5	14,9	19,4	8,2	0,3
28	Województwo	-71,0	-111,0	-71,0	-112,7	-130,9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Bez amortyzacji środków trwałych. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification	No.
97,5	96,1	94,8	96,3	96,7	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %	1
1,9	3,2	4,4	3,0	2,6	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %	2
20116,2	19968,9	20368,1	23732,0	.	Investment outlays of non-financial enterprises ^b in million PLN (current prices)	3
104,8	99,3	102,0	116,5	.	Investment outlays of non-financial enterprises ^b (previous year=100; current prices)	4
295,4	263,9	336,2	412,1	.	Intramural expenditures on research and development per capita ^c in PLN (current prices)	5
101,3	108,1	114,6	113,3	113,5	Retail sale of goods ^b (previous year=100; current prices)	6
153,3	154,1	154,7	154,3	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area	7
5,8	4,1	3,2	3,2	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %	8
57,2	55,1	54,9	54,3	.	Share of own revenue in total revenue of local government units in %	9
57,5	51,8	51,1	50,9	.	Total	10
60,7	58,1	57,8	56,9	.	Gminas ^d	11
39,8	41,1	42,1	41,8	.	Cities with powiat status	12
48,4	62,1	66,6	64,2	.	Powiats	13
19,7	11,5	12,5	17,4	.	Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %	14
17,3	10,5	13,4	17,6	.	Total	15
18,3	11,0	11,4	15,8	.	Gminas ^d	16
15,7	12,4	14,4	19,9	.	Cities with powiat status	17
42,4	20,9	16,9	29,0	.	Powiats	18
1906,1	797,5	613,0	1545,3	.	Voivodship	19
386,3	268,6	196,4	436,1	.	Total investment grants ^d for local government units in milion PLN	20
808,8	316,1	239,1	689,6	.	Total	21
147,8	94,1	103,2	201,8	.	Gminas ^d	22
563,2	118,7	74,3	217,9	.	Cities with powiat status	23
69,7	658,5	-19,3	-364,3	.	Powiats	24
37,9	349,7	-22,2	-181,5	.	Voivodship	25
20,8	222,9	-36,5	-317,1	.	Total	26
39,4	64,5	16,4	5,1	.	Gminas ^d	27
-28,4	21,5	23,0	129,2	.	Cities with powiat status	28
				.	Powiats	29
				.	Voivodship	30

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. c Excluding depreciation of fixed assets. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of investment grants.

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Katowicach

Selected data on Katowice

Tablica 52. Wybrane dane o Katowicach
Table 52. Selected data on Katowice

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
1	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):					
2	gazowych	933240	1113341	1179818	1192964	1167161
3	pyłowych	570	603	583	326	312
4	Odpady wytworzone ^a (w tys. t)	2736,0	2874,1	2570,7	2324,7	2221,4
5	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	380,8	380,6	388,0	364,3	329,6
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,1	-3,1	-2,9	-3,2	-2,9
7	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	54,7	55,6	56,7	58,4	60,1
8	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych (w %)	.	.	8,1	8,1	11,6
9	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw ^b (stan w dniu 31 grudnia)	.	161335	159433	152414	143781
10	Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	3,8	4,2	5,2	5,4	4,7
11	Udział długotrwale bezrobotnych (w %)	27,7	37,2	41,4	50,2	57,2
12	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	15	33	23	39	41
13	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,26	2,24	2,22	2,19	2,16
14	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	853	851	856	869	833
15	Liczba osób na 1 przychodnię	.	.	1086	1072	1023
16	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	.	.	11,9	12,4	13,2
17	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (w %)	7,1	5,5	5,7	5,7	5,6
18	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	.	.	84	85	131
19	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	137,5	137,6	143,4	148,1	150,9
20	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	90,4	88,2	90,1	91,4	91,0
21	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	21,8	23,4	25,7	28,5	31,2
22	Wskaźnik rentowności obrotu netto ^c (w %)	.	6,1	3,9	3,4	2,1
23	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca ^b (ceny bieżące, tys. zł)	6,0	7,6	8,3	7,3	6,1
24	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,6	2,1	1,2	1,7	4,3
25	Dochody własne budżetu gminy ^d na 1 mieszkańca (w zł)	3098	3175	3186	3374	3538
26	Wydatki majątkowe budżetu gminy ^d na 1 mieszkańca (w zł)	1164	947	1228	1456	1925

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Obejmuje środki w ramach części gminnej i powiatowej.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification	No.
1145993 296	907008 196	1129441 220	1156350 243	.	Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity (tonnes/year): gases particulates	1 2
1592,4	1228,0	1110,2	830,4	.	Waste generated ^a (in thousand tonnes)	3
320,2	327,0	345,8	349,3	.	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)	4
-3,4	-2,5	-3,2	-2,8	-3,5	Natural increase per 1000 population	5
62,0	64,2	66,3	68,6	70,8	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31st December)	6
14,3	15,8	18,6	20,3	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club (in %)	7
129659	129552	131034	131112	135937	Employed persons in enterprise sector ^b (as of 31st December)	8
3,8	2,8	2,2	1,7	1,0	Registered unemployment rate (as of 31st December)	9
56,9	55,0	54,1	55,1	38,8	Share of long-term unemployed persons (in %)	10
11	6	4	4	3	Unemployed persons per a job offer	11
2,13	2,09	2,05	2,03	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks	12
754	880	932	970	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6	13
977	940	932	975	.	Population per 1 out-patient departments	14
13,1	14,3	13,5	13,8	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita	15
5,3	5,0	4,8	4,4	.	Beneficiaries of social assistance in total population (in %)	16
160	190	218	253	.	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	17
155,2	158,8	162,5	161,0	165,5	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31st December)	18
91,2	90,4	90,8	93,4	95,6	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31st December)	19
34,7	38,4	41,4	38,1	40,2	Commercial companies per 1000 population (as of 31st December)	20
-5,9	-0,7	3,1	2,4	2,1	Net turnover profitability indicator ^c (in %)	21
6,4	6,0	8,0	6,0	.	Investment outlays per capita ^b (current prices, in thousand PLN)	22
3,9	5,6	5,5	3,0	4,6	Dwellings completed per 1000 population	23
3879	4048	4162	4459	.	Own revenue of gmina budget ^d per capita (in PLN)	24
964	489	527	1074	.	Property expenditure of gmina budget ^d per capita (in PLN)	25

a During the year. Excluding municipal waste. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. d Includes means in parts concerning gmina and powiat.